

هل نكلم العربيه؟

Zwięzły kurs
języka arabskiego

*Podręcznik niniejszy zrealizowany został
w ramach porozumienia z Polskim Towarzystwem
Orientalistycznym*

875-1-2
MOHAMMED HUSSEIN HASSAN³
RYSZARD KUROWSKI¹

هل نتكلم العربية؟

Zwięzły kurs języka arabskiego



WIEDZA POWSZECHNA • WARSZAWA 1973

Redakcja naukowa
JÓZEF BIELAWSKI

Recenzent
KRYSTYNA SKARŻYŃSKA

Okladka i karta tytułowa
KRYSTYNA TARKOWSKA-GRUSZECKA

Rysunki
MIKOŁAJ PÓRTUS



K 194/73

NAJWAŻNIEJSZE OMYŁKI DOSTRZEŻONE W DRUKU

Strona	Wiersz Wyraz od strony prawej	Powinno być
35	5 od góry — 1	فُلْدِه
38	14 od góry — 5	روسی
40	16 od góry — 6	صَيْف
53	2 od góry — 11	اطلاب
55	12 od góry — 3	مَجَالَه
66	6 od góry — 3	يَلْبَسَاتِي
67	11 od dołu — 3	دَقْرُوم
79	3 od dołu — 1	زَجَم
88	3 od góry — 2	صُفُوف
96	2 od góry — 4	أَبُو
99	5 od góry — 12	درجة
113	3 od dołu — 6	بَاب
124	4 od dołu — 5	قَائِدًا
130	7 od dołu — 2	تَفْعَل
139	16 od góry — 4	تَسْقِل
140	11 od dołu — 1	أَحْذَلَف
153	4 od dołu — 5	كَبِير
162	5 od dołu — 8	كَبِير
175	po 9 od góry — po 11	والاستمتاع. الهواء. النقي
181	1 od góry — 2	إِفْلَاح
193	5 od dołu — 10	غُرُوب
195	2 od góry — 10	يَزُودُونَ
220	8 od góry — 2, 3	لَمَّا، إِذَا
236	1 od góry — 3	بَنِي
254	3 od góry — 1	أَسْأَلُ
312	8 od góry — 3	سَقَل
318	1 od góry — 5	عَسُو
334	11 od góry — 2	نَوْم

semic-
ków se-
yraźnie
źniejszy

języka
odu —
nocnej,
o języ-
Zato-

scowy
eński,
ański,
alekty
ierski
ański
ebin-
Dia-
kiego
pod-

zwi-
dzy-
ksja.
czna
nia.
dem

KILKA UWAG O JĘZYKU ARABSKIM

Jezyk arabski nalezy do poludniowego odgaolenia grupy jezykow semickich i jest najbardziej rozpowszechniony spozród wszystkich jezykow semickich. W historii rozwoju jezyka arabskiego mozna wydzielic wyraźnie trzy okresy reprezentujace: stary, przedklasyczny jezyk arabski, pozniejszy jezyk klasyczny i wspolczesny jezyk literacki.

Wspolczesny jezyk arabski, bedacy rezultatem dalszego rozwoju jezyka klasycznego, jest rozpowszechniony obecnie w krajach Bliskiego Wschodu — Iraku, Syrii, Libanie, Jordanii, na Polwyspie Arabskim, w Afryce Polnocnej, w Egipcie, Sudanie, Libii, Tunezji, Maroku i Algierii. Mowi nim, jako jezykiem narodowym, ponad 80 milionow ludzi, na ogromnym obszarze od Zatoki Perskiej az po Ocean Atlantyczny.

Obok jezyka literackiego w kazdym z tych krajow wystepuje miejscowy dialekt z calym szeregiem narzeczy i gwar. Sa to: dialekt iracki, jemeński, arabski (w Arabii Saudyjskiej, Omanie, Hadramaucie i szejkatkach), libański, syryjski (z narzeczem Arabow Izraela) egipski, sudański oraz tzw. dialekty maghrebińskiej Afryki polnocno-zachodniej — libijski, tunezyjski, algierski i marokański. Tym ostatnim bliski jest silnie zwloszczony dialekt maltański na wyspie Malta, poslugujacy sie alfabetem lacińskim. Do grupy maghrebińskiej naleza ponadto dwa wymarłe dialekty — andaluzyjski i sycylijski. Dialekty rozwinely sie w wyniku oddziaływania i mieszanina sie jezyka arabskiego z jezykami krajow, w ktorych osiedlaly sie plemiona arabskie w drodze podbojow. Sa one jezykiem potocznym krajow arabskich.

Pod wzgledem fonetycznym jezyk arabski charakteryzuje szeroko rozwinie ty system spolglosek, w szczegolnosci gardlowych, emfaticznych i miedzyzębowych. Gramatycznie jezyk arabski cechuje znacznie rozwinięta fleksja. Zalicza sie go do grupy jezykow fleksyjnych. Kazda forma gramatyczna sklada sie z trojspolgloskowego (niekiedy czterospolgloskowego) rdzenia. Zmiany morfologiczne polegaja na tzw. fleksji wewnetrznej. Pod wzgledem



składniowym szerokie zastosowanie mają zdania czasownikowe (werbalne) i zdania imienne (nominalne). Orzeczenie w zdaniu werbalnym stoi zawsze, bez względu na formę czasu, na pierwszym miejscu. Leksyka jest czysto arabska, tylko pewna część słownictwa ma charakter ogólnosemicki. Jest również pewna ilość zapożyczeń z języków europejskich. Alfabet arabski posługuje się zupełnie odrębnymi symbolami graficznymi.

ALFABET

Alfabet arabski składa się z 28 liter odpowiadających wyłącznie spółgłoskom. Samogłoski nie posiadają odrębnych symboli graficznych i oznaczane są w piśmie w sposób podany niżej. Ze względu na to, że w języku arabskim istnieją samogłoski krótkie i długie, sposób ich oznaczania jest odmienny. Samogłoski krótkie oznaczane są w piśmie za pomocą tzw. znaków wokalizacyjnych pisanych nad lub pod literą oznaczającą spółgłoskę; dla oznaczenia samogłosek długich stosuje się trzy litery alfabetu, będące odpowiednikami spółgłosek, a mianowicie: ا ('alif), و (wāw), ی (yā) w połączeniu ze znakami wokalizacyjnymi umieszczanymi nad lub pod poprzedzającymi je literami. W praktyce oznaczanie samogłosek krótkich stosuje się jedynie dla oznaczenia wymowy wyrazów w podręcznikach szkolnych, słownikach (niektóre słowniki stosują tutaj transkrypcję) w utworach poetyckich itd.

Kierunek pisania liter w języku arabskim przebiega od strony prawej ku lewej. Każda litera w zależności od pozycji w wyrazie posiada cztery warianty graficzne: postać samodzielną, postać początkową (połączenie z lewej strony), środkową (połączenie z obu stron) i końcową (połączenie z prawej strony). 22 litery alfabetu łączą się z obu stron, tzn. mają wszystkie cztery postacie, a 6 pozostałych łączy się tylko z prawej strony, czyli ma dwie postacie: samodzielną i końcową.

TRANSKRYPCJA

Dotychczas nie opracowano jednolitego międzynarodowego systemu transkrypcji pisma arabskiego na języki europejskie. Przyjęta w niniejszym opracowaniu transkrypcja fonetyczna jest jedną z najczęściej stosowanych.

ALFABET

Nazwa litery	Transkrypcja	Kształt litery			
		połączenie z prawej strony (końcowe)	połączenie z obu stron (środkowe)	połączenie z lewej strony (początkowe)	postać samo- dzielna (bez połączeń)
'alif		ا	—	—	ا
bā	b	ب	ب	ب	ب
tā	t	ت	ت	ت	ت
ṭā	ṭ	ث	ث	ث	ث
ǧim	ǧ	ج	ج	ج	ج
hā	h	ح	ح	ح	ح
ḥā	ḥ	خ	خ	خ	خ
dal	d	د	—	—	د
dāl	d	ذ	—	—	ذ
rā	r	ر	—	—	ر
zā	z	ز	—	—	ز
sin	s	س	س	س	س
šin	š	ش	ش	ش	ش
ṣād	ṣ	ص	ص	ص	ص
ḍād	ḍ	ض	ض	ض	ض
ṭā	t	ط	ط	ط	ط
zā	z	ظ	ظ	ظ	ظ
'ain		ع	ع	ع	ع
ǧain	ǧ	غ	غ	غ	غ
fā	f	ف	ف	ف	ف
kāf	k	ق	ق	ق	ق
kāf	k	ك	ك	ك	ك
lām	l	ل	ل	ل	ل
mim	m	م	م	م	م
nun	n	ن	ن	ن	ن
hā	h	ه	ه	ه	ه
wāw	w	و	—	—	و
yā	y, i	ي	—	—	ي

Znaki transkrypcyjne ġ (ġim), š (šin) i w (waw) odpowiadają wartościom dźwiękowym polskich dż, sz i l

Litera l (alif) łączy się tylko z prawej strony i ma dwa warianty zapisu (ll).

ب (bā) (بَ : ب)

ت (tā) (ت : ت)

ث (tā) (ث ث ث ث)

łączą się z obu stron i mają wszystkie 4 warianty zapisu. Pisz się je nad linią.
np.: بث، ثيت، ياب، اب.

ṭ (ḡim) (ṭ ṭ ṭ ṭ)

$$\tau(\mathfrak{h}^{\mathfrak{a}}) \quad (\tau \approx \tau \tau)$$

ح (hā) (ح ه ح ح)

łączą się z obu stron i mają wszystkich 4 postacie. Przy połączeniu z lewej i z obu stron pisze się je nad linią.

$$x, \dot{x}, \ddot{x}, \ddot{\dot{x}}$$

W praktyce w piśmie potocznym stosuje się dla uproszczenia tzw. ligatury, tj. specjalne połączenia z innymi literami, które stanowią jakby jednolity element graficzny, np.: litera **ل** (lām) w połączeniu z literą **ا** (alif) tworzy ligatury: **لا** 'la

ذ (dāl) (ا ذ) ، ذ (dāl) (ا ذ)

ر (rā) (ر ر) ز (zā) (ز ز)

Przykłady:

حد چہ ذخّر خرز خورج رب
درب خدر حذر دار

(س - - س) (sin) س
(ش - - ش) (šin) ش

mają wszystkie 4 warianty zapisu. Przy połączeniu z lewej i z obu stron pisze się nad linią tylko pierwszy (górny) element litery w kształcie ząbków. Drugi (dolny) element w kształcie łuku pisze się pod linią.

حرس سمیت : امر
حرس شہر : حشر

(ص س ض) (sād) ص
(ض ض ذ ن) (dād) ض

podobnie jak litery ش i س, składają się również jakby z dwu elementów graficznych. Posiadają wszystkie 4 postacie zapisu. Przy połączeniu z lewej i z obu stron pisze się nad linią tylko pierwszy element litery w kształcie wydłużonego brzuszka, drugi w kształcie łuku pisze się pod linią

رصد، رصاص، صرح، ضرب، رص

b (lā) (b b b b)
b (zū) (b b b b)

posiadają wszystkie 4 warianty zapisu. Składają się jakby z dwu elementów — pionowej kreski i wydłużonego brzuszka, podobnie jak u titer ض, ص. Wszystkie postacie pisze się nad linią.

Przykłady:

ضابط سطر سطح ضبط

Litery:

(ع ا ع ع) (ain)

(غ ا غ غ) (ğain)

mają wszystkie 4 postacie. Górny element przypominający kształtem mały haczyk pisze się nad linią, dolny łuk — pod linią. Przy połączeniu z prawej i z obu stron górny element przybiera kształt malej pętli — ع ع ع ع

Przykłady:

شعب سفيع ضرع شجر بعض

Litery:

(ف ف ف ف) (fā)

(ق ق ق ق) (kāf)

mają wszystkie warianty zapisu. Literę ف pisze się nad linią, np.: شرف, صرف, شغف, قطر, حفر.

Literę ق w postaci samodzielnej i przy połączeniu z prawej strony pisze się nieco niżej, tuż pod linią, np.: سرف رفق

Literę ك (ك ك ك ك) pisze się nad linią we wszystkich 4 wariantach graficznych. W początkowej i środkowej postaci litera ta zmienia nieco swój kształt, pisze się ją wówczas pochyło bez znaczka ۞.

Przykłady:

سك ترك سكت كنب

Literę ل (ل ل ل ل) pisze się we wszystkich 4 wariantach, nad linią, jedynie przy połączeniu z prawej strony przybiera ona kształt wydłużonej ku dołowi łaseczki ۞, którą pisze się pod linią, np.: فلك, لفظ, كل, بل.

Litera ل w połączeniu z ا (alifem) tworzy ligatury: لا, لا, np.: كلا

Litera م (mim) (م م م م) ma wszystkie połączenia. Przy połączeniu z lewej i z obu stron ma kształt małego kółeczka pisanego nad linią م م م م

Przykłady:

سلم, خام, تمر, مل

Litera ن (nun) (ن ن ن ن) ma wszystkie 4 warianty. W postaci samodzielnej i końcowej pisze się je pod linią. Przy połączeniach z lewej i z obu stron ن jest podobny kształtem do analogicznych postaci liter ت, ث, ب

Przykłady:

خن منبر نفس ان

Litera ه (hā) (ه ه ه ه) ma wszystkie warianty zapisu, trochę zróżnicowane. Przy połączeniu z obu stron literę pisze się nieco pod linią,

Przykłady:

عته, لهث, تنزه, هذا, هذه, شهر, فكه, فقه

Litera و (wāw) (و و و و) ma tylko dwie postaci, tzn. łączy się jedynie z prawej strony (podobnie jak litery ذ, ز, ر). Małą główkę pisze się tuż nad linią, a dalszy element — pod linią.

Przykłady:

زهو, اول, واحد

Litera ي (yā) (ي ي ي ي) ma wszystkie 4 warianty. W początkowej i środkowej postaci podobna jest kształtem do analogicznych postaci liter ت, ث, ب i pisze się ją nad linią — ي ي ي ي

Przykłady:

يقظ, ليل, نكي, اي

WYMOWA

Samogłoski arabskie, jak już wyżej wspomniano, dzielą się na krótkie i długie. Różnica między nimi polega na długości artykulacji. Mamy więc 3-samogłoski krótkie *a, i, u*, przedstawiane na piśmie za pomocą znaków wokalizacyjnych i 3 samogłoski długie *ā, ī, ū*. Samogłoski krótkie wymawia się analogicznie jak polskie samogłoski *a, i, u*, natomiast samogłoski długie różnią się od swych polskich odpowiedników jedynie dłuższą artykulacją.

Arabskie spółgłoski *ب (bā), ت (tā), د (dāl), ز (zā), س (sin), ف (fā), م (mim), ن (nun)*, wymawia się identycznie jak analogiczne spółgłoski polskie — *b, t, d, z, s, f, m, n*.

Spółgłoski *ث (tā) i ذ (dāl)* są tzw. spółgłoskami międzyzębowymi. Artykulacja ich jest następująca; między zęby należy wsunąć koniec języka a następnie tak go ułożyć, żeby przylegał szczelnie do górnych zębów. Między końcem języka a dolnymi zębami powstaje mała szczelinka. Przy takim ułożeniu języka należy starać się wymówić dźwięki *ث i ذ*. Wymowa tych spółgłosek przebiega więc analogicznie do angielskiego „th” w wyrazach: *thing, think, there, these*.

Spółgłoska *ج (ġim)* — wymawia się ją podobnie jak polskie *dż* w wyrazach — *dżuma, dżungla*.

Spółgłoska *ح (hā)* — w czasie artykulacji tego dźwięku gardłowego mięśnie krtani naprężają się, wskutek czego odległość między nimi ulega silnemu zacieśnieniu tworząc wąską szczelinę. Przy wydechu przez tę szczelinę przepływa strumień powietrza. Otrzymujemy w ten sposób głęboki przydechowy, gardłowy dźwięk.

Spółgłoska *خ (hā)* jest głębokim, głuchym, tylno-podniebiennym dźwiękiem. W czasie artykulacji język cofa się ku języczkowi, a tylna jego część unosi się ku miękkiemu podniebieniu. Między tylną częścią języka a języczkiem powstaje w ten sposób wąska szczelina, przez którą przepływa gwałtownie powietrze. Narządy mowy są naprężone. Spółgłoskę tę można porównać z polskim *ch*, z tym że arabskie *خ* brzmi bardziej twardo, niemal chareząco.

Spółgłoskę *ر (rā)* wymawia się podobnie jak polskie *r*, ale bardziej energicznie i z większym napięciem. Przy wydechu koniuszek języka silnie wibruje.

Spółgłoska *ش (šin)* jest podobnie jak polskie *sz* głuchym, szczelinowym dźwiękiem spółgłoskowym. Wymawia się ją jak polskie *sz*, ale bardziej miękko.

Spółgłoski *ص (ṣād), ض (ḍād), ط (ṭā) i ظ (ẓā)*, należą do tzw. spółgłosek emfatycznych. Artykulacja ich przebiega znacznie intensywniej i przy większym napięciu narządów mowy niż przy spółgłoskach *س د ز ت*.

Spółgłoska *س (ṣād)* — wymawia się ją podobnie jak polskie *s*. Koniec języka z lekka dotyka wewnętrznej strony dolnych zębów. Środkowa część grzbietu języka przylega do twardego podniebienia, tworząc w ten sposób szczelinę, przez którą przepływa powietrze. Szczelina ta jest znacznie węższa niż przy wymawianiu polskiego *s* lub arabskiego *س (sin)*. Narządy mowy znajdują się w napięciu.

Spółgłoska *ط (ṭā)* — wymawia się ją podobnie jak polskie *t*, z tą różnicą, że przednia część języka ściśle przylega do twardego podniebienia, następnie odrywa się gwałtownie. Tymczasem tylna część języka unosi się ku miękkiemu podniebieniu. Przez jamę ustną przepływa strumień powietrza. Powstaje w ten sposób dźwięk *(ta)*. Dźwięk ten możemy przyrównać do polskiego twardego *t* w wyrazach: *start, hart*.

Spółgłoska *ض (ḍād)* jest wybuchową spółgłoską dźwięczną i wymawia się ją tak samo jak emfatyczne *ط*. Przy artykulacji *ض* struny głosowe wibrują.

Spółgłoska *ظ (ẓā)* jest spółgłoską dźwięczną w przeciwieństwie do spółgłoski *س*. Wymawia się podobnie jak *ص*, z tym że struny głosowe wibrują.

Spółgłoska *ع (‘ain) (‘)* jest dźwiękiem wybuchowym. Przy artykulacji mięśnie krtani zwierają się szczelnie spazmatycznym skurczem. Po przytrzymaniu ich w takim położeniu następuje lekkie rozluźnienie. Jednocześnie wibrują struny głosowe. Przez usta przepływa strumień powietrza, podniebienie jest uniesione. Wymowa tego dźwięku należy do najtrudniejszych. W języku polskim brak odpowiednika tego dźwięku.

Spółgłoska ع (ğain) — jest głębokim, dźwiękiem szczelinowym. Aby ją wymówić, należy cofnąć tylną część języka do tyłu i podnieść ku miękkiemu podniebieniu. W rezultacie powstaje wąska szczelina, przez którą przepływa strumień powietrza, powodując vibracje języzka. Narządy mowy są naprężone. Dźwięk ten również nie posiada przybliżonego odpowiednika w języku polskim.

Spółgłoska ق (kāf) jest głębokim gardłowym dźwiękiem wybuchowym. Przy wymawianiu należy cofnąć tylną część języka i unieść ją ku górze. Przylega ona wówczas szczelnie do tylnej części miękkiego podniebienia nad języczkiem. Po przytrzymaniu języka w takim położeniu należy go gwałtownie oderwać od miękkiego podniebienia. Przez jamę ustną przepływa strumień powietrza, ponieważ podniebienie miękkie jest nieco uniesione. Otrzymujemy w ten sposób wybuchowy dźwięk k.

Spółgłoska ك (kāf) — artykulacja przebiega podobnie jak polskiego k. Arabski (kāf) wymawia się jednak bardziej miękko i z pewnym przydechem.

Spółgłoska ل (lām) — wymawia się ją tak samo jak polskie l.

Spółgłoska ه (hū) jest dźwiękiem szczelinowym, przydechowym. Struny głosowe są zbliżone, podniebienie miękkie jest uniesione. Powietrze przepływając przez szczelinę między strunami głosowymi do jamy ustnej, ociera się o nie i powoduje jakby przydech. Narządy mowy są luźne. Język polski nie posiada odpowiednika tego dźwięku.

Spółgłoska و (wāw) jest dźwiękiem, który podobnie jak polskie l i angielskie w, powstaje przy udziale warg. Przy wymawianiu wargi należy wysunąć do przodu, zaokrąglić i zwęzić. Tylna część języka unosi się z lekkim ku podniebieniu miękkiemu i cofa się nieco ku tyłowi. Wargi i język są napięte. Struny głosowe wibrują.

Spółgłoska ي (yā) — wymawia się ją tak samo jak polskie j i angielskie y.

HAMZA (')

Hamza jest głuchą spółgłoską wybuchową. Dźwięk ten należy wymawiać przez zwarcie strun głosowych, następnie zaś — po krótkim przytrzymaniu strun głosowych w takim położeniu — rozluźnienie ich na ułamek sekundy. Przez jamę ustną przepływa wówczas strumień powietrza. Miękkie podnie-

bienie jest uniesione blokując w ten sposób przepływ powietrza przez jamę nosową. W momencie rozwarcia strun głosowych odnosi się wrażenie ostrego wybuchu podobnego do pokaszliwania. Hamzę transkrybuje się za pomocą znaku ('). Nie należy utożsamiać wymowy tego dźwięku z wymową spółgłoski wybuchowej ع ('ain) (').

OZNACZANIE SAMOGŁOSEK KRÓTKICH ZNAKI WOKALIZACYJNE

Zasady pisowni arabskiej przewidują podawanie na piśmie wyłącznie spółgłosek i samogłosek długich. Samogłoski krótkie oznaczane są jedynie w słownikach, podręcznikach szkolnych i niektórych utworach poetyckich za pomocą specjalnych znaków diakrytycznych, zwanych wokalizacyjnymi i pisanymi nad lub pod literą oznaczającą spółgłoskę.

1. Krótka samogłoska a oznaczana jest znakiem fatħa (فَتْحَة) (ـَ), który pisze się nad literą, np.: بَ (ba), تَ (ta), دَ (da).

2. Krótka samogłoska i oznaczana jest znakiem kasra (كَسْرَة) (ـِ), pisanym pod literą, np.: بِ (bi), دِ (di), فِ (fi).

3. Krótka samogłoska u oznaczana jest znakiem ɖamma (ضَمَّة) (ـُ), który pisze się nad literą, np.: تُ (tu), بُ (bu), زُ (zu).

4. Jeżeli po spółgłosce nie występuje samogłoska krótka, oznacza się to znakiem sukūn (سُكُون) (ـْ), który pisze się nad literą, np.: بُنْتُ [bint^u], قُرْدُ [qard^u].

5. W języku arabskim spółgłoski mogą być podwójane; oznacza się to za pomocą znaku zw. taszdīd (تَشْدِيد) (ـّ), co oznacza wzmocnienie. Pisze się go nad literą w kształcie małej literki ʿ np.: دَرَّسَ [darrasa].

Jeżeli po podwojonej spółgłosce występuje krótkie a (ـَ) lub u (ـُ), to nad taszdīdem pisze się fatħę lub ɖammę َ ُ, jeżeli następuje krótkie i (ـِ), to taszdīd pisze się nad literą, a kasrę pod literą ِ ُ lub bezpośrednio pod taszdīdem ّ. np.: صَبَّ [ṣabba], سَبَّ [sabbu], دَرَّسَ albo دَرَّسَ [darris].

PISOWNIA SAMOGŁOSEK DŁUGICH

Długa samogłoska *ū* wyrażana jest na piśmie przez połączenie litery و (wāw) ze znakiem damma (ـ) nad poprzedzającą spółgłoskę — literą (و), np.: رُكِبَ [rūkiba].

Długa samogłoska *i* wyrażana jest przez połączenie litery ي (yā) ze znakiem kasra (ـ) pod poprzedzającą spółgłoskę — literą (ي), np.: مَصِيرٌ [mašīr^{un}].

Długa samogłoska *ā* jest wyrażana przez połączenie litery ا ('alif) ze znakiem fatha (ـ) nad poprzedzającą spółgłoskę — literą (ا), np.: قَامَ [kāma]. عَامَ ('āma). Jest to tzw. 'alif^{un} mamdūda (أَلِفٌ مَمْدُودَةٌ), tzn. 'alif wydłużony.

Długą samogłoskę *ā* na końcu słowa wyraża się na piśmie przez połączenie litery ي (yā) ze znakiem fatha, która stoi nad poprzedzającą ją literą. Takie oznaczenie nazywa się 'alif^{un} makṣūra (أَلِفٌ مَقْصُورَةٌ), tzn. 'alif skrócony.

Przykłady:

سَرَى [sarā], جَرَحَى [ǧarḥā].

PODWAJANIE SPÓŁGŁOSEK

W języku arabskim występuje zjawisko podwajania jednej ze spółgłosek w czasownikach i innych częściach mowy, co wiąże się z modyfikacją ich pierwotnego znaczenia; czasowniki z podwojoną spółgłoską są formami pochodnymi czasowników z jedną spółgłoską, np.: czasownik عَلِمَ ['alima] znać, czy wiedzieć, natomiast przy podwojeniu drugiej spółgłoski ل (lām) powstaje czasownik o nowym znaczeniu — عَلَّمَ ['allama] uczyć, nauczać, pouczać; podobnie: قَتَلَ [qatala] zabijać; قَتَّلَ [qattala] zabijać masowo.

Podwojenie spółgłoski ma miejsce również na końcu słowa, np.: فَارَّ [farra] uciekać.

HAMZA ŁĄCZĄCA I ROZDZIELAJĄCA

(هَمْزَةُ الْوَصْلِ وَ هَمْزَةُ الْقَطْعِ)

Hamza na początku słowa ma dwie postacie:

a) hamzy łączącej (هَمْزَةُ الْوَصْلِ) i

b) hamzy rozdzielającej (هَمْزَةُ الْقَطْعِ).

Hamza łącząca łączy wyraz, na początku którego stoi, z wyrazem poprzedzającym. Graficznie jest przedstawiona za pomocą znaku zw. waśla (وَصْلَةٌ) ≈, który pisze się nad alifem.

W praktyce hamzy łączącej (ا) nie zaznacza się na piśmie.

Występuje ona:

a) w rodzajniku — اَلْ ('al-), np.:

اَلْوَلَدُ وَ اَلْكَلْبُ	[al-wlad ^{un} wa-l-kalb ^{un}]	chłopiec i pies
اَلْبَيْتُ اَلْجَدِيدُ	[al-bait ^{un} -l-ǧadiid ^{un}]	nowy dom
اَلْفِضَّةُ وَ اَلذَّهَبُ	[al-fiḍḍat ^{un} wa-d-dahab ^{un}]	srebro i złoto
اِلَى اَلْبَيْتِ	[ilā-l-bait ^{un}]	do domu

b) w trybie rozkazującym I formy czasownika, np.:

قَالَ آكُتُبْ → قَالَ أَكْتُبْ [kāla-ktub] powiedział: (na)pisz!

c) ponadto w następujących wyrazach:

إِبْنٌ	[ibn ^{un}]	syn
إِثْنَانِ	[iṭnāni]	dwa (r. m.)
إِثْنَانِ	[iṭnatāni]	dwa (r. f.)
إِمْرَأَةٌ	[imra'at ^{un}]	kobieta
إِسْمٌ	[ism ^{un}]	imię; nazwisko

Ponieważ język arabski unika zbiegu dwóch spółgłosek na początku wyrazu, hamza łącząca neutralizuje ten zbieg, np.:

أُمٌّ وَ ابْنٌ → أُمٌّ وَ ابْنٌ	[umm ^{un} wa-bn ^{un}]	matka i syn
مَا أَشْمُكَ → مَا إِشْمُكَ؟	[mā-smuka]	jak się nazywasz?

Hamza rozdzielająca (ء) wspiera się na tzw. literach (spółgłoskach) słabych ا, و, ی, które nazywają się nosicielami lub podpórkami hamzy; może ona występować również samodzielnie (bez nosiciela). Litery و, ی występując w roli nosiciela hamzy nie wyrażają praktycznie żadnego dźwięku, są tylko graficznym obrazem hamzy. Literę ی jako nosiciela hamzy pisze się w jej początkowej i środkowej postaci bez diakrytycznych kropek ۛ, ۜ, ۝.

1. Na początku wyrazu hamza dzieląca wspiera się zawsze na alifie. Hamzę ze znakami: fatha i damma pisze się nad alifem: اَ, اُ ze znakiem kasa — pod alifem: اِ, np.:

أَمَرَ [ʔāmara] rozkazać
أُمٌّ [ʔummun] matka
إِذْ هَبْ! [ʔidħab] idź!

2. W środku słowa hamza może wspierać się na jednej z liter (spółgłosek) słabych — ا, و, ی

a) jeżeli hamza (ء) ma fathę (َ), dammę (ُ) lub kasrę (ِ) i poprzedza ją sukun (ْ), to wspiera się ona na literach ا, و, ی, np.:

مَسْأَلَةٌ [masʔalatun] sprawa, problem
مَسْئُولٌ [masʔilun] pytany; odpowiedzialny
جُزْأِيٌّ [ǧuzʔiʔun] częściowy

b) jeżeli hamza ma sukun (ْ) i poprzedza ją fatha (َ), damma (ُ) lub kasa (ِ), to wspiera się ona odpowiednio na literach ا, و, ی, np.:

فَأَرْ [faʔarun] myszy (rzecz. zbiorowy)
بُورَةٌ [buʔaratun] ognisko
بِرٌّ [biʔarun] słudnia

c) jeżeli hamza ma fathę (َ) i poprzedza ją fatha, damma (ُ) lub kasa (ِ), to wspiera się ona odpowiednio na literach ا, و, ی, np.:

سَأَلَ [saʔala] pytać
سَأَلَ [saʔalun] pytanie
تَهْنِئَةٌ [tahniʔatun] gratulacje (l. poj.)

d) jeżeli hamza ma kasrę (ِ), to za podpórkę służy jej litera ی bez względu na to, jaka samogłoska ją poprzedza, np.:

يَسْأَلُ [yaʔsala] rozpacząć
سُئِلَ [suʔila] został zapytany

e) jeżeli hamza ma dammę (ُ) i poprzedza ją fatha (َ), damma (ُ) lub kasa (ِ), to wspiera się ona wówczas tylko na literach و, ی, np.:

يَقْرَأُونَ [yaqraʔuna] czytają (od قَرَأَ czytać)
يَسْتَوُونَ [yastawuna] ociągają się (od سَوَوْا ociągać się)
يَهْتَفُونَ [yahunniʔuna] gratulują (od هَتَفَ gratulować)

f) jeżeli hamza ma dammę (ُ) i poprzedza ją długa samogłoska ā (اَ) lub ī (يَ), to wspiera się ona na literze و, np.:

تَشَاؤُمٌ [tašāʔuun] pesymizm
يَأْغِيُونَ [yaǧiʔuna] przychodzą (3. os. l. mn. r. m.)

g) jeżeli hamza ma kasrę (ِ) i poprzedza ją długa samogłoska ā (اَ) lub ū (و), to wspiera się na literze ی, np.:

مُتَشَائِمٌ [mutašāʔimun] pesymistyczny; pesymista
سُئِلَ [suʔila] zadano mu pytanie

h) gdy hamzę poprzedza długa samogłoska ā (اَ) pisze się ją na połowie wysokości nad linią. W tym wypadku hamza nie ma nosiciela.

Przykłady:

تَسَاءَلٌ [tasāʔala] pytać się jeden drugiego, zapytywać się; zastanawiać się
قِرَاءَةٌ [qirāʔatun] czytanie; lektura

i) gdy hamzę poprzedza długa samogłoska ī (يَ), pisze się ją na przedłużeniu litery ی, np.:

خَطْبَةٌ [ḫaṭiʔatun] występki
يَأْغِيهِنَّ [yaǧiʔihinna] przychodzą (2 os. l. mn. r. ż.).
يُمَسِّئُهُنَّ [muṣsiʔuhunna] wola

* Gdy hamza ma dammę (ُ) i poprzedza ją sukun (ْ) lub długa samogłoska ā (اَ) lub ī (يَ), to hamzę można oprzeć na literze ی zamiast na literze و, a więc يَسْأَلُ zamiast سَأَلَ np.:

يَسْأَلُ
يَسْأَلُ

3. Na końcu wyrazu hamza wspiera się na:

a) ا, و, ی stosownie do samogłoski, która ją poprzedza, np.:

قَرَأَ [kára'a] czytać

يَصُورُ [hàtu'a] być powolnym, ociągać się

يُزِيْرُ [bàri'a] być niewinnym

b) hamza nie wspiera się na żadnej z liter, o ile poprzedza ją długi ا, و, ی lub sukun (ـَ), np.:

شَيْءٌ [šai'ʊn] rzecz

أَشْيَاءٌ [ʔašyā'ʊ] rzeczy

جُزْءٌ [ǧuz'ʊn] część

أَجْزَاءٌ [ʔaǧzā'ʊn] części

مَقْرُوءٌ [makrū'ʊn] przeczytany

بِنَاءٌ [biñā'ʊn] budowa

Gdy dwie hamzy wspierające się na literze 'alif występują kolejno po sobie, to drugą z nich się opuszcza; 'alif ulega wówczas wydłużeniu. W piśmie oznacza się to za pomocą znaku zwanego madda (مَدَّة — wydłużenie) — pisanego nad literą 'alif ا, np.:

أَكَلْتُ — nakarmić (IV forma pochodna od czasownika أَكَلَ — jeść); zamiast: أَكَلْتُ

أَمَلْتُ — mam nadzieję (od czasownika آمَلَ); zamiast: أَمَلْتُ

قَرَأُوا — przeczytali (l. podw.); zamiast: قَرَأُوا

Uwaga: Znaku tego nie należy mylić ze znakiem hamzy łączącej (ـِ)

AKCENT

Wyraz może mieć dwa akcenty: główny i poboczny. Akcent główny charakteryzuje podwyższenie tonu, a poboczny — obniżenie tonu. Wyrazy trójsylabowe i dwusylabowe mają tylko akcent główny.

W wyrazach trójsylabowych akcent może padać na:

a) trzecią sylabę (zgięskę) od końca, jeżeli jest ona długa (tzn. składa się ze spółgłoski i długiej samogłoski), a druga sylaba jest krótka, np.:

خَامِسٌ [ħāmis'ʊn] piąty

كَاتِبٌ [kātib'ʊn] piszący

lub gdy wyraz posiada trzy krótkie sylaby, np.:

فَتَحَ [fataħa] otworzyć

b) na drugą sylabę od końca, jeżeli jest ona długa, np.:

مُفِيدٌ [muftid'ʊn] pożyteczny

كِتَابٌ [kitāb'ʊn] książka

يَكُونُ [yakūnu] jest

W wyrazach dwusylabowych akcent główny spoczywa na pierwszej sylabie niezależnie od tego, czy sylaba ta jest krótka czy długa, np.:

عَامٌ [ʔām'ʊn] rok

عَادَ [ʔāda] wracać

نَمَا [nāmā] rosnąć

قَلْبٌ [ħālb'ʊn] serce

Akcent poboczny może spoczywać na ostatniej długiej sylabie wyrazu نَمَا [nāmā], jak również na długiej sylabie poprzedzającej sylabę, na której spoczywa akcent główny, np.: جَرَّارَاتٌ [ǧarrārāt'ʊn]

CZĘŚCI MOWY

W języku arabskim występują następujące części mowy: rzeczownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek, czasownik z formami osobowymi, imiesłowem strony czynnej i biernej, rzeczownikiem odczasownikowym tzw. مَصْدَرٌ [mašdar'ʊn] oraz partykuły, przyimek, przysłówki, spójnik i wykrzykniki.

Cechą charakterystyczną języka arabskiego, podobnie jak innych języków semickich, jest fakt powiązania wartości semantycznej wyrazów wyłącznie ze spółgłoskami. Spółgłoski wyznaczające tę wartość tworzą rdzeń wyrazu. We współczesnym języku arabskim dominuje rdzeń trójspółgłoskowy, np.: w czasownikach:

قَتَلَ [ħatala] zabić

ذَهَبَ [dahaba] iść

قُتِلَ [ħutila] zostać zabitym

widac wyraźnie rdzeń dħb, ħtl.

RODZAJ RZECZOWNIKA

Rzeczownik arabski posiada dwa rodzaje gramatyczne: męski i żeński. Głównym wskaźnikiem rodzaju żeńskiego rzeczowników jest końcówka -at^{un}, która przedstawiana jest na piśmie za pomocą znaku َ (tamarbuta) تَمَرْبُوتَة [tā marbūta], tzn. „tā ściągnięte”. Znak ten powstał przez złączenie górnych zakończeń litery ت (tā), tzw. tamamduda (تَمَمْدُودَة) [tā mamdūda], tzn. „tā wydłużone”.

Znak ten pisze się tylko na końcu słowa i może mieć dwa warianty graficzne — postać samodzielną (ة), gdy poprzedza go litera łącząca się tylko z prawej strony, np.:

بَحِيرَة [baḥīrat^{un}] jezioro

albo występować w połączeniu z literą łączącą się z obu stron (ة), np.:

دَوْلَة [dāwlat^{un}] państwo

مَدِينَة [madīnat^{un}] miasto

Rzeczowniki nie mające tego zakończenia posiadają zazwyczaj rodzaj męski, np.:

رَجُل [raǧul^{un}] człowiek

كِتَاب [kitāb^{un}] książka

U w a g a: O przynależności rzeczownika do tego czy innego rodzaju gramatycznego decyduje nie tylko forma, ale również znaczenie, np. pleć. Rzeczownik خَلِيفَة [ḫalīfat^{un}] kalif, chociaż ma wskaźnik rodzaju żeńskiego — tamarbutę, jest rodzaju męskiego.

Do rzeczowników rodzaju żeńskiego nie posiadających tamarbuty zalicza się:

a) rzeczowniki określające osoby płci żeńskiej, np.:

عَرُوس [ʿarūs^{un}] narzeczona

عَجُوز [ʿaǧūz^{un}] stara kobieta, staruszka

عَائِس [ʿānīs^{un}] stara panna

بِنْت [bint^{un}] dziewczynka

أُم [umm^{un}] matka

b) imiona własne żeńskie, np.:

زَيْنَب [zāinab^{un}] Zainab

مَرْيَم [māriam^{un}] Marian, Maria

c) nazwy krajów i miast, np.:

فَرَنْسَا [faransā] Francja

بَغْدَاد [baǧdād^{un}] Bagdad

مِصْر [miṣr^{un}] Egipt

d) nazwy parzystych części ciała, np.:

يَد [yad^{un}] ręka

عَيْن [ʿain^{un}] oko

أُذُن [uḏn^{un}] ucho

رِجْل [riǧl^{un}] noga

e) rzeczowniki

أَرْض [ʾarḏ^{un}] ziemia

حَرْب [ḫarb^{un}] wojna

شَمْس [šams^{un}] słońce

نَار [nār^{un}] ogień

نَفْس [nafs^{un}] dusza

خَمْر [ḫamr^{un}] wino

رِيح [riḥ^{un}] wiatr i inne

Niektóre rzeczowniki mogą się odnosić i do rodzaju męskiego, i do rodzaju żeńskiego. Mają one wówczas tzw. rodzaj ogólny, np.:

سُوق [sūq^{un}] bazar, rynek

طَرِيق [ṭarīq^{un}] droga

عَسَل [ʿasal^{un}] miód

سِكِّين [sikkīn^{un}] nóż

دَار [dār^{un}] dom

سِلْم [silim^{un}] pokój

بَشَر [bašar^{un}] ludzie

W wyrazach rodzaju żeńskiego zakończonych na tamarbutę akcent główny przenosi się na drugą, krótką sylabę. Sylaba, na której poprzednio spoczywał akcent główny, otrzymuje teraz akcent poboczny, np.:

مُعَلِّمٌ	[mu'āllim ^{un}]	nauczyciel
مُعَلِّمَةٌ	[mu'āllimat ^{un}]	nauczycielka

OKREŚLONOŚĆ I NIEOKREŚLONOŚĆ IMION

Imię (rzeczownik, liczebnik, przymiotnik) może być określone lub nieokreślone.

Dla wyrażenia nieokreśloności stosuje się:

- zakończenie tanwīn dāmma (ـًا) (تَنْوِينٌ ضَمَّةٌ)
- zakończenie tanwīn kasra (ـِ) (تَنْوِينٌ كَسْرَةٌ)
- zakończenie tanwīn fatḥa (ـَ) (تَنْوِينٌ فَتْحَةٌ)

Zakończenia te są równocześnie wyznacznikami pewnych wartości morfologicznych, a mianowicie:

- tanwīn dāmma (ـًا) wyraża I przypadek (nominativus)
- tanwīn kasra (ـِ) wyraża II przypadek (genetivus)
- tanwīn fatḥa (ـَ) wyraża III przypadek (accusativus)

U w a g a: Przytlaczająca większość rzeczowników odmienia się przez trzy przypadki.

Końcówki tanwīn dāmma, kasra i fatḥa odpowiadają w przybliżeniu rodzajnikowi nieokreślonemu w językach romańskich i germańskich. (franc. *un*, *une*; niem. *ein*, *eine*), np.:

كِتَابٌ	[kitāb ^{un}]	jakaś książka, pewna książka
بَيْتٌ	[bayt ^{un}]	jakiś dom

Dla wyrażenia określoności rzeczownika służy rodzajnik określony — **الْ** ('al-) wspólny dla wszystkich imion niezależnie od rodzaju i liczby. Píše się go łącznie na początku wyrazu. Końcówkę tanwīn dāmma (ـًا) zastępuje wówczas końcówka dāmma (ـِ), np.:

الْمُهَنْدِسُ	[al-muhāndis ^{un}]	inżynier (znany, o którym coś wiemy).
الْمَجَلَّةُ	[al-maǧallat ^{un}]	czasopismo, periodyk (znane, o którym była już mowa).

Ponadto rodzajnik określony stawia się przed powszechnie znanymi i jedy-
nymi w swym rodzaju zjawiskami, przedmiotami, pojęciami, np.:

الْأَرْضُ	[al-'arḍ ^{un}]	ziemia
الْإِسْلَامُ	[al-'islām ^{un}]	islam
الشَّمْسُ	[aš-šams ^{un}]	słońce

Imiona własne, nazwy krajów i miast, chociaż nie posiadają rodzajnika określonego, uważane są za imiona w stanie określonym, np.:

مِصْرٌ		Egipt
بَغْدَادٌ		Bagdad
أَحْمَدُ	[aḥmad ^{un}]	Ahmed

ASYMILACJA RODZAJNIKA OKREŚLONEGO — **الْ** ('al-)

Spółgłoski arabskie dzielą się na tzw. litery słoneczne (حُرُوفٌ شَمْسِيَّةٌ),
których jest 14, i księżycowe (حُرُوفٌ قَمَرِيَّةٌ).

Do liter słonecznych należą: ط, ظ, ض, ص, ش, س, ز, ر, د, ذ, ث, ت. Wszystkie pozostałe są literami księżycowymi. ل, ن.

Jeżeli rzeczownik połączony z rodzajnikiem określonym — **الْ** ('al-) zaczyna się od litery słonecznej, to zachodzi wówczas **asymlacja rodzajnika**, czyli jego upodobnienie do tej litery słonecznej, która po nim następuje. W praktyce należy powtórzyć, wymówić podwójnie tę literę słoneczną. Dla oznaczenia asymilacji rodzajnika stosuje się znak **tasdīd** تَشْدِيدٌ, który pisze się nad literą słoneczną.

Przykłady:

الذَّهَبُ — ذَهَبٌ	الذَّهَبُ → الذَّهَبُ	[ad-dāhab ^{un}]	złoto
الرَّجُلُ — رَجُلٌ	الرَّجُلُ → الرَّجُلُ	[ar-rāǧul ^{un}]	człowiek
اللُّغَةُ — لُغَةٌ	اللُّغَةُ → اللُّغَةُ	[al-lūǧat ^{un}]	język
الْقَلْبُ — قَلْبٌ	الْقَلْبُ → الْقَلْبُ	[al-ta'lab ^{un}]	lis

ZAPOŻYCZENIA Z INNYCH JĘZYKÓW

Jakkolwiek głównym źródłem tworzenia nowych wyrazów jest własna, bogata leksyka, słownictwo arabskie zawiera pewną ilość słów zapożyczonych z języków europejskich dla wyrażenia nowych pojęć z dziedziny sztuki, kultury itp. Zapożyczone wyrazy otrzymują formę właściwą rdzennym wyrazom arabskim, jak również pisane są zgodnie z zasadami pisowni arabskiej z dokładnym jednak uwzględnieniem zarówno spółgłosek, jak i samogłosek właściwych zapożyczonemu wyrazowi.

Przykłady zapożyczeń z języka włoskiego:

أوبرا	[ʾūbirā]	opera
بيانو	[biyānā]	pianino, fortepian
سردنين	[sardin ^{an}]	sardynki
سينما	[sinamā]	kino

Zapożyczenia z języka greckiego odnoszą się do pojęć z zakresu religii, filozofii itd.

Przykłady:

فلسفة	[falsāf ^{an}]	filozofia
فيلسوف	[faiłasif ^{an}]	filozof
ديموقراطية	[dimūkrāṭiyyat ^{an}]	demokracja

W przeszłości język arabski czerpał słowa i wzbogacał swoje słownictwo drogą zapożyczeń z innych języków semickich — aramejskiego, etiopskiego, starohebrajskiego, jak również z języków niesemickich — perskiego, tureckiego itd., przy czym przeważającą część zapożyczeń wchłonęły poszczególne dialekty arabskie.

Leksyka arabska uzupełniana była również drogą kalkowania wyrazów z języków europejskich. Tak np: słowo مُولِد [muwāllid^{an}] *generator* (imiesłów str. czynnej od czas. II formy وَلَدَ *rodzić, produkować*) jest kalką łacińskiego słowa *generator*. Arabskie słowo تَأْمِيم [ta'mīm^{an}] *nacjonalizacja* jest kalką francuskiego słowa *nationalisation*. To samo dotyczy pojęć abstrakcyjnych. Słowo أَنَانِيَّة [ʾanāniyyat^{an}] *egoizm*, powstało z połączenia zaimeka osobowego أَنَا ('anā) *ja* z sufiksem يَّة (-iyyat^{an}) i jest kalką francuskiego *égoïsme* (< łac. *ego = ja*).

Imiona własne, nazwy miast pochodzenia obcego odmieniają się zwykle przez 2 przypadki, np:

مَدْرِيْد	[madriṭ ^{an}]	Madryt
پَارِيْس	[bāriṣ ^{an}]	Paryż

Zapożyczenia obcojęzyczne, które według zasad pisowni arabskiej kończą się na długą samogłoskę, nie odmieniają się przez przypadki, np.:

وَارْسُو	[wārsū]	Warszawa
سينما	[sinamā]	kino
راديو	[rādiyū]	radio
بولونيا	[būlūniyā]	Polska
أمريكا	[ʾamrikā]	Ameryka

Zapożyczenia obce kończące się na spółgłoskę odmieniają się normalnie przez 3 przypadki, np.:

تِلِفُون	[tillfin ^{an}]	telefon
تِلِغْرَاف	[tillgrāf ^{an}]	telegraf
ترام	[tirām ^{an}]	tramwaj
تِلِفِيْزْيُون	[tillfisiyūn ^{an}]	telewizja
أوتوبس	[ʾūtūbīs ^{an}]	autobus

LEKCJA PIERWSZA

الدرس الاول

هذا بيت. البيت كبير. هذه بنت. البنت جميلة. هو تلميذ. التلميذ ذكي. هي تلميذة. التلميذة شاطرة. احمد مهندس و فاطمة ممرضة. هذه مدينة.



هو مهندس

SŁOWNIK

هذا	[haḍā]	ten, to
هذه	[hāḍihī]	ta, to
بيت	[baiʔun]	dom, l. mn. بُيُوت [buyūtʔun]
كبير	[kabīrʔun]	duży, l. mn. كِبَار [kibāʔun]
بنت	[bimʔun]	dziewczynka, córka, l. mn. بَنَات [banātʔun]
جميل	[gāmīlʔun]	ładny, piękny
تلميذ	[tilmīḍʔun]	uczeń, l. mn. تَلَامِيذ [talāmīḍʔun]
تلميذة	[tilmīḍatʔun]	uczennica, l. mn. تَلْمِيذَات [talāmīḍātʔun]
ذكي	[ḍakīyyʔun]	zdolny, l. mn. أَذْكِيَاء [aḍkiyāʔun]
هي	[hiya]	ona
هو	[huwa]	on
شاطر	[šāṭirʔun]	sprytny, zręczny, l. mn. سُطَار [suṭārʔun]
مدينة	[madīnatʔun]	miasto, l. mn. مَدَن [madnʔun]
مهندس	[muḥāndisʔun]	inżynier
ممرضة	[munārrīḍatʔun]	pielęgniarka
و	[wa]	i (spójnik)
فاطمة	[faṭimatʔun]	Fatima (im. wł.)
احمد	[aḥmadʔun]	Ahmed (im. wł.)

GRAMATYKA

1. Przymiotniki jakościowe (kwalitatywne)

Oznaczają one cechę, jakość przedmiotu lub istoty żywej, np.: جَمِيلٌ piękny, مَرِيضٌ chory, قَصِيرٌ krótki.

Rodzaj żeński tych przymiotników tworzy się przez dodanie wskaźnika rodzaju żeńskiego — tamarbuty (ة), np.:

مَرِيضٌ	chory	مَرِيضَةٌ	chora
قَصِيرٌ	krótki	قَصِيرَةٌ	krótka
قَذِرٌ	brudny	قَذِرَةٌ	brudna

Wyjątek stanowią przymiotniki grupy فَعُولٌ [fa'ūl^m], np.: عَبُوسٌ ['abūs^m] ponury. Mają one jedną formę dla obu rodzajów.

Przymiotniki jakościowe tworzy się według wzorów:

فَعِيلٌ	np.:	نَجِيعٌ	pomysłny	(od rdzenia	نَجَعَ)
فَعِيلٌ		فَذِرٌ	brudny	(od rdzenia	فَذَرَ)
فَعِيلٌ		حَسَنٌ	ładny	(od rdzenia	حَسَنَ)
فَعُولٌ		عَبُوسٌ	ponury	(od rdzenia	عَبَسَ)

2. Zdanie nominalne

W języku arabskim rozróżniamy, w zależności od charakteru podmiotu, zdania nominalne (nie zawierające czasownika jako orzeczenia) i werbalne (czasownikowe). W zdaniu nominalnym orzeczenie jest wyrażone za pomocą jakiegoś imienia, np. rzeczownika, liczebnika, przymiotnika, przyimka (łącznie z rzeczownikiem).

Przykłady:

هُوَ مُهَنْدِسٌ	on (jest) inżynierem
فَاتِمَةُ فِي الْبَيْتِ	Fatima (jest) w domu
هَذِهِ بِنْتُ	to (jest) dziewczynka
الْبَيْتُ كَبِيرٌ	(ten) dom (jest) duży,
	naomiast:
بَيْتٌ كَبِيرٌ	duży dom.

Orzeczenie imienne, które stoi po podmiocie, zgadza się z nim co do rodzaju, liczby i przypadku.

W zdaniu: فَاتِمَةُ فِي الْبَيْتِ wyrażenie فِي الْبَيْتِ (jest w domu) jest tzw. zwrotem przyimkowym.

3. Deklinacja rzeczownika — Triptota

Jak już wspomniano, przytłaczająca większość rzeczowników posiada trójprzypadkową deklinację. Są to tzw. triptota.

KOŃCÓWKI

Stan nieokreślony

Stan określony

(bez rodzajnika - ال)

(z rodzajnikiem - ال)

1. nominativus (mian.) - ^{an}	_____	_____
2. genetivus (dopełn.) - ⁱⁿ	_____	_____
3. accusativus (biernik) - ^{an}	_____	_____

Odmiana rzeczownika r.m. مُعَلِّمٌ nauczyciel, wg powyższego wzoru, wygląda następująco:

1. مُعَلِّمٌ	[mu'āllim ^{an}]	الْمُعَلِّمُ	[al-mu'āllim ^u]
2. مُعَلِّمٍ	[mu'āllim ⁱⁿ]	الْمُعَلِّمِ	[al-mu'āllim ⁱ]
3. مُعَلِّمًا	[mu'āllim ^{an}]	الْمُعَلِّمَ	[al-mu'āllim ^a]

مُعَلِّمَةٌ nauczycielka

1. مُعَلِّمَةٌ	[mu'āllimat ^{an}]	الْمُعَلِّمَةُ	[al-mu'āllimat ^u]
2. مُعَلِّمَةٍ	[mu'āllimat ⁱⁿ]	الْمُعَلِّمَةِ	[al-mu'āllimat ⁱ]
3. مُعَلِّمَةً	[mu'āllimat ^{an}]	الْمُعَلِّمَةَ	[al-mu'āllimat ^a]

U waga: Do rzeczowników lub przymiotników mających na końcu hamzę (ة) bez podpórki, w 3 przypadku w stanie nieokreślonym dodaje się alif (ا), np.: شَيْءٌ rzecz, شَيْئًا (hamza wspiera się na słabym ي), جُزْءٌ część, جُزْءًا. Rzeczowniki mające zakończenie alif hamza (اء) otrzymują w 3 przypadku (accus.) tylko końcówkę tanwin fatha, np.: رِيَاءً.

ĆWICZENIA

1. Zastąpić podane w nawiasach wyrazy polskie odpowiednikami arabskimi:

(ładna)	التأديّة (٦)	(jest inżynierem)	احمد (١)
(dom)	هذا (٧)	(uczeń)	هو (٢)
(dziewczynka)	هذه (٨)	(uczennica)	هي (٣)
(ona)	شاجرة (٩)	(pielęgniarka)	فاطمة (٤)
		(zdolny)	التلميذ (٥)

2. Utworzyć rodzaj żeński dla następujących przymiotników:

طَوِيلٌ	długi	حَسَنٌ	ładny
نَجِيمٌ	pomyślny	قَوِيٌّ	silny
فَرِحٌ	wesoły		

3. Przedeklinować następujące rzeczowniki z rodzajnikiem 'al- i bez rodzajnika:

مَدِينَةٌ، بَيْتٌ، مَعْلَمَةٌ، مُنْهَدِسٌ.

4. Przetłumaczyć na język polski:

- ١) احمد تلميذ. ٢) هو ذكي. ٣) هذا بيت كبير.
- ٤) هذا البيت كبير. ٥) هذه معلمة. ٦) المعلمة شاطرة. ٧) هذا كتاب.
- ٨) الكتاب جميل. ٩) هذه مدينة كبيرة. ١٠) المدينة جميلة.

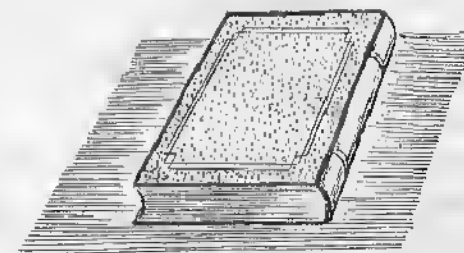
5. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) To jest inżynier.
- b) To jest pielęgniarka.
- c) To jest miasto.
- d) Miasto jest duże.
- e) Ahmed jest nauczycielem.
- f) Fatima jest chora.

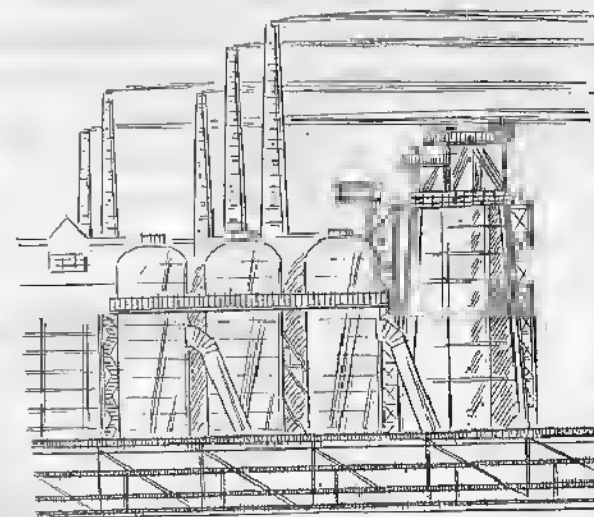
LEKCJA DRUGA

الدَّرْسُ الثَّانِي

انا مواطن بولوني. هذا الرجل مواطن بولوني كذلك. هو صحفي. نحن في مدينة جميلة و كبيرة. في هذه الغرفة كرسي و طاولة و سرير. السرير قديم. النافذة قذرة. ما هذا؟ هذا سرير. من هي؟ هي معلمة. أين أنتم؟ نحن في هذه الغرفة. هل فاطمة مريضة أو سليمة؟ من انت؟ هل انت فلاح؟ أين أنت الان؟ محمد عامل في مصنع كبير. هم تلاميذ المدرسة الثانوية. هن في غرفة الاكل. هل أنتن تلميذات؟



كِتَابٌ تَلْمِيزِي



مَصْنَعٌ كَبِيرٌ

SŁOWNIK

أنا	['anā]	ja
أنت	['anta]	ty (r.m.)
أنتِ	['anti]	ty (r.ż)
نحن	['naħnu]	my

أَنْتُمْ	[antum]	wy (r.m.)
أَنْتُنَّ	[antunna]	wy (r.ż.)
هُمْ	[hum]	oni
هُنَّ	[huma]	one
مُؤَاطِنٌ	[muwāṭin ^{um}]	obywalec
بُولُونِيٌّ	[būlūniyy ^{um}]	polski
رَجُلٌ	[raǧul ^{um}]	człowiek, mężczyzna, l. mn. رِجَالٌ [riǧāl ^{um}]
كَذَلِكَ	[kadāliko]	też, także
صُفْيَانِيٌّ	[ṣufiyy ^{um}]	dziennikarz
غُرْفَةٌ	[ǧurfat ^{um}]	pokój, izba, l. mn. غُرُفٌ [ǧuraf ^{um}]
كُرْسِيٌّ	[kursiyy ^{um}]	krzesło, l. mn. كُرُاسِيٌّ [karāsiyy ^{um}]
سَرِيرٌ	[sarīr ^{um}]	łóżko, l. mn. أَسِرَّةٌ [asirrat ^{um}]
قَدِيمٌ	[qadīm ^{um}]	stary
فِي	[fī]	w (rządzi 2 przyp.-gen.)
نَافِذَةٌ	[nāfiḍat ^{um}]	okno, l. mn. نَوَافِذٌ [nawāfiḍ ^{um}]
تَانَوِيٌّ	[tānawīyy ^{um}]	wtórny; drugiego stopnia (r.ż. ثَانَوِيَّةٌ [tānawīyyat ^{um}])
سَلِيمٌ	[salīm ^{um}]	zdrowy, cały, nieuszkodzony
طَائِلَةٌ	[ṭāwilat ^{um}]	stół, l. mn. طَاوِلَاتٌ
مَدْرَسَةٌ	[madrasat ^{um}]	szkoła, l. mn. مَدَارِسٌ [madāris ^{um}]
عَلَى	[ʿalā]	na (gen.)
مَنْ	[man]	kto (?)
مَرِيضٌ	[marīḍ ^{um}]	chory, l. mn. مَرَضَى [marāḍ]
هَلْ	[hal]	czy (?)
أَيْنَ	[ʾaina]	gdzie (?)
أَكْلٌ	[ʾakl ^{um}]	jedzenie
أَوْ	[ʾaw]	albo, lub
مُحَمَّدٌ	[muḥammad ^{um}]	Muhammed (im. wł.)
الآنَ	[ʾal-ʾāna]	teraz
فَلَّاحٌ	[fallāḥ ^{um}]	chłop, fellah
مَصْنَعٌ	[maṣnaʾ ^{um}]	fabryka, l. mn. مَصَانِعٌ [maṣāniʾ ^{um}]
عَامِلٌ	[ʿāmil ^{um}]	robotnik, l. mn. عَمَالٌ [ummāl ^{um}]

OBJAŚNIENIA

مَدْرَسَةٌ ثَانَوِيَّةٌ szkoła średnia
غُرْفَةُ آلاَكلٍ jadalnia

Zaimki wskazujące هذا *ten*, هذه *ta* występują przed rzeczownikiem w stanie określonym (z rodz. 'al-), np.: هَذِهِ الْبَيْتُ هَذَا الرَّجُلُ

هَذِهِ

GRAMATYKA

1. Zgodność określenia (przymiotnika) z wyrazem określanym (rzeczownikiem)

Określenie-przymiotnik stoi zawsze po wyrazie określanym (rzeczowniku) i zgadza się z nim co do rodzaju, liczby i przypadku.

Przykłady:

مَصْنَعٌ كَبِيرٌ duża fabryka
مَدِينَةٌ قَدِيمَةٌ stare miasto
الْمَرْقَةُ الشَّظِيفَةُ czysty potój

2. Zaimek osobowy w 1. przypadku

l. pojedyncza	l. podwójna	l. mnoga
أَنَا ja		أَنْحُنْ my
أَنْتَ ty (r. m.)	أَنْتُمَا wy obaj, wy obie	أَنْتُمْ wy (r. m.)
أَنْتِ ty (r. ż.)		أَنْتُنَّ wy (r. ż.)
هُوَ on	هُنَا oni obaj, one obie	هُمْ oni
هِيَ ona		هُنَّ one

3. Konstrukcja „status constructus”

„Status constructus” jest to konstrukcja polegająca na połączeniu wyrazu określanego (rzeczownika) z określeniem, które stoi w 2 przypadku (gen.).

Określenie (w stanie nieokreślonym lub określonym, tj. z rodzajnikiem 'al-) występuje po wyrazie określanym.

Wyraz określany stoi zawsze bez rodzajnika — **أَلْ** z końcówką damma, np.:

تَلْمِذُ الْمَدْرَسَةِ uczeń szkoły
كِتَابُ تَلْمِذٍ książka (jakiegoś) ucznia

Jeżeli drugi człon „status constructus” (określenie) występuje w stanie nieokreślonym, to ma zakończenie tanwīn kasra (ـِ). Może ono również posiadać własne określenie — przymiotnik, występujące bezpośrednio po nim, np.:

تَلْمِذُ الْمَدْرَسَةِ الْثَانَوِيَةِ uczeń szkoły średniej.

4. Tworzenie przymiotników od rzeczowników

Tworzy się je przez dodanie końcówki **ي** (iyy^{an}):

a) bezpośrednio do imienia (rzeczownika), jeżeli rzeczownik kończy się na spółgłoskę, np.:

لَبْنَانُ	Liban	لَبْنَانِي	libański, Libańczyk
بَيْتٌ	dom	بَيْتِي	domowy
صُحُفٌ	gazety, prasa	صُحُفِي	prasowy, związany z prasą, dziennikarz
عَالَمٌ	świat	عَالَمِي	światowy, międzynarodowy

b) do osnowy rzeczownika, który ma w zakończeniu tamarbutę **ة** (osnowę uzyskujemy przez odrzucenie tamarbuty)

Przykłady:

جَامِعَةٌ	uniwersytet	جَامِعِي	uniwersytecki
سِيَّاسَةٌ	polityka	سِيَّاسِي	polityczny
زِرَاعَةٌ	rolnictwo, uprawa	زِرَاعِي	rolniczy, rolny
ثَقَافَةٌ	kultura	ثَقَافِي	kulturalny

c) jeżeli rzeczownik kończy się na długi 'alif (ـَا) lub **ي**, to zakończenie to należy zmienić na literę **و** (waw) i dodać sufiks **ي** = **وي** : **وي** **أ** < **و** + **ي** = **وي** : **وي** **ي** np.:

فرَنْسَا Francia → فرَنْسَوِي francuski

Najczęściej występuje jednak zakończenie bez **و**

فرَنْسَا	→ فرَنْسِي	francuski
إِسْبَانِيَا	→ إِسْبَانِي	hiszpański
رُوسِيَا	→ رُوسِي	rosyjski

Rodzaj żeński tworzy się przez dodanie wskaźnika rodzaju żeńskiego — tamarbuty (ة), np.:

فرَنْسِيَّةٌ — فرَنْسِي
إِسْبَانِيَّةٌ — إِسْبَانِي
رُوسِيَّةٌ — رُوسِي
ثَقَافِيَّةٌ — ثَقَافِي
لُبْنَانِيَّةٌ — لُبْنَانِي

ĆWICZENIA

1. Zastąpić podane w nawiasach wyrazy polskie odpowiednikami arabskimi:

(dziennikarz)	هذا الرجل (1)
(francuski)	هو مواطن (2)
(szkoła)	التلاميذ في (3)
(miasto)	هل في my (4)
(zdrowy)	هل هو مريض أو (5)
(brudny)	التافذة (6)
(stary)	و السرير (7)
(stary) و كرسى (stary)	في هذه الغرفة طاولة (7)
(szkoła średnia)	هل (oni) تلاميذ (8)
	هل (ty) مريض? (9)
(w szkole) الآن?	هل هي (10)

2. Przetłumaczyć na język arabski:

- Kim jesteś?
- Jestem obywatelem libańskim.
- Czy (my) jesteśmy teraz w mieście?
- Gdzie (ty) jesteś teraz?
- Jestem w pokoju.
- W pokoju jest krzesło i duży stół.
- Na stole jest francuska książka.
- Kim jest ten człowiek?
- On jest robotnikiem w fabryce.

3. Postawić przy właściwej części mowy rodzajnik określony ('al-):

- هذا ... رجل بولوني.
- في ... غرفة ... كبيرة طاولة.
- على هذه ... طاولة ... كتاب ... روس.
- هذه ... بنت ... تليفة.
- هو ... عامل هذا ... مصنع ... كبير.
- أين ... كتاب ... تليفة?

4. Utworzyć przymiotniki od następujących rzeczowników:

ذهب	złoto	تجارة	handel	سِرّ	tajemnica
منزل	dom, mieszkanie	وطن	ojczyzna	حديد	żelazo
تونس	Tunis	أمريكا	Ameryka	صناعة	przemysł

LEKCJA TRZECIA

الدرس الثالث

هذان المهندسان من مصنع السيارات الكبير. سيارات المهندسين حديثة.
عمل الممرضات شاق و صعب. هذه كرة الأولاد الأذكاء من هاتين
المدرستين. هل هذان الرجلان من بولونيا؟ هي معلمة اللغات الأجنبية في

المدرسة الثانوية. في أي مصنع أولئك العمال. على الطاولة جريدتان
عريبتان. منزل هؤلاء المهندسين واقع في وسط المدينة. هذا المنزل الواسع
والمعصرى مؤلف من عدة غرف نظيفة و نيرة. في كل مسكن مطبخ و حمام
و مغسلة. في البيت غرفة الإستقبال للضيوف مفروشة بسجادة ملونة. وعلى النوافذ
ستائر من الحرير. و على طاولتين صغيرتين جهاز التلفزيون و الراديو. على
حيطان معلقة بعض الصور في براوز جميلة. في وسط الغرفة على الطاولة
المستديرة غطاء أخضر. هذه اللغة سهلة.



منزل فذين المهندسين واسع و عصري

SŁOWNIK

سيارة	[sajy'arat ^{un}]	samochód, l. mn.
حديث	[ħadīṭ ^{un}]	nowoczesny, nowy
عمل	[ʿamal ^{un}]	praca, l. mn.
أعمال	[ʿa'māl ^{un}]	praca, l. mn.
شاق	[šāḡḡ ^{un}]	trudny, męczący, ciężki
صعب	[sa'b ^{un}]	trudny

سهل	[sahl ^{un}]	łatwy
كرة	[kūrat ^{un}]	piłka, kula, l. mn. كرات
هؤلاء	[ha'ulā'i]	ci
أولئك	[ulā'ika]	tamci
أجنبي	[ağnabiyy ^{un}]	zagraniczny, obcy; cudzoziemiec, l. mn. أجانب [ağānib ^{un}]
جريدة	[ğarīdat ^{un}]	gazeta, l. mn. جرائد [ğarā'id ^{un}]
عصري	[asriyy ^{un}]	nowoczesny, najnowszy
منزل	[manzil ^{un}]	mieszkanie, l. mn. منازل [manāzil ^{un}]
ويقع	[wāqī'at ^{un}]	leżący; leży, znajduje się (r. ż. —)
وسط	[wāsāt ^{un}]	środek, centrum, l. mn. أوساط [awsāṭ ^{un}]
نير	[nāyir ^{un}]	jasny
مطبخ	[majbah ^{un}]	kuchnia, l. mn. مطابخ [majābih ^{un}]
حمام	[ħammām ^{un}]	łazienka, l. mn. حمامات
مغسله	[mağsālat ^{un}]	umywalnia
مفروش (ب)	[mafrūš ^{un}]	zasłany, wysłany (czymś), (r. ż. —)
ضيف	[ḍaif ^{un}]	gość, l. mn. ضيوف [ḍuyūf ^{un}]
سجادة	[sağğādat ^{un}]	dywan, l. mn. سجاجيد [sağğā'id ^{un}]
ملون	[mulāwwan ^{un}]	kolorowy (r. ż. —)
شاشة	[sitārat ^{un}]	firanka, l. mn. شاشات [sašā'ir ^{un}]
حرير	[ħarīr ^{un}]	jedwab
جهاز	[ğihāz ^{un}]	aparat, l. mn. أجهزة [ağhizat ^{un}]
تليفزيون	[tiliŋiziyūn ^{un}]	telewizja
راديو	[rādiyū]	radio
صغير	[sağīr ^{un}]	mały
حائط	[ħā'i'at ^{un}]	ściana, l. mn. حيطان [ħiṣān ^{un}]
معلق	[mu'allağ ^{un}]	zawieszony (r. ż. —)
غطاء	[ğiṭā'at ^{un}]	obrus, l. mn. أغطية [ağṭiyat ^{un}]
مستدير	[mustadīr ^{un}]	okrągły (r. ż. —)
صورة	[sūrat ^{un}]	obraz, l. mn. صور [sūwar ^{un}]
برواز	[birwāz ^{un}]	rama, l. mn. برايز [barāwiz ^{un}]
عدة	[iddat ^{un}]	pewna ilość, kilka
مكن	[maskan ^{un}]	mieszkanie, l. mn. مساكن [masākīn ^{un}]

كل	[kull ^{un}]	każdy, każda
مؤلف من	[mu'allaf ^{un} min]	składający się z... składa się z...
بعض	[ha'd ^{un}]	kilka

OBJAŚNIENIA

غرفة الاستقبال للضيوف	— pokój do przyjmowania gości, pokój gościnny
غرفة استقبال الضيوف	— telewizor
جهاز التليفزيون	— zasłany dywanem

Przyimek (ر) — ب rządzi 2. przypadkiem (genetivus) i odpowiada polskiemu narzędnikowi — *czymś, przy pomocy czegoś* (por. ang. *with*, niem. *mit*), np.:

بسيارة	— samochodem
بالفرنسية	— po francusku

GRAMATYKA

1. Zaimki wskazujące

l. pojedyncza	l. podwójna	l. mnoga
هذا ten	هذان ci (dwaj)	هؤلاء ci, te (w odniesieniu do osób)
هذه ta	هاتان te (dwie)	هذه te (również w odniesieniu do imion nie oznaczających osób)
ذلك tamten	ذاك tamci (dwaj)	اولئك tamci, tamte (w odniesieniu do osób)
تلك tamta	تلك tamte (dwie)	تلك tamte (również w odniesieniu do imion nie oznaczających osób)

Zaimki wskazujące odmieniają się tylko w liczbie podwójnej;

هذان	— هذين
هاتان	— هاتين

Np.:	على هاتين الطاقتين	na tych dwóch stołach
	عن هذين المعلمتين	o tych dwóch nauczycielach

Zaimek wskazujący jako określenie występuje przed rzeczownikiem w sta-

nie określonym (z rodz. 'al-) i zgadza się z nim co do rodzaju, liczby i przypadku, np.:

هَذَا الْمَنْزِلُ	to mieszkanie
بِذَلِكَ الْمَرْضَعَةِ	tamta pielęgniarka
هَؤُلَاءِ التَّلَامِيذُ	ci uczniowie

Zaimki liczby mnogiej — هَؤُلَاءِ *te*, ذَلِكَ *tamte*, łączą się także z imionami (w l. mn.) nie oznaczającymi osób, np.:

هَؤُلَاءِ الْجَرَائِدُ	te gazety
بِذَلِكَ الطَّاوِلَاتُ	tamte stoły

Zaimek wskazujący występując przed rzeczownikiem w stanie nieokreślonym (bez rodz. 'al-), może być podmiotem zdania nominalnego i wówczas zgadza się z orzeczeniem zdania nominalnego co do rodzaju i liczby, np.:

هَذِهِ بِنْتُ	To (jest) dziewczynka.
هَذَا كِتَابٌ	To (jest) książka.
هَؤُلَاءِ تَلَامِيذُ	To (są) uczniowie.

U w a g a: Pionowa fatha (ا) nad zaimkami wskazującymi هَذَا, هَذِهِ, ذَلِكَ, هَؤُلَاءِ, jest pozostałością po długim alifie (هاذا, هاذم, هاذم, itd.), który niekiedy opuszcza się przy pisaniu długiego *ā*.

2. Liczba mnoga

Liczba mnoga może być regularna lub nieregularna, tzw. lamana:

a) liczbę mnogą regularną rodzaju męskiego tworzy się przez dodanie do formy l. pojedynczej końcówek:

1. (nom.)	ونَ (-ūna) np.:	مُهَنْدِسُونَ: مُهَنْدِسِينَ	inżynierowie
2. (gen.)	} ينَ (-ina)	فَرَنْسِيُّونَ: فَرَنْسِيِّينَ	Francuzi
3. (accus.)		مُهَنْدِسِينَ: فَرَنْسِيِّينَ	

Przy dodaniu rodzajnika — ال końcówki te nie ulegają zmianie,

المُهَنْدِسُونَ
المُهَنْدِسِينَ

Dla rzeczowników rodzaju żeńskiego l. mnogą regularną tworzy się przez dodanie do form l. pojedynczej w stanie nieokreślonym końcówek:

1. (nom.)	اتُ (-āt ^u)
2. (gen.)	} اتٍ (-āt ^h)
3. (accus.)	

Np.:	مُتَرَجِّمَاتٌ — مُتَرَجِّمَةٌ	pielęgniarki
	مُعَلِّمَاتٌ — مُعَلِّمَةٌ	nauczycielki
	طَاوِلَاتٌ — طَاوِلَةٌ	stoły

Końcówki powyższe przyjmują również w l. mnogiej rzeczowniki nieosobowe nie posiadające wskaźnika rodzaju żeńskiego ة — (tamarbuta), np.:

حَيَوَانَاتٌ — حَيَوَانٌ

Rzeczowniki r. żeńskiego w l. mnogiej regularnej z rodzajnikiem -ال ('al-) deklinują się następująco:

1. (nom.)	الطَّاوِلَاتُ
2. (gen.)	} الطَّاوِلَاتِ
3. (accus.)	

b) liczba mnoga nieregularna „lamana”

Przeważającą formą liczby mnogiej jest jednak tzw. l. mnoga lamana.

Nie tworzy się jej przez dodanie określonych końcówek do formy l. pojedynczej, ale drogą tzw. fleksji wewnętrznej wyrazu, np.:

جَرِيدَةٌ	gazeta	جَرَائِدُ	gazety
عَامِلٌ	robotnik	عَمَالٌ	robotnicy
تَلَامِيذٌ	uczeń	تَلَامِيذٌ	uczniowie
أَسَدٌ	lew	أَسُودٌ	lwy
قَلَمٌ	ołówek	أَقْلَامٌ	ołówki
ذَفْثَرٌ	zeszyt	ذَفَاثِرٌ	zeszyty
مَدِينَةٌ	miasto	مُدُنٌ	miasta
بَيْتٌ	dom	بُيُوتٌ	domy
سَوَارِعٌ	ulica	سَوَارِعٌ	ulice
نَافِذَةٌ	okno	نَوَافِذٌ	okna
كِتَابٌ	książka	كُتُبٌ	książki

Niektóre rzeczowniki mogą mieć po kilka wariantów l. mnogiej łamanej, np. rzeczownik **بَحْرٌ** [baħr^m] morze ma następujące warianty — **بَحَارٌ**, **بُحُورٌ**, **أَنْهَارٌ** rzeki. rzeczownik **نَهْرٌ** [naħr^m] rzeka — **أَنْهَارٌ**, **أَنْهَارٌ** rzeki.

Rzeczownik **تَلَامِيذٌ** może mieć również formę l. mnogiej łamanej: **تَلَامِيذَةٌ**.

3. Liczba podwójna (dualis)

Język arabski posiada oprócz liczby mnogiej liczbę podwójną. Tworzy się ją przez dodanie do formy l. pojedynczej r. męskiego i żeńskiego następujących sufiksów:

1. (nom.) **اَيْنِ** (-ān^l)
2. (gen.) **اَيْنِ** (-ain^l)
3. (acc.) **اَيْنِ** (-ain^l)

Np.:

- زَمِيلٌ** kolega
1. **زَمِيلَانِ** dwóch kolegów,
dwaj koledzy
 2. **زَمِيلَيْنِ**
 3. **زَمِيلَيْنِ**
- بِنْتٌ** dziewczynka
1. **بِنْتَانِ** dwie dziewczynki
 2. **بِنْتَيْنِ**
 3. **بِنْتَيْنِ**

Przy rzeczownikach r. żeńskiego, kończących się na tamarbutę (ā), tamarbuta przechodzi w tamamdudę

1. (nom.) **ثَانِ** (-tān^l) np.: **صَدِيقَتَانِ** dwie przyjaciółki
(od: **صَدِيقَةٌ** przyjaciółka)
2. (gen.) **ثَانِ** (-tain^l) **صَدِيقَتَيْنِ**
3. (acc.) **ثَانِ** (-tain^l) **صَدِيقَتَيْنِ**

Sufiksy te w połączeniu z rzeczownikiem w stanie określonym nie ulegają zmianie:

الْصَّدِيقَتَانِ، الزَّمِيلَانِ

Rzeczowniki w l. mnogiej regularnej r. męskiego i w l. podwójnej (dualis) r. męskiego i żeńskiego w konstrukcji „status constructus” (الإضافة) tracą końcowe sufiksalne **نِ، يْنِ**, np.:

- مُعَلِّمُو الْمَدْرَسَةِ** nauczyciele szkoły
مُتَرَبِّعَاتُ الْمَشْفَى dwie pielęgniarki szpitala
مُهَنْدِسَا الْفَابْرِيكَ dwaj inżynierowie fabryki

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

1. من أين هذان المهندسان؟
2. هل عمل المرصّات شاق؟
3. هل سياره المهندسين حديثة؟
4. هل منزل هؤلاء المهندسين واقع في وسط المدينة؟
5. هل بيت مهندس المصنع جميل؟
6. هل اللغة العربية صعبة؟

2. Uzupełnić podane zdania dając odpowiednią formę l. mnogiej i l. podwójnej:

1. هذان (robotnik) **مُؤَلِّمَانِ**
2. هؤلاء (chłop) **مُؤَلِّمَاتُ**
3. هذان (nauczycielka) **مُؤَلِّمَتَانِ**
4. هؤلاء (mieszkania) **مُؤَلِّمَاتُ**
5. في محافظة هذا الواد (ojców) **مُؤَلِّمَاتُ**
6. هؤلاء (mężczyzna) **مُؤَلِّمَاتُ**
7. هذه الغرفة (okna) **مُؤَلِّمَاتُ**
8. في المدينة (oni obaj) **مُؤَلِّمَاتُ**



3. Przetłumaczyć na język polski:

- ١) معلمة اللغة الفرنسية في البيت الآن.
- ٢) ستارة الفلاح عصرية.
- ٣) على طاولة صغيرة غطاء ملون.
- ٤) غرفة الاكل نظيفة و واسعة.
- ٥) منزل هذا الرجل مؤلف من مطبخ وحمام و منسلة.

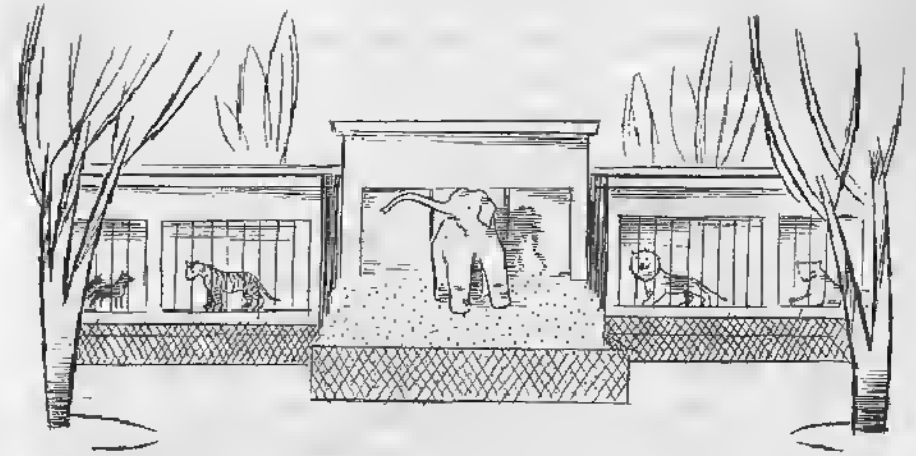
4. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) W pokoju inżyniera jest telewizor, telefon, stół i krzesła.
- b) Pokój dla gości jest zasłany kolorowym dywanem.
- c) Na okrągłym stole jest książka i kilka gazet.
- d) Na ścianach jadalni wisi kilka obrazów.
- e) Na tej ulicy jest dużo domów.

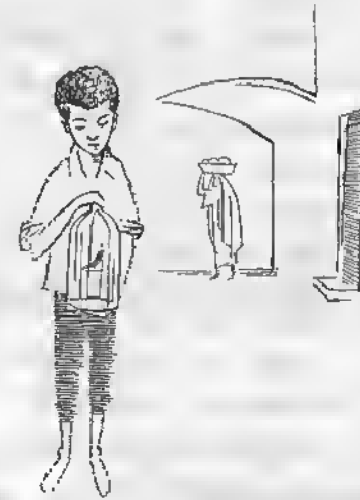
LEKCJA CZWARTA

الدرس الرابع

في مدينة وارسو حديقة الحيوانات. في هذه الحديقة حيوانات كثيرة متوحشة مثل الاسود و النمر و الافيال والذئاب وغيرها وكذلك طيور كثيرة من المناطق الحارة و الباردة. هذا العصفور احمر. الاسد قفص حديدى. هذه الورقة صفراء. هذا دفتر تلميذ المدرسة الثانوية. هذا الرجل الأسود من السودان. هذه الزهرة زاهية الالوان. من اين هذا الرجل القوي؟ هل هي معلمة اللغة العربية؟ لا، هي معلمة اللغة الفرنسية. هل احمد ولد ذكى؟ نعم، هو ولد ذكى و شاطر. في مدينة باريس كثير من الشوارع الضيقة ايضاً. لمحمد قلم اسود و محفظة جديدة. هم تلاميذ اذكيا. اين لون هذه الزهرة؟



في هذه الحديقة حيوانات كثيرة متوحشة مثل
الاسود و النمر و الافيال والذئاب...



لمحمد قفص و عصفور

SŁOWNIK

حَدِيقَةٌ	[ħadiḳat ^{un}]	ogród, l. mn. حَدَائِقُ [ħadā'iq ^u]
حَيَوَانٌ	[ħaiwān ^{un}]	zwierzę, l. mn. حَيَوَانَاتٌ
كثِيرٌ	[kaṭīr ^{un}]	liczny
مِثْلٌ	[miṭla]	jak; tak jak
مُتَوَاضِعٌ	[mutawāḥiḥis ^{un}]	dziki (r. ځ. ځ. —)
أَسَدٌ	[ʿasad ^{un}]	lew, l. mn. أُسُودٌ [ʿusūd ^{un}]
نَمِيرٌ	[nāmīr ^{un}]	tygrys, l. mn. نُورٌ [numār ^{un}]
فِيلٌ	[fiṭ ^{un}]	słoń, l. mn. أَفْيَالٌ [ʿafyāl ^{un}]
ذَيْبٌ	[diḥ ^{un}]	wilk, l. mn. ذَيْبَاتٌ [diḥbāt ^{un}]
غَيْرٌ	[ġair ^{un}]	inny, drugi وَغَيْرُهُمَا i inne
طَيْرٌ	[ṭair ^{un}]	ptak, l. mn. طُيُورٌ [ṭuyūr ^{un}]
مِنْطَقَةٌ	[minṭāḳat ^{un}]	rejon, strefa, l. mn. مَنَاطِقُ [manāḥiḳ ^u]
حَارٌّ	[ħārr ^{un}]	gorący (r. ځ. ځ. —)
بَارِدٌ	[bārid ^{un}]	zimny (r. ځ. ځ. —)
لَا	[lā]	nie
مِنْ	[min]	z
أَيْمٌ	[maʿan]	tak
مِنْ أَيْنَ	[minʿaina]	skąd(?)
عَصْفُورٌ	[ʿusfūr ^{un}]	ptaszek, l. mn. عَصَافِيرُ [ʿasāfir ^u]
قَلَمٌ	[ḳalam ^{un}]	ołówek, l. mn. أَقْلَامٌ [ʾaḳlām ^{un}]
قَفَصٌ	[ḳafas ^{un}]	klauka, l. mn. أَقْفَاسٌ [ʾaḳfās ^{un}]
حَدِيدِيٌّ	[ħadīdīyy ^{un}]	żelazny
أَحْمَرٌ	[aḥmar ^u]	czzerwony (r. ځ. ځ. حَمْرٌ, l. mn. حَمَرٌ)
وَرَقَةٌ	[warāḳat ^{un}]	liść
صَفْرَاءٌ	[safrāʾ ^u]	żółta (forma r. żeńskiego od przymiotnika أَصْفَرٌ) żółty, l. mn. صَفْرٌ
دَفْتَرٌ	[daftar ^{un}]	zeszyt, l. mn. دَفَاتِيرُ [dafatīr ^u]
السُّودَانُ	[ʿas-sūdān ^u]	Sudan
وَلَدٌ	[wālād ^{un}]	chłopiec, l. mn. أَوْلَادٌ [ʾawlād ^{un}]
زَهْرَةٌ	[zahrat ^{un}]	kwiat, l. mn. زَهْرَاتٌ
لُغَةٌ	[liġat ^{un}]	język, l. mn. لُغَاتٌ

زَاهٍ	[zāhin]	jaskrawy (z rodz. الزَّاهِي ٱلْ)
لَوْنٌ	[lawn ^{un}]	kolor, l. mn. أَلْوَانٌ [ʾalwān ^{un}]
سَّارِعٌ	[sāri ^{un}]	ulica, l. mn. سَوَارِعٌ [sawāriʾ ^u]
ضَيِّقٌ	[ḍaḥyyiḳ ^{un}]	wąski
أَسْوَدٌ	[ʿaswad ^u]	czarny (r. ځ. ځ. سَوْدٌ, l. mn. سَوْدٌ)
وَاسِعٌ	[wāsi ^{un}]	szeroki, obszerny, przestronny
عَدَدٌ	[ʿadad ^{un}]	liczba, ilość
عَرَبِيٌّ	[ʿarabīyy ^{un}]	arabski
أَيْضًا	[ʾaiḍān]	także
هُنَاكَ	[hunāka]	tam
مَحْفَظَةٌ	[maḥḥaḥẓat ^{un}]	teczka, l. mn. مَحَافِظٌ [maḥḥaḥiḥiḥ ^u]
جَدِيدٌ	[ġadīd ^{un}]	nowy, l. mn. جُدُدٌ [ġūdud ^{un}]
أَيُّ	[ʾayy ^{un}]	jaki, jaka? jakikółwiek
أَيُّهَا	(r. ځ. ځ.)	

OBJAŚNIENIA

عَدَدٌ كَثِيرٌ مِنْ ...	duża ilość... (z) (czegoś)
كثِيرٌ مِنْ ...	dużo...
Np.: عَلَى هَذَا الرَّقْبِ كَثِيرٌ مِنَ الْكُتُبِ	Na tej półce jest dużo (z) książek.
فِي السَّوَارِعِ	na ulicach
حَدِيقَةُ الْحَيَوَانَاتِ	ogród zoologiczny

Przyimek مِنْ, stojąc przed rzeczownikiem w stanie określonym (z rodz. ٱل-), traci przy „wasłowaniu” sukun (ـ) nad literą ٱ i otrzymuje fathę (ٱ): مِنْ ... ٱل—

Przysłówek miejsca هُنَاكَ znaczy: tam oraz: (tam) są, (tam) jest.

Przyimek ل dla rządu 2 przypadkiem (gen.); wyraża przynależność, posiadanie. Często jednak służy do wyrażania stosunków syntaktycznych, odpowiadających funkcji polskich przypadków — dopełniacza i celownika. Pisze się go łącznie z imieniem (rzeczownikiem, zaimkiem, przymiotnikiem).

Jeżeli łączy się z imieniem w stanie określonym (z rodz. 'al-), to pierwszy człon rodzajnika, 'alif (ا), opuszcza się: — لَيْلٌ → لَيْ + اَلْ, np.:

لِلْمُعَلِّمِ nauczyciela, nauczycielowi, dla nauczyciela

Przykłady:

لِلْأَسَدِ قَفْصٌ Lew ma klatkę.

هَذَا ذَكَرٌ لِتَلِمِذِ الْمَدْرَسَةِ الْثَانَوِيَّةِ To jest zeszyt ucznia szkoły średniej.

GRAMATYKA

1. Zgodność określenia (przymiotnika) z wyrazem określanym (rzeczownikiem) stojącym w liczbie mnogiej

Jeżeli rzeczownik stojący w liczbie mnogiej nie oznacza osoby, to traktuje się go jako rzeczownik zbiorowy r. żeńskiego. Wówczas określenie stawia się po nim w liczbie pojedynczej r. żeńskiego, np.:

حَيَوَانَاتٌ مُتَوَحِّشَةٌ dzikie zwierzęta

الْمَنَاطِقُ الْخَارِجَةُ وَالْخَارِدَةُ strefy gorące i zimne

Jeżeli natomiast rzeczownik stojący w liczbie mnogiej oznacza osoby, to stojące po nim określenie zgadza się z tym rzeczownikiem co do rodzaju, liczby i przypadku, np.:

تَلَامِيذٌ أَذْكِيَاءٌ zdolni uczniowie

طُلَّابٌ جَدُدٌ nowi studenci

مُتَرَبِّصَاتٌ نَظِيفَاتٌ czyste pielęgniarki

2. Przymiotniki oznaczające kolor lub ułomność fizyczną

Tworzy się je wg wzoru:

أَفْعُلُ (r. m.) فَعْلَاءُ (r. ż.) فَعْلٌ (l. mn.)

Przykłady:

أَسْفَرُ	śniady	سَمْرَاءُ	śniada	سَمْرٌ
أَخْضَرُ	zielony	خَضِرَاءُ	zielona	خَضِرٌ
أَعْمَى	ślepy	عَمِيَاءُ	ślepa	عَمَى

3. Imiona o deklinacji dwuprzypadkowej — Diptota

Różnią się one od imion odmieniających się przez wszystkie 3 przypadki (triptota) tym, że występując bez rodzajnika określonego 'al-, nie mają tzw. końcówek tanwinowych i odmieniają się tylko przez dwa przypadki, z tym że drugi przypadek spełnia rolę genetivu i accusativu (dopełniacza i biernika).

1. nominativus:	صَحْرَاءُ	pustynia
2. genetivus } accusativus:	صَحْرَاءُ	

Do grupy diptota należą:

a) imiona własne z końcówką damma (ـُ), np.: أَحْمَدُ, قَاطِمَةُ, مِصْرُ

b) przymiotniki wzoru أَفْعُلُ oznaczające kolor, np.: أَسْوَدُ, سَوْدَاءُ

c) niektóre rzeczowniki i przymiotniki mające w liczbie mnogiej zakończenie: ـُ, np.:

جَدِيدَةٌ — حَدَائِقُ	ogrody	سَمْرَاءُ — سَائِرُ	poeci
مَدْرَسَةٌ — مَدَارِسُ	szkoły	فَقِيرٌ — فُقَرَاءُ	biedni, biedacy

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (1) هل في مدينة وارسو حديقة الحيوانات؟ (هل كثير من الحيوانات المتوحشة.)
- (2) هل هناك حيوانات كثيرة؟ في الأفقاص الجديدة؟
- (3) أي لون هذا العصفور؟ (من اين هذا الرجل الأسود؟)
- (4) هل هو أحمر أو أصفر؟ (هل هذه الورقة صفراء؟)
- (5) اين هذا الكتاب الجديد؟

2. Zastąpić podane w nawiasach wyrazy polskie odpowiednikami arabskimi:

- (1) في هذه الحديقة (zwierzęta) كثيرة (dzikie)
- (2) في حديقة الحيوانات (lwy, tygrysy, wilki)
- (3) للمتلهميد (zdolny) ذكاء (czyste)
- (4) هذا الرجل (z) (czarny) السودان

3. Odmienić następujące diptota: أَعْرَجٌ kulawy; ذَقَائِرُ مِصْرُ zeszyty

4. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Warszawa jest dużym miastem.
b) (My) jesteście teraz w ogrodzie zoologicznym.
c) Ty jesteś obywatelem Egiptu.
d) One są w obszernym pokoju.
e) Ten piękny kwiat jest czerwony.
f) Lew jest dzikim zwierzęciem.

- g) Czyste firanki
h) Arabskie gazety
i) Stare miasta
j) Kolorowe książki
k) Zdolne uczennice

5. Przetłumaczyć na język polski:

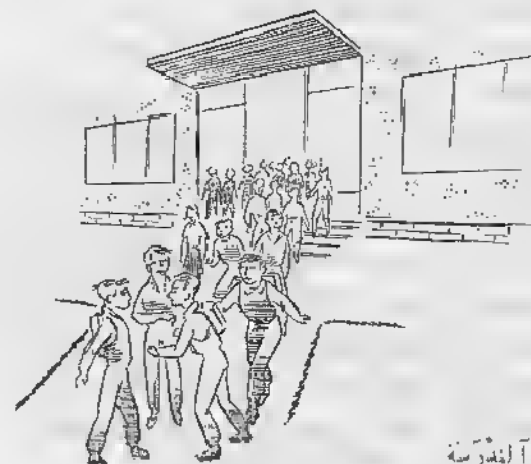
- ١) في محطة هذا الولد قلم أصفر.
٢) هذا حيوان متوحش.
٣) هذا الأسد جميل.
٤) هذا النمر في ففص حديدى.
٥) لمن هذا القلم.
٦) اين هذا الذئب الآن؟
٧) أحمد و محمد هما تلميذا المدرسة الثانوية
٨) هل هن في البيت الآن؟
٩) هي معلمة اللغة البولونية و هو صحفي.

LEKCJA PIĄTA

الدرس الخامس

ذهب إسماعيل إلى المقهى و شرب هناك فنجاناً من القهوة. بعد ذلك رجع إلى البيت. غسلت فاطمة ملابس الأطفال. دخلت البنت المجتهدة كلية الطب. و دخلت صديقة فاطمة كلية الحقوق. كلتا البنيتين مجتهدتان. خرجت زينب إلى الصديقات و ذهبن جميعاً إلى السينما. وصل إلى وارسو سائح أجنبي و سكن في فندق كبير عصرى واقع في وسط المدينة. كتبت رسالة إلى أحمد. ذهبت إلى مكتب البريد و اشتريت طابعاً. بعد أن قفلت الظرف رميت الرسالة في صندوق البريد. ماذا فعلت بعد الإقتراف من المدرسة الثانوية؟ رسم إبراهيم صورة جميلة. بعد الإقتراف من المدرسة الثانوية درسنا في معهد اللغات الشرقية اللغة العربية. في أثناء الدراسة قرأنا كتباً كثيرة. أحمد

وإبراهيم طالبان في الجامعة و كلاهما سكتنا في بيت الطلبة. و قبل عدة أيام كلا الطالبين كتباً مقالاً شيقاً لمجلة أسبوعية عن حياة الطلاب الأجانب في بولونيا. خرج التلاميذ من المدرسة و ذهبوا إلى المكتبة.



خرج التلاميذ من المدرسة

SŁOWNIK

مقهى	[maḥan]	kawiarnia, l. mn. مقاهى [maḥālin] (z rodz. - آل)
شرب	[šariba]	pić
ذهب	[dahaba]	iść, odejść
فنجان	[finḡān]	filiżanka, l. mn. فناجين [fanāḡin]
قهوة	[kahwa]	kawa
بعد	[ba'da]	po; بعد ذلك 'potem, za (czasowo)
رجع	[raḡ'a]	wrócić
غسل	[ḡasala]	myć, prać
ملابس	[malābis]	bielizna
طفل	[rif]	dziecko, l. mn. أطفال [aṭfāl]
دخل	[dahala]	wejść; wstąpić, (np. na wyższą uczelnię)
مجتهد	[muḡtāhid]	pilny, staranny, (l. mn. reg. مجتهدون)
طب	[tibb]	medycyna

خَرَجَ (مِنْ)	[ħaraġa]	wyjść (z)
كُلِّيَّةٌ	[kullīyyat ^{un}]	wydział, fakultet
حَقٌّ	[ħaġġ ^{un}]	prawo; prawda, <i>l. mn.</i> حَقُوقٌ [ħuġūġ ^{un}]
إِسْمَاعِيلُ	[ʾismāʿīl ^{un}]	Ismail (imię wł.)
إِبْرَاهِيمُ	[ʾibrāhīm ^{un}]	Ibrahīm (imię wł.)
جَمِيعًا	[ġamīʿ ^{an}]	wszyscy, razem
وَصَلَ (إِلَى)	[wāṣala]	przyjechać (do)
طَالِبٌ	[tālīb ^{un}]	student, <i>l. mn.</i> طُلَّابٌ, طَلَبَةٌ [talābat ^{un}], [tuḥhāb ^{un}]
سَاحِلٌ	[sāʾiħ ^{un}]	turysta, <i>l. mn.</i> سَیَّاحٌ [suyyāħ ^{un}]
سِنَمَا	[sīnamā]	kino
سَكَنَ	[sākana]	mieszkać
فُنْدُقٌ	[funduġ ^{un}]	hotel, <i>l. mn.</i> فُنْدُقٌ [fanādiġ ^{un}]
كَتَبَ	[kātaba]	pisać
فَعَلَ	[fāʿala]	robić, czynić
رِسَالَةٌ	[risālat ^{un}]	list, <i>l. mn.</i> رِسَالَتٌ, رِسَالَتٌ [rasāʾil ^{un}]
مَكْتَبٌ	[maktab ^{un}]	biuro, urząd, <i>l. mn.</i> مَكَاتِبٌ [makātib ^{un}]
مَكْتَبَةٌ	[maktābat ^{un}]	biblioteka, <i>l. mn.</i> مَكْتَبَاتٌ
بَرِيدٌ	[barid ^{un}]	poczta
طَافِعٌ	[tāfīʿ ^{un}]	znaczek, <i>l. mn.</i> طَوَافِعٌ [tavāfīʿ ^{un}]
إِشْتَرَى	[ʾištara]	kupić
قَلَعَ	[ħāfala]	zamknąć
صَدِيقَةٌ	[sadiġat ^{un}]	przyjaciółka, <i>l. mn.</i> صَدِيقَاتٌ
ظَرْفٌ	[zarf ^{un}]	koperta, <i>l. mn.</i> ظُرُوفٌ [zurūf ^{un}]
رَمَى	[ramā]	rzucić
صُنْدُوقٌ	[ṣundūġ ^{un}]	skrzynka, <i>l. mn.</i> صُنَادِيقٌ [ṣanādiġ ^{un}]
بَعْدَ أَنْ	[baʿda ʿan]	potem jak, po
شَرْقِيٌّ	[šarkīyy ^{un}]	wschodni
رَسَمَ	[rāsana]	rysować
كَلَّأَ	[kilā]	obaż, obydważ
كَلَّتَا	[kiltā]	obie
إِتِّهَامٌ (بِـ)	[ʾittihāʾ ^{un}]	zakończenie (czegoś)
دَرَسَ	[dārasa]	studiować

مَعْنَدٌ	[maʾhad ^{un}]	instytut, <i>l. mn.</i> مَعَاهِدٌ [maʾāhid ^{un}]
دِرَاسَةٌ	[dirāsat ^{un}]	studiowanie, <i>l. mn.</i> دِرَاسَاتٌ
فِي أَثْنَاءِ	[fi ʾatnāʾi]	w czasie
لِمَاذَا	[limādā]	dla czego (?)
قَرَأَ	[ħaraʿa]	czytać
قَبْلَ	[ħabla]	przed
سَيِّئٌ	[šayyiħ ^{un}]	ciekawy, interesujący
عَنْ	[ʿan]	o
يَوْمٌ	[yawm ^{un}]	dzień, <i>l. mn.</i> أَيَّامٌ [ʾayyām ^{un}]
مَقَالٌ	[makāl ^{un}]	artykuł
حَيَاةٌ	[ħayāt ^{un}]	życie
مَجَلَّةٌ	[maġallat ^{un}]	czasopismo
أُسْبُوعِيٌّ	[ʾusbuʿiyy ^{un}]	tygodniowy
مَاذَا	[mādā]	co(?) albo مَا (mā)

OBJAŚNIENIA

فُنْجَانٌ مِنَ الْفَهْوِ	filiżanka kawy
مَكْتَبُ الْبَرِيدِ	urząd pocztowy
صُنْدُوقُ الْبَرِيدِ	skrzynka pocztowa
مَجَلَّةٌ أُسْبُوعِيَّةٌ	tygodnik
كُلِّيَّةُ الْطَبِّ	wydział medyczny
بَيْتُ الطَّلَبَةِ	dom studencki
كُلِّيَّةُ الْحُقُوقِ	wydział prawa

Czasownik دَخَلَ wchodzić występuje zasadniczo bez przyimka إِلَى do i rządzi 3 przypadkiem (accus.), np.:

هُوَ دَخَلَ الْغُرْفَةَ. On wszedł do pokoju.

Niekiedy występuje jednak z przyimkiem إِلَى,

Można więc powiedzieć również: هُوَ دَخَلَ إِلَى الْغُرْفَةِ

1. Czasownik — tryb oznajmujący

Czasownik arabski składa się przeważnie z 3 spółgłosek. Druga rdzenna spółgłoska może mieć fathe (ـَ), kasrę (ـِ) lub dammę (ـُ), np.:

رَسَمَ rysował
شَرِبَ pił
كَانَ był szorstki

Formę 3 os. l. poj. (r. męskiego) czasu przeszłego uważa się umownie za bezokolicznik, a więc:

رَسَمَ rysować, كَانَ być szorstkim

Czas przeszły — الماضي

Wyraża on czynność przeszłą. Tworzy się go przez dodanie do 3 osoby l. pojedynczej r. męskiego z końcówką — a (ـَ) następujących sufiksów osobowych:

l. mnoga	l. podwójna*	l. pojedyncza
— 1. os. اِنَا	—	اِنَا
(r. m.) 2. os. اَنْتَ	اَنْتَ	اَنْتَ
(r. ż.) 2. os. اَنْتِ		اَنْتِ
(r. m.) 3. os. هُوَ	هُوَ	هُوَ
(r. ż.) 3. os. هِيَ	هِيَ	هِيَ

Koniugacja czasownika رَسَمَ rysować

l. mnoga	l. podwójna*	l. pojedyncza
— 1. os. رَسَمْنَا		رَسَمْتُ
(r. m.) 2. os. رَسَمْتُمْ	رَسَمْتُمَا	رَسَمْتَ
(r. ż.) 2. os. رَسَمْتُنَّ		رَسَمْتِ
(r. m.) 3. os. رَسَمُوا	رَسَمَا	رَسَمَ
(r. ż.) 3. os. رَسَمْنَ	رَسَمْتَا	رَسَمَتْ

* Liczba podwójna nie posiada form dla 1. os.

** Sukun (ْ) przechodzi w kasrę (ِ) przed rodz. اَلْ, np.: ذَهَبَ الْبُتُّ.

Zaimek osobowy opuszcza się, gdyż czasownik posiada końcówki osobowe.

رَسَمْتُ (ja) narysowałem

رَسَمْنَا (my) narysowaliśmy

رَسَمْتُمْ (wy) narysowaliście

Czasownik arabski w formie czasu przeszłego można tłumaczyć na język polski w formie dokonanej lub niedokonanej, np.:

رَسَمَ rysował, narysował

Dla wyrażenia zaprzeczenia w czasie przeszłym służy partykuła مَا nie, która stoi przed czasownikiem, np.:

مَا شَرِبَ nie (wy)pił,

مَا رَسَمْنَا nie (na)narysowaliśmy

2. Zdanie werbalne (czasownikowe)

W zdaniu werbalnym w roli orzeczenia występuje czasownik.

Czasownik-orzeczenie stoi zazwyczaj na pierwszym miejscu.

Zgodność orzeczenia z podmiotem uzależniona jest od porządku słów, rodzaju i liczby podmiotu oraz od tego, czy oznacza on przedmioty martwe czy istoty żywe.

a) jeżeli czasownik-orzeczenie stoi przed podmiotem (w l. pojedynczej, podwójnej, lub mnogiej) oznaczającym osoby rodzaju męskiego, to ma ono zawsze formę l. pojedynczej rodzaju męskiego. np.:

ذَهَبَ التِّلْمِيذُ إِلَى الْمَكْتَبَةِ	Uczeń poszedł do biblioteki.
ذَهَبَ التِّلْمِيذَانِ إِلَى الْمَكْتَبَةِ	Dwaj uczniowie poszli do biblioteki.
ذَهَبَ التِّلْمِيذَةُ إِلَى الْمَكْتَبَةِ	Uczniowie poszli do biblioteki.
رَسَمَ إِبْرَاهِيمُ صُورَةً	Ibrahim narysował obrazek.
كَتَبَ الْوَلَدُ رِسَالَةً	Chłopcy napisali list.

b) jeżeli czasownik-orzeczenie stoi przed podmiotem (w l. pojedynczej, podwójnej lub mnogiej) oznaczającym osoby rodzaju żeńskiego, to występuje zawsze w l. pojedynczej rodzaju żeńskiego, np.:

- ذَهَبَتِ التِّلْمِيْذَةُ إِلَى السِّينَمَا Uczennica poszła do kina.
 ذَهَبَتِ التِّلْمِيْذَتَانِ إِلَى السِّينَمَا Dwie uczennice poszły do kina.
 ذَهَبَتِ التِّلْمِيْذَاتُ إِلَى السِّينَمَا Uczennice poszły do kina.

Jeżeli w zdaniu rozwiniętym za podmiotem występuje drugie orzeczenie odnoszące się do osób, to zachodzi całkowita zgodność tego drugiego orzeczenia z podmiotem, np.:

- خَرَجَ التِّلْمِيْذُ مِنَ الْمَدْرَسَةِ وَ ذَهَبَ إِلَى السِّينَمَا (1)
 Uczeń wyszedł ze szkoły i poszedł do kina.
 خَرَجَ التِّلْمِيْذَانِ مِنَ الْمَدْرَسَةِ وَ ذَهَبَا إِلَى السِّينَمَا (2)
 Dwaj uczniowie wyszli ze szkoły i poszli do kina.
 خَرَجَ التِّلْمِيْذَتَانِ مِنَ الْمَدْرَسَةِ وَ ذَهَبُوا إِلَى السِّينَمَا (3)
 Uczniowie wyszli ze szkoły i poszli do kina.
 خَرَجَتِ التِّلْمِيْذَةُ مِنَ الْمَدْرَسَةِ وَ ذَهَبَتْ إِلَى السِّينَمَا (1)
 Uczennica wyszła ze szkoły i poszła do kina.
 خَرَجَتِ التِّلْمِيْذَتَانِ مِنَ الْمَدْرَسَةِ وَ ذَهَبَتَا إِلَى السِّينَمَا (2)
 Dwie uczennice wyszły ze szkoły i poszły do kina.
 خَرَجَتِ التِّلْمِيْذَاتُ مِنَ الْمَدْرَسَةِ وَ ذَهَبْنَ إِلَى السِّينَمَا (3)
 Uczennice wyszły ze szkoły i poszły do kina.

c) Zgodność czasownika-orzeczenia z podmiotem oznaczającym przedmioty martwe lub zwierzęta wygląda następująco:

Jeżeli podmiot stojący w liczbie pojedynczej lub podwójnej (r. męskiego lub żeńskiego) ma jedno lub kilka orzeczeń, to zgodność tych orzeczeń z podmiotem jest taka sama jak przy podmiocie oznaczającym osoby, np.:

قَرَّتْ بِنَا السَّيَّارَةَ وَ وَقَفَتْ فِي نَهَائِىِ السَّارِعِ
 Samochód przejechał koło nas i zatrzymał się na końcu ulicy.

قَرَّتْ بِنَا السَّيَّارَتَانِ وَ وَقَفَتَا فِي نَهَائِىِ السَّارِعِ

Dwa samochody przejechały koło nas i zatrzymały się na końcu ulicy.

تَحَرَّكَ الْتَرَامُ وَ انْعَطَقَ إِلَى الْيَمِيْنِ

Tramwaj ruszył i skręcił w prawo.

خَرَجَ الْأَسَدُ مِنَ الْفَقَصِ وَ هَجَمَ عَلَى النَّاسِ ...

Lew wyszedł z klatki i zaatakował ludzi ...

Jeżeli podmiot stoi w l. mnogiej i oznacza przedmioty martwe i zwierzęta, to czasownik-orzeczenie, niezależnie od tego, czy stoi przed czy po podmiocie, ma formę liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego, np.:

- كَانَتِ الْعَرَبِيَّةُ فِي الدَّرَجِ Gazety arabskie były w szufladzie.
 وَ قَفَّتِ السَّيَّارَاتُ أَمَامَ مَكْتَبِ الْبَرِيْدِ Samochody zatrzymały się przed urzędem pocztowym.
 تَحَرَّكَتِ السَّيَّارَاتُ وَ انْعَطَقَتْ إِلَى الْيَمِيْنِ Samochody ruszyły i skręciły na prawo.
 خَرَجَتِ الْأَفْرَاسُ مِنَ الْإِسْطَبَلِ وَ قَفَّتْ إِلَى الْغَابَةِ Konie wyszły ze stajni i uciekły do lasu.

3. Czasowniki przechodnie i nieprzechodnie

Czasowniki arabskie dzielą się na przechodnie i nieprzechodnie, np.: czasowniki:

كَتَبَ pisać رَسَمَ rysować
 شَرِبَ pić قَرَأَ czytać

należą do czasowników przechodnich. Występuje po nich z a w s z e dopełnienie, które stoi w 3 przypadku (accusativus) (ـَ), np.:

كُتِبْنَا مَقَالًا إِلَى الْجَزِيْرَةِ Napisałmy artykuł do gazety.
 قَرَأْتُ كَثِيْرًا كَثِيْرَةً Przeczytałem dużo książek.

Czasowniki nieprzechodnie nie mają dopełnienia, np.

رَجَعْنَا إِلَى الْبَيْتِ Wróciliśmy do domu.
 سَكَنَ أَحْمَدُ فِي بَيْتِ الطَّلَبَةِ Ahmed mieszkał w domu studenckim.

4. Formy pochodne czasowników trójspółgłoskowych

Trójspółgłoskowy czasownik arabski posiada tzw. formy pochodne (10), które tworzy się za pomocą określonych prefiksów i infiksów oraz wzdłużeń samogłoskowych, np.: czasownik سَافَرَ *podróżować, wyjeżdżać* jest III formą pochodną czasownika سَفَرَ *wyruszać w drogę*; czasownik اشْتَرَى *kupować* jest VIII formą pochodną czasownika شَرَى *kupować*

5. Konstrukcja „status constructus” zaimków كِلَا i كِلْتَا

Zaimki كِلَا *obaj, obydwaj* i كِلْتَا *obie* łączą się z rzeczownikiem w l. podwójnej tworząc z nim konstrukcję „status constructus”, np.:

كِلَا اَلْاِهِنْدِيَيْنِ *obaj inżynierowie*
كِلْتَا اَلْبَشَرِيَيْنِ *obie dziewczynki*

Łączą się one również z tzw. zaimkami sufiksalnymi, np.:

كِلَاهُمَا *oni obydwaj (r. m.)*
كِلَاتَاهُمَا *one obie (r. ż.)*

Zaimki كِلَا i كِلْتَا nie deklinują się jednak przez przypadki tak jak rzeczowniki w l. podwójnej, np.:

فِي كِلْتَا الْجَزِيرَتَيْنِ *w obu gazetach*

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (1) أَيْنَ ذَهَبَ إِسْمَاعِيلُ؟
- (2) هَلْ شَرِبَ الْفَهْوَةَ فِي الْمَقْهَى؟
- (3) أَيْنَ سَكَنَ السَّائِحُ؟
- (4) أَيْنَ دَرَسْنَا اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ؟
- (5) مَاذَا كَتَبَ أَحْمَدُ وَ إِبْرَاهِيمُ؟
- (6) هَلْ قَرَأْنَا كِتَابًا كَثِيرًا فِي أَثْنَاءِ الدِّرَاسَةِ؟
- (7) مَاذَا فَعَلَتْ صَدِيقَةُ فَاطِمَةَ؟

2. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Ibrahim narysował lwa.
- b) Napisałyście ciekawy artykuł do tygodnika.
- c) Przed kilkoma dniami poszliśmy do ogrodu zoologicznego.
- d) Nie piłem kawy w kawiarni.
- e) Skąd przyjechał ten turysta?
- f) Poszliśmy do biblioteki i przeczytaliśmy tam dwie książki.
- g) Czy studiowałaś medycynę?
- h) Dlaczego nie napisaliście listu do Ibrahima?

3. Przetłumaczyć na język polski:

- (1) سَكَنَ هَذَا الرَّجُلُ فِي الْمَدِينَةِ الْكَبِيرَةِ.
- (2) لَيْتَنِي هَذَا الْقَلَمُ الْمَلَوْنُ؟
- (3) مَنْ أَبْنُ هَؤُلَاءِ السَّائِحِ؟
- (4) خَرَجَ أَحْمَدُ مِنَ السَّبْتِ وَأَرْجَعُ إِلَى الْبَيْتِ.
- (5) مَاذَا فَعَلْتَ فِي مَكْتَبِ الْبَرِيدِ؟
- (6) ذَهَبْتُ زَيْنَبُ إِلَى الْعَدْبَقَةِ وَ ذَهَبْتُ جَمِيعًا إِلَى الْمَكْتَبَةِ.

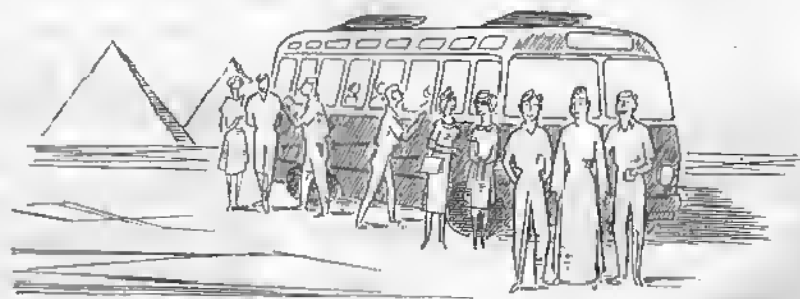
4. Odmienić następujące czasowniki w czasie przeszłym:

عَمِلَ *pracować*, قَتَلَ *zabijać*, نَظَرَ *patrzeć*.

5. Uzupełnić zdania, wstawiając w nawiasy odpowiednią osobę i liczbę czasownika w czasie przeszłym, (zwokalizować tekst).

- (1) (isć) إِلَى الْمَكْتَبَةِ وَ قَرَأْنَا هُنَاكَ مَجَلَاتٍ أَعِجَبِيَّةً.
- (2) هَلْ (czytać) هَذَا الْكِتَابَ الْمَجْنُودَ كِتَابًا كَثِيرًا؟
- (3) أَنْتِ (prać) مَلَابِسَ الْأَطْفَالِ.
- (4) (isć) الْأَطْفَالُ إِلَى مَكْتَبِ الْبَرِيدِ.
- (5) (rzucić) إِبْرَاهِيمَ الرِّسَالَةَ فِي صَنْدُوقِ الْبَرِيدِ.
- (6) هَلْ مِنْ (wstąpić) كَلْبَةٍ الْطَّيِّبِ؟
- (7) هَلْ (oni) (mieszkać) فِي مَدِينَةٍ كَبِيرَةٍ؟
- (8) (przyjechać) الْوَالِدَانِ مِنْ مِصْرَ وَ (mieszkać) فِي الْفَنْدُقِ الْعَصْرِيِّ؟
- (9) (studiować) كِلَا الطَّالِبَيْنِ فِي كَلِيتَةِ الْحَقُوقِ.

وصل بالأمس إلى القاهرة عاصمة مصر جماعة من السياح الفرنسيين. و بعد إستقبالهم في المطار ركب الجميع السيّارات التي نقلتهم إلى أحد فنادق العاصمة الفخمة. و سكن كل الضيوف في غرف مريحة عصرية. و فيها جميع أسباب الراحة. و بعد أن إرتاحوا من عناء السفر الطويل حضر الدليل إلى الفندق و أخذهم لزيارة بعض معالم المدينة. عندما حان وقت الغداء رجعوا مع الدليل إلى الفندق و أكلوا غداءً شهيّا. في أثناء الغداء إقترح عليهم الدليل مشاهدة مسرحيّة في مسرح من المسارح القاهرية. وافق الضيوف بسرور على إقتراحه. و بعد الرجوع من المسرح شكروا دليلهم و قالوا له أن المسرحيّة أعجبهم جدّا. و في اليوم التالى سافروا إلى الجيزة و هى منطقة في ضواحي القاهرة مشهورة بأهرامها من عصر الفراعنة. و كان السياح مبسوطين جدّا من زيارتهم للجيزة.



وكان السياح مبسوطين جدّا من زيارتهم للجيزة

عاصمة	['āsīmat ^{un}]	stolica, l. mn. عَوَاصِمُ ['awāsīm ^{un}]
جماعة	[ġamā'at ^{un}]	grupa, l. mn. جُمَاعَاتُ
القاهرة	['al-kāhīrat ^{un}]	Kair
التي	['allatī]	która; które
القاهري	['al-kāhīriyy ^{un}]	kairski
بالأمس	[bil'amsi]	wczoraj
إستقبال	['istīḡbāl ^{un}]	przyjęcie; powitanie
مطار	[maṣfār ^{un}]	lotnisko, l. mn. مَطَارَاتُ
ركب	[rākīha]	wsiąść; jechać (czymś)
أن	['anna]	że, iż
أخذ	['aḥad ^{un}]	jeden (r. 3. أَحَدٌ)
فخم	[faḥm ^{un}]	wspaniały
نقل	[naḡala]	przewieźć
فرنسي	[faransīyy ^{un}]	francuski, Francuz (l. mn. فَرَنَسِيّونَ)
مريح	[murīḥ ^{un}]	komfortowy, wygodny
أسباب الراحة	['asbāb-r-rāḡat ^{un}]	wygody
إرتاح (من...)	['irtāḡa]	odpoczywać (po...)
عناء	['anā'at ^{un}]	trud
سافر	[sāfar ^{un}]	podróż, l. mn. أَسْفَارُ ['asfār ^{un}]
سافر	[sāfara]	wyjeżdżać; podróżować,
حضر	[ḡaḡara]	przyjść, przybyć
أخذ	['aḡada]	wziąć
دليل	[dalīl ^{un}]	przewodnik, l. mn. أَدِلَالُ ['adillāt ^{un}]
زار	[zāra]	odwiedzać; zwiedzać
زيارة	[ziyārat ^{un}]	wizyta; zwiedzanie
معاليم	[ma'ālīm ^{un}]	zabytki
عندما	['indamā]	gdy
حان	[ḡana]	nadejść, nastąpić (o czasie)
وقت	[waḡt ^{un}]	czas, l. mn. أَوْقَاتُ ['awḡāt ^{un}]
عَدَا	[ġadā'at ^{un}]	obład, l. mn. أَعْدِيَّةُ ['aġdiyyāt ^{un}]

سَهِي	[šahiyy ^{un}]	smaczny
أَكَل	[ʾakala]	jeść
إِقْتَرَحَ	[iḳtaraḥa]	proponować
إِقْتِرَاحٌ	[iḳtirāḥ ^{un}]	propozycja
وَأَقْبَى (على...)	[wāfaḳa]	zgodzić się (na...)
مُسَاهَدَةٌ	[mušāhadaṭ ^{un}]	obejrzenie
مَسْرَحٌ	[masraḥ ^{un}]	teatr, l. mn. مَسَارِحُ [masāriḥ ^u]
مَسْرَحِيَّةٌ	[masraḥiyyat ^{un}]	sztuka (teatralna)
سَكَرَ	[šakara]	dziękować (za)
جَدًّا	[ǧiddān]	bardzo
قَالَ (لـ)	[ḳāla]	powiedzieć; mówić; rzec (do)
سُرُورٌ	[surūr ^{un}]	zadowolenie; radość
رُجُوعٌ	[ruǧūʿ ^{un}]	powrót
أَعْجَبَ	[ʾaʿǧaba]	podobać się
صَاحِبِيَّةٌ	[ṣāḥibiyyat ^{un}]	okolica, l. mn. صَوَاحٍ [ṣawāḥin]
		(z rodz. الصَّوَاغِي الْأ-)
مَشْهُورٌ	[mašhūr ^{un}]	słynny, znany
هَرَامٌ	[haram ^{un}]	piramida, l. mu. أَهْرَامٌ [ahrām ^{un}]
فِرْعَوْنٌ	[firʿawn ^{un}]	faraon, l. mn. فِرْعَاوْنَةٌ [firʿāʾinat ^{un}]
عَصْرٌ	[ʿaṣr ^{un}]	epoka, wiek, l. mn. عَصُورٌ [ʿaṣīr ^{un}]
تَالِي	[talīn]	następny (z rodz. تَالِي الْأ-)
كَانَ	[kāna]	być
مَبْذُوطٌ (من)	[mabsūṭ ^{un}]	zadowolony (z...) (l. mn. مَبْذُوتُونَ)
الْجِيزَةُ		Gizeh, Dżiza, miejscowość pod Kairem

OBJAŚNIENIA

جَمَاعَةٌ مِنَ السَّابِحِينَ grupa turystów
رَكِبَ سَيَّارَةً wsiąść do samochodu (rządzi 3 przypadkiem — accus.)

Czasownik كَانَ być (rządzi 3 przypadkiem — accus.).

كَانَ السَّابِحُونَ مَبْذُوتِينَ Turyści byli zadowoleni.

كُلُّ الضُّيُوفِ wszyscy goście.
بِسُرُورٍ z radością, z zadowoleniem
إِلَى أَحَدِ فِتَايِكِ الْعَاصِمَةِ الْقُطْمَةِ do jednego ze wspaniałych hoteli stolicy
وَهِيَ مِنْطَقَةٌ Jest to miejscowość.

GRAMATYKA

1. Zaimki sufiksalne

Występują łącznie z różnymi częściami mowy i w zależności od tego pełnią różne funkcje.

a) w połączeniu z rzeczownikiem występują jako zaimki dzierżawcze. Dołącza się je do rzeczownika, który występuje w stanie określonym, ale bez rodzajnika (ʾal-), czyli ma zakończenie ɖamma (ـَ), np.:

كِتَابُكَ twoja książka بَيْتِي twój dom (r.ż.)

Gdy zaimek sufiksalny łączy się z rzeczownikiem rodzaju żeńskiego z końcówką tamarbuta (ة), to tamarbuta przechodzi w tamamduda (ت), np.:

غُرْفَتُهَا jej pokój

Przy odmianie zaimków sufiksalnych przez przypadki ulega zmianom deklinacyjnym tylko końcówka rzeczownika, a zaimek, z wyjątkiem dotyczącego 3 osoby, nie zmienia się. Zaimki sufiksalne 3 osoby, z wyjątkiem zaimka jej (l. poj. r.ż.), w 2 przypadku (gen.) otrzymują zgodnie z zasadami fonetyki arabskiej kasrę (ـِ), np.:

1. (nom.)	بَيْتُكَ	twój dom,	بَيْتُهُ	jego dom	غُرْفَتُهَا	jej pokój
2. (gen.)	بَيْتِكَ	twego domu	بَيْتِهِ	jego domu	غُرْفَتِهَا	jej pokoju
3. (acc.)	بَيْتَكَ	twój dom	بَيْتَهُ	jego dom	غُرْفَتَهَا	jej pokój

1. (nom.)	بُيُوتُهُمْ	ich domy
2. (gen.)	بُيُوتِهِمْ	ich domów
3. (acc.)	بُيُوتَهُمْ	ich domy

Połączenie rzeczownika z zaimkiem sufiksальnym

Liczba pojedyncza*

1. os.	يَ	mój, moja moi, moje	دَفْتَرِي مَحْفَظَتِي تَلَامِيذِي	mój zeszyt moja teczka moi uczniowie moje uczennice
--------	----	------------------------	---	--

2. os. (r. m.)	كَ	twój, twoja, tвой, twoje	دَفْتَرُكَ مَحْفَظَتُكَ تَلَامِيذُكَ	twój zeszyt twoja teczka tvoi uczniowie twoje uczennice
-------------------	----	-----------------------------	--	--

2. os. (r. ż.)	كَ	twój, twoja, tвой, twoje	مَنْزِلُكَ مَحْفَظَتُكَ تَلَامِيذُكَ	twój zeszyt twoja teczka tvoi uczniowie twoje uczennice
-------------------	----	-----------------------------	--	--

3. os. (r. m.)	هُوَ	jego	مَنْزِلُهُ مَحْفَظَتُهُ تَلَامِيذُهُ	jego mieszkanie jego teczka jego uczniowie
-------------------	------	------	--	--

3. os. (r. ż.)	هِيَ	jej; ich (dla rzeczowników nieżywotnych)	مَنْزِلُهَا مَحْفَظَتُهَا تَلَامِيذُهَا	jej mieszkanie jej teczka jej uczniowie
-------------------	------	--	---	---

Zaimek sufiksальny ھ w połączeniu z rzeczownikiem nieżywotnym oznacza

ich, np.: سَكَّانُهَا — ich mieszkańcy (np. miast, osiedli)

* Uwaga: W języku arabskim zaimkowe formy dzierżawcze odnoszą się wyłącznie do osoby posiadacza, stąd użycie liczby pojedynczej i mnogiej jest odmienne niż w języku polskim.

Liczba podwójna (dualis)

2. os.	كُمَا	wasz, wasza, wasi, wasze, (was obu)	دَفْتَرُكُمَا مَحْفَظَتُكُمَا تَلَامِيذُكُمَا	wasz zeszyt wasza teczka wasi uczniowie wasze uczennice
--------	-------	---	---	--

3. os.	هُمَا	ich (obu)	مَنْزِلُهُمَا مَحْفَظَتُهُمَا تَلَامِيذُهُمَا	ich mieszkanie ich teczka ich uczniowie
--------	-------	-----------	---	---

Liczba mnoga

1. os.	كُنَا	nasz, nasza, nasi, nasze	دَفْتَرُنَا مَحْفَظَتُنَا تَلَامِيذُنَا	nasz zeszyt nasza teczka nasi uczniowie nasze uczennice
--------	-------	-----------------------------	---	--

2. os. (r. m.)	كُمُ	wasz, wasza, wasi, wasze	دَفْتَرُكُمْ مَحْفَظَتُكُمْ تَلَامِيذُكُمْ	wasz zeszyt wasza teczka wasi uczniowie wasze uczennice
-------------------	------	-----------------------------	--	--

2. os. (r. ż.)	كُنَّ	wasz, wasza, wasi, wasze	دَفْتَرُكُنَّ مَحْفَظَتُكُنَّ تَلَامِيذُكُنَّ	wasz zeszyt wasza teczka wasi uczniowie wasze uczennice
-------------------	-------	-----------------------------	---	--

3. os. (r. m.)	هُمْ	ich	مَنْزِلُهُمْ مَحْفَظَتُهُمْ تَلَامِيذُهُمْ	ich mieszkanie ich teczka ich uczniowie
-------------------	------	-----	--	---

3. os.	هُنَّ	ich	مَنْزِلُهُنَّ	ich mieszkanie
(r. ż)			مِحْفَظَتُهُنَّ	ich leczka
			تَلَامِيذُهُنَّ	ich uczniowie

مَشْكُورُكَ podziękowałem ci
أَخَذَهُمْ إِلَى الْبَارَةِ مَعَالِمِ الْمَدِينَةِ zabrał ich w celu (dost. dla) zwiedzenia
zabytków miasta

1. os.	يَـى	mi, mnie	شَكَرَنِي ضَرَبَنِي لِي	podziękował mi uderzył mnie mi, dla mnie
2. os. (r. m.)	اَنْتَ	tobie, ci ciebie, cię	شَكَرَكَ عَنكَ اَحَدَكَ	podziękował tobie (ci) o tobie zabrał cię
2. os. (r. ż.)	كِ	tobie, ci ciebie, cię	شَكَرَكَ عَنكِ مِنْكِ	podziękował ci o tobie od ciebie
3. os. (r. m.)	هُ	mu, go	شَكَرَهُ اَحَدَهُ مِنْهُ	podziękował mu wziął go od niego
3. os. (r. ż.)	هَا	jej, ją	شَكَرَهَا ضَرَبَهَا مِنْهَا	podziękował jej uderzył ją od niej

		شَكَرْتُكُمْ	podziękował wam
2. os.	كَمَا	وَأَمَّا	uderzył was
	wam, was	وَأَمَّا	uderzył was
	(dwóch, obu)	وَأَمَّا	o was
		وَأَمَّا	
3. os.	لَهُمَا	شَكَرْتُهُمَا	podziękował im
	im, ich	وَأَمَّا	uderzył ich: uderzył je
	(obu), je (obie)	وَأَمَّا	uderzył ich: uderzył je
		وَأَمَّا	od nich
		وَأَمَّا	

1. os.	أَنَا	nam, nas	شَكَرْنَا	podziękował nam
			ضَرَبْنَا	uderzył nas
			مِنَّا	od nas (أَنَا + مِنْ = مِنَّا)
2. os. (r. m.)	أَنْتُمْ	wam, was	شَكَرْتُمْ	podziękował wam
			ضَرَبْتُمْ	uderzył was
			مِنْكُمْ	od was
2. os. (r. ż.)	أَنْتِ	wam, was	شَكَرْتِ	podziękował wam
			ضَرَبْتِ	uderzył was
			عَنْكِ	o was
3. os. (r. m.)	هُمْ	im, ich	شَكَرَهُمْ	podziękował im
			ضَرَبَهُمْ	uderzył ich
			مِنْهُمْ	od nich
3. os. (r. ż.)	هُنَّ	im, je	شَكَرَهُنَّ	podziękował im
			ضَرَبَهُنَّ	uderzył je
			عَنْهُنَّ	o nich

مِنْ + بِي = مَعِي ode mnie
 عَنْ + بِي = عَنِّي o mnie

W połączeniu z zaimkiem sufiksalnym 1 os. l. mnogiej (*li*) przyimki te ulegają zmianom:

نَا = نَ + اُ od nas
 عَنَا = نَ + اُ o nas

Przyimki إلى *do*, على *na*, في *w*, w połączeniu z zaimkiem sufiksalnym 1 os. l. pojedynczej ی ulegają zmianom:

[ilayya]	إِلَى = ي + إِلَى	do mnie
[ʿalayya]	عَلَى = ي + عَلَى	na mnie
[fiyya]	فِي = ي + فِي	we mnie

Zmian tych nie zaznacza się jednak w pisowni.

Przyimki: *إِلَى*, *عَلَى*, *فِي*, rządzą 2 przypadkiem (genetivus); w połączeniu z wszystkimi pozostałymi zaimkami sufiksalnymi (*كُمُ*, *هُ*, *هُمُ*, *هُنَّ*, *هَآ*, *هَآ*, itd.) ulegają zmianie: *عَلَيْهِ*, *إِلَيْهِ*, np.:

إِلَيْهَا	do niej
إِلَيْهِ	do niego
إِلَيْكُمْ	do was
إِلَيْهِمَا	do nich (obu)
عَلَيْهِمْ	na nich

Przyimek ج dla w połączeniu z zaimkami sufiksowymi (z wyjątkiem 1. os. l. pojedynczej ي) zmienia kasrę (ـَ) na fatchę (ـِ): ج, np.:

je, dla niej, np.: قال je powiedział je
 wam, dla was,
 wam (obu), dla was (obu)

W połączeniu z zaimkiem sufiksalnym I os. l. pojedynczej *ḥ* oznacza *mam*, np.:

میں کتاب mam książkę

2. Czasowniki nieregularne

Czasowniki nieregularne dzielimy w zależności od budowy rdzenia i zachodzących przy koniugacji zmian fleksyjnych na następujące grupy:

a) hamzowe tj. mające w rdzeniu hamzę (*), np.:

أَحَدٌ brać, سَأَلَ pytać قَرَأَ czytać,

b) podwojone, tj. takie, w których druga i trzecia spółgłoska rdzenna jest identyczna, np.:

فَرَّ (od فرار) uciekać
سَرَّ (od سرور) cieszyć

c) „słabe”, mające jako pierwszą rdzenną spółgłoskę \bar{w} , np.:

znaleźć, naciągać

d) puste, tj. takie, w których druga spółgłoska rdzenna jest „słaba”. Może być nią و albo ی, np.:

قال (od قول) mówić,
كان (od كون) być.
سار (od سمر) iść, chodzić

c) niepełne, tj. takie, w których trzecia spółgłoska rdzenna jest „słaba”
np.:

رَقْمِي rzucac,

Czasownik كَانَ *być, znajdować się*, który jest równocześnie czasownikiem posiłkowym w funkcji *być (czymś) (jakims)* rządzi 3 przypadkiem (acc.), np.:

كانَ أَحْمَدُ تَامِدًا خَلِيلًا Ahmed był dobrym uczniem.

كنت في القاهرة. Bylem w Kairze.

كُنَّا فِي أَلْسَنَةِ الْبَاطِلَةِ فِي فَرَنْسَا W ubiegłym roku byliśmy we Francji.

Odmiana czasowników: قال i كان w czasie przeszłym

W czasie przeszłym druga spółgłoska rdzenna, tzw. słaba, w otwartej sylabie przechodzi w *a*, a w zamkniętej — w *u* albo *i*, w zależności od tego, jaką samogłoskę otrzymuje czasownik słaby w odmianie w czasie teraźniejszym*, np.:

قَالَ	(w czasie teraźniejszym otrzymuje samogłoskę <i>a</i>)
قَالَتْ	powiedziała
قُلْتُ	powiedziałem
كَانَ	(w czasie teraźniejszym otrzymuje samogłoskę <i>u</i>),
كَانَتْ	była
كُنْتُ	byłeś
سَارَ	(w czasie teraźniejszym otrzymuje samogłoskę <i>i</i>)
سَارَتْ	chodziła
سَرَيْتَ	chodziłaś

Odmiana czasownika كَانَ

		I. mnoga	I. podwójna	I. pojedyncza
—	1. os.	كَانُوا		كَانَ
(r. m.)	2. os.	كَانْتُمْ	كَانْتُمَا	كَانْتَ
(r. ż.)	2. os.	كَانْتُنَّ		كَانْتِ
(r. m.)	3. os.	كَانُوا	كَانَا	كَانَ
(r. ż.)	3. os.	كَانْنَ	كَانَا	كَانَتْ

Odmiana czasownika قَالَ

		I. mnoga	I. podwójna	I. pojedyncza
—	1. os.	قَالُوا		قَالَ
(r. m.)	2. os.	قَالْتُمْ	قَالْتُمَا	قَالَتَ
(r. ż.)	2. os.	قَالْتُنَّ		قَالْتِ
(r. m.)	3. os.	قَالُوا	قَالَا	قَالَ
(r. ż.)	3. os.	قَالْنَ	قَالَا	قَالَتْ

* patrz lekcja 7, (Gramatyka)

3. Porządek określeń w „status constructus”

Wyraz określany (rzeczownik) może mieć w „status constructus” jedno lub kilka określeń przymiotnych. Jeśli w konstrukcji tej występuje określenie przymiotne i określenie rzeczowne, to określenie przymiotne występuje po drugim członie „status constructus”, tzn. po określeniu rzeczownym (w gen.) i zgadza się z wyrazem określanym (rzeczownikiem) co do rodzaju, liczby, przypadku i stanu, np.:

الْأَسْوَدُ	الْأَيُّمِيُّدُ	قَلَمٌ	czarny ołówek ucznia
określenie przymiotne	określenie rzeczowne	wyraz określany	
الْفَخْخَةُ	فُنَادِقُ	الْقَاهِرَةِ	wspaniałe hotele Kairu

Jeżeli druga część status constructus — określenie rzeczowne — występuje bez rodzajnika 'al-, to wyraz określany traktuje się jako nieokreślony. Określenie przymiotne stoi wówczas również bez rodzajnika 'al-, np.:

قَلَمٌ يَلْمِيزُ أَسْوَدَ (jakiś) czarny ołówek (jakiegoś) ucznia

Jeżeli wyraz określany ma więcej niż jedno określenie przymiotne, to występują one również bezpośrednio po określeniu rzeczowniku i zgadzają się z wyrazem określanym co do liczby, rodzaju, przypadku i stanu, np.:

مَنْزِلُ الْمُتَمِدِّسِ الْفَرِيحِ وَ الْوَاسِعِ	obszerne i wygodne mieszkanie inżyniera
قَلَمٌ يَلْمِيزُ أَسْوَدَ وَ طَوِيلَ	długi i czarny ołówek ucznia
فُنَادِقُ الْقَاهِرَةِ الْفَخْخَةُ وَ الْعَصْرِيَّةُ	wspaniałe i nowoczesne hotele Kairu

Oprócz podanych wyżej wariantów w strukturze typu „status constructus” pojawia się niekiedy określenie nie odnoszące się bezpośrednio do zasadniczego wyrazu określanego, ale do jego określenia rzeczownego (w gen.) np.:

تَلَامِيذُ الْمَدْرَسَةِ الْثَانَوِيَّةِ الْإِنْشَاءِ	zdolni uczniowie szkoły średniej
تَلَامِيذُ الْمَدْرَسَةِ الْثَانَوِيَّةِ الْإِنْشَاءِ وَالْمُجْتَهِدُونَ	zdolni i pilni uczniowie szkoły średniej
سَكَنْتُ فِي أَحَدِ فُنَادِقِ الْعَاصِمَةِ الْعَصْرِيَّةِ	Zamieszkałem w jednym z nowoczesnych hoteli stolicy.
طَالِبٌ كَلِمِيَّةِ الْحَقُوقِ التَّشْرِيطِ	aktywny student wydziału prawa

W przedostatnim przykładzie występuje jak gdyby podwójna konstrukcja: „status constructus” هَذَا الْقَادِقُ الْعَاصِمَةُ *jeden z hoteli stolicy*.

Jeżeli wyraz określany ma zaimek wskazujący هذا *ten, ta*, to stawia się go na pierwszym miejscu, druga część „status constructus” — określenie-rzeczownik w 2 przypadku (gen.) otrzymuje partykulę ل *dla*, określenie lub określenia przymiotne, odnoszące się do wyrazu określanego, występują bezpośrednio po nim i zgadzają się z nim co do rodzaju, liczby, przypadku i stanu, np.:

هَذَا الْقَادِقُ النّظِيفُ لِأَمِيذِ الْتَدْرِيسَةِ الثّانَوِيَّةِ *ten czysty zeszyt ucznia szkoły średniej*
هَذِهِ الْقَادِقُ الْفَخْخَةُ وَالْعَصْرِيَّةُ لِعَاصِمَةِ مِصْرٍ *te wspaniałe i nowoczesne hotele stolicy Egiptu*

Przyimek przynależności ل (*dla*) wprowadza się również, oprócz określenia w genetivie, dla uniknięcia niejasności w zdaniu, szczególnie gdy wyraz określany i określenie-rzeczownik w 2 przyp. (gen.) mają ten sam rodzaj, np.:

zamiast zdania:

طَالِبٌ مَعْتَمِدٌ لِّلْعَلْبَاتِ الشَّرْقِيَّةِ الشَّيْطِ *aktywny student instytutu języków wschodnich*

mówi się:

الطَّالِبُ الشَّيْطِ لِمَعْتَمِدِ الْعَلْبَاتِ الشَّرْقِيَّةِ

ĆWICZENIA

I. Odpowiedzieć na pytania:

- ١) متى وصل السباح الى القاهرة؟
- ٢) اين سكنوا؟
- ٣) ماذا اقترح الدليل على ضيوفه في اثناء الغداء؟
- ٤) هل اعجبتهم المسرحية؟
- ٥) متى سافر السباح الى الجيزة؟
- ٦) هل كان السباح مبسوطا من زيارتهم للجيزة؟

2. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Ibrahim był wczoraj ze swym przyjacielem w teatrze.
- b) Ta dziewczynka była w szkole dobrą uczennicą.
- c) Nasz przyjaciel był dobrym nauczycielem.
- d) Wczoraj byliśmy w bibliotece.
- e) Nic było mnie w domu.
- f) Nie byliśmy w Egipcie.
- g) Mam dużo książek arabskich w mej bibliotece.

3. Przetłumaczyć na język polski:

- ١) أنا سائح من فرنسا و وصلت لزيارة عاصمتكم.
- ٢) هذه المدرسة الجديدة أعجبتني جدا.
- ٣) حضر إلى الأمس زميلي.
- ٤) المعلمة الآن في منزلها.
- ٥) نحن مبسوطون من عملنا.
- ٦) هل ذهبتم معهم إلى السينما؟
- ٧) شكرتهم على هذه الجرائد الشيعة.

4. Zastąpić podane w nawiasach wyrazy polskie odpowiednikami arabskimi. Zwokalizować tekst:

- ١) كنت بالأمس في بيت (mój przyjaciel)
- ٢) في (jez pokoju) على الطاولة جهاز التليفزيون الجديد.
- ٣) قرأت مقالا في إحدى المجلات عن (wasz uniwersytet)
- ٤) في هذه المدينة حديقة الحيوانات (wspaniały) و (w nich) حيوانات كثيرة.
- ٥) هل كنتم في (wasza szkola)
- ٦) ذهب كل سائح الى (jego pokój) في الفندق.
- ٧) هل في (twoja teczka) قلم أصفر؟
- ٨) كتبت رسالة إلى صديقي (po arabsku)
- ٩) ذهبت (do nich) بعد الرجوع من المكتب.
- ١٠) ركبتا السيارة التي (przewiozła nas) إلى وسط المدينة.
- ١١) اقترح (على nam) الدليل زيارة (pyramidy) في الجيزة.
- ١٢) أنا مبسوط جدا من (moja wizyta) في مصر.
- ١٣) (oni mają) طفل جميل.
- ١٤) وافئنا (z zadowoleniem) على مشاهدة هذه المسرحية.

محمد طبيب و يسكن في المدينة الصغيرة منذ سنتين و يتمتع بشهرة كطبيب ماهر و مخلص لمهنته. يشتغل في مستشفى المدينة الذي يقع على أحد الشوارع الجانبية و ينهض من النوم صباح كل يوم في الساعة السابعة تماماً. ويفسل يديه و وجهه و ينظف أسنانه بفرشة الأسنان. و ثم يمشط شعره بالمشط و يلبس ملابسه. و يأكل فطوره بسرعة و يخرج من البيت عندما يدخل حجرة المرضى يقول للجميع: - صباح الخير! و يقترب من كل مريض و يسأله عن حاله. بعد ذلك يكشف على كل مريض باهتمام و يكتب له الدواء اللازم. و بعد الانتهاء من عمله في المستشفى يرجع إلى البيت حيث تنتظره زوجته بالغداء الشهى. بعد الغداء يرتاح ساعة أو ساعتين مستلقياً على السرير و يقرأ عادةً الجرائد و الكتب. ثم يخرج مع زوجته و ابنتهما الصغيرة للترشة في الهواء الطلق. و في المساء تجلس كل العائلة وراء الطاولة المستديرة و يأكلون العشاء.



و في المساء تجلس كل العائلة وراء الطاولة المستديرة

ك	[ka]	partykuła; jak, jako
منذ	[unnd ^u]	od (o czasie)
طبيب	[ʤabib ^u]	lekarz, l. mn. أطباء ['aṭībba ^u]
ماهر	[māhīr ^u]	biegły, doskonały
سنة	[sāna ^u]	rok, l. mn. سنوات
شهرة	[šihra ^u]	sława, renoma
مستشفى	[mustašfa]	szpital, (z rodz. - أل -)
نَشَعَ (-)	[naṣṣa'a]	cieszyć się (czymś, np. sławą) (V f.)
مخلص	[mihlis ^u]	oddany; szczery
مِهْنَة	[mihna ^u]	zawód; zajęcie, l. mn. مهائن [mihān ^u]
إشغَلَ	[ištāḡala]	pracować, (VIII f.)
وَقَعَ	[waḡa'a]	leżeć; znajdować się, نَشَعَ (cz. ter.)
جَانِبِيّ	[ǧānibīyy ^u]	boczny
نَهَضَ (a)	[nahaḍa]	wstawać
نَوْمٌ	[nawm ^u]	sen
خَيْرٌ	[ḡair ^u]	dobry; dobro
صَبَاحٌ	[sabāḡ ^u]	ranek, poranek, l. mn. أصباح ['aṣbāḡ ^u]
كُلَّ يَوْمٍ	[kulla yawm ^u]	codziennie
سَاعَةٌ	[sā'a ^u]	godzina; zegar; zegarek, l. mn. ساعات
تَمَاماً	[tamāmān]	punktualnie
وَجْهٌ	[waǧh ^u]	twarz, l. mn. وجوه [waǧāh ^u]
يَدٌ	[yad ^u]	ręka, l. mn. أيدي ['aidīn]
نَظَّفَ	[naṣṣafa]	czyścić (II f.) نَظَّفَ (cz. ter.)
سِنٌّ	[sim ^u]	ząb, l. mn. أسنان ['asna ^u]
فُرْشَةٌ	[furaš ^u]	szczotka, l. mn. فرش [furaš ^u]
مَشَطَ (u)	[mašafa]	czesać
دَوَاءٌ	[dawā ^u]	lekarstwo, l. mn. أدوية ['adwīyat ^u]
شَعْرٌ	[ša'r ^u]	włosy, l. mn. شعور [ša'ūr ^u] (rzeczownik zbiorowy)
لَبَسَ (u)	[laḡsa]	ubierać, nosić (odzież)
مُشَطٌ	[mušaf ^u]	grzebień, l. mn. مشاط [mušāṭ ^u]

فُطُورٌ	[fuṭūr ^{un}]	śniadanie
سُرْعَةٌ	[sur'at ^{un}]	szybkość
أَكَلٌ	[akala]	jeść, أَكَلْتُ (cz. ter.)
مُعَرَّةٌ	[hūḡrat ^{un}]	izba, pokój, l. mn. حُجْرٌ [hūḡar ^{un}]
اِقْتَرَبَ (مِنْ)	[iḡtāraba]	zbliżyć się, podchodzić (do), (VIII f.) اِقْتَرَبَ (cz. ter.)
سَأَلَ (عَنْ)	[sā'ala]	pytać się (o), سَأَلْتُ (cz. ter.)
حَالٌ	[hāl ^{un}]	stan, l. mn. أَحْوَالٌ [aḥwāl ^{un}]
(i) كَشَفَ (عَلَى)	[kāšafa]	badać (kogoś), كَشَفْتُ (cz. ter.)
إِهْتِمَامٌ	[iḡtimām ^{un}]	uwaga
لَازِمٌ	[lāzim ^{un}]	konieczny, niezbędny
حَيْثُ	[ḡait ^u]	gdzie, tam gdzie
اِنْتَظَرَ	[intāzara]	czekać, (VIII f.) اِنْتَظَرْتُ (cz. ter.)
زَوْجَةٌ	[zāwḡat ^{un}]	żona, l. mn. زَوَاجَاتٌ
عَادَةٌ	[ādatan]	zwykłe
ابْنَةٌ	[ibnat ^{un}]	córka, l. mn. بَنَاتٌ
نُزْهَةٌ	[nūzhat ^{un}]	spacer, l. mn. نُهُزَةٌ [nūzah ^{un}]
هَوَاءٌ	[hawā'at ^{un}]	powietrze, atmosfera
طَلِقٌ	[talḡ ^{un}]	otwarty, wolny
(i) جَلَسَ	[ḡālasa]	siedzieć, جَلَسْتُ (cz. ter.)
مَسَاءٌ	[masā'at ^{un}]	wieczór, l. mn. أَمْسِيَةٌ [amsiyat ^{un}]
عَائِلَةٌ	[ā'ilat ^{un}]	kolacja, l. mn. عَائِلَاتٌ
عَشاءٌ	[a'sā'at ^{un}]	kolacja, l. mn. أَعْشِيَةٌ [a'shiyat ^{un}]
وَرَاءُ	[warā']	za

OBJAŚNIENIA

مِنْذُ سَنَتَيْنِ od dwóch lat (gen.)

فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ punktualnie o godz. siódmej

Można również przysłówkę [فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ] postawić na początku zdania, np.:

فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ

صَبَّاحَ كُلِّ يَوْمٍ codziennie rano

صَبَّاحَ الْخَيْرِ	dzień dobry
... فَيَسِيلُ يَدَيْهِ	i myje ręce ...
لَيْسَ مَلَابِسُهُ	włożyć ubranie
رَبُّهُ	rzecz. رُبُّ w (dualis) 3 przyp. (accus.)
فِي الْهَوَاءِ الطَّيِّبِ	na świeżym powietrzu
بَعْدَ اِلْتِمَاطِهِ مِنْ عَمَلِهِ	po skończeniu (swe) pracy
وَيَسْتَلِيهِ عَلَى السَّرِيرِ	i odpoczywa wyciągnięty na łóżku
بِسُرْعَةٍ	szybko

GRAMATYKA

1. Czas teraźniejszo-przyszły

Formę czasu teraźniejszo-przyszłego tworzy się od formy czasu przeszłego przez dodanie odpowiednich prefiksów i sufiksów osobowych. Pierwsza rdzenna spółgłoska traci samogłoskę, przyjmuje sukun (ـَ), a druga otrzymuje fatḡę (ـِ), kasrę (ـِ) albo dammę (ـُ), np.:

يُخْرِجُ	(u) wychodzić >	يُخْرِجُ	wychodzi, (wyjdzie)
يَشْرِبُ	(a) pić >	يَشْرِبُ	pije, (wypije)
يَجْلِسُ	(i) siedzieć >	يَجْلِسُ	siedzi

Jeżeli w czasie przeszłym (bezokoliczniku) druga rdzenna spółgłoska czasownika ma fatḡę (ـِ) to w czasie teraźniejszo-przyszłym otrzymuje zwykle kasrę (ـِ) lub dammę (ـُ), przy czym damma występuje tutaj w większości czasowników, np.:

يَقْتُلُ	(u) zabić >	يَقْتُلُ	(i) wracać >
يَكْتُبُ	(u) pisać >	يَكْتُبُ	(i) siedzieć >
يَرَسُمُ	(u) rysować >	يَرَسُمُ	(i) bić >

Jeżeli w czasie przeszłym druga rdzenna spółgłoska czasownika posiada kasrę (ـِ) to w czasie teraźniejszo-przyszłym otrzymuje przeważnie fathe (ـَ), np.:

حَجَلَ	(a) wstydzić się >	يَحْجَلُ
نَدِمَ	(a) żałować >	يَنْدِمُ
مَرَضَ	(a) chorować >	يَمْرَضُ

Poza tym fathe (ـَ) otrzymuje w czasie teraźniejszo-przyszłym druga rdzenna spółgłoska tych czasowników, których druga lub trzecia spółgłoska rdzenna jest wybuchowa lub gardłowa, np.:

رَزَعَ	(a) siać >	يَرْزَعُ	تَسَسَ	(a) drzemać >	يَتَسَسُ
صَفَعَ	(a) spoliczkować >	يَصْفَعُ	ذَهَبَ	(a) pójść >	يَذْهَبُ
سَحَبَ	(a) ciągnąć >	يَسْحَبُ	فَتَحَ	(a) otwierać >	يَفْتَحُ

Czasowniki jakościowe wyrażające cechę, stan lub jakość przedmiotu lub istoty żywej, których druga rdzenna spółgłoska posiada zawsze w czasie przeszłym dammę (ـُ), otrzymują również w czasie teraźniejszo-przyszłym tę samogłoskę po drugiej spółgłosce rdzennej, np.:

خَسِنَ	(u) być dobrym >	يَخْسِنُ
كَبِرَ	(u) być dużym >	يَكْبِرُ
صَغِفَ	(u) być słabym >	يَصْغِفُ
كَثُرَ	(u) być obfitym, liczny >	يَكْثُرُ

U w a g a: Słowniki podają w nawiasach obok czasownika samogłoskę, jaką otrzymuje druga rdzenna spółgłoska w czasie teraźniejszo-przyszłym.

Zaprzeczenie wyraża się za pomocą partykuły negacji لا [la] nie, która stoi przed czasownikiem, np.:

لا يَخْرُجُ nie wychodzi

Czas teraźniejszo-przyszły obok swej podstawowej funkcji wyrażania czynności odbywającej się w teraźniejszości ma pewien odcień znaczeniowy przyszłości.

Odmiana czasownika خَرَجَ (u) wychodzić

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	يَخْرُجُ		أَخْرَجَ
(r. m.) 2. os.	تَخْرُجُونَ	تَخْرُجَانِ	{ تَخْرُجُ تَخْرُجِينَ }
(r. ż.) 2. os.	تَخْرُجِينَ		
(r. m.) 3. os.	يَخْرُجُونَ	يَخْرُجَانِ	يَخْرُجُ
(r. ż.) 3. os.	يَخْرُجْنَ	تَخْرُجَانِ	تَخْرُجُ

Odmiana czasownika شَرِبَ (a) pić

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	نَشْرَبُ		أَشْرَبَ
(r. m.) 2. os.	تَشْرَبُونَ	تَشْرَبَانِ	{ تَشْرَبُ تَشْرَبِينَ }
(r. ż.) 2. os.	تَشْرَبِينَ		
(r. m.) 3. os.	يَشْرَبُونَ	يَشْرَبَانِ	يَشْرَبُ
(r. ż.) 3. os.	يَشْرَبْنَ	تَشْرَبَانِ	تَشْرَبُ

Odmiana czasownika ضَرَبَ (i) bić, uderzać

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أَضْرِبُ		أَضْرَبَ
(r. m.) 2. os.	تَضْرِبُونَ	تَضْرِبَانِ	{ تَضْرِبُ تَضْرِبِينَ }
(r. ż.) 2. os.	تَضْرِبِينَ		
(r. m.) 3. os.	يَضْرِبُونَ	يَضْرِبَانِ	يَضْرِبُ
(r. ż.) 3. os.	يَضْرِبْنَ	تَضْرِبَانِ	تَضْرِبُ

Odmiana czasowników nieregularnych (pustych): قَالَ powiedzieć, كَانَ być

W czasie teraźniejszo-przyszłym czasownik قَالَ (u) ma długie ū w sylabie otwartej, a krótkie u w sylabie zamkniętej, np.:

يَقُولُونَ	mówią (3. os. r. m. l. mn.)
يَقُولُ	mówią (3 os. r. ż. l. mn.)

		l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
—	1. os.	تَقُولُ		أَقُولُ
(r. m.)	2. os.	تَقُولُونَ	تَقُولَانِ	{ تَقُولُ تَقُولِينَ
(r. ż.)	2. os.	تَقُولْنَ		
(r. m.)	3. os.	يَقُولُونَ	يَقُولَانِ	يَقُولُ
(r. ż.)	3. os.	يَقُولْنَ	يَقُولَانِ	تَقُولُ

Identycznie odmienia się czasownik كَانَ (u). W 2 i 3 os. r. żeńskiego l. mnogiej są zmiany:

تَكُنْنَ < تَكُنْ
يَكُنْنَ < يَكُنْ

		l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
—	1. os.	تَكُونُ		أَكُونُ
(r. m.)	2. os.	تَكُونُونَ	تَكُونَانِ	{ تَكُونُ تَكُونِينَ
(r. ż.)	2. os.	تَكُونْنَ		
(r. m.)	3. os.	يَكُونُونَ	يَكُونَانِ	يَكُونُ
(r. ż.)	3. os.	يَكُونْنَ	يَكُونَانِ	تَكُونُ

2. Liczebnik

a) Liczebniki główne do 10

rodzaj żeński		rodzaj męski	
وَاحِدَةٌ, إِحْدَى	jedna, jeden	وَاحِدٌ, أَحَدٌ	1
إِثْنَانِ	dwie, dwa	إِثْنَانِ	2
ثَلَاثَةٌ	trzy	ثَلَاثٌ	3
أَرْبَعَةٌ	cztery	أَرْبَعٌ	4
خَمْسَةٌ	pięć	خَمْسٌ	5
سِتَّةٌ	sześć	سِتٌّ	6
سَبْعَةٌ	siedem	سَبْعٌ	7
ثَمَانِيَةٌ	osiem	ثَمَانٍ	8
تِسْعَةٌ	dziewięć	تِسْعٌ	9
عَشْرَةٌ	dziesięć	عَشْرٌ	10

b) Liczebniki porządkowe do 10

Tworzy się je według wzoru قَاعِلٌ, (r. żeński) قَاعِلَةٌ

Wyjątek stanowi liczebnik أَوَّلٌ, pierwszy, który ma w rodzaju żeńskim formę أَوَّلِيٌّ, pierwsza.

rodzaj męski		rodzaj żeński	
أَوَّلٌ	pierwszy	أَوَّلِيٌّ	pierwsza
ثَانٍ	drugi	ثَانِيَةٌ	druga
ثَالِثٌ	trzeci	ثَالِثَةٌ	trzecia
رَابِعٌ	czwarty	رَابِعَةٌ	czwarta
خَامِسٌ	piąty	خَامِسَةٌ	piąta
سَادِسٌ	szósty	سَادِسَةٌ	szósta
سَابِعٌ	siódmy	سَابِعَةٌ	siódma
ثَامِنٌ	ósmo	ثَامِنَةٌ	ósma
تَاسِعٌ	dziewiąty	تَاسِعَةٌ	dziewiąta
عَاشِرٌ	dziesiąty	عَاشِرَةٌ	dziesiąta

Liczebnik szósty سَادِسٌ nie tworzy się od liczebnika głównego سِتٌّ sześć, lecz od rdzenia سَدَسَ.

Liczebniki główne i porządkowe w połączeniu z rzeczownikami

Liczebnik główny, jeden występuje po rzeczowniku lub innym imieniu i zgadza się z nim co do rodzaju, np.:

قَلَمٌ وَاحِدٌ jeden ołówek
قُرْشَةٌ وَاحِدَةٌ jedna szczotka

Dla wyrażenia dwóch przedmiotów stosuje się liczbę podwójną (dualis), np.:

قَلَمَانِ dwa ołówki
قُرْشَتَانِ dwie szczotki

Liczebników إِثْنَانِ, إِثْنَانِ używa się w połączeniu z formą l. podwójnej dla zaakcentowania, że chodzi właśnie o dwa przedmioty, np.:

كَتَبْتُ رِسَالَتَيْنِ إِثْنَتَيْنِ napisałem dwa listy

Liczebniki od 3 do 10 występują przed rzeczownikiem lub innym imieniem w rodzaju przeciwnym do rodzaju rzeczownika. Rzeczownik w połą-

czeniu z tymi liczebnikami występuje w 2 przypadku (gen.) l. mn. oraz w stanie nieokreślonym. Liczebnik traci końcówkę tanwīn damma (ـِ) i otrzymuje dammę (ـَ).

Przykłady: ثَلَاثَةُ تَلْمِذٍ trzech uczniów (rzeczownik تَلْمِذٌ jest rodz. męskiego, a więc liczebnik trzy otrzymuje rodzaj przeciwny — ق).

سَبْعُ فُرْشٍ siedem szczotek
أَرْبَعُ نَوَافِدَ cztery okna

Liczebniki porządkowe 1 — 10 występują po rzeczowniku lub innym imieniu i zgadzają się z nim co do rodzaju, np.:

يَوْمٌ ثَالِثٌ trzeci dzień
سَاعَةٌ سَادِسَةٌ szósta godzina

3. Użycie słowa كُلٌّ

Słowo كُلٌّ jest rzeczownikiem i oznacza: całość, całokształt

a) gdy występuje przed rzeczownikiem z rodzajnikiem określonym أَنَّ w 2 przypadku (gen.), rzeczownik كُلٌّ spełnia funkcję zaimka — cały, cała, całe; wszyscy. Traci końcówkę tanwīn damma (ـِ), a otrzymuje dammę (ـَ), np.:

كُلُّ آلِ الْعَالَمِ cały świat
كُلُّ التَّلَامِيذِ wszyscy uczniowie
كُنَّا فِي فَرَنْسَا كُلِّ أَسْفَرٍ Byliśmy we Francji cały rok.
قَرَأْتُ كُلَّ الْجَرِيدَةِ Przeczytałem całą gazetę.
كُلُّ طُلَّابِ الْجَنَامَةِ wszyscy studenci uniwersytetu
جَلَسَتْ كُلُّ أَعْمَالَةٍ وَزَارِءِ آلِ الْإِطْلَاقِ Cała rodzina zasiadła przy stole.

b) gdy występuje przed rzeczownikiem w 2 przypadku (gen.) w stanie nieokreślonym liczby pojedynczej, كُلٌّ oznacza: każdy.

Przykłady:

يَقْرَأُ هَذِهِ الْكِتَابَ كُلُّ رَجُلٍ Te książki czyta każdy człowiek.
أَنَا أَتَهَيَّزُ كُلَّ يَوْمٍ فِي السَّاعَةِ الْإِسْدِسَةِ Ja wstaję codziennie o siódmej godzinie (dosł. każdego dnia).
نُسَافِرُ كُلَّ سَنَةٍ إِلَى مِصْرَ Wyjeżdżamy co roku do Egiptu.

To samo znaczenie ma rzeczownik كُلٌّ, gdy stoi przed przyimkiem مِنْ (z) stojącym z kolei przed rzeczownikiem w l. mnogiej, w stanie określonym, np.:

كُلٌّ مِنَ التَّلَامِيذِ — كُلُّ تَلْمِذٍ każdy z uczniów, każdy uczeń
كُلٌّ مِنَ الضُّيُوفِ — كُلُّ ضَيْفٍ każdy z gości, każdy gość

Rzeczownik كُلٌّ w znaczeniu cały, cała, całe, wszyscy, może spełniać funkcję przydawki. Występuje wówczas po rzeczowniku w połączeniu z odpowiednim dla tego rzeczownika zaimkiem sufiksalnym, np.:

ذَهَبَتْ الْعَائِلَةُ كُلُّهَا إِلَى الشَّرْقَةِ Cała rodzina poszła na spacer.
قَرَأَ الْجَرِيدَةَ كُلُّهَا Przeczytał całą gazetę.
فِي الْعَالَمِ كُلِّهِ na całym świecie

Słowo جَمِيعٌ jest synonimem słowa كُلٌّ. Jest również rzeczownikiem i oznacza — całość, całokształt.

Występuje najczęściej z rzeczownikiem w 2 przypadku w liczbie mnogiej, w stanie określonym. Traci równocześnie końcówkę tanwīn damma (ـِ), a otrzymuje dammę (ـَ). W takiej kombinacji oznacza: wszyscy, np.:

جَمِيعُ الْإِشْيَاحِ wszyscy turyści
جَمِيعُ الْإِنْسَانِ wszyscy ludzie

Może również łączyć się z zaimkiem sufiksalnym, który doczepia się na końcu, np.: جَمِيعُهُمْ — oni wszyscy. W 3 przypadku (accus.) spełnia funkcję przysłówka, جَمِيعًا razem, np.:

ذَهَبْنَا جَمِيعًا إِلَى الْمَسْرَحِ Poszliśmy razem do teatru.

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (١) مَنْ هُوَ مُحَمَّدٌ؟
- (٢) هَلْ يَسْكُنُ فِي الْمَدِينَةِ الصَّغِيرَةِ؟
- (٣) فِي أَيَّةِ سَاعَةٍ يَنْهَضُ مِنَ النَّوْمِ كُلُّ يَوْمٍ؟
- (٤) أَيْنَ يَسْتَقِلُّ مُحَمَّدٌ؟

5. Przetłumaczyć następujące zdania stosując odpowiednio rzeczowniki جميع الكل :

- W całym mieszkaniu są dwa pokoje.
- Każdy człowiek uczy się (دَرَسَ, u) języków obcych.
- Wszyscy goście zagraniczni zamieszkali w hotelu.
- Wszyscy robotnicy tej dużej fabryki mieszkają w nowych domach.
- Przeczytałem uważnie całą książkę.

6. Przetłumaczyć:

10 zeszytów, 3 godziny, 7 teczek, 5 ołówków

LEKCJA ÓSMA

الدرس الثامن

يدرس سمير في جامعة وارسو في كلية الحقوق و هو طالب مجتهد في الصف الخامس. وله أصدقاء كثيرون بين الطلبة البولونيين. وهو محبوب عند أساتذته لذكائه واجتهاده. سمير أنشط الطلبة الأجانب و يتكلم اللغة البولونية حسنًا جدًا. و يركب عادةً التروليبوس الذي ينقله الى الشارع القريب من الجامعة. وأحيانًا عندما ينهض متأخرًا يأخذ سيارة تاكسي و هي توصله بسرعة إلى الجامعة. في مدينة وارسو كل وسائل النقل كالترام والأوتوبيس و سيارات التاكسي. و لكن سمير يفضل التروليبوس لأنه بالنسبة له أنسب و أرخص وسيلة نقل. و بعد سنة سيمتهد سمير من دراسته و سيسافر إلى وطنه حيث ينتظره أبوه المشتاق و أمه و أخوه و أقاربه. إشتاق سمير إلى أخيه الصغير و لكنه كان أشد إشتاقًا إلى أمه. و سيمتهد في وطنه في مؤسسة من المؤسسات التجارية و سيكون له مرتب لا بأس به. هذه هي مشروعات لمستقبله القريب. مكث سمير في بولونيا مدة خمس سنوات يعتبرها أجل أيام حياته و سوف لا ينسى أصدقائه و معارفه من سنى الدراسة.

٥) هل هو طبيب ماهر؟

٦) هل مخلص أخته؟

٧) أين يقع المستشفى؟

٨) ماذا يفعل محمد بعد الغداء؟

٩) إلى أين يذهب مع زوجته و إبنتهما؟

2. Przetłumaczyć na język arabski:

- Wstaję codziennie o godzinie ósmej rano.
- Wkładam szybko ubranie i wychodzę z domu.
- Wchodzę do biura i mówię: dzień dobry!
- Dziękuję ci za smaczny obiad.
- Czy czytacie dużo książek?
- Czy śniadanie było smaczne?
- (My) jemy codziennie obiad w domu.
- Nie poszedłem wczoraj na spacer.
- Lekarz zapytał mnie o mój stan.
- Co robisz zwykle wieczorem?

3. Przetłumaczyć na język polski:

- ١) متى تنهض من النوم؟
- ٢) هل تشرب في الغطور القهوة؟
- ٣) هل هما يدرسان اللغة العربية في الجامعة؟
- ٤) أشكرك جدًا على هذه الكتب.
- ٥) من يكتب و يقرأ باللغة العربية حسنًا.
- ٦) ألبس ملابسى و أذهب بسرعة إلى المكتبة.
- ٧) أجلس على الكرسي المريح و أقرأ باهتمام جريدة "الأهرام".

4. Wstawić w nawiasy formę czasu teraźniejszo-przyszłego i zwokalizować tekst:

- ١) هو (pracować) في مكتب البريد.
- ٢) (siedzieć) كل العائلة ورا، الطاولة.
- ٣) أنا (wracać) كل يوم إلى البيت في الساعة الرابعة.
- ٤) هم (iść) بعد الغداء للزفة في الهواء الطلق.
- ٥) اى جرائد (czytać) (2 os. r. m. l. poj.) بعد الرجوع من العمل؟
- ٦) بما (czyścić) (2 os. r. ż. l. poj.) أسنانك؟
- ٧) هل (leżeć, znajdować się) هذا المستشفى في أحد الشوارع الجانبية أو في وسط المدينة؟
- ٨) هي (czesać) شعرها بالمشط.
- ٩) (myć) وجهى و يدي.



هُوَ أَكْبَرُ مِنِّي

SŁOWNIK

صَفٌّ	[saff ^{un}]	rok (studiów); szereg, l. mn. صُفُوفٌ [suff ^{un}]
أُسْتَاذٌ	[ustād ^{un}]	profesor, l. mn. أُسَاتِذَةٌ [asātīdat ^{un}]
ذَكَاةٌ	[daka ^{un}]	przenikliwość, bystrość; inteligencja
سَمِيرٌ	(im. własne)	Samir
نَشِيطٌ	[našīf ^{un}]	aktywny, pilny
مُحَبَّبٌ	[maḥbūb ^{un}]	lubiany
إِحْتِمَادٌ	[iḡtiḥād ^{un}]	pilność, pracowitość
تَكَلَّمَ	[takāllama]	mówić; opowiadać, (V f.) تَكَلَّمْتُمْ (cz. ter.)
مُتَأَخِّرٌ	[muta'ahḥirān]	późno
عِنْدَ	[inda]	u
سَيَّارَةٌ تَاكْسِي	[sayyārat ^u tāksī]	taksówka
الَّذِي	[allaḏī]	który; ten który
أَوْصَلَ	[awṣala]	dowodzić, (IV f.) وَصَلَ (cz. ter.)
وَسِيلَةٌ	[wasīlat ^{un}]	sposób, środek, l. mn. وَسَائِلٌ [wasā'il ^{un}]
نَقْلٌ	[naḡl ^{un}]	przewóz, transport
قَرِيبٌ	[karīb ^{un}]	bliski
تَرَامٌ	[tirām ^{un}]	tramwaj
لَكِنْ	[lakinna]	ale, jednak
لَكِنْ	[lakin]	

أُتُوِيَ بِسَافِلٍ	[ūtib ^{un}]	autobus,
فَصَّلَ	[faḍḍala]	woleć (II f.) فَضَّلَ (cz. ter.)
تُرُولِيْبُوسٌ	[turilībūs ^{un}]	trolejbus
بِسَبَةٍ	[nisbar ^{un}]	stosunek
أَحْيَانًا	[aḥyānān]	czasami
مُنَاسِبٌ	[munāsib ^{un}]	odpowiedni, stosowny, أَنْسَبَ (st. najw.)
رَخِيصٌ	[raḥiṣ ^{un}]	tani ارْخُصْ (st. najw.)
إِنْتَهَى (من)	[intahā]	kończyć (VIII f.) نَسَبَ (cz. ter.)
وَطَنٌ	[waṭan ^{un}]	ojczyzna, l. mn. أَوْطَانٌ [awṭān ^{un}]
أَبٌ	[ab ^{un}]	ojciec, l. mn. آبَاءٌ [ābā' ^{un}]
أُمٌّ	[umm ^{un}]	matka, l. mn. أُمَمَاتٌ [ummāt ^{un}]
أَخٌ	[aḥ ^{un}]	brat, l. mn. إِخْوَةٌ [iḡwar ^{un}]
أَقَارِبٌ	[aḡārib ^{un}]	krewni
إِسْتَأْنَى	[istānā]	tęsknić (za) (VIII f.) يَسْتَأْنِقُ (cz. ter.)
إِسْتِغْنَى	[istiḡnā]	tęsknota
مُسْتَأْنَقٌ	[muštāḡ ^{un}]	tęskniony
مُؤَسَّسَةٌ	[mu'assāsāt ^{un}]	przedsiębiorstwo, l. mn. مُؤَسَّسَاتٌ
بِجَارِي	[biḡārīyya ^{un}]	handlowy
مَرْسِيَةٌ	[marṣiāt ^{un}]	placa, pensja
مُسْرُوعٌ	[mušrū'at ^{un}]	plan, projekt, l. mn. مَسْرُوعَاتٌ
مُسْتَقْبَلٌ	[mustaḡba' ^{un}]	przyszłość
مَكَتَ	(u) [makata]	przebywać, być
مُدَّةٌ	[midlat ^{un}]	okres (czasu), l. mn. مُدَدٌ [mūdād ^{un}]
إِعْتَبَرَ	[i'tabara]	uważać, sądzić (VIII f.) يُعْتَبَرُ (cz. ter.)
نَسِيَ	(a) [nasīya]	zapomnieć, إِنْسَى (cz. ter.)
مَعَارِفٌ	[ma'ārif ^{un}]	znajomi

OBJAŚNIENIA

مُحَبَّبٌ عِنْدَ أُسَاتِذِهِ	lubiany przez profesorów
تَكَلَّمْتُ أَلَفَةً أَلْبُولُونِيَّةً	lub; mówić po polsku
تَكَلَّمْتُ أَلْبُولُونِيَّةً	
فِي مُؤَسَّسَةٍ مِنْ أَلْمُؤَسَّسَاتِ الْبِجَارِيَّةِ	w jednym z przedsiębiorstw handlowych

سَيَكُونُ لَهُ مَرَاتِبٌ لَا يَأْسُ بِ
وَسَائِلِ الْبَقَا
بَعْدَ سَنَةٍ
وَلَكِنَّهُ كَانَ أَشَدَّ إِسْتِيْافًا إِلَى أُمِّهِ
بِالْبَيْتِ لَهُ

Będzie miał niezłą pensję,
środki komunikacyjne
za rok
Najbardziej jednak tęsknił za matką.
w stosunku do niego, dla niego

GRAMATYKA

1. Czas przyszły

Wyraża on czynność, która będzie miała miejsce w przyszłości. Czas ten tworzy się przez dodanie do formy czasu teraźniejszego prefiksu سَوْفَ [sawfa] pisanego oddzielnie albo jego skróconej postaci سَ [sa] pisanej łącznie z czasownikiem.

Odmiana czasownika رَسَمَ (u) rysować

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	سَيَرْسُمُ		سَيَرْسُمُ
(r. m.) 2. os.	سَيَرْسُمُونَ	سَيَرْسُمَانِ	{ سَيَرْسُمُ سَيَرْسُمَانِ }
(r. ż.) 2. os.	سَيَرْسُمْنَ		
(r. m.) 3. os.	سَيَرْسُمُونَ	سَيَرْسُمَانِ	سَيَرْسُمُ
(r. ż.) 3. os.	سَيَرْسُمْنَ	سَيَرْسُمَانِ	سَيَرْسُمُ
lub:			
— 1. os.	سَوْفَ ارْسُمُ		سَوْفَ ارْسُمُ
(r. m.) 2. os.	سَوْفَ تَرْسُمُونَ	سَوْفَ تَرْسُمَانِ	{ سَوْفَ ارْسُمُ سَوْفَ تَرْسُمَانِ }
(r. ż.) 2. os.	سَوْفَ تَرْسُمْنَ		
(r. m.) 3. os.	سَوْفَ يَرْسُمُونَ	سَوْفَ يَرْسُمَانِ	سَوْفَ يَرْسُمُ
(r. ż.) 3. os.	سَوْفَ يَرْسُمْنَ	سَوْفَ يَرْسُمَانِ	سَوْفَ يَرْسُمُ

W odróżnieniu od czasu teraźniejszo-przyszłego czas przyszły wyraża wyłącznie czynność przyszłą, np.:

أَرْسُمُ rysuję lub narysuję
(سَوْفَ ارْسُمُ) سَيَرْسُمُ będę rysować
سَيَرْجِعُ on wróci

Przy użyciu czasu teraźniejszo-przyszłego w sensie przyszłości nacisk kładzie się na rezultat czynności, która będzie miała miejsce w przyszłości w powiązaniu z teraźniejszością.

Zaprzeczenie wyraża się za pomocą partykuły negacji لَا — nie, która stoi między prefiksem سَوْفَ a czasownikiem. Przy przeczeniu nie stosuje się formy skróconej سَ, np.:

سَوْفَ لَا يَرْجِعُ nie wróci
سَوْفَ لَا يَرْسُمُ nie będzie rysować

2. Stopniowanie przymiotników

a) przymiotniki oznaczające cechę, jakość przedmiotu lub istoty żywej, tzw. jakościowe.

Stopień wyższy od tych przymiotników tworzy się według wzoru: أَفْعَلُ مِنْ (dla obu rodzajów)

Przykłady:

كَبِيرٌ — أَكْبَرُ
قَدِيمٌ — أَقْدَمُ
رَجِيصٌ — أَرْحَضُ

الْجَزِيدَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْكِتَابِ Gazeta jest większa od książki.
هِيَ أَجْمَلُ مِنِّي Ona jest ładniejsza ode mnie.
أَخِي أَكْبَرُ مِنِّي Mój brat jest starszy ode mnie.

Jeżeli porównujemy cechy tego samego przedmiotu, ale w różnych okresach czasu, to aby uniknąć powtórzeń, przedmiot ten zastępujemy odpowiednim zaimkiem sufiksalnym, np.:

مَنْزِلِي الْآنَ أَجْمَلُ مِنْهُ فِي السَّنَةِ
الْمَاضِيَةِ Moje mieszkanie jest teraz ładniejsze niż
w ubiegłym roku.

Stopień najwyższy tworzy się według wzoru:

كَبِيرٌ (> أَكْبَرُ) (r. m.), np.: أَفْعَلُ
كَبِيرٌ (> كَبَرَتْ) (r. ż.), np.: أَفْعَلِي

Przymiotnik, występujący w roli określenia, w stopniu najwyższym otrzymuje rodzajnik 'al-, np.:

الثَّالِثَةُ الْأَحْسَنُ najlepszy uczeń

Przymiotniki mające końcówkę شَيْءٍ, np.: قَوِيٌّ tworzą stopień wyższy i najwyższy według wzoru: أَفْعَى (r. m.), فَعِيًّا (r. z.)

أَفْعَى (r. m.)	قَوِيٌّ silny	أَفْوَى
	سَمِيٌّ smaczny	أَسْمَى
فَعِيًّا (r. z.)	دَنِيٌّ bliski	أَدْنَى
	بَعِيٌّ odległy	أَبْعَى

Np.:

هُوَ أَفْوَى مِنَّا On jest silniejszy od nas.

الْشَّرْقُ الْأَدْنَى Bliski Wschód

*) Uwaga: przymiotnik w stopniu najwyższym w połączeniu z rzeczownikiem tworzy czasami pewne stałe wyrażenia, (np.: nazwy geograficzne) i wówczas występuje w roli przymiotnika w stopniu równym.

Liczbę mnogą stopnia najwyższego dla przymiotników r. męskiego tworzy się według wzoru: الْأَفْعَالُ, np.:

الْأَوْلَادُ الْأَحْسَنُ najlepsi chłopcy

a dla rodzaju żeńskiego wg wzoru: الْفُعْلَيَاتُ, np.:

الْتَلْمِيذَاتُ الْخَيْرَاتُ najlepsze uczennice

Forma ta jest jednak b. rzadko używana we współczesnym języku arabskim.

Stopień najwyższy można również wyrazić stawiając formę stopnia najwyższego przed rzeczownikiem w 2 przyp. (gen.), w l. mnogiej, w stanie określonym, np.:

أَجْمَلُ الْمَدِينِ najpiękniejsze miasto
dost., najpiękniejsze z miast

b) Stopień wyższy i najwyższy przymiotników oznaczających kolor lub jakąś cechę zewnętrzną, o wzorze أَفْعَلٌ, np.: أَسْوَدٌ, أَصْفَرٌ oraz przymiotników względnych mających formę imiesłowu, jak: مُجْتَهِدٌ pilny, مُخْلِصٌ wierny, tworzy się opisowo przez połączenie formy stopnia najwyższego przymiotników: كَثِيرٌ liczny, lub شَدِيدٌ silny, z odpowiednim rzeczownikiem, tzw. masdarem (rzeczownikiem odczasownikowym), oznaczającym porównywaną cechę, w 3 przypadku (accus.) w stanie nieokreślonym, np.: dla przymiotnika — أَسْوَدٌ (مِنْ): أَشَدُّ سَوَادًا czarność, czern.

Przykłady:

هَذَا الْقَلَمُ أَشَدُّ سَوَادًا مِنْ ذَلِكَ
(سَدِيدٌ — stop. najw. od أَشَدُّ)
Ten ołówek jest czarniejszy od tamtego
(dost. silniejszy czernią).

هَذَا التَّلَامِيذُ أَكْثَرُ إِجْتِهَادًا مِنْ زَمِيلِهِ
Ten uczeń jest pilniejszy od swego kolegi
(dost. większy pilnością).

3. Wyrażanie przynależności

Słownictwo arabskie nie posiada specjalnego czasownika wyrażającego przynależność — mieć. Przynależność wyraża się za pomocą przyimków لِ u, مَعَ z, عِنْد u.

Przyimek لِ wyraża przynależność.

Przyimek عِنْد wyraża posiadanie czegoś w ogóle.

Przyimek مَعَ wyraża posiadanie czegoś w określonym czasie, momencie.

Przykłady:

لَهُ قَلَمٌ On ma ołówek.
لَنَا كُتُبٌ Mamy książki.
عِنْدَهُمْ جَرَائِدٌ Oni mają gazety.
هَلْ هَذَا الْقَلَمُ مِنْكَ? Czy masz przy sobie ten ołówek?

Nieomiasl konstrukcja: لَهُ قَلَمٌ oznacza: (jakiś) jego ołówek (stan nieokr.)

Dla wyrażenia przynależności w przeszłości stosuje się czasownik posiłkowy **كَانَ** być, np.:

- كَانَ لَهُ قَلَمٌ On miał ołówek.
كَانَتْ عِنْدَهُمْ سَيَّارَةٌ جَمِيلَةٌ Oni mieli piękny samochód.
كَانَ مَعِيَ قَلَمٌ Miałem przy sobie ołówek (wówczas).

Dla wyrażenia przynależności w przyszłości stosuje się również czasownik **كَانَ** w formie czasu przyszłego, np.:

- سَتَكُونُ لِي سَيَّارَةٌ فِي السَّنَةِ الْآتِيَةِ W przyszłym roku będę miał samochód.
سَتَكُونُ لَكَ وَطِيفَةٌ حَسَنَةٌ Będziesz miał dobre stanowisko.
سَتَكُونُ عِنْدَنَا صُيُوفٌ بَعْدَ غَدٍ Pojutrze będziemy mieli gości.

4. Przysłówki

Obok klasycznych przysłówków, takich jak: هُنَاكُ *tutaj*, هُنَا *tam*, هُنَاكَ *stąd*, هُنَا *stamtąd*, أَيْنَ *gdzie(?)*, مِنْ أَيْنَ *skąd(?)*, كَيْفَ *jak(?)* i innych, funkcję przysłówków spełnia duża grupa innych części mowy, głównie rzeczowników.

Rzeczowniki w funkcji przysłówka występują w 3 przypadku (accus.) albo w 2 przypadku (gen.) łącznie z przyimkiem (بِ, فِي, مِنْ, itd.)

أَبَدًا *zawsze* (= أَبَدٌ — wieczność). Przysłówek ten w połączeniu z partykułą negacji: لَا *nie*, أَبَدًا لَا *nie nigdy*, np.:

- لَا أَقْرَأُ الْجَرَائِدَ أَبَدًا Nie czytam nigdy gazet.
غَدًا jutro (= غَدٌ dzień jutrzejszy)
جِدًّا bardzo (= جِدٌّ staranie; powaga)
الآن teraz (= الآن czas)
أحيانًا czasami (= أحياناً czasy)
قريباً (مِنْ) blisko (= قَرِيبٌ bliski)
بُعيداً (عَنْ) daleko (= بُعِيدٌ daleki)
كثيراً dużo; bardzo (= كَثِيرٌ duży, liczny)

- قَلِيلًا trochę, mało; rzadko (= قَلِيلٌ nieliczny, mały)
حَسَنًا dobrze, ładnie (= حَسَنٌ dobry, ładny)
بسرعة szybko (= سُرْعَةٌ szybkość)
برغبة chętnie (= رَغْبَةٌ życzenie, pragnienie)
حالا teraz, zaraz (= حالٌ okoliczność, stan) — 17, X
في الحال zaraz, natychmiast
حالياً obecnie (= حَالِيٌّ obecny, teraźniejszy)
من جديد znowu, ponownie
كثيراً często
اليوم dzisiaj (= يَوْمٌ dzień)
سريعاً szybko (= سَرِيعٌ szybko)
بغد pojutrze
جيداً dobrze (= جَيِّدٌ dobry)
يesterday wczoraj (= أَمْسٌ dzień wczorajszy)
أول أمس przedwczoraj
بالطبع oczywiście, naturalnie (= طَبَعٌ natura; charakter)
بالإنتباه uważnie (= إِنتِبَاهٌ uwaga)
بطأ powoli (= بَطْءٌ powolność, opieszałość)
أخيراً w końcu, na koniec (= أَخِيرٌ ostatni)
مطلقاً absolutnie (= مُطْلَقٌ absolutny)

5. Rzeczowniki dwusylabowe w połączeniu z zaimkami sufiksальnymi

Rzeczowniki dwusylabowe z zaimkami sufiksальnymi deklinują się następująco:

		أَخٌ brat	
1. nom.	أَخِي	mój brat	أَخُوهُ jego brat
2. gen.	أَخِي	mego brata	أَخِيهِ jego brata
3. acc.	أَخِي	mego brata	أَخَاهُ jego brata itd.
1. nom.	أَخُونَا	nasz brat	
2. gen.	أَخِينَا	naszego brata	
3. acc.	أَخَانَا	naszego brata	

Identycznie odmienia się rzeczownik أَبٌ ojciec

W „status constructus” deklinuje się następująco:

1. nom.	أَبُو زَيْدٍ	ojciec mego kolegi
2. gen.	أَبِي زَيْدٍ	ojca mego kolegi
3. acc.	أَبَا زَيْدٍ	ojca mego kolegi

Jeżeli rzeczownik dwusylabowy ma rodzajnik — الّ (‘al-) albo występuje bez zaimka sufiksalnego, to deklinuje się tak samo jak wszystkie inne rzeczowniki z trójprzypadkową deklinacją (triptota).

1. nom.	أَخٌ	أَخٌ
2. gen.	أَخٍ	أَخٍ
3. acc.	أَخًا	أَخًا

6. Zaimki sufiksalne w połączeniu z czasownikiem

W połączeniu z czasownikiem zaimki sufiksalne spełniają funkcję zaimków osobowych (p. str. 68).

a) zaimek sufiksalny 1. os. l. pojedynczej łączy się z czasownikiem w formie نِي — (a nie ي), np.:

ضَرَبَنِي uderzył mnie

b) gdy zaimek sufiksalny łączy się z czasownikiem w 2 os. l. mnogiej rodzaju męskiego w czasie przeszłym, to między nim a końcówką osobową czasownika wstawia się zgodnie z zasadami fonetyki arabskiej długą samogłoskę \bar{u} (و), np.:

ضَرَبْتُمْ (= نِي + ضَرَبْتُمْ) uderzyliście mnie
سَأَلْتُمْ (= هُمْ + سَأَلْتُمْ) zapytaliście ich

c) gdy zaimek sufiksalny łączy się z czasownikiem 3. os. l. mnogiej rodzaju męskiego w czasie przeszłym, to graficzny alif, (ا), w końcówce وا (ضَرَبُوا), którego notabene nie wymawia się, znika, np.:

ضَرَبُوا (= نِي + ضَرَبُوا) uderzyli mnie

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- ١) ماذا يدرس سمير في جامعة وارسو؟
- ٢) هل سمير محبوب عند اساتذته ولماذا؟
- ٣) هل هو طالب نشيط؟
- ٤) بأي وسيلة نفل يصل إلى الجامعة؟
- ٥) لماذا يفضل سمير التروايوس؟
- ٦) متى سيسافر إلى وطنه؟
- ٧) من ينتظره هناك؟
- ٨) أين سوف يشغل سمير بعد الرجوع إلى وطنه؟

2. Utworzyć stopień wyższy i najwyższy od następujących przymiotników:

فَقِيرٌ	biedny	مَاهِرٌ	biegły, zręczny
أَسْفَرٌ	śniady	أَصْفَرٌ	żółty
عَالِي (الْعَالِي)	wysoki	عَالِي (الْعَالِي)	drogi
مُدِيدٌ	długi		

3. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Za kilka dni odwiedzę moich krewnych.
- b) Nasze mieszkanie jest jednym z najnowocześniejszych mieszkań na tej ulicy.
- c) Tramwaj jest szybki, trolejbus też, ale samochód jest najszybszy (سَرِيْعٌ — szybki).
- d) Czy masz dużo kolegów i koleżanek?
- e) Czy masz przy sobie tę leczkę?
- f) Za dwa lata mój młodszy brat skończy studia na uniwersytecie.
- g) Nasza szkoła jest jedną z najpiękniejszych szkół w stolicy.
- h) Nic pojadę jutro do mego chorego kolegi.

4. Przetłumaczyć na język polski:

- ١) أَسْكَنَ قَرِيبًا مِنَ الْجَامِعَةِ وَ الْفَالِكِ أَنَهُنَّ مَتَأَخَّرًا.
- ٢) أَرَكِبَ الْتَرَامِ الَّذِي يَنْقَلِي سَرِيعًا إِلَى الْمَدْرَسَةِ.
- ٣) سَأَسَافِرُ بَعْدَ سَنَتَيْنِ إِلَى السُّودَانِ.
- ٤) بَعْدَ عِدَّةِ سَنَوَاتٍ سَتَتَكَلَّمُ الْلُغَةَ الْعَرَبِيَّةَ حَسَنًا.
- ٥) غَدًا سَيُزَوِّرُنِي صَدِيقٌ مِنْ أَصْدِقَائِي وَ سَتَذْهَبُ إِلَى الْمَسْرَحِ.
- ٦) سَوْفَ لَا أَكْتُبُ رِسَالَةً إِلَى أَبِي.
- ٧) لَا أَشْرَبُ قَهْوَةً لِلْقَطْرِ أَبَدًا.

5. Odmienić w czasie przyszłym czasowniki:

— mówić; powiedzieć i كان (u) — być

6. Zastąpić podane w nawiasach wyrazy polskie odpowiednikami arabskimi:

- (1) مدينة باريس (najpiękniejszy) المدن في العالم.
- (2) هذه السيارة (szybszy) من تلك.
- (3) هذه الورقة (bardziej zielony) من تلك.
- (4) إبراهيم (starszy) من أخيه أحمد.
- (5) اللغة العربية من (najtrudniejszy) اللغات في العالم.
- (6) الترام (najtańszy) وسيلة نقل.

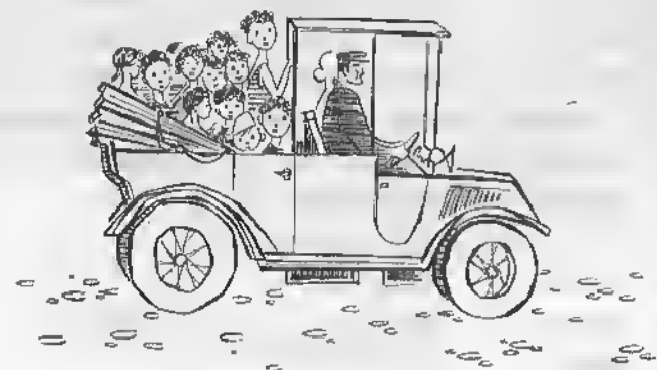
LEKCJA DZIEWIĄTA

الدرس التاسع

أخى مهندس و يعمل كل يوم سبع ساعات. يخرج من البيت في الساعة السابعة والنصف ويركب الأتوبيس رقم مائة (١٠٠) ويصل إلى محل عمله بعد خمس عشرة دقيقة. بعد الانتهاء من العمل يرجع إلى البيت في الساعة الثالثة إلا ربعا. أخى يعمل منذ ثلاث سنوات في مصنع الجرارات. مرتبه اكبر بكثير مما كان في السنة الماضية و يبلغ حالياً تسعون جنبها في الشهر. كما نعلم فإن الجنيه يتألف من مائة قرش و كل قرش يتألف بدوره من عشرة مليمات. هذا مرتب كبير بالنسبة لمهندس يعمل منذ وقت قصير في مهنته. وبعد أكل الغداء يطالع الجرائد و يشاهد برنامج التلفزيون. و بعد الظهر في اذاعة السادسة إلا عشر دقائق يخرج لزيارة أمه التي تسكن قريباً من منزله. أخى اكبر منى بسنتين و ولد في مدينة حلب في اليوم الثاني من شهر أغسطس (آب) سنة ألف و تسعمائة و ست و ثلاثين (١٩٣٦/٨/٢).

هل تعلم أن عطلة آخر الأسبوع في البلاد العربية و سائر البلدان الإسلامية هي في يوم الجمعة و ليس في يوم الأحد كما هو مألوف في البلدان

الأوربية؟ ففي يوم الخميس بعد العمل يأخذ أخى كل عائلته في السيارة و يسافرون إلى القرية لقضاء هذين اليومين بين أقاربهم. و كل سنة له إجازة تتألف من أسبوعين في الشتاء و أسبوعين في الصيف. و يقضى عادة الإجازة الشتوية في الجبال عند أقاربه. أما العطلة الصيفية فيقضيه دائماً على شاطئ البحر. هو و عائلته يفضلون الإستجمام هناك لأنّ يلائمهم المناخ البحري. و درجة الحرارة منخفضة في الصيف و لا تزيد عن خمس و عشرين درجة فوق الصفر.



يتألف صديقي منذ سبع عشرة سنة في مصنع الجرارات

SŁOWNIK

رَّكَبَ	[rakm ^{un}]	numer, l. mn. أَرْكَامٌ [arḥām ^{un}]
نَصَفَ	[niṣf ^{un}]	połowa, l. mn. أَصْفَاتٌ [aṣṣāf ^{un}]
مَحَلٌّ	[maḥall ^{un}]	miejsce, ponieszczenie; firma, l. mn. مَحَلَّاتٌ, مَحَلَّاتٌ
تَأَلَّفَ	[ta'allafa]	składać się (z), (V f.)
دَقِيقَةٌ	[daḥḥat ^{un}]	minuta, l. mn. دَقَائِقُ [daḥā'ik ^{un}]
ثَانِيَةٌ	[tāniyat ^{un}]	sekunda, l. mn. ثَوَانٍ [tanwān ^{un}]
جَرَّارَةٌ	[ḡarrarat ^{un}]	traktor, l. mn. جَرَّارَاتٌ

يَنْحِ	(u) [bālaḡa]	osiągać; wynosić
عِلْمٌ	(a) ['alima]	wiedzieć
جَنْتِيَهَاتْ	[ǧimāh ^{un}]	funt (egipski), <i>l. mn.</i> جَنْتِيَهَاتْ
عَمِلَ	(a) ['amila]	robić, pracować
حَلَبٌ	[ħalab ^{un}]	Aleppo (miasto w Syrii)
شَهْرٌ	[šahr ^{un}]	miesiąc, <i>l. mn.</i> أَشْهُرٌ, شَهُورٌ [šuhūr ^{un} , 'ašhur ^{un}]
مَلْلِيمٌ	[mallim ^{un}]	mallim, <i>l. mn.</i> مَلَلِيَمَاتْ (1/1000 funta egipskiego)
وَأَيْسَ	[wa lāisa]	a nie...
كِرْشٌ	[kirš ^{un}]	piastr, <i>l. mn.</i> كُرُوشٌ [kurūš ^{un}]
دَوْرٌ	[dawr ^{un}]	obróć; kolej; rola, <i>l. mn.</i> أَدْوَارٌ [adwār ^{un}]
طَالَعٌ	[ṭalā'a]	czytać, przeglądać, (III f.) يُطَالَعُ (cz. ter.)
ظَهْرٌ	[zahr ^{un}]	południe (pora)
رُبْعٌ	[rub ^{un}]	jedna czwarta, ćwiartka; kwadrans
وَلَدَ	(i) [wālada]	rodzić, وَلَدَ (cz. ter.) وَلِدَ (str. bierna) urodzić się
بَرَامِيَجٌ	[barāmīaǧ ^{un}]	program, <i>l. mn.</i> بَرَامِيَجٌ [barāmīǧ ^{un}]
سَائِرٌ	[sā'ir ^{un}]	inny, pozostały
فَ... ف		potem, więc; i (spójnik)
عُطْلَةٌ	[ʿuṭlat ^{un}]	wakacje, ferie
أَسْبُوعٌ	[ʿasbūʿ ^{un}]	tydzień, <i>l. mn.</i> أَسَابِيْعٌ [asābīʿ ^{un}]
آخِرٌ	[āḫir ^{un}]	koniec; ostatni
بِلَادٌ	[bilād ^{un}]	kraj, <i>l. mn.</i> بِلَادَانُ, بِلْدَانٌ [bilād ^{un} , buldān ^{un}]
مَأْلُوفٌ	[ma'lūf ^{un}]	zwykły, zwyczajny
كَمَا	[kamā]	partyk.: jak; zarówno jak; tak jak...
أُورُبِيٌّ	[ʾūrubiyy ^{un}]	europejski; Europejczyk
إِسْلَامِيٌّ	[islāmiyy ^{un}]	muzułmański
سَاهَدَ	[šāhada]	oglądać (III f.) يُسَاهَدُ (cz. ter.)
كُرْيَةٌ	[ħaryat ^{un}]	wieś, <i>l. mn.</i> كُرَى [kurān], (z rodz. -الْ) (q. l. m.)
قَضَى	(i) [kaḏā]	spędzać (np. czas), يَقْضَى (cz. ter.)
قَضَاءٌ	[kaḏāʿ ^{un}]	spędzanie (np. czasu)
جَبَلٌ	[ǧabal ^{un}]	góra, <i>l. mn.</i> جِبَالٌ [ǧibāl ^{un}]
إِجَازَةٌ	[iǧāzat ^{un}]	urlop, <i>l. mn.</i> إِجَازَاتٌ
صَيْفٌ	[ṣaif ^{un}]	lato

صَيْفِيٌّ	[ṣaifīyy ^{un}]	letni
شَيْءٌ	[šitāʿ ^{un}]	zima
شَاوِيٌّ	[šārawiyy ^{un}]	zimowy
شَاطِئٌ	[šāfiʿ ^{un}]	brzeg, wybrzeże, <i>l. mn.</i> شَوَاطِيْ [šawāpīʿ ^{un}]
بَحْرٌ	[baħr ^{un}]	morze, <i>l. mn.</i> بَحَارٌ [biħār ^{un}]
بَحْرِيٌّ	[baħriyy ^{un}]	morski
دَائِمًا	[dā'imān]	zawsze
إِسْتِغْنَامٌ	[istiǧmām ^{un}]	odpoczynek
لَاَمَةٌ	[lā'ama]	odpowiadać, być odpowiednim (III f.) يُلَاَمُ (cz. ter.)
فَوْقَ	[fawka]	nad, ponad
دَرَجَةٌ	[daraǧaz ^{un}]	stopień, (w różnych znaczeniach) <i>l. mn.</i> دَرَجَاتٌ
مَنْحَاخٌ	[manāḥ ^{un}]	klimat
صِفْرٌ	[siṣr ^{un}]	zero, <i>l. mn.</i> أَصْفَارٌ [aṣṣār ^{un}]
حَرَارَةٌ	[ħararat ^{un}]	upał, gorąco; temperatura
مُنْخَفِضٌ	[munħaṣiḏ ^{un}]	niski
زَادَ	(i) [zāda]	przewyższać, przekraczać, زَادَ (cz. ter.)

OBJAŚNIENIA

فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ وَ الْاَلْفِصَفِ	o godzinie wpół do ósmej siodmej
فِي السَّاعَةِ الثَّلَاثَةِ اِلَّا رُبْعًا	o godzinie za kwadrans trzecia
اَكْبَرُ بِكَثْرَةٍ	dużo większy
فِي الشَّهْرِ	na miesiąc (lub): miesięcznie شهرتًا
بِدَوْرٍ	z kolei
اَكْبَرُ بِسَنَتَيْنِ	starszy o dwa lata
كَمَا هُوَ مَأْلُوفٌ	jak to jest zwykle; jak to jest w zwyczaju
أَمَّا ... فَـ	jeśli chodzi o to
أَمَّا الْعُطْلَةُ الْاَسْبُوعِيَّةُ فَتَقْضَاهَا ...	jeśli chodzi o urlop letni, to spędza go ...
عُطْلَةُ آخِرِ الْاَسْبُوعِ	weekend
فَوْقَ الصَّفْرِ	powyżej zera
نَحْتَ الصَّفْرِ	poniżej zera

Spójnik *وَ*...*فَ* w odróżnieniu od spójnika *و*, który łączy w zdaniu zachodzące kolejno lub jednocześnie czynności, służy do wyrażania związku przyczynowego między dwoma lub więcej czynnościami. Może występować również na początku zdania.

GRAMATYKA

1. Liczebniki główne (c. d.) *

a. Liczebniki główne 11—99

Tworzy się je w następujący sposób: jednostki stawia się w rodzaju przeciwnym do rodzaju wyliczanego przedmiotu (w l. pojedynczej), a dziesiątki w tym samym rodzaju co rzeczownik, z wyjątkiem liczebników: *jedenaście*, *dwanaście*, przy których jednostki — *jeden*, *dwa*, zgadzają się co do rodzaju z wyliczanym przedmiotem (rzeczownikiem). Przy liczebniku *dwanaście* — jednostki *إِثْنَانِ* *dira*, *إِثْنَتَانِ* *dwie*, zgodnie z regułami deklinacyjnymi tracą przy liczbie podwójnej końcówki: *إِثْنَانِ* (إِثْنَانِ).

Liczebniki 11—19 nie deklinują się przez przypadki i występują w formie 3. przypadku (accus.) bez końcówki tanwīn fatha (ـَ); wyjątek stanowi liczebnik 12, w którym odmienia się pierwszy człon, np: *فِي إِثْنَتَيْ عَشْرَةٍ*, np: *فِي إِثْنَتَيْ عَشْرَةٍ*.

	r. żeński	r. męski	
Jedenaście	إِحْدَى عَشْرَةَ	أَحَدَ عَشَرَ	11
Dwanaście	إِثْنَتَا عَشْرَةَ	إِثْنَا عَشَرَ	12
Trzynaście	ثَلَاثَ عَشْرَةَ	ثَلَاثَةَ عَشَرَ	13
Czternaście	أَرْبَعَ عَشْرَةَ	أَرْبَعَةَ عَشَرَ	14
Piętnaście	خَمْسَ عَشْرَةَ	خَمْسَةَ عَشَرَ	15
Szesnaście	سِتَّ عَشْرَةَ	سِتَّةَ عَشَرَ	16
Siedemnaście	سَبْعَ عَشْرَةَ	سَبْعَةَ عَشَرَ	17
Osiemnaście	ثَمَانِي عَشْرَةَ	ثَمَانِيَةَ عَشَرَ	18
Dziewiętnaście	تِسْعَ عَشْرَةَ	تِسْعَةَ عَشَرَ	19

Pełne dziesiątki (20—90) tworzy się przez dodanie do liczebników pierwszej dziesiątki końcówki *وَ*...*ونَ* (-tina). Jedynie liczebnik *dwadzieścia* — ma nieco

odmienną postać. Liczebniki grupy 20—90 mają tę samą postać dla obu rodzajów.

dwadzieścia	عِشْرُونَ	20
trzydzieści	ثَلَاثُونَ	30
czterdzieści	أَرْبَعُونَ	40
pięćdziesiąt	خَمْسُونَ	50
sześćdziesiąt	سِتُّونَ	60
siedemdziesiąt	سَبْعُونَ	70
osiemdziesiąt	ثَمَانُونَ	80
dziewięćdziesiąt	تِسْعُونَ	90

Liczebniki tej grupy deklinują się przez przypadki, tak jak rzeczownik w l. mn. regularnej (z końcówką *وَ*...*ونَ*), np.:

ثَلَاثُونَ 30, مَعَ ثَلَاثِينَ z trzydziestoma

Liczebniki 21—99 tworzy się wg wzoru: *ثَلَاثٌ وَ عِشْرُونَ*

dwadzieścia jeden	وَاحِدٌ وَ عِشْرُونَ	21
dwadzieścia dwa	إِثْنَانِ وَ عِشْرُونَ	22
dwadzieścia trzy	ثَلَاثٌ وَ عِشْرُونَ	23
dwadzieścia cztery	أَرْبَعٌ وَ عِشْرُونَ	24
...
trzydzieści trzy	ثَلَاثٌ وَ ثَلَاثُونَ	33
trzydzieści cztery	أَرْبَعٌ وَ ثَلَاثُونَ	34
trzydzieści pięć	خَمْسٌ وَ ثَلَاثُونَ	35
trzydzieści dziewięć	تِسْعٌ وَ ثَلَاثُونَ	39
czterdzieści	أَرْبَعُونَ itd.	40

Jednostki z wyjątkiem — *jeden*, *dwa* stawia się w rodzaju przeciwnym do rodzaju wyliczanego przedmiotu stojącego z kolei w liczbie pojedynczej. Liczebniki tej grupy deklinują się przez przypadki, np.:

خَمْسٌ وَ خَمْسُونَ pięćdziesiąt pięć
عَنْ خَمْسِينَ وَ خَمْسِينَ o pięćdziesięciu pięciu

Rzeczownik występujący po liczebnikach grupy 11—99 stoi w 3. przypadku (accus.) w liczbie pojedynczej w stanie nieokreślonym (bez rodz. 'al-).

Przykłady:

خَمْسَ عَشْرَةَ قُرْشَةً	piętnaście szczotek
سَبْعَةَ عَشَرَ قَلَمًا	siedemnaście ołówków
ثَلَاثُ وَ ثَلَاثُونَ قُرْشَةً	trzydzieści trzy szczotki
بِسْمَةِ وَ أَرْبَعُونَ قَلَمًا	czterdzieści dziewięć ołówków
عِشْرُونَ كِتَابًا	dwadzieścia książek
أَحَدَ عَشَرَ بَيْتًا	jedenastę domów
إِثْنَتَا عَشَرَ جَرِيدَةً	dwanaście gazet
وَاحِدٌ وَ عِشْرُونَ دَقِيقًا	dwadzieścia jeden zeszytów
إِحْدَى وَ عِشْرُونَ مَحْفَظَةً	dwadzieścia jeden teczek
إِثْنَا عَشَرَ أَسَاقِيفًا	dwunastu profesorów

b. Liczebniki główne powyżej 100

Liczebnik główny 100 — مِائَةٌ [mi'at^{um}] (۱۰۰) (długiego ۱ - alifu nie wymawia się). Liczebnik 100 ma również drugą formę مِئَةٌ.

Pełne setki (z wyjątkiem 200) są złożeniami liczebnika 100.

dwieście	مِائَتَانِ	lub:	مِائَتَانِ	۲۰۰
trzysta	ثَلَاثُ مِائَةٍ		ثَلَاثُمِائَةٍ	۳۰۰
czteryście	أَرْبَعُ مِائَةٍ		أَرْبَعُمِائَةٍ	۴۰۰
pięćset	خَمْسُ مِائَةٍ		خَمْسُمِائَةٍ	۵۰۰
sześćset	سِتُّ مِائَةٍ		سِتْمِائَةٍ	۶۰۰
siedemset	سَبْعُ مِائَةٍ		سَبْعُمِائَةٍ	۷۰۰
osiemset	ثَمَانِي مِائَةٍ		ثَمَانِيُمِائَةٍ	۸۰۰
dziewięćset	تِسْعُ مِائَةٍ		تِسْعُمِائَةٍ	۹۰۰

Liczebnik مِائَةٌ może występować również jako rzeczownik *setka* i otrzymuje wówczas liczbę mnogą: مِائَاتٌ (od formy: مِئَةٌ)

Liczebnik أَلْفٌ (۱۰۰۰) *tysiąc* — ma dwie postacie l. mnogiej آلَافٌ i أُلُوفٌ *tysiące*.

Pierwsza forma służy do tworzenia liczebników złożonych, np.:

أَرْبَعَةُ آلَافٍ cztery tysiące

Forma أُلُوفٌ występuje w roli rzeczownika, np.:

أُلُوفٌ مِنَ السَّابِحِ الْأَجَانِبِ	tysiące zagranicznych turystów
مِائَاتُ أُلُوفٍ مِنَ الْمُتَظَاهِرِينَ	setki tysięcy demonstrantów

Liczebnik مِلْيُونٌ (l. mn. مِلْيَانٌ) *million* — ۱۰۰۰۰۰۰ można wyrazić również opisowo — أَلْفُ أَلْفٍ (*tysiąc tysięcy*).

Przykład:

عِشْرُونَ مِائِيُونًا مِنَ السَّكَّانِ dwadzieścia milionów mieszkańców

Liczebnik مِلْيَارٌ (l. mn. مِلْيَارَاتٌ) *milliard*

Rzeczownik stojący po pełnych setkach i tysiącach występuje w 2 przypadku (gen.) l. pojedynczej, w stanie nieokreślonym, np.:

مِئَتَا كِتَابٍ	dwieście książek
ثَلَاثُمِائَةِ مَسْكَنٍ	trzysta mieszkań
أَلْفُ جُنْدِيٍّ	tysiąc żołnierzy

Przy liczebnikach złożonych, np.: 106, 108, 207, 348 itd., wyliczany przedmiot jest zgodny w przypadku i liczbie z ostatnim członem liczebnika złożonego, np.:

لِيَهْدِيَهُ أَلْقَرْنِي مِائَةً وَ خَمْسَةَ بَيْوتٍ Ta wieś ma sto pięć domów.

Liczebniki z jednostkami — *jeden, dwa* (np. 101, 102, 301, 302 itd.), wyraża się przez zastąpienie tych jednostek rzeczownikiem w liczbie pojedynczej i podwójnej (dualis) w stanie nieokreślonym, w 2 przypadku (gen.), np.:

مِائَةٌ قَلَمٍ وَ قَلَمَانِ sto dwa ołówki

2. Liczebniki porządkowe (11—100)

W liczebnikach tych jednostki występują w formie liczebników porządkowych, a dziesiątki — w formie liczebników głównych.

W z ó r:	رَابِعَ عَشَرَ	czternasły	stan nieokreślony	(r. m.)
	الرَّابِعَ عَشَرَ		stan określony	
	رَابِعَةٌ وَ عِشْرُونَ	dwudziesta czwarta	stan nieokreślony	(r. z.)
	الرَّابِعَةُ وَ الْعِشْرُونَ		stan określony	

stan określony	r. męski	stan nieokreślony
الْحَادِي عَشْرَ	jedenasty	حَادِي عَشْرَ
الثَّانِي عَشْرَ	dwunasty	ثَانِي عَشْرَ
الثَّالِثُ عَشْرَ	trzynasty	ثَالِثُ عَشْرَ
الرَّابِعُ عَشْرَ	czternasty	رَابِعُ عَشْرَ
الخَامِسُ عَشْرَ	piętnasty	خَامِسُ عَشْرَ
الْسادِسُ عَشْرَ	szesnasty	سَادِسُ عَشْرَ
السَّابِعُ عَشْرَ	siedemnasty	سَابِعُ عَشْرَ
الثَّامِنُ عَشْرَ	osiemnasty	ثَامِنُ عَشْرَ
التَّاسِعُ عَشْرَ	dziewiętnasty	تَّاسِعُ عَشْرَ
العِشْرُونَ	dwudziesty	عِشْرُونَ
الْحَادِي وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesty pierwszy	حَادٍ وَ عِشْرُونَ
الثَّانِي وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesty drugi	ثَانٍ وَ عِشْرُونَ
الثَّالِثُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesty trzeci	ثَالِثٌ وَ عِشْرُونَ
الرَّابِعُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesty czwarty	رَابِعٌ وَ عِشْرُونَ
الخَامِسُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesty piąty	خَامِسٌ وَ عِشْرُونَ
السادِسُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesty szósty	سَادِسٌ وَ عِشْرُونَ
الثَّلَاثُونَ	trzydziesty	ثَلَاثُونَ
الرَّابِعُونَ	czterdziesty	أَرْبَعُونَ
الْأَلْفَاةُ	setny	مِائَةٌ

stan określony	r. żeński	stan nieokreślony
الْحَادِيَّةُ عَشْرَةَ	jedenasta	حَادِيَّةٌ عَشْرَةً
الثَّانِيَّةُ عَشْرَةَ	dwunasta	ثَانِيَّةٌ عَشْرَةً
الثَّالِثَةُ عَشْرَةَ	trzynasta	ثَالِثَةٌ عَشْرَةً
الرَّابِعَةُ عَشْرَةَ	czternasta	رَابِعَةٌ عَشْرَةً
الخَامِسَةُ عَشْرَةَ	piętnasta	خَامِسَةٌ عَشْرَةً

السَّادِسَةُ عَشْرَةَ	szesnasia	سَادِسَةٌ عَشْرَةً
السَّابِعَةُ عَشْرَةَ	siedemnasta	سَابِعَةٌ عَشْرَةً
الثَّامِنَةُ عَشْرَةَ	osiemnasta	ثَامِنَةٌ عَشْرَةً
التَّاسِعَةُ عَشْرَةَ	dziewiętnasta	تَّاسِعَةٌ عَشْرَةً
العِشْرُونَ	dwudziesta	عِشْرُونَ
الْحَادِيَّةُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesta pierwsza	حَادِيَّةٌ وَ عِشْرُونَ
الثَّانِيَّةُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesta druga	ثَانِيَّةٌ وَ عِشْرُونَ
الثَّالِثَةُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesta trzecia	ثَالِثَةٌ وَ عِشْرُونَ
الرَّابِعَةُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesta czwarta	رَابِعَةٌ وَ عِشْرُونَ
الخَامِسَةُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesta piąta	خَامِسَةٌ وَ عِشْرُونَ
السَّادِسَةُ وَ الْعِشْرُونَ	dwudziesta szósta	سَادِسَةٌ وَ عِشْرُونَ
	id.	id.
الثَّلَاثُونَ	trzydziesta	ثَلَاثُونَ
الرَّابِعُونَ	czterdziesta	أَرْبَعُونَ
الْأَلْفَاةُ	setna	مِائَةٌ

Liczebniki 11—19. W stanie nieokreślonym nie odmieniają się przez przypadki i występują zawsze w formie 3 przypadku (acc.) bez końcówki tanwin fatha (ـَ); mają więc zakończenie -a (ـَا), np.:

كُلُّ رَجُلٍ ثَالِثُ عَشْرَ co trzynasty mężczyzna
كُلُّ بِنْتٍ رَابِعَةُ عَشْرَةَ co czternasta dziewczynka

W stanie określonym rodzajnik 'al-, występuje tylko przy jednostkach, które wówczas deklinują się przez przypadki, np.:

الْكِتَابُ الثَّامِنُ عَشْرَ dziewiętnasta książka
عَنِ الْكِتَابِ التَّاسِعِ عَشْرَ o dziewiętnastej książce

Liczebniki od 20. Deklinują się przez przypadki zarówno w stanie nieokreślonym jak i określonym. W stanie określonym rodzajnik 'al- otrzymują jednostki i dziesiątki, np.:

الدُّرَّةُ السَّابِعَةُ وَالْعِشْرُونَ dwudziesty siódmy pokój
 فِي الدُّرَّةِ الْحَادِيَةِ وَالْخَمْسِينَ w pięćdziesiątym pierwszym pokoju

3. Określanie czasu

Dla określania czasu stosuje się liczebniki porządkowe, np.:

السَّاعَةُ الثَّامِنَةُ godzina ósma
 فِي ثَمَانِ السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ punktualnie o godzinie czwartej

Dla wyrażenia godzin z minutami stosuje się partykulę *إِلَّا* za, na albo spójnik *و* i. Rzeczownik stojący po tej partykułce występuje w stanie nieokreślonym w 3 przypadku (accus.), np.:

فِي السَّاعَةِ الثَّلَاثَةِ إِلَّا رُبْعًا o godzinie za kwadrans trzecia
 فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ إِلَّا عَشْرَ دَقَائِقَ o godzinie za dziesięć minut siódma
 السَّاعَةُ الرَّابِعَةُ وَالْخَمْسُونَ wpół do piątej
 السَّاعَةُ الثَّامِنَةُ وَالْعِشْرُونَ 10 po dziewiątej

Pytanie: *która godzina?* wyraża się za pomocą partykuły pytajnej *كَمْ* [kam] — *ile?* Rzeczownik występujący po niej ma formę 3 przypadku (accus.). Stoi zawsze w l. pojedynczej w stanie nieokreślonym. W odniesieniu do czasu słowo *godzina* występuje w l. przypadku (nom.) l. pojedynczej w stanie określonym.

كَمْ كِتَابًا؟ Ile książek?

Partykułę *كَمْ* można postawić również po rzeczowniku;

كَمْ السَّاعَةُ؟ Która godzina?

lub:

السَّاعَةُ كَمْ؟ Która godzina?

Pytanie: *o której godzinie?* wyraża się następująco:

فِي أَيِّ سَاعَةٍ؟

Dla wyrażania dat (*rok, w roku...*) stosuje się liczebniki główne, np.:

سَنَةُ أَلْفٍ وَتِسْعِمِائَةٍ وَخَمْسِينَ وَارْبَعِينَ rok 1945

NAZWY DNI TYGODNIA

يَوْمُ الْاَحَدِ	niedziela
يَوْمُ الْاِثْنَيْنِ	poniedziałek
يَوْمُ الْاَثَلَاثَا	wtorek
يَوْمُ الْارْبَعَا	środa
يَوْمُ الْخَمِيسِ	czwartek
يَوْمُ الْجُمُعَةِ	piątek
يَوْمُ السَّبْتِ	sobota

Słowo *يَوْمُ* można opuścić i używać tylko drugiego członu status constructus, np.: *السَّبْتُ* sobota

NAZWY MIESIĘCY

Równoległe do nazw miesięcy zapożyczonych z nomenklatury europejskiej istnieją także nazwy czysto arabskie.

Nazwa arabska		Nazwa europejska
كَانُونُ الْاَوَّلِ	styczeń	يَانَايَرُ
شَبَّاطُ	luty	فَبْرَوَارُ
اَذَّارُ	marzec	مَارْسُ
نَيْسَانُ	kwiecień	أَبْرِيلُ
أَيَّارُ	maj	مَآيُو
حَزِيرَانُ	czerwiec	يُونْيُو
تَمُّوزُ	lipiec	يُولْيُو
أَبُ	sierpień	أَغْطُسُ
أَبْنُولُ	wrzesień	سِبْتَمْبَرُ
يَسْرِينُ الْاَوَّلُ	październik	أَكْطُوبَرُ
يَسْرِينُ الْاَوَّلِ	listopad	نُوفَمْبَرُ
كَانُونُ الْاَوَّلِ	grudzień	دِسَمْبَرُ

Przed nazwą miesiąca można postawić słowo شهر *miesiąc*, które tworzy z nią status constructus, np.:

في شهر تشوّر w miesiącu lipcu, w lipcu

وُلِدْتُ فِي الْيَوْمِ الرَّابِعِ عَشَرَ مِنْ شَهْرِ أَيْلُولَ (سِبْتَمْبَر)
سَنَةِ أَلْفٍ وَ تِسْعِمِائَةٍ وَ تِسْعٍ وَ ثَلَاثِينَ (١٩٣٩/٩/١٤) : —

Urodziłem się 14 września 1939 roku.

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (١) في أيّ ساعة يخرج المهندس من البيت؟
- (٢) كم ساعة يعمل في اليوم؟
- (٣) كم جنسها يبلغ مرتبة الشهرى؟
- (٤) من كم قرشاً يتألف الجنية؟
- (٥) منى رابن وليد المهندس؟
- (٦) في أيّ يوم من أيام الأسبوع يرتاح الناس في البلاد العربية والإسلامية؟
- (٧) ابن تقضى عائلة المهندس المعطلة الصيفية؟
- (٨) هل هناك درجة الحرارة العالية أو منخفضة؟

2. Utworzyć następujące liczebniki główne:

11, 19, 23, 47, 64, 89, 101, 150, 202, 350, 495, 1002

3. Przetłumaczyć:

15 książek, 24 okna, 36 domów, 48 uczennic, 52 fabryki, 63 szkoły, 17 nauczycieli, 91 dni, 97 łózek.

4. Przetłumaczyć:

numer czwarty, dwunasta książka, 16 student, 19 ołówek, 25 zeszyt, 34 okno, 47 profesor, 63 chłop (fellah), 86 pielęgniarka, 98 uczennica.

5. Przetłumaczyć na język polski:

- (١) ولدت في اليوم السادس عشر من شهر كانون الثاني (يناير) سنة ألف و تسعمائة و أربعين (١٩٤٠).
- (٢) الأسبوع يتألف من سبعة أيام.
- (٣) اليوم يتألف من أربع و عشرين ساعة.
- (٤) الساعة تتألف من ستين دقيقة.
- (٥) في السنة ثلاثمائة و خمسة و ستين يوماً.
- (٦) تبلغ الحرارة في مصر في شهر تموز (يوليو) ٣٤ درجة.
- (٧) في كل يوم جمعة أذهب إلى المكتبة و أقرأ هناك الكتب.
- (٨) أرجع إلى البيت كل يوم في تمام الساعة الرابعة إلا خمس دقائق.
- (٩) أشاهد برنامج التلفزيون في الساعة الثامنة إلا ربعاً.

6. Uzupełnić, łącząc odpowiedni liczebnik złożony z odpowiednim rzeczownikiem:

- | | |
|--------------------|-----------------------|
| (١) سبع عشرة | (uczennica, inżynier) |
| (٢) أربعة و ثمانون | (gazeta, chłopiec) |
| (٣) إثنان و ثلاثون | (مذكر، dziewczynka) |
| (٤) واحد و عشرون | (książka, okno) |
| (٥) سبعة و ثلاثون | (chłop, chłopka) |

7. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) (Miesiąc) luty jest najkrótszym miesiącem (w) roku.
- b) Klimat w Egipcie jest bardzo gorący.
- c) Gdzie spędziłeś w tym roku urlop?
- d) Czy wyjeżdżasz latem nad morze?
- e) Wyszedłem z domu punktualnie o godzinie za 10 dziewiąta.
- f) Niedziela jest siódmym dniem tygodnia.
- g) Lato jest ładniejsze od zimy.
- h) Ile stopni wynosi temperatura w (miesiącu) lipcu w Egipcie?
- i) Ile wynosi twoja miesięczna pensja?
- j) Lipiec i sierpień są najupańniejszymi miesiącami lata.

دخل المعلم الفصل و قال للتلاميذ: صباح الخير يا أبنائي !
 و رد عليه الجميع بصوت عالٍ: — صباح الخير يا أستاذنا !
 جلس المعلم على الكرسي المريح قريباً من السبورة السوداء
 ونظر نظرة فاحصة حوله ولاحظ أن باب الفصل كان
 مفتوحاً. فقال لأحد التلاميذ: — يا أحد أفتل الباب من فضلك !
 قفل أحد الباب و رجع إلى مكانه بهدوء. وقام المعلم وأخذ طباشيرة
 وكتب على السبورة عدة جمل باللغة العربية و ثم قال: —
 تقدم إلى السبورة و شكل الجمل المكتوبة.
 شكر المعلم التلميذ و لكّته قال له: — حسناً فعلت و لكن ليس الجواب
 للجملّة الثانية صحيحاً.

اعتذر التلميذ و قال: — لست مستعداً للدرس يا أستاذي هذه المرة. ثم
 مسح السبورة و رجع إلى مكانه.

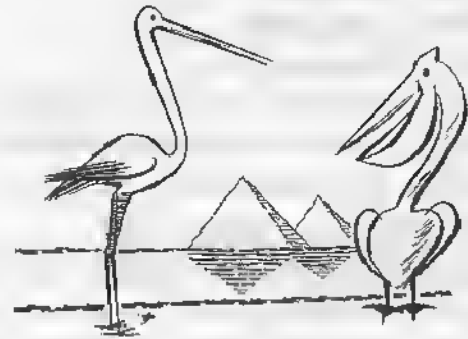
و دعا المعلم بدوره التلميذ على و طلب منه: — أكتب على السبورة
 جملتين مع كلمة « ليس ».

ففكر على قليلاً في الجواب و بعد برهة كتب الجملتين الآتيتين:
 (١) « ليس في هذه الغرفة سرير » (٢) « ليس أخى طبيباً و لكنه مهندساً ».
 سأل المعلم التلميذ: — هل هذه الجملة صحيحة ؟ ..

فرد جميع التلاميذ بصوت واحد: — نعم صحيحة.
 و قال المعلم: — أشكركم يا أبنائي. أنا مسرور اليوم لأنكم مستعدون
 للدرس.

ففي نهاية الدرس أملى عليهم نصاً قصيراً كتمرين على الكتابة الصحيحة.
 و بعد الانتهاء من هذه التمارين صحّح المعلم إملاء التلاميذ و وضع لكل منهم
 درجة حسنة.

قام أخيراً و قال: — مع السلامة! مع السلامة! — أجاب التلاميذ.



صَبَاحَ الْخَيْرِ يَا صَدِيقِي!

SŁOWNIK

فَصْلٌ [faṣl ^{un}]	klasa; pora (roku), l. mn. فُصُولٌ [fuṣūl ^{un}]
إِبْنٌ [ibn ^{un}]	syn, l. mn. أَبْنَاءٌ, بَنُونَ [banīna, 'abnā' ^{un}]
رَدٌّ [radḍa]	odpowiedzieć, بَرَدْتُ (cz. ter.)
صَوْتٌ [ṣawt ^{un}]	głos, l. mn. أَصْوَاتٌ [aṣwāt ^{un}]
سَبْطُورَةٌ [sabbūrat ^{un}]	tablica (w klasie)
نَظَرٌ [naẓar]	patrzeć, spoglądać
نَظْرَةٌ [naẓrat ^{un}]	spojrzenie
فَاحِصٌ [faḥiṣ ^{un}]	badawczy
حَوْلٌ [ḥawl]	wokół, dookoła
لَا حَظَّ [lā ḥaẓa]	zauważyć, (III f.) يَلَاحِظُ. (cz. ter.)
أَبْوَابٌ [abwāb ^{un}]	drzwi, l. mn. أَبْوَابٌ [abwāb ^{un}]
أَبْوَابٌ [abwāb ^{un}]	zamykać, (u) [kaḥḥala]
مُفْتَوِّحٌ [muftawwih ^{un}]	otwarty

مَكَانٌ	[makān ^{un}]	miejsce, <i>l. mn.</i> أَمَاكِينُ [ʾamākīn ^{un}]
هُدُوءٌ	[hudūʾ ^{un}]	spokój, cisza
قَامَ	(u) [kāma]	wstać, powstać, يَقُومُ (cz. ter.)
وَقَفَ	(i) [wāḡafa]	wstać; stać; zatrzymać się
طَبَاشِيرَةٌ	[tabāšīra ^{un}]	kreda
جُمْلَةٌ	[ġumlat ^{un}]	całość, suma; (gram.) zdanie, <i>l. mn.</i> جُمَلٌ
تَقَدَّمَ	[taqāddama]	podejść, zbliżyć się (do) (V f.) تَتَقَدَّمُ (cz. ter.)
سَكَّلَ	[sakkala]	tworzyć, organizować; (gram.) wokalizować, oznaczać samogłoski, (II f.) يَسَكِّلُ (cz. ter.)
طَلَبَ (مَنْ)	(u) [ṭalaba]	prosić (kogoś)
لَيْسَ	[lāisa]	nie ma; nie jest
جَوَابٌ	[ġawāb ^{un}]	odpowiedź, <i>l. mn.</i> أَجْوِبَةٌ [ʾaġwibat ^{un}]
صَافٍ	[saḡīḡ ^{un}]	sluszny, trafny, prawidłowy, właściwy
إِغْتَذَرَ	[i'ṭāḡara]	przeproszać, (VIII f.) يَتَغَذَّرُ (cz. ter.)
مُسْتَعِدٌّ	[musta'idd ^{un}]	gotowy, przygotowany (do)
مَسَحَ	(a) [māsaha]	mazać, zmazywać, wycierać
مَسْرُورٌ	[masrūr ^{un}]	zadowolony
دَعَا	(u) [da'a]	wzywać; (str. bierna) nazywać się, يَدْعُو (cz. ter.)
كَلِمَةٌ	[kalimat ^{un}]	słowo, <i>l. mn.</i> كَلِمَاتٌ
فَكَّرَ (ز)	[fakkara]	myśleć (o, nad), (II f.) يُفَكِّرُ (cz. ter.)
بُرْهَةٌ	[būrḡat ^{un}]	chwila, moment, <i>l. mn.</i> بُرْهَاتٌ
آبٍ	[ātin]	następujący (z rodz. الْآتِي أَنْ - r. z. الْآتِيَّةُ)
نِهَآيَةٌ	[niḡāyat ^{un}]	koniec
مَرَّةً	[marra ^{un}]	(jeden) raz, <i>l. mn.</i> مَرَاتٌ
أَمَلَى (عَلَى)	[ʾamla]	dyktować, (IV f.) يُمَلِّى (cz. ter.)
إِمْلَاءٌ	[imlāʾ ^{un}]	dyktando, <i>l. mn.</i> إِمْلَائٌ [ʾamālīn]
نَصٌّ	[naṣṣ ^{un}]	tekst, <i>l. mn.</i> نَصُوصٌ [naṣṣūṣ ^{un}]
تَمَرِّينٌ	[tamārīn ^{un}]	ćwiczenie, <i>l. mn.</i> تَمَارِينٌ [tamārīn ^{un}]
كِتَابَةٌ	[kitābat ^{un}]	pisanie; pisownia
صَحَّحَ	[saḡḡaḡa]	poprawić, (II f.) يُصَحِّحُ [yuṣaḡḡiḡiḡu] (cz. ter.)
وَضَعَ	(a) [wāḡa'a]	kłaść, postawić, يَضَعُ (cz. ter.)
أَجَابَ	[ʾaġāba]	odpowiedzieć, (III f.) يُجِيبُ [yugḡību] (cz. ter.)
يَا	[yā]	o! (partykuła wykrzyknikowa)

OBJAŚNIENIA

بَصَوْتٍ عَالٍ	głośno (dosł. wysokim głosem)
نَظَرَ بَادِحَةً فَاحِصَةً	spojrzał badawczo (dosł.: badawczym spojrzeniem)
حَوْلَهُ	dookoła siebie
مِنْ فَضْلِكَ	proszę (cię)
وَرَجَعَ إِلَى مَكَانِهِ يَهْدُوهُ	I wrócił cicho na swoje miejsce.
مَعَهُ التَّرْقُ	tym razem
بَصَوْتٍ وَاحِدٍ	jednym głosem, chórem
فِي نَتَآيَةِ الدَّرْسِ	pod koniec lekcji
مَعَ السَّلَامَةِ	(pozdrowienie) — do widzenia, do zobaczenia

GRAMATYKA

W języku arabskim istnieją tzw. pochodne formy czasownikowe, które tworzy się od trójspółgłoskowego rdzenia czasownikowego przez dodanie do niego określonych prefiksów i sufiksów. Formy te modyfikują podstawowe znaczenie rdzenia i mogą wyrażać: intensyfikację, refleksywność, recyprokalność, deklaratywność, kauzatywność i stronę bierną. Obecnie jest w użyciu 10 form czasownikowych, np.:

عَلِمَ	(a) wiedzieć
عَلَّمَ	II forma: uczyć
تَعَلَّمَ	V forma: uczyć się
دَخَلَ	(u) wchodzić
أَدْخَلَ	IV forma: wprowadzać
كَتَبَ	(u) pisać
كَاتَبَ	III forma: korespondować
حَرَبَ	(a) gniewać się, złościć się
تَحَارَبَ	VI forma: zwalczać się nawzajem
كَسَرَ	(i) łamać, rozbijać
كَسَّرَ	II forma: rozbijać na kawałki
قَطَعَ	(a) odcinać
إِنْقَطَعَ	VII forma: być odciętym, oderwać się itd.

جمع	(a) zbierać
اجتمع	VIII forma: zbierać się, spotykać się
حضر	(a) być zielonym
اخضر	IX forma: zielenić się
خدم	(l) służyć
استخدم	X forma: używać

Nie od każdego czasownika można utworzyć wszystkie formy pochodne. Wszystkie formy pochodne koniugują się w czasie przeszłym identycznie jak I forma — czasownik trójspółgłoskowy.

Czasowniki I formy z fathą (ـَ) nad drugą spółgłoską (wzór: فَعَلَ) mają zwykle znaczenie przechodnie, np.:

درس	studiować
كتب	pisać

z kasrą (ـِ) pod drugą spółgłoską (wzór: فَعِلَ) — przechodnie i nieprzechodnie, np.:

شرب	pić
سبع	być sytym, nasycić się

z dammą (ـُ) nad drugą spółgłoską (wzór: فَعُلَ) — znaczenie nieprzechodnie, np.:

فبع	być brzydkim
-----	--------------

W koniugacji czasownika arabskiego wyróżniamy następujące tryby: oznajmujący, tzw. ścięty, łączący (coniunctivus) i rozkazujący.

1. Tryb rozkazujący

Tryb rozkazujący I formy tworzy się od 2 osoby l. pojedynczej czasu teraźniejszego przez zamianę dammą (ـُ) nad ostatnią spółgłoską rdzenną na sukun (ـُ) i dodanie przedrostka w postaci alifu z hamzą łączącą i dammą ٱ, jeżeli druga spółgłoska rdzenna ma dammę (ـُ), lub z kasrą ٱ, jeżeli druga spółgłoska rdzenna ma fathę (ـَ) albo kasrę (ـِ); końcowe ن po długiej spółgłosce opuszcza się.

Przykłady:

كتب	(u)	اكتب	pisz
فتح	(a)	افتح	otwórz
شرب	(a)	اشرب	pij
جلس	(i)	اجلس	usiądź

Tworzenie form trybu rozkazującego czasownika دَخَلَ (u)

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
(r. m.)	ادخلوا	ادخلا	ادخل
(r. ž.)	ادخلن		ادخلي

Formy trybu rozkazującego czasownika شَرِبَ (a)

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
(r. m.)	اشربوا	اشربا	اشرب
(r. ž.)	اشربن		اشربي

Dla wyrażenia trybu rozkazującego 1 i 3 osoby l. mnogiej stosuje się partykulę ٱ w połączeniu z formą tzw. trybu ściętego, który tworzy się przez zamianę końcówki damma (ـُ) nad ostatnią spółgłoską rdzenną na sukun (ـُ), opuszczenie końcowego ن (np.: يَكْتُبُونَ) i dodanie graficznego alifu (ٱ), z wyjątkiem końcówki ٱ (يَكْتُبِينَ) w 3 osobie r. żeńskiego l. mnogiej, np.:

	اكتبوا	انكتبوا	napiszmy
	افتحوا	انفتحوا	otwórzmy
(r. m.)	يكتبون	انكتبوا	niech piszą
(r. ž.)	يكتبن	انكتبوا	niech idą
(r. m.)	يفتحون	انفتحوا	niech otworzą

Zaprzeczenie wyraża się za pomocą partykuły negacji *لَا*, *nie* w połączeniu z formą trybu ściętego, np.:

لَا تَكْتُبْ	nie pisz! (r. m.)
لَا تَشْرَبْ	nie pijcie! (r. ż.)
لَا تَشْرَبُوا	nie pijcie! (r. m.)
لَا تَفْتَحْ	nie otwieraj! (r. ż.)
لَا تَذْهَبْ	nie idź! (r. ż.)

Tryb rozkazujący czasowników nieregularnych — pustych *قَالَ* (u) i *كَانَ* (u)

Czasowniki te w otwartej sylabie mają długie *ū* (و), a w zamkniętej sylabie — krótkie *u* (ـ).

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
(r. m.)	كُونُوا	كُونَا	كُنْ
(r. ż.)	كُنَّ		كُونِي
(r. m.)	قُولُوا	قُولَا	قُلْ
(r. ż.)	قُلْنَ		قُولِي

Zaprzeczenie

(r. m.)	لَا تَكُنْ	nie bądź!	لَا تَقُلْ	nie mów!
(r. ż.)	لَا تَكُونِي	nie bądź!	لَا تَقُولِي	nie mów!
(r. m.)	لَا تَكُونُوا	nie bądźcie!	لَا تَقُولُوا	nie mówcie!
(r. ż.)	لَا تَكُنَّ	nie bądźcie!	لَا تَقُلْنَ	nie mówcie!

1 i 3 osoba rodzaju męskiego i rodzaju żeńskiego

	يَكُنْ	bądźmy	يَقُلْ	powiedzmy
(r. m.)	يَكُونُوا	niech będą	يَقُولُوا	niech powiedzą
(r. ż.)	يَكُنَّ	niech będą	يَقُلْنَ	niech powiedzą

2. Imiesłowy

a) imiesłów strony czynnej

Tworzymy go wg wzoru: *فَاعِلٌ* (r.ż. *فَاعِلَةٌ*), np.:

كَتَبَ	pisać	كَاتِبٌ	piszący	كَاتِبَةٌ	pisząca
شَرَبَ	pić	شَارِبٌ	pijący	شَارِبَةٌ	pijąca
فَتَحَ	otwierać	فَاتِحٌ	otwierający	فَاتِحَةٌ	otwierająca
سَكَنَ	mieszkać	سَاكِنٌ	mieszkający	سَاكِنَةٌ	mieszkająca

b) imiesłów strony biernej

Tworzy się go wg wzoru *مَفْعُولٌ* (r.ż. *مَفْعُولَةٌ*) od czasowników przechodnich, np.:

مَكْتُوبٌ	napisany	مَكْتُوبَةٌ	napisana
مَسْرُوبٌ	wypity	مَسْرُوبَةٌ	wypita
مَفْتُوحٌ	otwarty	مَفْتُوحَةٌ	otwarta
مَسْكُونٌ	zamieszkały	مَسْكُونَةٌ	zamieszkała

Imiesłów strony czynnej i biernej spełnia często funkcję rzeczownika i przymiotnika, np.:

كَاتِبٌ	znaczy nie tylko <i>piszący</i> — ale również <i>pisarz</i>
مَكْتُوبٌ	napisany, list
سَاكِنٌ	mieszkający, mieszkaniec
مَسْكُونَةٌ	zamieszkała, z rodz. <i>أَرْضٌ مَسْكُونَةٌ</i> — ziemia, kula ziemiska
دَاخِلٌ	wchodzący; wewnętrzny.

3. Czasownik *لَيْسَ* [láisa]

Należy on do czasowników nieregularnych i znaczy: *nie być*. Odmienia się tylko w czasie przeszłym, ale występuje w znaczeniu czasu teraźniejszego. Może spełniać funkcję samodzielnego czasownika — *nie być*, *nie znajdować się*, jak i funkcję czasownika o znaczeniu: — *nie być* (czymś). W tej ostatniej funkcji stojący po nim rzeczownik lub przymiotnik występuje w 3 przypadku (accus.) w stanie nieokreślonym (ـ) lub 2 przypadku (gen.) z partykułą *بِ* (bi).

Przykłady:

أَيْسَ أَبِي مُعَلِّمًا	Mój ojciec nie jest nauczycielem.
lub:	
أَيْسَ أَبِي بِمُعَلِّمٍ	
أَيْسَ هَذَا الدَّقْشَرُ جَدِيدًا	Ten zeszyt nie jest nowy.
lub:	
أَيْسَ هَذَا الدَّقْشَرُ بِجَدِيدٍ	
أَيْسَ فِي قَرْيَتِنَا سِينَمَا	W naszej wsi nie ma kina.
أَيْسَ عِنْدَهُمْ وَقْتُ لِلذَّهَابِ إِلَى الْكَافِيَّةِ	(Oni) nie mają czasu na pójście do kawiarni.
أَيْسَ عِنْدِي مَالٌ	Nie mam pieniędzy.
أَيْسَ مَعِيَ أَى جَرِيدَةٍ عَرَبِيَّةٍ	Nie mam przy sobie żadnej gazety arabskiej.

Odmiana:

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	لَسْنَا		لَسْتَ
(r. m.) 2. os.	لَسْتُمْ	لَسْتُمَا	لَسْتَ
(r. ž.) 2. os.	لَسْتُنَّ		لَسْتِ
(r. m.) 3. os.	لَسُوا	لَسَيَا	لَسِيَ
(r. ž.) 3. os.	لَسْنَ	لَسَيْنَا	لَسِيَتْ

4. Rzeczownik odczasownikowy مصدر — masdar.

Masdar — jest to nazwa czynności, działania lub stanu, wyrażanych za pomocą czasownika, np.:

جَلَسَ	siedzieć	جُلُوسٌ	siedzenie
أَكَلَ	jeść	أَكْلٌ	jedzenie

Masdar może wyrażać czynność w aspekcie przechodnim i nieprzechodnim, występować w 3 lub 2 przypadku z przymkami. Może występować w konkretnej funkcji rzeczownika i przybierać formę liczby mnogiej, np.:

هَذَا	być cichym	هَدْوٌ	spokój, cisza
خَرَجَ	wychodzić	خُرُوجٌ	wyjście
سَأَلَ	pytać (się)	سُؤَالٌ	pytanie

Od każdej formy pochodnej można utworzyć masdar wg określonego wzoru. Masdar od czasowników I formy (trójspółgłoskowych) tworzy się według różnych wzorów. Nie można ich ściśle sklasyfikować, ale dać tylko przybliżony podział.

Oto najczęściej spotykane formy masdarów:

a) od czasowników przechodnich masdar tworzy się zazwyczaj wg wzoru:

فَعَّلٌ, np.:

نَقَلَ przenosić przewozić نَقْلٌ przewóz, transport

كَسَرَ łamać, rozbijać كَسْرٌ łamanie, rozbijanie

b) od czasowników nieprzechodnich typu: فَعَلَ — wg wzoru: فُعُولٌ, np.:

دَخَلَ wchodzić دُخُولٌ wejście
حَصَرَ przybyć, przyjść حُصُورٌ przybycie, przyjście

c) od czasowników typu: فَعِلَ wg wzoru: فُعُولَةٌ, np.:

صَعِبَ być trudnym صُعُوبَةٌ trudność

lub też wg wzoru: فَعِلٌ, np.:

صَغَرَ być małym صِغَرٌ mały rozmiar, dzieciństwo

d) od czasowników wyrażających jakieś chwilowe zjawisko lub okresowo trwający stan (np.: chorować), typu: فَعِلَ masdar tworzy się wg wzoru:

فَعَلٌ, np.:

فَرِحَ cieszyć się, weselić مَرَحٌ radość

Jest mnóstwo różnych form masdarów, np.:

كَتَبَ	pisać	(wzór: فَعَّلَ)	كِتَابَةٌ	pisanie
عَرَفَ	wiedzieć	(wzór: فَعَّلَ)	مَعْرِفَةٌ	wiedza, znajomość
ذَهَبَ	iść, odejść	(wzór: فَعَّلَ)	ذَهَابٌ	odejście
سَمِعَ	zajmować, dawać zajęcie, pracę	(wzór: فَعَّلَ)	سَمْعٌ	zajęcie, praca
سَأَلَ	pytać (się)	(wzór: فَعَّلَ)	سُؤَالٌ	pytanie
طَارَ	latać	(wzór: فَعَّلَ)	طَيَّرَانٌ	latanie, lotnictwo
نَقَصَ	brakować, zmniejszać się	(wzór: فَعَّلَ)	نُقْصَانٌ	ubytok, brak

Niektóre masdary tworzy się przez dodanie przedrostków, np.:

تَذَكَّرَ wspominać; wzmiankować (تَفَعَّلَ تَذَكَّرَ) wspomnienie, pamiątka

5. Partykuła wykrzyknikowa يَا [yā]

Partykuła wykrzyknikowa służy do wyrażania funkcji polskiego wołacza; stojący po niej rzeczownik występuje w 1. przypadku bez rodzajnika określonego أَنْ, np.:

يَا صَدِيقُ! O przyjacielu!

Jeżeli rzeczownik ma zaimek sufiksalny, to występuje w 3. przypadku (acc.), np.:

يَا أَسْتَاذَنَا! O (nasz) profesorze!

Obok tej formy istnieje druga, oboczna, — أَيُّهَا [ʾayyuhā], أَيَّتُهَا [ʾayyatuhā] — r. żeński. Stojący po niej rzeczownik występuje w 1. przypadku (nom.) w stanie określonym, np.:

أَيُّهَا الْغُيُورُ! drodzy goście!

6. Zdanie podrzędne dopełniające

Jest to dopełnienie rozwinięte, które łączy się z orzeczeniem zdania głównego za pomocą partykuły أَنَّ [ʾanna] że. Podmiot zdania podrzędnego, który stoi bezpośrednio po spójniku — partykule أَنَّ występuje w 3. przypadku (acc.), np.:

نَظَرَ الْمُتَعَلِّمُ حَوْلَهُ وَ لَاحَظَ أَنَّ بَابَ الْفَصْلِ كَانَ مَقْفُولًا

Nauczyciel rozejrzał się dookoła siebie i zauważył, że drzwi klasy były otwarte.

Gdy w zdaniu takim nie występuje bezpośrednio po spójniku أَنَّ określony podmiot, to do أَنَّ dołącza się tzw. podmiot gramatyczny w postaci zaimka sufiksального 3 os. l. pojedynczej r. męskiego: أَنَّهُ = أَنَّ + هُ [ʾannahu], po którym występuje orzeczenie i inne części zdania, np.:

سَمِعْتُ أَنَّهُ لَيْسَ فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ سِينَمَا وَلَا مَطْعَمٌ

Słyszałem, że w tej wiosce nie ma ani kina, ani restauracji.

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- ١) ماذا قال المعلم لأحمد؟
- ٢) ماذا طلب المعلم منه؟
- ٣) هل كان جواب التلميذ صحيحاً؟
- ٤) ماذا كتب على السبورة؟
- ٥) هل كان المعلم مسروراً؟
- ٦) ماذا عمل الأستاذ في نهاية الدرس؟
- ٧) أى درجات وضع المعلم للتلاميذ بعد الانتهاء من الإملاء؟

2. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Siądź przy stole i napisz list do swego brata!
- b) Usiądźmy i napiszmy artykuł do gazety o studentach naszego wydziału!
- c) Nie wychodźcie dzisiaj wieczorem z domu!
- d) Nie pij wieczorem mocnej kawy!
- e) Niech ona zamknie okno w pokoju!
- f) Drzwi jadalni są otwarte, ale okna są zamknięte.
- g) Nie jestem turystą.
- h) Te dwie dziewczynki nie są uczennicami.
- i) Nie jesteście pilnymi uczniami.
- j) Nie jesteśmy studentami wydziału prawa.
- k) W naszym mieście nie ma teatru.
- l) Ten nowoczesny dom nie jest urzędem pocztowym.
- m) Wiemy, że język arabski jest jednym z najtrudniejszych języków świata.

3. Utworzyć masdary od następujących czasowników I formy (trójspółgłoskowej):

صَرَبَ	bić	وَصَلَ	przybyć	نَهَضَ	wstać
شَرَبَ	pić	دَرَسَ	studiować	تَعَبَ	zmęczyć się
شَكَرَ	dziękować				

4. Utworzyć imiesłów strony czynnej i biernej od następujących czasowników:

قَتَلَ	zamykać	قَتَلَ	zabijać	كَسَرَ	łamać
ضَرَبَ	uderzać, bić	جَرَحَ	zranie	مَسَحَ	zmywać, ścierać

- (١) إذهب إلى غرفة الإستقبال و أفعل كل التوافد.
- (٢) قال لي أنه ذاهب اليوم إلى المكتبة.
- (٣) على الطاولة الصغيرة كتاب مفتوح.
- (٤) هذه الرسالة مكتوبة باللغة البولونيشية.
- (٥) ليس في منزلنا حمام و لا غرفة الإستقبال.
- (٦) يقول طلاب معهد اللغات الشرفية أنهم بعد سنتين سيتكلمون العربية حسناً.
- (٧) ليس عندي الوقت و لذلك سوف لا أذهب إلى المسرح في هذا الأسبوع.
- (٨) أيها الصديق أشكرك على رسالتك.

LEKCJA JEDENASTA

الدرس الحادي عشر

محمد أحمد المهدي

يعرف كل سوداني من هو و ما هي الخدمات التي قدمها لوطنه . إنه القائد المقدم الذي علم شعبه انه سوف لا يتحرر من سيطرة الانجليز إلا بطريقة واحدة وهي الكفاح المسلح . كوّن هذا القائد العظيم من اناس حفاة و عراة جيشاً منظماً و مدرباً هزم جيشاً مسلحاً بأحدث انواع السلاح في ذلك الوقت . إنتصر المهدي على اعدائه و نظم حكومة سودانية في مدينة أم — درمان . مات المهدي بعد غداة ستمين و خلفه الخليفة عبداللّه . كان خليفة المهدي رجلاً مقداماً و قائد ماهرأ . و لكن ايس له تلك الحكمة التي كانت للمهدي . في سنة ١٨٩٠ دخل العدو السودان مرة ثانية و هزم الخليفة و انصاره . و لكن واصل الشعب السوداني كفاحه بدون انقطاع حتى نال استقلاله و خربته في سنة ١٩٥٦ .



السُّبْحُ الَّذِينَ نَلَحَدْتُ عَنْهُمْ وَصُرُّونَ

SŁOWNIK

جِدْمَةٌ	[hidmat ^{mn}]	slużba; przysługa, usługa <i>l. mn.</i> جِدْمَاتٌ, جِدْمٌ
قَدَمَ	[kaddama]	udzielić; oddać (przysługę) (II f.) يُقَدِّمُ (cz. ter.)
إِنْ	[inna]	partykuła potwierdzenia
قَائِدٌ	[kaid ^{mn}]	wódz, przywódca, <i>l. mn.</i> قَوَادُ [kuwwād ^{mn} , kaidat ^{mn}]
مَا هِيَ (؟)	[mā hiya]	jaka? jakie (?)
سُودَانِي	[sūdāniyy ^{mn}]	sudański, Sudańczyk
إِلَّا	[illā]	prócz, oprócz
عَرَفَ	(I) [arafa]	wiedzieć, znać; unieść
مُقَدِّمٌ	[muḥdām ^{mn}]	nieustraszony, mężny, <i>l. mn.</i> مُقَدِّمُونَ [maḥdīm ^{mn}]
سُجَبَ	[sūb ^{mn}]	naród, <i>l. mn.</i> سُجُوبٌ [sū'ūb ^{mn}]
تَحَرَّرَ (نَ)	[taḥarrara]	wyzwolić się (z), (V f.) يَتَحَرَّرُ (cz. ter.)
سَيِّطْرَةٌ	[sāṭarat ^{mn}]	panowanie, hegemonia
طَرِيقَةٌ	[tarīqat ^{mn}]	droga, sposób, metoda, <i>l. mn.</i> طَرَايقٌ [tarā'ik ^{mn}]
كِفَاحٌ	[kilfāḥ ^{mn}]	walka

بِدُونٍ	[bidūna]	bez
مُسَلَّحٌ	[musallaḥ ^{un}]	uzbrojony; zbrojny
كَوَّنَ	[kāwwana]	stworzyć, (II f.) يَكُونُ (cz. ter.)
عَظِيمٌ	[ʿaẓīm ^{un}]	wielki, l. mu. عِظَامٌ [iẓām ^{un}]
أَنَاسٌ	[ʿanās ^{un}]	ludzie, lub: نَاسٌ [nās ^{un}]
حَافِي	[ḥāfīn]	bosy, (z rodz. الحَافِي أَل, r. ż. حَافِيَةٌ l. mn. حُفَاةٌ [ḥufāt ^{un}])
عَارٍ	[ʿārīn]	nagi, (z rodz. العَارِي أَل, r. ż. عَارِيَةٌ l. mn. عُرَاةٌ [ʿurāt ^{un}])
جَيْشٌ	[ǧaiš ^{un}]	armia, l. mn. جُيُوشٌ [ǧuyūš ^{un}]
نَظَّمَ	[naẓẓama]	organizować, (II f.) يَنْظِمُ (cz. ter.)
دَرَّبَ	[darraba]	ćwiczyć, يَدْرِبُ (cz. ter.)
هَزَمَ	(i) [ḥāzama]	rozbić, zwyciężyć
نَوَعَ	[naw ^{un}]	rodzaj, l. mu. أَنْوَاعٌ [ʾanwā ^{un}]
سِلَاحٌ	[silāḥ ^{un}]	broń, l. mn. أَسْلِحَةٌ [ʾasliḥat ^{un}]
فَتَحَ	[fataḥa]	zwyciężyć, pokonać, (VIII f.) يَفْتَحُ (cz. ter.)
عَدُوٌّ	[ʿaduww ^{un}]	wróg, l. mn. أَعْدَاءٌ [ʾaʿdā ^{un}]
مَاتَ	(u) [māta]	umierać, يَمُوتُ [yamūt ^{un}] (cz. ter.)
حُكْمَةٌ	[ḥukmat ^{un}]	rząd, l. mn. حُكُومَاتٌ
خَلَفَ	(u) [ḥalafa]	następować (po kimś), zastąpić
خَلِيفَةٌ	[ḫalīfah ^{un}]	następca; kalif, l. mu. خُلَفَاءُ [ḫulafāʾ ^{un}]
حِكْمَةٌ	[ḥikmat ^{un}]	mądrość; przysłowie, l. mu. حِكْمٌ [ḥikam ^{un}]
نَاصِرٌ	[nāṣir ^{un}]	zwolennik, stronnik, l. mn. أَنْصَارٌ [ʾanṣār ^{un}]
أَمُّ دُرْمَانَ	[ʾumm ^{un} -durmān ^{un}]	Omdurman
أَلَّ	(a) [ʾāla]	zdobyć, otrzymać, يَلِّ (cz. ter.)
إِسْتِقْلَالٌ	[ʾistiklāl ^{un}]	niepodległość
حُرِّيَّةٌ	[ḥurriyyat ^{un}]	woľność
وَاصَلَ	[wāṣala]	kontynuować, يُوَاصِلُ (cz. ter.)
إِنْقِطَاعٌ	[ʾinḳiʿā ^{un}]	przerwa, przerwanie
إِنْجِلِيزٌ	[ʾinǧilīz ^{un}]	Anglicy
حَتَّى	[ḥatā]	do, aż do

OBJAŚNIENIA

محمد أحمد المهدى Muhammad Ahmad al-Mahdi

Zwrot لَا...إِلَّا oznacza: *tylko, wyłącznie i służy do zaakcentowania* jakiejś myśli w zdaniu. Pierwszy człon zwrotu, partykuła لَا *nie*, stoi tuż przed czasownikiem, a drugi — إِلَّا przed tą częścią zdania, którą chcemy zaakcentować, np.:

..... عَلَّمَ شَعْبَهُ أَنَّهُ سَوْفَ لَا يَتَحَرَّرُ مِنْ سَبْطَرَةٍ إِلَّا بِطَرِيقَةٍ وَاحِدَةٍ

Uczył swój naród, że wyzwoli się spod panowania Anglików tylko jedną drogą...

Rzeczownika طَرِيقَةٌ (l. mn. طَرَائِقُ) z przyimkiem ب używa się obecnie w sensie przenośnym, *drogą, za pomocą*, np.:

بِطَرِيقَةِ الْكَيْفَاجِ drogą walki

Rzeczownik أَنَاسٌ [ʾanās^{un}] *ludzie* jest formą liczby mnogiej rzeczownika إِنْسَانٌ [ʾinsān^{un}] *człowiek*. Częściej jednak jest używana forma: نَاسٌ — *ludzie*;

مَرَّةً أُخْرَى znaczy: *drugi raz, ponownie* = مَرَّةً ثَانِيَةً

بِدُونِ إِنْقِطَاعٍ bez przerwy, nieprzerwanie.

GRAMATYKA

1. II forma czasownika

Drugą formę pochodną tworzy się przez podwojenie drugiej spółgłoski rdzennej, niezależnie od tego, jaką samogłoskę ma nad drugą rdzenną czasownik w I formie (—, ُ, ِ):

Wzór: فَعَّلَ

Np.:	كَسَّرَ	>	كَسَّرَ
	كَسَّرَ	>	كَسَّرَ
	عَلَّمَ	>	عَلَّمَ

Czasownik w tej formie wyraża trzy podstawowe aspekty:

a) intensywność, np.:

فَزَقَ (i) drzeć, rwać	فَزَقَ	drzeć na kawałki
كَسَرَ (i) rozbijać	كَسَرَ	rozbijać na kawałki
قَتَلَ (u) zabijać	قَتَلَ	zabijać masowo

b) kauzatywność z odcieniem długotrwałości, np.:

عَلَّمَ (a) wiedzieć	عَلَّمَ	uczyć
طَهَّرَ (u) być czystym	طَهَّرَ	czyścić; dezynfekować
دَرَسَ (u) studiować	دَرَسَ	wykładać, nauczać

c) deklaratywność, np.:

كَذَّبَ (i) kłamać	كَذَّبَ	uważać za kłamstwo, zaprzeczać, dementować
صَدَّقَ (u) mówić prawdę	صَدَّقَ	uważać za prawdę, wierzyć

Odmiana czasownika II formy w czasie teraźniejszym

Formę trzeciej osoby r. męskiego l. pojedynczej tworzymy od 3 osoby r. męskiego l. pojedynczej czasu przeszłego przez dodanie do niej prefiksu osobowego ۙ [yu], zamianę jednej z trzech samogłosek drugiej rdzennej spółgłoski na kasę (ـَ), i wokalizację ostatniej rdzennej przez dammę (ـِ). Pierwsza rdzenna ma zawsze fathę (ـَ) tak jak w czasie przeszłym.

W z ó r: يَفْعَلُ

Np.: فَزَقَ > فَزَقَ
عَلَّمَ > عَلَّمَ
طَهَّرَ > طَهَّرَ

Przy odmianie przez osoby czasownik II formy ma te same przedrostki i końcówki w poszczególnych osobach i liczbach co czasownik I formy.

Czasownik دَرَسَ — wykładać

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	يُدْرِسُ		أَدْرَسَ
(r. m.) 2. os.	يُدْرِسُونَ	يُدْرِسَانِ	يُدْرِسُ
(r. ż.) 2. os.	يُدْرِسْنَ		يُدْرِسِينَ
(r. m.) 3. os.	يُدْرِسُونَ	يُدْرِسَانِ	يُدْرِسُ
(r. ż.) 3. os.	يُدْرِسْنَ	يُدْرِسَانِ	يُدْرِسُ

Tryb rozkazujący

Tworzy się od 2 os. czasu teraźniejszego przez odrzucenie prefiksu osobowego — ۙ (yu-) i zamianę dammy (ـِ) nad ostatnią rdzenną spółgłoską na sukūn (ـُ), a więc wg wzoru: فَعِّلْ, np.:

نُظْفِرْ	czyścisz	طَهِّرْ	czyść!
تُدْرِسْ	wykładasz	دَرِّسْ	wykładaj!

Odmiana:

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
(r. m.)	دَرِّسُوا	دَرِّسَا	دَرِّسْ
(r. ż.)	دَرِّسْنَ		دَرِّسِي

Zaprzeczenie:

(r. m.)	لَا تُنْظِفِرْ	nie czyść!
(r. ż.)	لَا تُدْرِسِي	nie wykładaj!
(r. m.)	لَا تُدْرِسُوا	nie wykładajcie!
(r. ż.)	لَا تُدْرِسْنَ	nie wykładajcie!

Masdar مَصْدَرٌ

Tworzy się według wzoru: تَفْعِيلٌ, np.:

دَرَسَ	wykładać	تَدْرِسٌ	wykładanie, nauczanie
صَدَّقَ	wierzyć	تَصَدِّيقٌ	wiara, wierzenie (nie w sensie religii)
طَهَّرَ	czyścić	تَطْهِيرٌ	oczyszczanie, dezynfekcja

Imiesłów strony czynnej

Tworzy się wg wzoru: مُفَعِّلٌ, np.:

دَرَسَ	wykładać	مُدْرِسٌ	wykładający, wykładowca
كَسَرَ	łamać na kawałki	مُكْسِرٌ	łamiący na kawałki

Imiesłów strony biernej

Tworzy się go wg wzoru: مَفْعُولٌ, np.:

طَهَّرَ	czyścić	مُطَهَّرٌ	oczyszczony
فَزَقَ	rwać na strzępy	مُفَزَقٌ	podarty (na strzępy)

2. V forma czasownika

Tworzy się ją z II formy przez dodanie prefiksu تـ (ta-).

Wzór: تَفَعَّلَ

$\text{تَعَلَّمَ} > \text{تَعَلَّمَ}$
 $\text{تَعَرَّفَ} > \text{تَعَرَّفَ}$

V forma ma znaczenie refleksywne (zwrotne) w stosunku do II formy.

Przykłady:

تَعَرَّفَ zapoznać تَعَرَّفَ zapoznać się
 تَدَرَّبَ ćwiczyć, trenować تَدَرَّبَ ćwiczyć się, wprawiać się
 تَكَسَّرَ rozbić na kawałki تَكَسَّرَ rozbić się na kawałki

Odmiana czasownika V formy w czasie teraźniejszym

V forma ma w 3 osobie l. pojedynczej r. męskiego następujący wzór: يَتَفَعَّلُ

Np.: $\text{يَتَعَرَّفُ} > \text{يَتَعَرَّفُ}$
 $\text{يَتَدَرَّبُ} > \text{يَتَدَرَّبُ}$
 $\text{يَتَكَسَّرُ} < \text{يَتَكَسَّرُ}$

Czasownik تَعَرَّفَ zapoznać się

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	نَتَعَرَّفُ		أَتَعَرَّفُ
(r. m.) 2. os.	تَتَعَرَّفُونَ	تَتَعَرَّفَانِ	$\text{تَتَعَرَّفُ$
(r. ž.) 2. os.	تَتَعَرَّفِينَ		تَتَعَرَّفِينَ
(r. m.) 3. os.	يَتَعَرَّفُونَ	يَتَعَرَّفَانِ	يَتَعَرَّفُ
(r. ž.) 3. os.	يَتَعَرَّفِينَ	يَتَعَرَّفَانِ	يَتَعَرَّفُ

Tryb rozkazujący

Tworzy się według wzoru: تَفَعَّلْ , np.:

تَعَرَّفْ zapoznać się تَعَرَّفْ zapoznaj się!
 تَدَرَّبْ ćwiczyć (się) تَدَرَّبْ ćwicz (się), wprawiaj się!

Odmiana:

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
(r. m.)	تَعَرَّفُوا	تَعَرَّفَا	تَعَرَّفْ
(r. ž.)	تَعَرَّفَيْنِ		تَعَرَّفِي

Zaprzeczenie

(r. m.) لَا تَتَعَرَّفُ nie zapoznawaj się!
(r. ž.) لَا تَتَعَرَّفِي nie zapoznawaj się!
(r. m.) لَا تَتَعَرَّفُوا nie zapoznawajcie się!
(r. ž.) $\text{لَا تَتَعَرَّفَيْنِ}$ nie zapoznawajcie się!

Masdar تَتَعَرَّفُ .

Tworzy się według wzoru: تَفَعُّلٌ , np.:

تَتَوَوَّرٌ rozwijać się تَتَوَوَّرٌ rozwijanie się, rozwój
 تَتَسَلَّحٌ zbroić się تَتَسَلَّحٌ zbrojenie się

Imiesłów strony czynnej

Tworzy się według wzoru: مُتَفَعِّلٌ , np.:

مُتَوَوِّرٌ rozwijać się مُتَوَوِّرٌ rozwijający się
 مُتَعَرِّفٌ zapoznać się مُتَعَرِّفٌ zapoznający się

Imiesłów strony biernej praktycznie nie istnieje.

W V formie pochodnej występują również czasowniki, które nie są zwrotne, np.:

تَكَلَّمَ mówić تَخَرَّجَ kończyć (np. szkołę)

3. Czasowniki czterospółgłoskowe

Obok czasowników trójspółgłoskowych i ich form pochodnych istnieje pewna grupa tzw. czasowników czterospółgłoskowych, które mają wzór:

فَعَالَى , np.:

سَيَطِيرُ panować
 كَيْبَرَب elektryzować; elektryfikować

Odmieniają się one podobnie jak trójspółgłoskowe czasowniki w II formie.

Czas teraźniejszy

Tryb rozkazujący

يَسَيِّطِرُ panuje
(r. m.) سَيَطِيرُ panuj!
 لَا تَسَيِّطِرْ nie panuj!

Masdar ma formę: **فَعَّلَلَهُ**, np.:

سَيَّطَرَهُ panowanie
كَبَّرَتُهُ elektryfikacja

4. Formy pochodne czasowników czterospółgłoskowych

Od czasownika czterospółgłoskowego, wzór: **فَعَّلَلَّ**, można utworzyć formę pochodną przez dodanie, podobnie jak przy formie V, prefiksu — **تَ** (ta-), wzór: **تَفَعَّلَلَّ**, np.:

كَبَّرَبَ elektryzować **تَكَبَّرَبَ** zelektryzować się
رَزَزَلَ trząść, potrząsać **تَرَزَزَلَ** trząść się, wzdrygać się

Czasownik wzoru **تَفَعَّلَلَّ** odmienia się podobnie jak V forma pochodna.

تَكَبَّرَبَ elektryzuje się
تَرَزَزَلَ trzęsie się
(r. m.) **تَرَزَزَلْ** trzęś się!
(r. m.) **لَا تَرَزَزَلْ** nie trzęś się!

Masdar ma wzór: **تَفَعَّلَّلَ**, np.:

تَغَامَلُ wejście, wkroczenie (np. wojsk); penetracja

5. Partykuła afirmatywna **إِنَّ** ['inna]

Partykuła **إِنَّ** służy w zdaniu do zaakcentowania podmiotu. Oznacza: *istotnie, rzeczywiście*. Może występować zarówno w zdaniu nominalnym, jak i werbalnym. Stojący po niej podmiot, niekoniecznie bezpośrednio, występuje w 3 przypadku (accus.), np.:

إِنَّ فِي هَذِهِ الْمَدِينَةِ كَثِيرًا مِنَ الْأَثَارِ الشَّارِبِخَةِ الْقَدِيمَةِ
(Istotnie), w tym mieście jest dużo starych, historycznych zabytków.
إِنَّ نَهْرَ الْيَلِيلِ مِنْ أطولِ أَنْهَارِ الْعَالَمِ
(Rzeczywiście), rzeka Nil jest jedną z najdłuższych rzek świata.

6. Zaimek względny

Zaimki względne **الَّذِي** *który*, **الَّتِي** *która*, przyjmują formę l. podwójnej i mnogiej oraz deklinują się przez przypadki.

Zaimek **الَّذِي**

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
1. nom.	الَّذِينَ	الَّذَانِ	الَّذِي
2. gen.	الَّذِينَ	الَّذَيْنِ	الَّذِي
3. acc.	الَّذِينَ	الَّذَيْنِ	الَّذِي

Zaimek **الَّتِي**

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
1. nom.	الَّتِي	الَّتَانِ	الَّتِي
2. gen.	الَّتِي	الَّتَيْنِ	الَّتِي
3. acc.	الَّتِي	الَّتَيْنِ	الَّتِي

Zaimek względny łączy zdanie główne ze zdaniem podrzędnym określającym, jeżeli rzeczownik zdania głównego, do którego odnosi się dany zaimek względny, jest określony (lzn. ma rodzajnik — **الْ**), stoi w status constructus lub jest określony przy pomocy zaimka sufiksalnego. Zaimek względny zgadza się wówczas co do rodzaju, liczby i przypadku z tym rzeczownikiem.

a) jeżeli w zdaniu podrzędnym zaimek względny jest podmiotem, to budowa takiego zdania jest analogiczna jak w języku polskim, np.:

إِنَّ الْمُدْرِسَةَ الَّتِي يُدْرَسُ فِي هَذِهِ الْمَدْرَسَةِ تَسْكُنُ فِي وَسْطِ الْمَدِينَةِ

Nauczycielka, która uczy w tej szkole, mieszka w centrum miasta

يَعْمَلُ صَدِيقِي الَّتِي إِشْهَى مِنْ دِرَاسَتِهِ فِي مُوسَسَةٍ مِنَ الْمَوْسَسَاتِ التِّجَارِيَةِ

Mój przyjaciel, który ukończył studia, pracuje w jednym z przedsiębiorstw handlowych

سَافَرُ السَّيَّاحِ الَّتِي سَكَنُوا فِي هَذَا الْمُنْطَقِ الْعَصْرِي إِلَى مِصْرَ

Turyści, którzy mieszkali w tym nowoczesnym hotelu, wyjechali do Egiptu

ذَهَبَتِ الْطُلُوبَاتُ الَّتِي يَدْرُسْنَ فِي الْمَدْرَسَةِ السَّنَاوِيَةِ إِلَى حَدِيقَةِ الْحَيَوَانَاتِ

Uczennice, które uczą się w szkole średniej, poszły do ogrodu zoologicznego

b) jeżeli w zdaniu podrzędnym określającym zaimki względne nie są jego podmiotem, to wówczas zdanie podrzędne określające otrzymuje tzw. za-

imek powtarzający się ضَمِيرٌ عَائِدٌ [*damir 'a'id*], będący powtórzeniem tego rzeczownika w zdaniu głównym, do którego odnosi się dany zaimek względny. Zaimek „powtarzający się” wyrażany jest przez zaimek sufiksalny (ها، هـ، هم، هُنَّ itd.) i występuje łącznie z orzeczeniem zdania podrzędnego albo odpowiednim przymikiem, np.:

الصُّورُ الَّتِي رَسَمْتَاهَا مُوجِبَةٌ فِي الدَّرَجِ

Obrazki, które narysowaliśmy, znajdują się w szufladzie.

إِنَّ الْجَيْشَ الَّذِي نَظَّمَهُ الْمُتَمِيدِي هَزَمَ جَيْشًا مُسَلَّحًا بِأَحَدِي أَنْوَاعِ السِّلَاحِ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ

(Istotnie), armia, którą zorganizował Mahdi, zwyciężyła armię uzbrojoną w najnowocześniejsze w tym czasie rodzaje broni.

الصَّدِيقُ الَّذِي حَدَّثْتُكَ عَنْهُ رَجَعَ بِالْأَمْسِ مِنْ فَرَنْسَا

Przyjaciel, o którym ci mówiłem, wrócił wczoraj z Francji.

إِنَّ الْقَدِيمَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا قَبْلَ عِدَّةِ أَيَّامٍ غَنِيَّةٌ بِالْآثَارِ الْتَّارِيخِيَّةِ

Miasto, w którym byliśmy przed kilkoma dniami, jest bogate w zabytki historyczne.

السُّيَاحُ الَّذِينَ نَشَحَدَتْ عَنْهُمْ مِصْرِيُّونَ

Turyści, o których rozmawiamy, to Egipcjanie.

c) jeżeli rzeczownik w zdaniu głównym występuje bez rodzajnika الْ-, wówczas zdanie podrzędne określające może się łączyć ze zdaniem głównym bez zaimka względnego.

أَخَذْتُ مِنْ مَكْتَبَتِي الْكِتَابَ مَا قَرَأْتُهُ قَبْلَ ذَلِكَ

Wziąłem z biblioteki uniwersyteckiej książkę, (której) przedtem nie czytałem.

نَظَّمَ الْمُتَمِيدِي مِنْ أَنْتَابِ حَقَّاقٍ وَ عُرَاقٍ جَيْشًا مُنَظَّمًا وَ مُدَرَّبًا هَزَمَ جَيْشًا مُسَلَّحًا بِأَحَدِ أَنْوَاعِ السِّلَاحِ

Mahdi zorganizował z ludzi bosych i nagich zorganizowaną i wyćwiczoną armię, (która) pokonała armię uzbrojoną w najnowocześniejsze rodzaje broni.

d) zdanie podrzędne określające może być również zdaniem nominalnym. Wówczas między zaimkiem względnym występującym w roli podmiotu

zdania podrzędnego a orzeczeniem zdania głównego stoi zaimek osobowy, np.:

إِسْتَلَمْتُ رِسَالَةً مِنَ الصَّدِيقِ الَّذِي هُوَ أَحْسَنُ طُلَّابِ الْجَامِعَةِ

Otrzymałem list od przyjaciela, który jest jednym z najlepszych studentów uniwersytetu.

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- ١) هل المهدي معروف في السودان؟
- ٢) من هو هذا الرجل؟
- ٣) ماذا عمل المهدي لوطنه؟
- ٤) هل انتصر المهدي على أعدائه؟
- ٥) أين كانت عاصمة حكومة المهدي؟
- ٦) من كان خليفة المهدي؟
- ٧) في أي سنة دخل الإنجليز السودان مرة أخرى؟
- ٨) متى نال السودان إستقلاله؟

2. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Mam kolegę Irakczyka, który nauczył mnie kilku słów po arabsku.
- b) (Ta) dziewczynka, którą poznałem wczoraj, mieszka w okolicach stolicy.
- c) Uczniowie, którzy uczą się w piątej klasie, pojechali na wycieczkę szkolną.
- d) Chłopki, które jechały z nami w autobusie do miasta, są z naszej wsi.
- e) Napisałem długi list do mego przyjaciela, który jest jednym z moich najlepszych przyjaciół.

3. Utworzyć II formę pochodną od następujących czasowników i określić ich znaczenie:

- | | | |
|---------|-----|------------------------------|
| فَسَمَّ | (i) | dzielić |
| جَمَّلَ | (u) | być pięknym |
| ذَكَرَ | (u) | wspominać, przypominać sobie |
| سَمَّ | (i) | besztać, łajać |
| غَلَطَ | (a) | mylić się |

4. Odmienić następujące czasowniki II formy w czasie teraźniejszo-przyszłym i przyszłym:

نَفَّذَ	wykonać, wypełnić
نَقَّلَ	przenosić, przestawiać (wiele razy)
وَضَّحَ	wyjaśniać

5. Utworzyć masdar i imiesłów strony czynnej i biernej od następujących czasowników II formy:

مَرَّنَ	ćwiczyć, wprawiać
فَصَّصَ	skracać
فَلَّدَ	naśladować

6. Utworzyć formy trybu rozkazującego od następujących czasowników II formy:

فَبَّلَ	całować
فَتَبَّ	przewracać, wertować (strony książki)

7. Utworzyć piątą formę pochodną od następujących czasowników II formy i określić ich znaczenie:

مَرَّنَ	ćwiczyć, wprawiać
نَكَّرَ	maskować
جَهَّزَ	przygotować, zaopatrzyć
عَوَّدَ	przyzwyczajać, wdrażać

8. Odmienić następujące czasowniki V formy w czasie teraźniejszo-przyszłym i przyszłym:

تَعَبَّدَ	zobowiązać się
تَفَخَّرَ	chwalić się, chełpić się
تَحَلَّصَ	uwolnić się, pozbyć się

9. Utworzyć masdar i imiesłów strony czynnej od następujących czasowników V formy:

تَصَحَّحَ	zwiększać się
تَغَيَّرَ	zmieniać się
تَكَدَّفَ	kępować się

10. Odmienić w trybie rozkazującym następujące czasowniki V formy:

تَقَلَّصَ	kurczyć się
تَوَقَّفَ	zatrzymywać się

11. Przetłumaczyć na język polski:

- ١) السودان بلد واسع يزوره كل سنة عدد كبير من السياح الأجانب.
- ٢) بعد أن خرجت من المستشفى واصلت بدون انقطاع دراستي في كلية الحقوق.
- ٣) ذهبنا جميعاً في يوم الأحد إلى المذهب إلا أخينا الأصغر الذي كان مريضاً.
- ٤) ذهبت مع أخي الصغر إلى الطبيب الذي كشف عليه باهتمام وكتب له الدواء اللازم.
- ٥) سألتني أحد السياح عن الشارع الذي يقع فيه الفندق الأجانب.
- ٦) كان أبى مهندساً ماهراً وتفتح بشهرة عظيمة بين أصدقائه.

LEKCJA DWUNASTA

الدرس الثاني عشر

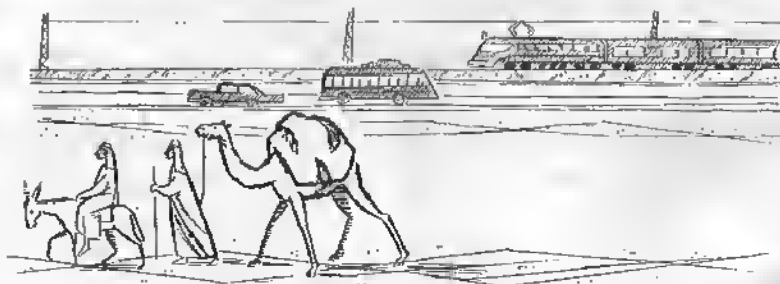
إنَّ العالم كبير ويتكون من ست قارَّات ويسكنه أكثر من ثلاثة مليار نسمة. وفيه أجناس وشعوب مختلفة. وفيه أمم متطورة صناعياً وأخرى متأخرة. ونرى أنَّ كل هذه القارَّات تتقارب بعضها مع بعض أكثر فأكثر. فالיום يستطيع الإنسان السفر والتنقل من قارَّة إلى قارَّة خلال عدَّة ساعات. وأمَّا العصور الماضية فقد كانت وسائل النقل بدائية وسرعتها لا تقارن سرعة اليوم. ووسائل النقل المعروفة في ذلك الوقت كانت عبارة عن العربات التي جرَّتها الأفراس. وسافر الناس كذلك على ظهور الأفراس والجمال وحتى على ظهور الأفيال. وفي بعض البلدان حتى الآن هذه الوسائل لا غنى عنها بالنسبة للناس بالرغم من وجود أنواع كثيرة من وسائل النقل. ونرى أنَّ الجمال هي الوسيلة الوحيدة للتنقل عبر الصحراء.

ولكن في عصرنا الحاضر الطائرات والقطارات السريعة والسيَّارات الحديثة تنافس بنجاح الجمال والأفراس والأفيال. وفي هذه المعركة بين القديم والجديد قد برزت الطائرات النفاثة ذات السرعة الهائلة. وبفضلها يتقلص العالم

من يوم إلى يوم و يتعارف الناس و يتقاربون بعضهم مع بعض. و نرى من هذا
أن وسائل النقل الحديثة ذات أهمية عظيمة في حياة المجتمع المعاصر.



و نرى أن الجبال هي الوسيلة الوحيدة
للتغلب على عبء الصحراء.



و لكن في عصرنا الحاضر الطائرات و القطارات
أسريّة و السيارات الحديثة تساهل بتجاذب الجبال

فَارَاتْ [kārāt ^{un}]	ląd, kontynent, l. mn.
نَسَمَاتْ [nāsamat ^{un}]	człowiek (przy wyliczaniu), l. mn.
جِنَاسْ [ğins ^{un}]	rasa; pleć, l. mn.
مُخْتَلِفْ [mihhtalif ^{un}]	różny, rozmaity
مِلْيَارْ [milyār ^{un}]	miliard
أُمَّةْ [ʿummat ^{un}]	naród, l. mn.
صِنَائِيْ [sināʿiyy ^{un}]	przemysłowy
فَدْ [fad]	(partykula) już
مُتَطَوِّرْ [mutaṭawwir ^{un}]	rozwijający się; rozwinięty
مُتَأَخِّرْ [muta'ahhir ^{un}]	opóźniający się; zacofany
رَأَى (a) [ra'ā]	widzieć, تَرَى [yarā] (cz. ter.)
آخَرْ [āhar ^{un}]	drugi, inny, l. mn.
نَفَارَبْ [taḡaraba]	zbliżać się, تَقَارَبْ (cz. ter.)
إِسْتِطَاعْ [istaṭā'a]	móc, يُسْتَطَاعْ (cz. ter.)
نَقْلْ [naḡḡul ^{un}]	przenoszenie się
حَتَّى آلَانْ [hattāʾinnā]	dotychczas
بَدَائِيْ [badāʿiyy ^{un}]	pierwotny; prymitywny
قَارَنْ [kāraṇa]	porównywać, يُقَارَنْ (cz. ter.)
عَرَبَاتْ [ʿarabat ^{un}]	wóz; wagon, l. mn.
جَرَّ (u) [ğarra]	wlec, ciągnąć, يُجَبَّرْ (cz. ter.)
فَرَسْ [fāras ^{un}]	koń, l. mn.
ظَهْرْ [zahr ^{un}]	plecy, grzbiet, l. mn.
جَمَلْ [ğamal ^{un}]	wielbłąd, l. mn.
بِالرَّغْمِ مِنْ [bir-ğim min]	mimo...
صَحْرَاءْ [saḡrāʾ ^{un}]	pustynia, l. mn.
وَحِيدْ [waḡīd ^{un}]	jedyny
عَبْرَ [abra]	przez, poprzez
حَاضِرْ [ḡādir ^{un}]	obecny
طَائِرَةْ [tāʾirat ^{un}]	samolot, l. mn.
طَائِرَةْ نَافِثَاتْ [tāʾirat ^{un} naḡfāt ^{un}]	samolot odrzutowy
فُطَارْ [ḡiṭār ^{un}]	pociąg, l. mn.

تَافَسَ [náfasa]	konkurować, rywalizować, يَتَافَسُ (cz. ter.)
تَجَاحُ [nağāh ^{um}]	sukces, powodzenie
مَعْرَكَةٌ [ma'rakat ^{um}]	walka, l. mn. مَعَارِكُ [ma'arik ^{um}]
بَرَزَ (u) [báraza]	wysunąć się
هَائِلٌ [hā'il ^{um}]	straszny, okropny; ogromny, olbrzymi
تَقَلَّصَ [taqállasa]	kurczyć się
تَعَارَفَ [ta'arafa]	zapoznawać się, يَتَعَارَفُ (cz. ter.)
أَهَمِّيَّةٌ [aħammiyyat ^{um}]	znaczenie, ważność
مُجْتَمَعٌ [muğtama ^{um}]	społeczeństwo, l. mn. مُجْتَمَعَاتٌ
وُجُودٌ [wuğūd ^{um}]	istnienie, obecność
تَكُونُ (من ...) [takawwana]	składać się (z), يَتَكُونُ (cz. ter.)

OBJAŚNIENIA

أَكْثَرُ مِنْ ...	ponad ...
مُتَطَوِّرٌ صِنَاعِيًّا	rozwinięty przemysłowo
أَكْثَرُ وَأَكْثَرُ	coraz bardziej

Słowo مُخْتَلَفٌ jest imiesłowem strony czynnej VIII formy czasownika اِخْتَلَفَ być różnym, różnić się — i oznacza różny, rozmaity. Może występować po rzeczowniku (l.mn.) jak i przed rzeczownikiem. Przed rzeczownikiem występuje zawsze w formie r. męskiego, a rzeczownik występuje wówczas w 2 przyp. (gen.) i ma rodzajnik اَلْ —, np.:

السُّعُوبُ اَلْمُخْتَلِفَةُ مُخْتَلِفِ السُّعُوبِ	}	rózne narody
تَقَارَبَ بَعْضُهُمْ مَعَ بَعْضٍ		}
تَعَارَفَ بَعْضُهُمْ مَعَ بَعْضٍ	}	

Słowo بَعْضٌ znaczy: część, ktokolwiek, pewien, jakiś. Stosuje się je niekiedy przy czasownikach VI formy pochodnej dla jeszcze większego zaakcentowania wzajemności.

Zwrot... عَنْ عِبَارَةٍ oznacza — być (czymś), stanowić (coś). W zdaniu nominalnym może być częścią orzeczenia, np.:

وَسَائِلُ اَلْاَنْفِلِ اَلْعَصْرِيَّةُ عِبَارَةٌ عَنْ طَائِرَاتٍ ثَقِيلَةٍ وَ قِطَارَاتٍ سَرِيعَةٍ

Nowoczesne środki komunikacji to samoloty odrzutowe i szybkie pociągi.

لَا غِنَى لَهُ عَنْهُ niezbędny, konieczny (dla kogoś)

... وَ فِي بَعْضِ اَلْبُلْدَانِ حَتَّى اَلْآنَ هَذِهِ اَلْوَسَائِلُ لَا غِنَى عَنْهَا بِاَلْيَسَرَةِ لِلنَّاسِ

W niektórych krajach środki te są nadal konieczne (niezbędne) dla ludzi

يَنْجَاحُ	z powodzeniem
بِفَضْلِهِ	dzięki, np.: بِفَضْلِهِ
مِنْ يَوْمِ اِلَى يَوْمٍ	z dnia na dzień
اَلْيَوْمَ يَسْتَطِيعُ اَلْاِنْسَانُ اَلسَّفَرَ ...	Dzisiaj człowiek może podróżować...

W zdaniu tym zamiast form osobowych czasownika سَافَرَ — podróżować, użyto masdaru سَفَرٌ — podróż. Masdar może zastępować formę trybu łączącego i występuje wówczas w stanie określonym.

اَلطَّائِرَاتُ اَلثَّقِيلَةُ ذَاتُ اَلسَّرْعَةِ اَلْعَظِيمَةِ samoloty odrzutowe o ogromnej szybkości

Wyrazy ذُو (r. m.) i ذَاتُ (r. ż) są rzeczownikami i oznaczają: posiadający — posiadacz (r. m.); posiadająca — posiadaczka (r. ż.). Odmieniają się przez 3 przypadki

	1. pojedyncza	1. mnoga		1. pojedyncza	1. mnoga
1. nom.	ذُو ...	ذَوُو ...	1. nom.	ذَاتُ ...	ذَوَاتُ ...
(r. m.) 2. gen.	ذِي ...	ذَوِي ...	(r. ż.) 2. gen.	ذَاتِ ...	ذَوَاتِ ...
3. acc.	ذُو ...		3. acc.	ذَاتِ ...	

Rzeczowniki te są często stosowane w połączeniu z innymi wyrazami nadając im nowe znaczenie.

W połączeniu z rzeczownikami tworzą połączenia wyrazowe będące jak gdyby złożonymi ekwiwalentami przymiotników lub rzeczowników, np.:

ذُو الْعَقْلِ	rozumny (dosł. posiadający rozum)
ذُو الْمَالِ	bogaty (dosł. posiadający majątek)
ذَاتُ الْعَقْلِ	rozumna (dosł. posiadająca rozum)
ذَاتُ الْمَالِ	bogata (dosł. posiadająca majątek)

Na język polski rzeczowniki ذَات, ذُو można tłumaczyć często w następujący sposób:

النَّسَاءُ ذَاتُ الْأَهِيَّةِ الْعَظِيمَةِ
problem o wielkim znaczeniu (dosł. posiadający wielkie znaczenie)

النَّاسُ ذُووُ الْإِرَادَةِ الْحَسَنَةِ
ludzie dobrej woli (ludzie o dobrej woli, mający dobrą wolę)

النِّسَاءُ ذَوَاتُ السُّعَى السَّيِّئَةِ
kobiety o złej reputacji

GRAMATYKA

1. III forma czasownika

Formę tę tworzy się przez wzdłużenie samogłoski występującej przy pierwszej rdzennej spółgłosce (ـَ → اـَ).

Druga i trzecia rdzenna spółgłoska ma fathę (ـَ).

Wzór: فَاعَلَ Np.: كَاتَبَ > كَتَبَ

Wyraża ona:

a) recyprokalność (wzajemność), np.:

كَتَبَ	pisać	كَاتَبَ	korespondować (z kimś)
شَرِبَ	pić	شَارَبَ	pić razem (z kimś)

b) sposób traktowania kogoś, odnoszenia się do kogoś, np.:

لَطَفَ	(u)	być uprzejmym, miłym
لَا طَفَ		obchodzić się (z kimś) mile, łagodnie, uprzejmie
كَرَّمَ	(u)	być szlachetnym, wspaniałomyślnym
كَارَّمَ		obchodzić się (z kimś) szlachetnie

Poza tym w formie tej występuje szereg czasowników przechodnich i nieprzechodnich, np.:

دَافَعَ	bronić	طَالَعَ	czytać
بَالَغَ	przesadzać	غَادَرَ	wyjeżdżać

Czas teraźniejszy — odmiana

Trzecią osobę r. męskiego l. pojedynczej tworzy się przez dodanie prefiksu osobowego يـ, wokalizację drugiej rdzennej spółgłoski przez kasrę (ـِ), a ostatniej rdzennej — przez dammę (ـُ). Pierwsza rdzenna samogłoska wzdłużona (ـَ) pozostaje bez zmian, tak jak w czasie przeszłym.

Wzór: يُفَاعِلُ

Czasownik: لَا طَفَ

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
1. os.	يُلا طِفَ		يُلا طِفَ
(r. m.) 2. os.	يُلا طِفُونَ	يُلا طِفَانِ	يُلا طِفَ
(r. ż.) 2. os.	يُلا طِفِينَ		يُلا طِفِينَ
(r. m.) 3. os.	يُلا طِفُونَ	يُلا طِفَانِ	يُلا طِفَ
(r. ż.) 3. os.	يُلا طِفِينَ	يُلا طِفَانِ	يُلا طِفَ

Tryb rozkazujący

Tworzy się wg wzoru: فَاعِلْ

شَارِبْ	pić razem	لَا طِفْ	traktować uprzejmie
شَارِبْ	pij razem (z kimś)!	لَا طِفْ	traktuj (kogoś) uprzejmie!

Odmiana:

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
(r. m.)	شَارِبُوا	شَارِبَا	شَارِبْ
(r. ż.)	شَارِبِينَ		شَارِبِي

Zaprzeczenie:

(r. m.)	لَا تُشَارِبْ	nie pij razem!
(r. ż.)	لَا تُشَارِبِي	nie pij razem!
(r. m.)	لَا تُشَارِبُوا	nie pijcie razem!
(r. ż.)	لَا تُشَارِبِينَ	nie pijcie razem!

Tworzy się wg wzoru: مُتَعَاذِلَةٌ albo فِعَالٌ, np.:

كَافَحَ	walczyć (z kimś)
مُكَافَاةٌ	albo كِفَاحٌ walka
نَافَسَ	współzawodniczyć, konkurować
مُتَنَافَسَةٌ	współzawodnictwo, rywalizacja
رَاسَلَ	korespondować,
مُرَاسَلَةٌ	korespondencja

Imiesłów strony czynnej

Tworzy się wg wzoru: مُفَاعِلٌ, np.:

مُكَافِحٌ	walczący
مُتَنَافِسٌ	rywalizujący; rywal, konkurent
مُرَاسِلٌ	korespondujący; korespondent

Imiesłowy strony czynnej ulegają często substantywizacji, tzn. występują w roli rzeczowników.

Imiesłów strony biernej

Tworzy się go wg wzoru: مُفَاعَلٌ, np.:

مُفَاعَلٌ — لَا طِفَ ten, który jest mile traktowany

2. VI forma czasownika

Tworzy się ją z III formy przez dodanie przedrostka — تَ (ta-).

Wzór: تَفَاعَلَ Np.: تَرَأَسَلَ > تَرَأَسَلْ

Forma ta posiada na ogół znaczenie zwrotne w stosunku do formy III.

Wyraża:

a) wzajemność o większym zasięgu działania, np.:

رَأَسَلَ	korespondować
تَرَأَسَلَ	korespondować ze sobą
لَاطَفَ	traktować uprzejmie (kogoś)
تَلَاطَفَ	traktować się nawzajem uprzejmie

سَأَلَ	zadawać pytania
تَسَاءَلَ	zadawać sobie nawzajem pytania; zastanawiać się
تَأَفَسَ	rywalizować
تَتَأَفَسَ	rywalizować między sobą

b) stopniowe narastanie lub spadek w rozwoju jakiegoś zjawiska, np.:

كَثُرَ	być liczny
تَكَاثَرَ	wzrastać liczebnie, mnożyć się
ضَاعَفَ	podwajać
تَضَاعَفَ	podwajać się; zwiększać się
زَادَ	zwiększać się
تَزَادَ	stopniowo się zwiększać
صَوِلَ	być słabym; nieznacznym; zmniejszać się
تَصَوَّلَ	stopniowo słabnąć; zmniejszać się

c) oznacza symulowanie czegoś w stosunku do I formy, np.:

صَغُرَ	(u) być małym
تُصَاغِرَ	udawać malego, mało znaczącego
عَمِيَ	(a) być ślepy
تَعَامَى	udawać ślepego, przymykać (na coś) oczy
جَهَلَ	(a) być głupim, ciemnym
تُجَاهَلُ	udawać ciemnego, udawać ignoranta; ignorować

Czas teraźniejszy — odmiana

Wzór: يَتَفَاعَلُ

Czasownik: يَتَفَاعَلُ			
	1. nanoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	يَتَفَاعَلُ		أَتَفَاعَلُ
(r. m.) 2. os.	يَتَفَاعَلُونَ	يَتَفَاعَلَانِ	يَتَفَاعَلَانِ
(r. ż.) 2. os.	يَتَفَاعَلْنَ		يَتَفَاعَلَيْنِ
(r. m.) 3. os.	يَتَفَاعَلُونَ	يَتَفَاعَلَانِ	يَتَفَاعَلَانِ
(r. ż.) 3. os.	يَتَفَاعَلْنَ	يَتَفَاعَلَانِ	يَتَفَاعَلَانِ

Tryb rozkazujący

Tworzy się według wzoru: تَفَاعَلْ, np.:

تَتَاقَسُ — تَتَاقَسْ rywalizuj!
تَرَاَسَلْ — تَرَاَسَلْ koresponduj!

Odmiana:

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
(r. m.)	تَرَاَسَلُوا	تَرَاَسَلَا	تَرَاَسَلْ
(r. ż.)	تَرَاَسَلْنَ		تَرَاَسَلِي

Zaprzeczenie:

(r. m.)	لَا تَتَرَاَسَلْ	nie koresponduj!
(r. ż.)	لَا تَتَرَاَسَلِي	nie koresponduj!
(r. m.)	لَا تَتَرَاَسَلُوا	nie korespondujcie!
(r. ż.)	لَا تَتَرَاَسَلْنَ	nie korespondujcie!

Masdar — مصدر

Tworzy się według wzoru: تَفَاعَلْ, np.:

تَجَاهَلْ	ignorować	تَجَاهَلْ	ignorowanie
تَكَاثَرَ	wzrastać liczebnie	تَكَاثَرَ	wzrost (ilościowy), rozmnażanie się
تَرَاَسَلْ	korespondować	تَرَاَسَلْ	korespondowanie, korespondencja
تَرَاَيَدَ	wzrastać stopniowo	تَرَاَيَدَ	wzrost

Imiesłów strony czynnej

Tworzy się według wzoru: مُتَفَاعِلٌ, np.:

مُتَكَاثِرٌ	zwiększający się (ilościowo)
مُتَرَاَيِدٌ	(stopniowo) wzrastający
مُتَجَاهِلٌ	udający ignoranta; ignorujący

Imiesłów strony biernej

Tworzy się według wzoru: مُتَفَاعِلٌ, np.:

مُتَسَاقِطٌ	opadać (o liściach)
مُتَسَاقِطٌ	opadły (np. liść)

3. Partykula قَدْ

Występuje zawsze przed formą czasu przeszłego i oznacza mniej więcej już. Służy do zaakcentowania, że czynność została już wykonana albo jakieś zjawisko miało już miejsce w przeszłości, np.:

قَدْ قَرَأْتُ هَذَا الْكِتَابَ (Już) przeczytałem tę książkę

Partykula قَدْ łączy się często z partykulą afirmacji لَ (la) *naprawdę, istotnie*, np.:

لَقَدْ رَأَيْتُ هَذَا الْفِيلِمَ (Już) widziałem ten film

Czasami nie tłumaczy się jej w ogóle, np. w zdaniu:

..... وَ فِي هَذِهِ الْمَعْرَكَةِ بَيْنَ الْقَدِيمِ وَالْجَدِيدِ قَدْ بَرَزَتِ الطَّائِرَاتُ الْثَقِيلَةُ ذَاتُ السَّرْعَةِ الْهَائِلَةِ

W tej walce między starym i nowym wysunęły się samoloty o ogromnej szybkości.

Partykula قَدْ może występować również przed formą czasu teraźniejszego i wówczas należy ją tłumaczyć *nico, trochę, czasami, chyba, zapewne*, np.:

قَدْ لَشَأْخُرُ سَاعَةً أَوْ سَاعَتَيْنِ

Spóźnimy się chyba o godzinę lub dwie

إِنْ أَلْجَوَادُ قَدْ يَهْرُ

(I) koń czasami się potknie

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- 1) مِنْ كَيْفٍ قَارَّةٌ يَتَكُونُ الْعَالَمُ؟
- 2) أَيْ أَنْوَعِ وَسَائِلِ النُّقْلِ كَانَتْ فِيهِ عِدَّةُ عَصُورٍ؟
- 3) هَلْ يَرْكَبُ الْإِنْسَانُ حَالِبًا عَلَى ظَهْرِ الْفِيلِ؟
- 4) هَلْ تَتَاقَسُ وَسَائِلُ النُّقْلِ الْعَصْرِيَّةُ بِنَجَاحٍ وَسَائِلُ النُّقْلِ الْقَدِيمَةِ؟
- 5) أَيْ وَسِيلَةُ النُّقْلِ تَتَسَهَّلُ فِي هَذِهِ الْمَعْرَكَةِ؟
- 6) مَا هِيَ ذَهَبُ وَسِيلَةُ النُّقْلِ الْجَدِيدَةِ؟
- 7) مَا هِيَ الْخِدْمَاتُ الَّتِي نَقَدِّمُهَا لَنَا وَسَائِلُ النُّقْلِ الْجَدِيدَةِ؟

2. Utworzyć III formę pochodną od następujących czasowników i określić ich znaczenie:

رَقَسَ (u)	tańczyć	قَتَلَ (u)	zabijać
حَسَنَ (u)	być, dobrym	لَعِبَ (a)	grać, bawić się

3. Odmienić w czasie teraźniejszo-przyszłym i przyszłym następujące czasowniki III formy:

فَاطَمَ	zrywać (stosunki), bojkotować
سَاعَدَ	pomagać
عَادَلَ	równać się, odpowiadać

4. Odmienić w trybie rozkazującym następujące czasowniki III formy:

مَاعَفَ	podwajać	صَبَّاحَ	leżeć, spać (z kimś)
---------	----------	----------	----------------------

5. Utworzyć masdar i imiesłów strony czynnej i biernej od następujących czasowników III formy:

حَاطَبَ	rozmawiać (z kimś), zwracać się (do kogoś)
بَادَلَ	zamienić się (z kimś)
رَافَبَ	kontrolować,
سَاوَرَ	radzić się, konsultować się
نَاوَرَ	manewrować
سَامَحَ	wybaczając
نَاقَشَ	dyskutować
نَابَذَ	sprzeciwiać się, odrzucać

6. Utworzyć VI formę pochodną od następujących czasowników i określić ich znaczenie:

بَدَلَ (u)	zamieniać	قَطَعَ (a)	ciąć, przecinać
فَبَلَ (a)	przyjmować	فَسِمَ (a)	rozumieć
صَرَخَ (u)	krzyczeć	سَرَكَ	być współuczestnikiem, współni-
سَنَدَ (u)	popierać, pomagać		kierem

7. Odmienić w czasie teraźniejszo-przyszłym i przyszłym następujące czasowniki VI formy:

تَصَامَنَ	solidaryzować się
تَصَاحَكَ	śmiać się (razem z kimś)
تَعَانَقَ	obejmować się, ścisnąć się

8. Odmienić w trybie rozkazującym następujące czasowniki VI formy:

تَعَانَبَ	łajać się nawzajem
تَمَادَفَ	spotkać się (z kimś)

9. Utworzyć masdar i imiesłów strony czynnej od następujących czasowników VI formy:

تَرَجَعَ	cofać się	تَنَاسَمَ	dzielić się (między siebie)
تَشَاجَرَ	klócić się	تَقَاوَضَ	układać się, pertraktować
تَعَاطَفَ	współczuć (jeden drugiemu), sympatyzować (z kimś)		

10. Przetłumaczyć na język arabski:

- Za miesiąc wyjeżdżam samochodem do Kairu.
- Samolot odrzutowy jest najszybszym środkiem komunikacyjnym.
- W krajach arabskich dużo ludzi podróżuje na grzbietach wielbłądów.
- W walce ze starymi środkami komunikacyjnymi zwycięża samolot odrzutowy.
- Dzięki nowoczesnym samolotom i szybkim pociągom człowiek może przemieszczać się szybko z kontynentu na kontynent.
- Uczymy się różnych języków obcych.

11. Przetłumaczyć na język polski:

- السفر على ظهور الجمال ليس بهرج.
- فد كنا في مصنع الطائرات الثانية.
- أكاتب أصدقاء كثيرين في العالم كله.
- الخدمات التي تقدمها لنا وسائل النقل الحديثة ذات أهمية عظيمة في حياتنا اليومية.
- أكاتب طالباً مصرياً و تبادل طوابع البريد.
- الكتاب الذي أخذته بالأمس من مكتبة معهدنا ليس سهلاً.
- تتألف بعضهم مع بعض أثناء الدراسة في الجامعة.

12. Uzupełnić zdania wstawiając odpowiednio w nawiasy: ذات , ذو

- تطور وسائل النقل (.....) أهمية عظيمة في حياة المجتمع المصري.
- لهذا المهندس (.....) المهارة منزل جميل.
- هذه الطالبة (.....) الذكاء إنتهت بنجاح من دراستها في أكاديمية الطب.
- التاس (.....) العقل يساعدون بعضهم البعض.
- عندما هما طفل (.....) شعر أسود.

قابلت في الطريق أحد معارفى و سألته ابن كان كل هذه المدّة. فأخبرنى أنّه كان في العراق في مدينة الموصل وهي تقع في شمال البلاد. وكان أحد المهندسين المسؤولين عن بناء مصنع السكر و له ذكريات عديدة. فذهبنا إلى إحدى المقاهى حيث حدثتني عن حياته في الموصل وعن المدن الأخرى التي زارها خلال مكوثه في العراق. وشكا كثيراً عن المناخ ذي الحرارة الشديدة. وقد سكن في منزل غير بعيد من المسجد. أمّا مكتبته فقد كان قريباً جداً من المصنع. و كان مسروراً من العمال العراقيين الذين بنوا هذا المصنع. في الصباح درجة الحرارة ليست عالية و لكن في مُنتصف النهار تكون الشمس عموديّة ويصعب تحملها. ومساءً بعد مغيب الشمس ينادى المؤذن من منارة المسجد غير البعيد بصلاة المغرب. و في ذلك الوقت تهبط درجة الحرارة ويصبح الجو لطيفاً. ويخرج الناس من المنازل ويسرعون للوقوف خلف الإمام لأداء الصلاة. وقبل الدخول إلى المسجد يخلع كل واحد منهم حذاءه عند مدخل المعبّد. إستمعت باهتمام إلى كلامه الشيق و قلت له أنّ كل ما حدثتني عنه كان شيقاً وغريباً جداً بالنسبة لى. وشكرته على الوقت اللطيف الذي قضيناه معاً وذهبت ببطء إلى البيت.

SŁOWNIK

قابل	[kābala]	spotkać (się) (III f.)
أخبر	[aḥbara]	powiadomić (IV f.)
مسؤول (عن)	[mas'ūlun]	odpowiedzialny (za)...



وَيُخْرِجُ النَّاسَ مِنَ الْمَنَازِلِ وَيُسْرِعُونَ بِلُؤُفِهِمْ
خَلْفَ الْإِمَامِ لِأَدَاءِ الصَّلَاةِ

شَمَالٌ	[šimāl ^{um}]	północ
سُكَّرٌ	[sukkar ^{um}]	sukier
ذِكْرِي	[dikrā]	wspomnienie; rocznica <i>l. mn.</i> ذِكْرَاتٌ
حَدَّثَ (عَنْ)	[ḥaddaʿa]	opowiadać (o), (II f.)
مَكُوثٌ	[mukūṭ ^{um}]	pobyt
خِلَالٌ	[ḫilāl ^a]	w czasie
شَكَا (عَنْ)	[šakā]	skarżyć się, narzekać (na coś), يَشْكُو (cz. ter.)
بَنَى	(i) [banā]	budować, يَبْنِي (cz. ter.)
بِنَاءٌ	[binā ^{um}]	budowa, budowanie; budowla <i>l. mn.</i> بُنْيَانٌ [ʿabniyat ^{um}]
نَحَلَ	[naḥḥannal ^{um}]	znoszenie (czegoś)
عَمُودِيٌّ	[ʿamūdiyy ^{um}]	pienowy
صَعَبٌ	(u) [sāʿaba]	być trudnym, ciężkim
مُنْتَصَفٌ	[muntaṣaf ^{um}]	polowa
نَهَارٌ	[nahār ^{um}]	dzień, <i>l. mn.</i> نُهُورٌ [nuḥūr ^{um}]
شَدِيدٌ	[šadiʿ ^{um}]	silny, mocny, nieznosny <i>l. mn.</i> شِدَادٌ, شِدَادَةٌ [šiddād ^{um}], [ʿašiddaʿu]
شَمْسٌ	[šams ^{um}]	słońce, <i>l. mn.</i> شُمُوسٌ [šumūs ^{um}]
مَغْرِبٌ	[mağrib ^{um}]	zachód (słońca)
مَغْرِبٌ	[mağrib ^{um}]	zachód, wieczór
صَلَاةٌ	[ṣalāt ^{um}]	modlitwa, <i>l. mn.</i> صَلَوَاتٌ
نَادَى	[nādā]	wolać, wzywać (do), (III f.) يَنَادِي (cz. ter.)
مُؤَذِّنٌ	[muʿaddiṣ ^{um}]	muezzin
مَنَارَةٌ	[manārat ^{um}]	minaret, <i>l. mn.</i> مَنَارَاتٌ [manāʿir ^{um}]
مَسْجِدٌ	[masğid ^{um}]	meczet, <i>l. mn.</i> مَسَاجِدُ [masāğid ^{um}]
هَبَطَ	(u) [ḥabaʿa]	spadać, obniżać się
أَصْبَحَ	[ʿaṣbaḥa]	siawać się (IV f.)
جَوٌ	[ğaww ^{um}]	powietrze, atmosfera, pogoda, <i>l. mn.</i> أَجْوَاءٌ [ağwāʿ ^{um}]
لَطِيفٌ	[latif ^{um}]	przyjemny, miły, <i>l. mn.</i> لِطَافٌ [liṭāf ^{um}]
أَسْرَعَ	[ʿasraʿa]	spieszyć się (IV f.)
وُقُوفٌ	[wuḥūf ^{um}]	stanie
أَدَاءٌ	[ʿadāʿ ^{um}]	wypełnienie, spełnienie

خَلَعَ (a)	[ḫilaʿa]	zdejmować
مَقْبَلَةٌ	[maʿbad ^{um}]	świątynia, <i>l. mn.</i> مَقَابِلٌ [maʿābid ^{um}]
حِدَاةٌ	[ḥidaʿ ^{um}]	but, <i>l. mn.</i> أَحْدَادٌ [aḥdāʿ ^{um}]
مَدْخَلٌ	[madḥal ^{um}]	wejście (budynku), <i>l. mn.</i> مَدَائِلٌ [madāḥil ^{um}]
إِسْتَمَعَ	[ʾistamaʿa]	wysłuchać (czegoś), słuchać, (VIII f.) يَسْتَمِعُ (cz. ter.)
كَلَامٌ	[kalām ^{um}]	słowa, mowa
غَرِيبٌ	[ğarīb ^{um}]	niezwykły, dziwny
إِمَامٌ	[ʾimām ^{um}]	imam, <i>l. mn.</i> أَيْمَمَةٌ [ʿaʾimmat ^{um}]

OBJAŚNIENIA

أَلْقَوْصِيلُ Mosul (miasto na północy Iraku)
 أَلْمِرَاقِيُ Irak
 مُنْتَصَفُ النَّهَارِ południe (jako pora dnia)
 ... وَلَكِنْ فِي مُنْتَصَفِ النَّهَارِ تَكُونُ الشَّمْسُ عَمُودِيَّةً وَ يَصْغَبُ تَحْمِلُهَا
 ... Jednakże w południe słońce jest w zenicie
 (dosł. jest pienowo) i trudno jest je znieść
 صَلَاةُ الْعَصْرِ modlitwa wieczorna

هَوَاءٌ: Słowo: جَوٌ powietrze, atmosfera, pogoda jest synonimem słowa:

رَئِيسٌ: Rzeczownik غَيْرٌ coś innego — ma szerokie zastosowanie przy tworzeniu przymiotników o znaczeniu przeciwnym (negatywnym). W połączeniu z następującym po nim przymiotnikiem występuje w pierwszym przypadku z końcówką damma (ة). Przymiotnik stoi w drugim przypadku (gen.) w slanie nieokreślonym (ـ), np.:

كَبِيرٌ	duży	غَيْرُ كَبِيرٍ	nieduży
بَعِيدٌ	daleki	غَيْرُ بَعِيدٍ	niedaleki
لَطِيفٌ	miły, uprzejmy	غَيْرُ لَطِيفٍ	niemiły, nieuprzejmy
رَسْمِيٌّ	oficjalny	غَيْرُ رَسْمِيٍّ	nieoficjalny

Przykład:

شارعٌ غير طويِلٍ niedługa ulica

Może on również łączyć się z liczebnikiem, np.:

واحدٌ jeden غير واحد niejeden

Zgodność obu części przymiotnika co do rodzaju, liczby i stanu uzależniona jest od rzeczownika łączącego się ze słowem غير, np.:

رجلٌ غير لطيف nieuprzejmy mężczyzna
سيارةٌ غير حديثة nienowoczesny samochód
قرأتُ مقالاً غير مثيرٍ przeczytałem nieciekawy artykuł
جلستُ على كرسيٍّ غير مريح usiadłem na niewygodnym krześle



جلستُ على كرسيٍّ غير مريح

W połączeniu z zaimkami sufiksальnymi słowo — غير oznacza — inny, np.:

وغيرهم i inni, drudzy
وغيرها inna; i inne (w odniesieniu do przedmiotów)

Przykłady:

إنَّ الطقسَ اليومَ غيرُه بالأمسِ
Dzisiaj pogoda jest inna niż wczoraj.

في غير هذا المكان
nie w tym miejscu, (w innym)

Inne połączenia:

غير مرة nie raz
غير أن jednak (że)
على غير أساس bezpodstawnie
من غير bez

1. IV forma czasownika

Tworzy się ją z I formy przez dodanie przedrostka أ z jednoczesnym opuszczeniem samogłoski występującej przy pierwszej rdzennej spółgłosce i postawienie nad tą spółgłoską znaku sukun (ـ).
Nad pozostałymi rdzennymi jest fatha (ـ).

Wzór: أَفْعَلْ

Np.: ادَّخَلَ > دَخَلَ

Forma ta wyraża przeważnie stosunek kauzatywny, na ogół przymus, np.:

دَخَلَ wchodzić ادَّخَلَ wprowadzać
خَرَجَ wychodzić أَخْرَجَ wyprowadzać, wyciągać

Utworzona od czasowników nieprzechodnich I formy wyraża przechodność, np.:

وَقَفَ (i) stać, zatrzymywać się غَضِبَ (a) gniewać się
أَوْقَفَ zatrzymywać أَغْضَبَ gniewać, irytować

Czas teraźniejszy — odmiana

3 osobę r. męskiego l. pojedynczej tworzy się przez opuszczenie hamzowego przedrostka (أ) i dodanie przedrostka osobowego — يُ (yu-). Środkowa rdzenna spółgłoska otrzymuje kasrę (ـِ), a ostatnia rdzenna — dammę (ـَ). Nad pierwszą rdzenną pozostaje sukun (ـ).

Wzór: يُدْخِلُ Np.: ادَّخَلَ > دَخَلَ

Czasownik أَخْبَرَ powiadomić

	I. mnoga	I. podwójna	I. pojedyncza
— 1. os.	أَخْبَرُوا	أَخْبَرَا	أَخْبَرَ
(r. m.) 2. os.	تُخْبِرُونَ	تُخْبِرَانِ	تُخْبِرُ
(r. ż.) 2. os.	تُخْبِرْنَ	تُخْبِرَانِ	تُخْبِرِينَ
(r. m.) 3. os.	يُخْبِرُونَ	يُخْبِرَانِ	يُخْبِرُ
(r. ż.) 3. os.	يُخْبِرْنَ	يُخْبِرَانِ	يُخْبِرِينَ

Tryb rozkazujący

Tworzy się według wzoru: أَفْعَلْ

Np.:	أَدْخِلْ > أَذْخِلْ	wprowadź!
	أَخْبِرْ > أَخْبِرْ	powiadom!

Odmiana:

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
(r. m.)	أَخْبِرُوا	أَخْبِرَا	أَخْبِرْ
(r. ż.)	أَخْبِرْنَ		أَخْبِرِي

Zaprzeczenie:

(r. m.)	لَا تُخْبِرْ	nie powiadamaj!
(r. ż.)	لَا تُخْبِرِي	nie powiadamaj!
(r. m.)	لَا تُخْبِرُوا	nie powiadamajcie!
(r. ż.)	لَا تُخْبِرْنَ	nie powiadamajcie!
(r. m., r. ż.)	لَا تُخْبِرَا	nie powiadamajcie! (wy obaj, wy obie)

Masdar مصدر

Tworzy się wg wzoru: إِفْعَالٌ

Przykłady:

إِخْرَاجٌ — أَخْرَجَ	wyprowadzenie
إِخْبَارٌ — أَخْبَرَ	powiadomienie
إِرْسَالٌ — أَرْسَلَ	wysyłanie

Imiesłów strony czynnej

Tworzy się wg wzoru: مُفْعَلٌ

Np.:	أَرْسَلَ	wysłać
	مُرْسِلٌ	wysyłający; nadawca
	أَخْبَرَ	powiadomić
	مُخْبِرٌ	powiadamiający; informator

Imiesłów strony biernej

Tworzy się wg wzoru: مُفْعَلٌ, np.:

مُخْبِرٌ — أَخْبِرَ	powiadomiony
مُدْخَلٌ — أَدْخَلَ	wprowadzony

2. Imiona miejsca i czasu

إِسْمُ الْمَكَانِ وَالزَّمَانِ

Tworzy się je od czasownika w I formie, wg wzoru:

مَفَاعِلٌ lub مَفْعِلٌ 1. mn. مَفَاعِلُ

Według wzoru مَفْعِلٌ tworzy się zazwyczaj imiona miejsca i czasu od czasowników, których druga rdzenna spółgłoska otrzymuje w odmianie czasu teraźniejszego kasrę (ـِ), lub dammę (ـُ), np.:

جَلَسَ (i) siedzieć	مَجْلِسٌ	miejsce (siedzenie); posiedzenie; rada; medżlis
غَرَبَ (u) zachodzić (o słońcu)	مَغْرَبٌ	miejsce zachodu słońca; zachód
سَجَدَ (u) kłaniać się, padać twarzą na ziemię	مَسْجِدٌ	meczet
شَرَقَ (u) wschodzić (o słońcu)	مَشْرِقٌ	wschód słońca; wschód

Według wzoru مَفْعِلٌ tworzy się imiona miejsca i czasu od pozostałych czasowników. Są również wyjątki.

كَتَبَ (u) pisać	مَكْتَبٌ	biuro; gabinet
طَعِمَ (a) jeść	مَطْعَمٌ	jadalnia; restauracja
دَخَلَ (u) wchodzić	مَدْخَلٌ	wejście
خَبَزَ (i) piec chleb	مَخْبِزٌ	piekarnia
صَنَعَ (a) robić, wyrabiać	مَصْنَعٌ	fabryka; warsztat; pracownia
رَصَدَ (u) obserwować	مِرْصَدٌ	obserwatorium

Niekiedy tworzy się je od II formy, np.:

فَرَّخَ (فرخ)	سَدَّ	siedzieć na jajkach (o kurze)
فَرَّخَ	كُرْنِكٌ	kurnik

Niektóre imiona mają na końcu **ة**. Wyrażają one stałość lub częstotliwość zjawiska, np.:

مَدْرَسَة - دَرَسَ	szkoła
مَكْتَبَة - كَتَبَ	biblioteka; księgarnia

Liczba mnoga ma wzór: **مَفَاعِلُ**

Np.:	مَصَانِعُ > مَصْنَعٌ	fabryki
	مَكَاتِبُ > مَكْتَبٌ	biura; gabinety
	مَدَارِسُ > مَدْرَسَةٌ	szkoły
	مَطَاعِمُ > مَطْعَمٌ	jadalnie; restauracje
	مُرَاصِدُ > مَرَصِدٌ	obserwatoria
	مَسَاجِدُ > مَسْجِدٌ	meczet

Imiona miejsca utworzone od pozostałych form pochodnych mają formę imiesłów strony biernej, np.:

أُسِّسَ (II)	zakładać, ustanawiać	مُؤَسَّسَةٌ	przedsiębiorstwo
نُظِّمَ (II)	organizować	مُنَظَّمَةٌ	organizacja
صُوِّرَ (II)	fotografować	مُصَوِّرٌ	atelier

3. Imiona narzędzi — اسم الآلة

Tworzy się je wg wzoru: **مِفْعَلَةٌ** lub **مِفْعَالٌ**

Przykłady:

فَتِّحَ (a)	otwierać	مِفْتَاحٌ	klucz
حَرَثَ (u)	orać	مِخْرَاطٌ	plug
طَرَقَ (u)	uderzać, wbijać	مِطْرَقَةٌ	młotek
كَتَمَسَ (u)	zamiatać	مِكْنَسَةٌ	miotła

Liczbę mnogą tworzy się dla imion wz.: **مِفْعَالٌ** według wzoru: **مَفَاعِلُ**.

a dla imion wz.: **مِفْعَلَةٌ**, wg wzoru: **مَفَاعِلُ**

Przykłady:

مِفْتَاحٌ > مِفْتَاحٌ	klucze	مِطْرَقَةٌ > مِطْرَقَةٌ	młotki
مِخْرَاطٌ > مِخْرَاطٌ	plugi	مِكْنَسَةٌ > مِكْنَسَةٌ	miotły

4. Nazwy zawodów

Rzeczowniki wyrażające zawód lub stałe zajęcie tworzy się według wzoru:

فِعْعَالٌ

Przykłady:

حَلَقَ (i)	golić	حَلَّاقٌ	fryzjer
حَرَثَ (u)	orać	حَرَّاثٌ	oracz, rolnik
أَجَرَ (u)	strugać, heblować	أَجَّارٌ	stolarz
خَاطَ (i)	szyć	خَبَّاطٌ	krawiec
نَحَسَ (u)	ciosać (kamień)	نَحَّاثٌ	rzeźbiarz

Rodzaj żeński tworzy się przez dodanie tamarbuty (**ة**), np.:

خَبَّاطٌ	krawiec
خَبَّاطَةٌ	krawcowa
فَلَّاحٌ	chłop, fellah
فَلَّاحَةٌ	chłopka

5. Nazwy rzemiosł i zajęć

Rzeczowniki oznaczające rzemiosło, zajęcie tworzy się według wzoru:

فِعْعَالَةٌ, np.:

خَاطَ (i)	szyć	خَبِّيطَةٌ	krawiectwo
أَجَرَ (u)	ciosać, strugać	أَجَّارَةٌ	stolarstwo
حَرَثَ (u)	orać	حِرَّائَةٌ	orka, uprawa ziemi
صَنَعَ (a)	wyrabiać	صِنَاعَةٌ	produkowanie; przemysł

6. Nazwy maszyn, pojazdów i aparatów

Tworzy się według wzoru: **فِعْعَالَةٌ**, np.:

سَارَ (i)	(rdzeń)	سَيَرٌ	iść, posuwać się
		سَيَّارَةٌ	samochód
جَرَّ (u)	(rdzeń)	جَرَرٌ	ciągnąć, wlec
		جَرَّارَةٌ	traktor, ciągnik
دَبَّ (i)	(rdzeń)	دَبَبٌ	pełzać, czołgać się
		دَبَابَةٌ	czołg

دَرَعَ	(rdzeń)	(درع)	pokrywać pancerzem
		دَرَّاعَةٌ	pancernik
غَامَسَ	(u)	(غوص)	zanurzać się
		غَوَّاصَةٌ	łódź podwodna
زَلِقَ	(a)		ślizgać się
		زَلَّاقَةٌ	sanie, sanki
دَرَسَ	(u)		młócić
		دَرَّاسَةٌ	młocarnia

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- ١) من اين رجع المهندس ؟
- ٢) ماذا عمل في مدينة الموصل ؟
- ٣) هل شكوا عن المناخ في العراق ؟
- ٤) متى تصبح أشد درجة الحرارة أثناء اليوم ؟
- ٥) إلى اين يذهب الناس بعد مغيب الشمس ؟
- ٦) اين يخلع الناس أحذيتهم ؟
- ٧) هل كان كلام المهندس شيقاً ؟

2. Utworzyć IV formę pochodną od następujących czasowników i określić ich znaczenie:

طَعِمَ	(a) jeść	شَرِبَ	(a) pić
اَنهَضَ	(a) wstać, podnieść się	عَلِمَ	(a) wiedzieć
عَلِقَ	(a) wisieć	طَلِقَ	(u) być wolnym
غَلِطَ	(a) mylić się	عَجَلَ	(a) spieszyć się
رَهَبَ	(a) bać się		

3. Utworzyć masdary i imiesłowy strony czynnej i biernej od następujących czasowników IV formy:

أَتَجَرَ	spełnić, dokonać	أَتَجَعَ	produkować
أَفْرَغَ	opróżniać, rozładowywać	أَسْكَرَ	upijać
أَسْرَفَ	trwonić, marnotrawić	أَسْتَلَّ	zapalać

أَرْغَمَ	zmuszać	أَفْرَقَ	topić
أَشْبَعَ	nasycić, zadowolić	أَعْدَمَ	stracić, zabić

4. Odmienić w czasie teraźniejszo-przyszłym i przyszłym następujące czasowniki IV formy:

أَكْمَلَ	uzupełnić, zakończyć
أَغْصَبَ	gniewać, irytować
أَسَكَّتْ	zmusić do milczenia

5. Odmienić w trybie rozkazującym następujące czasowniki IV formy:

أَنْزِلْ	wysadzać (z czegoś)
أَنْذَرْ	ostrzegać, uprzedzać
أُبْطِطْ	budzić (kogoś)

6. Przetłumaczyć na język arabski:

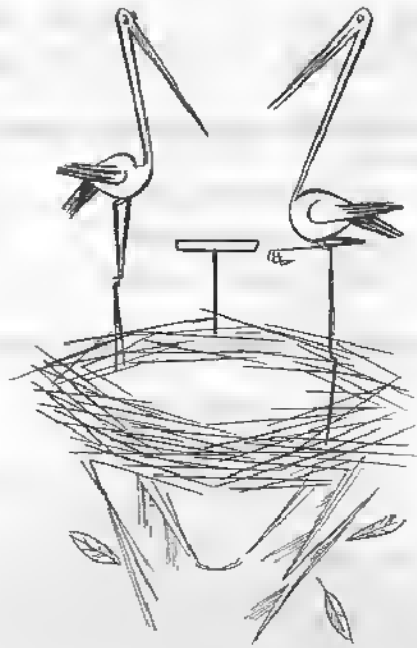
- a) (Ta) książka, którą przeczytałem dwa dni temu jest nieciekawa.
- b) Mój kolega Ahmed był w Polsce i był bardzo zadowolony ze swego pobytu w tym dalekim kraju, ale (skarżył się) narzekał bardzo na jedzenie.
- c) W krajach południowych trudno (jest) pracować w południe.
- d) W krajach arabskich ludzie chodzą pięć razy dziennie do meczetu.
- e) Minaret to miejsce, z którego muezzin wzywa ludzi na modlitwę.
- f) Chodzimy zwykle na spacer po zachodzie słońca, gdy (حيث) nastaje piękna pogoda.

LEKCJA CZTERNASTA

الدرس الرابع عشر

جامعة الدول العربية

تأسست جامعة الدول العربية في سنة ١٩٤٥ و اشترك فيها ١٣ دولة وهي : الجزائر، العربية السعودية، العراق، اليمن، الأردن، المغرب (الأقصى)، الكويت، السودان، مصر، ليبيا، لبنان.



مَلِيَ اسْتَمْعَتْ آلَيَوْمَ إِلَى إِذَاعَةِ رَادِيُو الْقَاهِرَةِ

و سوريا. و جامعة الدول العربية تتألف من الأقسام الآتية : -
السكرتارية العامة، المكتب السياسي، مجلس الدفاع و المجلس الاقتصادي.
و مقر الجامعة في القاهرة. و قد إشتراك في بنائه كل الأعضاء. مبنى
الجامعة من اجل المباني في القاهرة و يقع قريباً من الجامع الأزهر.
و إجتماعات جامعة الدول العربية ذات أهمية كبرى في حل المشاكل
التي تقوم بين الدول الشقيقة. و جامعة الدول العربية تؤدي خدمات
عظيمة لكل العرب و تعمل لتوحيد صفوفهم. و اكثر الدول نشاطاً في
جامعة الدول العربية هي مصر. و الآن يمكن القول ان مصر هي قلب
العروبة النابض.

و تعمل جامعة الدول العربية لرفع مستوى المعيشة و للوحدة الاقتصادية
بين الدول - الأعضاء. فمثلاً في اليوم السادس من حزيران (يونيو)
سنة ١٩٦٢ إتمعنت جلسة خاصة و إتفق فيها اكثر الأعضاء بشأن تأسيس
السوق العربية المشتركة. و قبل سنين إنقطعت العلاقات السياسية بين
مصر و تونس. و بفضل الجامعة إنتهى الخلاف بين هاتين الدولتين الشقيقتين
و تحسّن الوضع العام في شمال إفريقيا.

SLŌWNİK

تأسّس	[ra'assasa]	powstać, zostać założonym, (V f.)
جامعة	[ġāmi'at ^{un}]	liga, sojusz
دولة	[dāwlat ^{un}]	państwo, l. mn. دَوْل [dawlat ^{un}]
إشترك	[ʔišṭāraka]	brać udział, uczestniczyć; być członkiem, (VIII f.) يَشْتَرِك (cz. ter.)
مُشْتَرَك	[mišṭarak ^{un}]	wspólny
قسم	[qism ^{un}]	część; dział, sekcja, l. mn. أَقْسَام [aḳsām ^{un}]
سكّريّارية	[sikritāriyyat ^{un}]	sekretariat
عام	[ʔāmm ^{un}]	ogólny, generalny
دفاع	[difāʔ ^{un}]	obrona
اقتصادي	[iḳtiṣādiyy ^{un}]	ekonomiczny, gospodarczy
مقر	[maḳar ^{un}]	siedziba, rezydencja, l. mn. مَقَار [maḳārr ^{un}]
عضو	[ʔaḍw ^{un}]	członek, l. mn. أَعْضَاء [a'ḍāʔ ^{un}]
مبنى	[mabnan]	gmach, budynek, l. mn. مَبْنَى [mabān ^{un}]
إجتماع	[iġtimāʔ ^{un}]	zebranie, l. mn. إِجْتِمَاعَات

حَلٌّ [ħall ^{un}]	rozwiązanie (np. <i>problem</i>)
مُسْكِلَةٌ [muškilat ^{un}]	problem, <i>l. mn.</i> مُسْكِلَاتٌ [mašākil ^{un}]
حَدَثٌ (u) [ħadaṭa]	powstawać, zachodzić, mieć miejsce
وَضْعٌ [waḍ' ^{un}]	położenie, sytuacja
أَدَّى [ʿaddā]	wypełniać, spełniać (<i>przysługę</i>) (II f.) يُؤَدِّي [yu'addī] (cz. <i>ter.</i>)
تَوْحِيدٌ [tawhīd ^{un}]	zjednoczenie,
قَلْبٌ [qalb ^{un}]	serce, <i>l. mn.</i> قُلُوبٌ [qulūb ^{un}]
عَرَبِيَّةٌ [ʿarabī ^{un}]	Arabowie, świat arabski
نَابِضٌ [nābiḍ ^{un}]	pulsujący od: تَبَضُّ (i) pulsować, bić
الْعَرَبُ [ʿal - ʿarab ^{un}]	Arabowie
جَلْسَةٌ [ǧālsat ^{un}]	posiedzenie, sesja, <i>l. mn.</i> جَلْسَاتٌ
إِنْعَقَدَ [in'akada]	zostać zwołanym (o zebraniu) (VII f.) تَنْعَقِدُ (cz. <i>ter.</i>)
نَشَاطٌ [našāf ^{un}]	działalność; aktywność
رَفَعَ [raf' ^{un}]	podniesienie — od: رَفَعَ (a) podnieść
مُسْتَوًى [muštawān]	poziom, (z rodz. الْمُسْتَوًى - an)
مُعِيشَةٌ [ma'īšat ^{un}]	życie, byt
وَحْدَةٌ [waḥdat ^{un}]	jedność
خَاصٌّ [ħāṣṣ ^{un}]	szczególny, specjalny, specyficzny; prywatny
إِتِّفَاقٌ (على) [ittifaqā]	porozumieć się (co do...) (VIII f.)
شَأْنٌ (رفق) [ša'n ^{un}]	sprawa, <i>l. mn.</i> شُؤْنٌ lub: شُؤُنٌ [šu'ūn ^{un}]
بِشْأَنٍ [bi-ša'r ^{un}]	w sprawie
تَأْسِيسٌ [ta'sīs ^{un}]	założenie, ustanowienie
إِنْقِطَعَ [inḳaṭa'a]	być odciętym, zostać zerwanym (VII f.) يَنْقُطِعُ (cz. <i>ter.</i>)

عَلَاقَةٌ [ʿalāqat ^{un}]	stosunek, <i>l. mn.</i> عِلَاقَاتٌ
إِنْتَهَى [intahā]	kończyć się, يَنْتَهِي (cz. <i>ter.</i>)
خِلَافٌ [ħilāf ^{un}]	konflikt, spór
تَحَسَّنَ [taḥāssana]	poprawić się (V f.) يَتَحَسَّنُ (cz. <i>ter.</i>)
* * *	
جَامِعَةُ الدَّوَلِ الْعَرَبِيَّةِ	Liga Państw Arabskich
الْجَزَائِرُ [al-ǧazā'ir ^{un}]	Algieria
الْعَرَبِيَّةُ السُّعُودِيَّةُ [ʿal - ʿarabiyya 'as-sa'ūdiyya]	Arabia Saudyjska
الْيَمَنُ [ʿal - yāman ^{un}]	Jemen
الأُرْدُنُّ [ʿal - ʿurdun ^{un}]	Jordania
الْمَغْرِبُ [ʿal-maǧrib ^{un}]	Maroko
الْكُوَيْتُ [ʿal-kuwaḥ ^{un}]	Kuwejt
مِصْرُ [mišru]	Egipt
لِيبْيَا [libiyā]	Libia
تُونِسُ [tūnis ^{un}]	Tunezja
سُورِيَّةٌ، سُورِيَا [sāriyā]	Syria
لُبْنَانُ [lubnān ^{un}]	Liban
السُّودَانُ [ʿas - siḍān ^{un}]	Sudan
الْعِرَاقُ [ʿal - ʿirāq ^{un}]	Irak
إِفْرِيقِيَا [ʿifrīkiyā]	Afryka
السِّكْرَتَارِيَّةُ الْعَامَّةُ	Sekretariat Generalny
الْمَكْتَبُ السِّيَاسِيُّ	Biuro Polityczne
مَجْلِسُ الدِّفَاعِ	Rada Obrony
الْمَجْلِسُ الْاِقْتِصَادِيّ	Rada Gospodarcza
الْجَامِعُ الْأَزْهَرُ	meczet Al - Azhar

OBJAŚNIENIA

الدُّوَلُ السَّيْفِيَّةُ	bratnie państwa
يُمْكِنُ الْقَوْلُ ...	można powiedzieć
مِصْرُ هِيَ قَلْبُ الْعَرَبِ وَبَنُو الْإِسْلَامِ	Egipt to pulsujące serce świata arabskiego.
مُسْتَوَى الْمَعِيشَةِ	poziom życia
إِثْتِقَاقُ بَشَرٍ	porozumieć się w sprawie

Rzeczowniki: *حَيَاةٌ* i *مَوْعِشَةٌ* życie są synonimami. Rzeczownik *حَيَاةٌ* ma sens bardziej ogólny, w znaczeniu: *życie ludzkie* (w ogóle) lub *życie polityczne, kulturalne* itd., np.:

حَيَاةُ الْإِنْسَانِ	życie człowieka
الْحَيَاةُ السِّيَاسِيَّةُ	życie polityczne

Natomiast rzeczownik *مَعِيشَةٌ* ma bardziej sprecyzowane znaczenie w sensie: *życie, byt, egzystencja*, np.: *مُسْتَوَى الْمَعِيشَةِ* poziom życia, standart życiowy

GRAMATYKA

1. VII forma czasownika

Tworzy się ją z I formy przez dodanie prefiksu — *اِ* ('in-). Nad pozostałymi spółgłoskami rdzennymi pozostaje fatha (—).

Wzór: *اِنْفَعَلَ*

Np.: *اِنْقَطَعَ > قَطَعَ*

Forma ta wyraża znaczenie zwrotne i bierne w stosunku do I formy.

عَقَدَ	(i) zwołać (zebranie)	اِنْعَقَدَ	zostać zwołanym, zostać zawartym
	zawrzeć (umowę)		

اِنْقَطَعَ (a) przecinać, przerywać	اِنْفَطَعَ	być zerwanym, być przeciętym, oderwać się
اِنْقَلَبَ (i) przewracać	اِنْقَلَبَ	być przewróconym, przewrócić się

Czasowniki w VII formie pochodnej są zawsze nieprzechodnie, a więc nie występuje po nich dopełnienie.

Czas teraźniejszy — odmiana

Formy tego czasu tworzy się przez opuszczenie pierwszego elementu prefiksu — *اِ* ('in-), tj. 'alifu (ا) ('i) i dodanie prefiksu osobowego — *يَ* (ya-). Druga spółgłoska rdzenna ma kasrę (ـِ), a trzecia — dammę (ـَ).

Wzór: *يَنْفَعِلُ*

Czasownik *اِنْقَطَعَ* zostać zerwanym, przeciętym; oderwać się

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	يَنْفَعِلُونَ		اِنْفَعِلُ
(r. m.) 2. os.	يَنْفَعِلُونَ	يَنْفَعِلَانِ	تَنْفَعِلَانِ
(r. ż.) 2. os.	يَنْفَعِلْنَ		
(r. m.) 3. os.	يَنْفَعِلُونَ	يَنْفَعِلَانِ	يَنْفَعِلُ
(r. ż.) 3. os.	يَنْفَعِلْنَ	تَنْفَعِلَانِ	تَنْفَعِلُ

Tryb rozkazujący

Tworzy się od formy 2 osoby przez opuszczenie prefiksu osobowego, dodanie prefiksu — *اِ* ('i) i postawienie nad ostatnią spółgłoską rdzenną sukunu (ـُ).

Wzór: *اِنْفَعِلْ*

Np.: *اِنْقَطَعْ > اِنْفَعِلْ*

Czasownik *اِنْفَصَلَ* być oddzielnym, oddzielić się

Odmiana:

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
(r. m.)	اِنْفَصِلُوا	اِنْفَصِلَا	اِنْفَصِلْ
(r. ż.)	اِنْفَصِلْنَ		

Przeczenie:

(r. m.)	لَا تَنْفَصِلْ	nie oddzielaj się!
(r. ż.)	لَا تَنْفَصِلِي	nie oddzielaj się!
(r. m.)	لَا تَنْفَصِلُوا	nie oddzielajcie się!
(r. ż.)	لَا تَنْفَصِلْنَ	nie oddzielajcie się!
(r. m., r. ż.)	لَا تَنْفَصِلَا	nie oddzielajcie się! (wy obaj, wy obie)

Masdar مصدر

Tworzy się według wzoru: اِنْفِعَالٌ

Przykłady:

اِنْفَصَلَ	być oddzielonym, oddzielić się
اِنْفِصَالٌ	oddzielenie, odłączenie się; secesja;
اِنْعَمَدَ	zostać zwołanym (o zebraniu)
اِنْعِمَادٌ	zwołanie; posiedzenie
اِنْقَطَعَ	być zerwanym, oderwać się; przestać (coś robić)
اِنْقِطَاعٌ	zerwanie, zaprzestanie; przerwa

Imiesłów strony czynnej

Tworzy się według wzoru: مُنْفَعِلٌ, np.:

مُنْفَعِدٌ > اِنْعَمَدَ	zwołany
مُنْفَعِلٌ > اِنْفَصَلَ	oddzielony; oddzielny

Imiesłów strony biernej nie istnieje, dlatego też imiesłów strony czynnej tłumaczy się na język polski jako bierny — zwołany, oddzielony, odcięty.

2. VIII forma czasownika

Tworzy się ją z I formy przez dodanie prefiksu 'alif -ا- (i-), wstawienie między pierwszą a drugą spółgłoską rdzenną infiksu -ت- (-ta-) i postawienie

nad pierwszą spółgłoską rdzenną znaku sukun (◌ْ). Nad pozostałymi rdzennymi pozostaje fatha (◌َ).

Wzór: اِفْتَعَلَ

Np.: اِجْتَمَعَ > جَمَعَ

Forma ta w stosunku do I formy ma znaczenie zwrotno-bierne, niekiedy z odcieniem znaczeniowym — *sobie, dla siebie*.

Przykłady:

جَمَعَ	(a) zbierać
اِجْتَمَعَ	zbierać się, spotykać się
رَمَى	(i) rzucać
اِرْتَمَى	rzuć się
رَبَطَ	(i, u) wiązać
اِرْتَبَطَ	być związanym, przywiązany, związać się
رَفَعَ	(a) podnosić, wznosić
اِرْتَفَعَ	podnosić się, wznosić się
فَسَمَ	(i) dzielić
اِفْتَسَمَ	dzielić między siebie

Czasowniki w VIII formie mogą być niekiedy przechodnie, np.:

اِخْتَبَرَ	wybierać	اِخْتَلَفَ	porwać, uprowadzić
------------	----------	------------	--------------------

Przy tworzeniu VIII formy pochodnej od czasowników I formy mających jako pierwszą spółgłoskę rdzenną tzw. spółgłoskę emfaticzną (ض, ط, ظ) albo spółgłoskę dźwięczną (ذ, ذ', د') zachodzą pewne zmiany fonetyczno-morfologiczne, a mianowicie infiks -ت- (-ta-) ulega asymilacji z tymi spółgłoskami, tzn. przechodzi albo w literę ط (t) albo w د (d).

Przykłady:

زَهَرَ	(a) jaśnieć, błyszczeć
إِزْدَهَرَ	kwitnąć, rozkwitać
صَدَمَ	(i) uderzyć, popchnąć
إِصْطَدَمَ	zderzyć się
صَنَعَ	robić; wyrabiać
إِصْطَنَعَ	fabrykować; wyrabiać (dla siebie)
صَحِبَ	(a) towarzyszyć
إِصْطَحَبَ	towarzyszyć; brać sobie za towarzysza (kogoś)
طَلَعَ	(a) pojawiać się; informować
إِطْلَعَ	informować się; zapoznawać się (z czymś)

Asymilacja taka zachodzi również przy tworzeniu VIII formy od czasowników nieregularnych, zaczynających się od tzw. słabej spółgłoski و (waw), np.:

وَفَّقَ	(i) odpowiadać, stosować się
إِتَّفَقَ (أو تَفَقَّ)	porozumieć się
وَحَدَّ	(i) być jednym; być jedynym
إِتَّحَدَ (أو تَحَدَّ)	złączyć się, zjednoczyć się

Czas teraźniejszy — odmiana

Tworzy się przez opuszczenie prefiksu إ (i-), dodanie prefiksu osobowego يا- (ya-), zwokalizowanie drugiej spółgłoski rdzennej przez kasrę (ـِ), a ostatniej — przez dammę (ـُ). Nad pozostałymi spółgłoskami rdzennymi pozostają te same samogłoski co w czasie przeszłym.

W z ó r: يَفْتَعِلُ

Czasownik يَفْتَعِلُ إِرْتَفَعَ wznosić się

	1. osoba	2. osoba	3. osoba
—	أَرْتَفِعُ	تَرْتَفِعُ	يَرْتَفِعُ
(r. m.) 2. os.	أَرْتَفِعُونَ	تَرْتَفِعُونَ	يَرْتَفِعُونَ
(r. ż.) 2. os.	أَرْتَفِعِينَ	تَرْتَفِعِينَ	يَرْتَفِعِينَ
(r. m.) 3. os.	يَرْتَفِعُونَ	يَرْتَفِعُونَ	يَرْتَفِعُونَ
(r. ż.) 3. os.	يَرْتَفِعْنَ	يَرْتَفِعْنَ	يَرْتَفِعْنَ

Tryb rozkazujący

Tworzy się od formy czasu przeszłego przez opuszczenie prefiksu osobowego, dodanie prefiksu إ (i) i postawienie nad ostatnią rdzenną spółgłoską znaku sukun (ـُ).

W z ó r: اِفْتَعِلْ

Np.:

إِرْتَفِعْ	>	إِرْتَفِعْ	podnieś się, wznies się!
إِتَّحِدْ	>	إِتَّحِدْ	łącz się, zjednocz się!

O d m i a n a:

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
r. m.	إِرْتَفِعُوا	إِرْتَفِعَا	إِرْتَفِعْ
r. ż.	إِرْتَفِعْنَ	إِرْتَفِعَا	إِرْتَفِعِي

Przeczenie:

(r. m.)	لَا تَرْتَفِعْ	nie podnoś się!
(r. ż.)	لَا تَرْتَفِعِي	nie podnoś się!
(r. m.)	لَا تَرْتَفِعُوا	nie podnoście się!
(r. ż.)	لَا تَرْتَفِعْنَ	nie podnoście się!
(r. m., r. ż.)	لَا تَرْتَفِعَا	nie podnoście się! (wy obaj, wy obie)

Masdar مصدر

Tworzy się według wzoru: اِفْتَعَالٌ

Przykłady:

إِسْتَأْذِنَ	zajmować się (czymś)
إِسْتِزَارٌ	zajmowanie się (czymś)
إِجْتِمَاعٌ	zbierać się
إِجْتِمَاعٌ	zebranie, miting
إِتِّحَادٌ	jednoczyć się
إِتِّحَادٌ	zjednoczenie, związek
إِتَّفَاقٌ	porozumieć się
إِتَّفَاقٌ	porozumienie, układ

Imiesłów strony czynnej

Tworzy się według wzoru: مُفْتَعِلٌ

Przykłady:

اجْتَمَعَ	zbierać się
مُجْتَمِعٌ	zbierający się
ارْتَبَطَ	być związanym
مُرْتَبِطٌ	związany, złączony
اتَّحَدَ	zjednoczyć się
مُتَّحِدٌ	jednoczący się
ارْتَفَعَ	wznosić się
مُرْتَفِعٌ	wznoszący się
اطَّلَعَ	dowiadować się, informować się
مُطَّلِعٌ	informujący się

Imiesłów strony biernej

Tworzymy go według wzoru: مُمَفَعَلٌ

Przykłady:

اِقْتَضَعَ	odcinać dla siebie
مُقْتَضِعٌ	odcięty
اِخْتَلَقَ	podrabiać; zmyślać
مُخْتَلَقٌ	podrobiony, zmyślony

Początkowa hamza (ا) w VIII formie w czasie przeszłym, masdarach i trybie rozkazującym staje się hamzą łączącą (هَمْزَةُ الْوَصْلِ) i „wasłuje” się w zdaniu, np.:

هَلْ اسْتَمَعْتَ الْيَوْمَ إِلَى إِذَاعَةِ رَادْيُو الْكَائِرِ؟
Czy słuchałeś dzisiaj audycji radia Kair?

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (١) متى تأسست جامعة الدول العربية؟
- (٢) ما هي أعضاء هذه المنظمة؟
- (٣) من أيّ أقسام تتألف الجامعة؟
- (٤) أين يقع مقرها؟
- (٥) أي دولة أكثر نشاطاً في الجامعة؟
- (٦) على ماذا إلتقى أكثر أعضاء الجامعة في اليوم السادس من شهر حزيران (يونيو) سنة ١٩٦٢؟
- (٧) هل تحسنت العلاقات بين تونس ومصر بفضل الجامعة؟

2. Przetłumaczyć na język polski:

- (١) العلاقات بين بولونيا والدول العربية حسنة ونشطون من يوم إلى يوم.
- (٢) جامعة الدول العربية أهمية كبرى في حل المشاكل المختلفة التي تقوم بين الشعوب العربية.
- (٣) إنعقد بالأمس اجتماع خاص في كلبية لنا وفيه نجدهمنا عن نشاط منظمة نساء.
- (٤) تقوم بين الدول العربية مشاكل عديدة صعبة.
- (٥) يبلغ عدد سكان العراق أكثر من سبعة ملايين نسمة.

3. Utworzyć VII formę pochodną od następujących czasowników i określić ich znaczenie:

قلب	(i) przewracać	طَلَبَ	(u) być wolnym
هشم	(i) łamać, rozbijać	سطح	(a) rozpościerać, wyrównywać
فتح	(a) otwierać		
صقل	(u) polerować		

4. Utworzyć masdar i imiesłów strony czynnej od następujących czasowników VII formy:

انكسر	być złamanym, złamać się
انطأ	pochylać się; skręcać (np. samochód)
انهزم	ponieść klęskę, zostać rozbitym
انفرد	być samotnym, odizolowanym

5. Odmienić w czasie teraźniejszo-przyszłym i przyszłym następujące czasowniki VII formy:

اُتِّخَذَ	być oszukany, (por.) nabrać się
اُنْدَفَقَ	lać się, rozlewać się
اُنْدَفَعَ	odpychać się; rzucać się

6. Odmienić w trybie rozkazującym następujące czasowniki VII formy:

إِنْقَسَمَ (u) dzielić między siebie
إِنْصَرَفَ (u) odejść, oddalić się

7. Utworzyć VIII formę pochodną od następujących czasowników i określić ich znaczenie:

نَقَلَ (u) przenosić	قَرَّبَ (u) być bliskim
حَبَا (a) schować	بَعَدَ (u) być dalekim
وَصَلَ (i) łączyć, wiązać	شَهَرَ (a) czynić znanym,
نَشَرَ (u) rozpowszechniać, publikować	rozpowszechniać

8. Utworzyć masdar i imiesłowy strony czynnej i biernej od następujących czasowników VIII formy:

إِفْتَتَحَ	zaczynać się, zostać otwartym, np.: (o wystawie); inaugurować
إِزْدَحَمَ	tłoczyć się, cisnąć się
إِحْتَفَلَ	obchodzić, świętować
إِلْتَحَمَ	łączyć się; goić się, zrastać się (o ranie)
إِقْتَحَمَ	odważnie rzucać się (na coś), szturmować
إِرْتَكَبَ	popelnić (np. przestępstwo)

9. Odmienić w czasie teraźniejszo-przyszłym i przyszłym następujące czasowniki VIII formy:

إِعْتَذَرَ	przepraszać
إِشْتَبَهَ	podejrzewać (o coś)
إِفْتَحَرَ	chępić się, być dumnym

10. Odmienić w trybie rozkazującym następujące czasowniki VIII formy:

إِنْتَصَرَ	zwyciężyć
إِصْطَدَمَ	zderzyć się
إِسْتَقَلَ	zapalać się

11. Przetłumaczyć na język arabski:

- Europejski Wspólny Rynek powstał w roku 1957.
- W skład Wspólnego Rynku wchodzi sześć (dosł.: Wspólny Rynek składa się z sześciu) państw członkowskich.
- Działalność Wspólnego Rynku krajów arabskich jest słabą i rozwija się powoli (słaby — ضَعِيفٌ).
- Nie poszedłem na zebranie, które zwołano w sprawie wycieczki do Egiptu, ponieważ byłem chory.

LEKCJA PIĘTNASTA

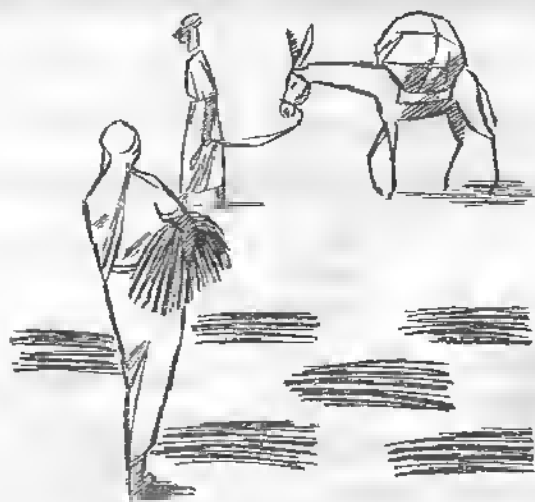
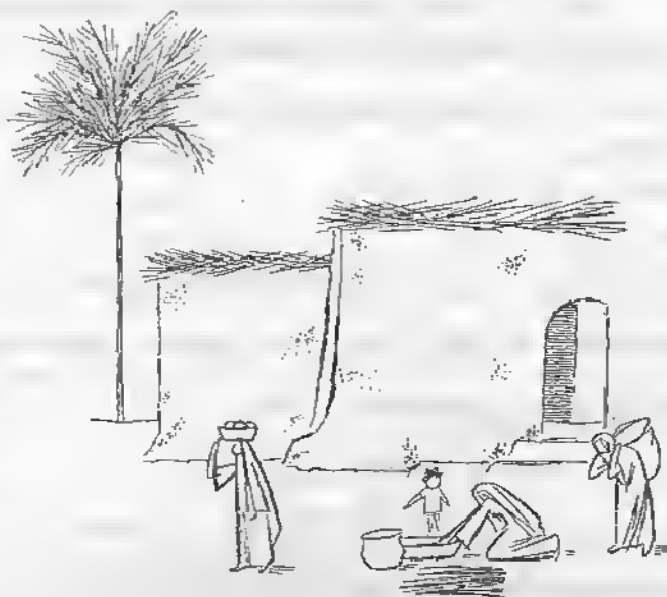
الدرس الخامس عشر

الصَّيْفُ

لكل فصل من فصول السنة جماله الطبيعي الخاص. فالصيف هو فصل الدفء والسياسة والسباحة. فتخضر الأعشاب والأشجار. وتستيقظ الطيور باكراً لإستقبال الشمس بأغانيها العذبة. وتكثر الزهور وتنضج الفواكه اللذيذة في البساتين من عنب وتُفاح وليمون وبرتقال وغيرها. ويأخذ أكثر الناس إجازات للإستجمام على شواطئ البحر أو على البحيرات. إنَّ كثيراً من الناس يسافرون إلى الريف لقضاء وقت ممتع بعيداً من ضجيج المدينة. وعشاق الغابات يجمعون الفطريات وتُمار الغابة الأخرى. أمّا الصيف للفلاح فهو فصل الحصاد. فيعمل كل فلاح من طلوع الشمس إلى غروبها لإستثمار أرضه. فتنتعش الحياة في المزارع والمروج. ويحصد الفلاح محصولاته فيبيع جزءاً منها ويحتفظ الجزء الآخر لأسرته. ويجيئ الخريف فتصفر الأعشاب وتجف. وفي ذلك الوقت يعزى الفلاح أرضه ويحرقها ويمدّها بالسماد لإنتاج محصول أحسن في السنة المقبلة.

SŁOWNIK

جَمَالٌ	[ġamāl ^{un}]	piękno
حَرِيفٌ	[harīf ^{un}]	jesień
كَثَرٌ	[kāṭura]	(u) być obfitym, liczny, obfitować
طَبِيعِيٌّ	[tabī'iy ^{un}]	naturalny
طَبِيعَةٌ	[tabī'at ^{un}]	przyroda, natura
دِفْءٌ	[dif ^{un}]	ciepło
بَاكِرًا	[bākīrān]	wczesnie



وَيَعْمَدُ الْفَلَّاحُ مَخْضُولَاتِهِ فَيَبِيعُ جُزْءًا مِنْهَا
وَيَحْفِظُ الْجُزْءَ الْآخَرَ لِأَسْرَتِهِ

سِيَّاحَةٌ	[siyāḥat ^{un}]	podróżowanie, turystyka
إِسْتِجْمَامٌ	[ʾistiǧmām ^{un}]	wypoczynek
سِيَّاحَةٌ	[siḥāḥat ^{un}]	piywanie
عُشْبٌ	[ʿuṣb ^{un}]	trawa, l. mn. أَعْشَابٌ [ʾaʿšāb ^{un}]
إِنْخَضَرَ	[iḥḍarra]	zieleń się, (IX f.) يَنْخَضِرُ (cz. ter.)
شَجَرَةٌ	[šaǧarat ^{un}]	drzewo, l. mn. أَشْجَارٌ [ʾašǧār ^{un}]
جَاءَ	(i) [ǧāʾa]	przyjść, nadejść, يَجِي [yaǧīʾu] (cz. ter.)
حَفَّ	(i) [ḥaffa]	sehnąć, يَحْفُفُ (cz. ter.)
إِسْتَيْقَظَ	[ʾistaiḳaḏa]	budzić się, (X f.) يَسْتَيْقِظُ (cz. ter.)
أَغْنِيَةٌ	[ʾaǧniyyat ^{un}]	piosenka, pieśń, l. mn. أَغْنَانٌ [ʾaǧnān ^{un}]
عَذْبٌ	[ʿaḏb ^{un}]	słodki; przyjemny
زَهْرٌ	[zahr ^{un}]	kwiat, l. mn. زُهُورٌ [zuhūr ^{un}]
أَصْبَحَ	(a) [naḏliǧa]	dojrzewać
فَاكِهَةٌ	[fakiḥat ^{un}]	owoc, l. mn. فَوَاكِهُ [fawākiḥ ^{un}]
لَذِيذٌ	[ladiǧ ^{un}]	słodki, rozkoszny, l. mn. لَذَائِدٌ [lidiǧ ^{un}]
بُسْتَانٌ	[bustān ^{un}]	ogród, sad, l. mn. بَسَائِينٌ [basāʾīn ^{un}]
عَثَبٌ	[ʿuḥab ^{un}]	winogrona (rzecz. zbior.)
تُفَّاحٌ	[tuffāḥ ^{un}]	jabłka (rzecz. zbior.)
لَيْمُونٌ	[laimūn ^{un}]	cytryny (rzecz. zbior.)
بُرْتَمَلٌ	[burtuḥūl ^{un}]	pomarańcze (rzecz. zbior.)
بَاعَ	(i) [bāʾa]	sprzedawać, يَبِيعُ [yabīʿu] (cz. ter.)
صَجِيعٌ	[saǧiǧ ^{un}]	hałas, zgiełk
طُلُوعٌ	[ṭulūʿ ^{un}]	wschód (słońca)
غُرُوبٌ	[ǧurūb ^{un}]	zachód (słońca)
إِصْفَرُ	[ʾiṣṣarra]	żółknąć, (IX f.) يَصْفُرُ (cz. ter.)
عَزَقَ	(i) [ʿazaḳa]	poruszać, spulchniać (ziemię)
أَقْدَمَ (—)	[ʾaḳadma]	znoputrywać (w coś), (III f.) يَأْخِذُ (cz. ter.)
حَصَدَ	(ii) [ḥaṣada]	zbierać (plony)
بَحِيرَةٌ	[baḥīrat ^{un}]	jezioro, l. mn. بَحَائِرَاتٌ
رِيفٌ	[riḥf ^{un}]	wieś, prowincja
مُنْتَبِهٌ	[munṭaḥiḥ ^{un}]	rozkoszny, interesujący
عَاشِقٌ	[ʿašīḳ ^{un}]	miłośnik, l. mn. عَاشِقُونَ

فَطْرٌ	[fɪʈr ^{un}]	grzyb, l. mn. فَطَرِيَّاتٌ
غَابَةٌ	[gābat ^{un}]	las, l. mn. غَابَاتٌ
إِسْتِمْتَارٌ	[istimāʔ ^{un}]	korzystanie (z czegoś)
نَقِيٌّ	[naḳijj ^{un}]	czysty
جَمَعَ	(a) [ǧāmaʕa]	zbierać
ثَمَرٌ	[tamar ^{un}]	plody, owoce (rzecz. zbior.), l. mn. ثَمَارٌ, ثِمَارٌ, اَثْمَارٌ
حَصَادٌ	[ḥasād]	żniwa
إِسْتَعِشَّ	[istāʕaʃa]	ożywiać się, (VIII f.) يَسْتَعِشُّ (cz. ter.)
إِحْتَفَظَ	[iḥtafaʒa]	zachować (dla siebie), (VIII f.) يَحْتَفِظُ (cz. ter.)
مَزْرَعَةٌ	[mazraʕat ^{un}]	pole; gospodarstwo l. mn. مَزَارِعٌ [mazāriʕ ^{un}]
إِسْتِمْتَارٌ	[istimtār ^{un}]	eksploatacja, wyzysk
مَرْجٌ	[marǧ ^{un}]	łąka, pasłwisko, l. mn. مَرَايِجٌ [marāiǧ ^{un}]
مَحْصُولٌ	[maḥsūl ^{un}]	plon, l. mn. مَحْصُولَاتٌ
إِسْتِثْبَاتٌ	[istithbāt ^{un}]	produkcja, produkowanie
مُتَقَبِّلٌ	[mutaḳbil ^{un}]	nadchodzący, przyszły
سَمَادٌ	[samād ^{un}]	nawóz, l. mn. أَسْمِدَةٌ [ʔasmidat ^{un}]
حَرَبٌ	(u) [ḥaraʔa]	orać
أُسْرَةٌ	[ʔusrat ^{un}]	rodzina

OBJAŚNIENIA

Czasownik جَاءَ znaczy: *przychodzić, przybywać (do kogoś)* i jest synonimem czasowników وَصَلَ (إِلَى) حَضَرَ (إِلَى) o tym samym znaczeniu.

Może występować po nim przyimek إِلَى do, na ogół jednak łączy się z zaimekiem sufiksalnym w 3 przypadku (acc.), np.:

جَاءَنَا przyszedł do nas جِئْتُهَا przyszedłem do niej

Czasownik جَاءَ w połączeniu z przyimkiem فِي w znaczy (zazwyczaj w czasie przeszłym) — *mówi się; stoi, że...* W takim znaczeniu jest często stosowany w języku prasy, np.:

وَقَدْ جَاءَ فِي التَّصْرِيحِ أَنْ....

W oświadczeniu mówi się, że...

W połączeniu z przyimkiem بِ (بِ) czasownik جَاءَ znaczy: *przynosić (coś), przyprowadzać (kogoś), przyjsć (z czymś)* i jest synonimem czasownika أَحْضَرَ (إِلَى) — *przynosić, np.:*

جِئْتُ إِلَى أَلْتَيْتَ بِجَرِيدَةٍ قَرِيْبَةٍ

Przyszedłem do domu z gazetą arabską
czyli: przyniosłem do domu gazetę arabską.

W odniesieniu do ludzi czasownik جَاءَ w znaczeniu — *przyprowadzać (kogoś)* jest rzadziej stosowany.

Odmiana czasownika جَاءَ (i)

Czas przeszły

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	جِئْنَا		جِئْتُ
(r. m.) 2. os.	جِئْتُمْ	جِئْتُمَا	جِئْتَ
(r. ż.) 2. os.	جِئْتُنَّ		جِئْتِ
(r. m.) 3. os.	جَاءُوا	جَاءَا	جَاءَ
(r. ż.) 3. os.	جِئْنَ	جِئْتَا	جِئَتْ

Czas teraźniejszy

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	يَجِيئُ		يَجِيئُ
(r. m.) 2. os.	يَجِيئُونَ	يَجِيئَانِ	يَجِيئُ
(r. ż.) 2. os.	يَجِيئُنَّ		يَجِيئِينَ
(r. m.) 3. os.	يَجِيئُونَ	يَجِيئَانِ	يَجِيئُ
(r. ż.) 3. os.	يَجِيئُنَّ	يَجِيئَانِ	يَجِيئُ

Tryb rozkazujący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
(r. m.)	جِئُوا	جِئَا	جِئْ
(r. ż.)	جِئْنَ		جِئِي

Formy te są jednak rzadko używane. Zamiast nich stosuje się formę trybu rozkazującego od czasownika حَضَرَ (u) *przyjsć*.

1. IX forma czasownika

Tworzy się ją z I formy przez dodanie prefiksu 'alif - ا ('i-), postawienie sukūnu (◌ْ) nad pierwszą spółgłoską rdzenną i podwojenie trzeciej spółgłoski rdzennej, czyli postawienie nad nią znaku taszdīd (◌ّ). Nad drugą spółgłoską rdzenną pozostaje nadal fatha (◌َ).

Wzór: اِفْعَلَّ

Czasowniki w tej formie pochodnej wyrażają zmiany w kolorze, barwie lub ułomność fizyczną. Znaczeniowo są bliskie przymiotnikom oznaczającym kolor lub jakąś cechę zewnętrzną, np.:

أَصْفَرُ	żółty	>	اِصْفَرَّ	żółknąć; zblednąć
أَخْضَرُ	zielony	>	اِخْضَرَّ	stawać się zielonym, zielenić się
أَسْوَدُ	czarny	>	اِسْوَدَّ	szczernieć
أَسْتَرُ	ciemny, śniady,	>	اِسْتَرَّ	stawać się ciemnym, opalić się
	brązowy			
أَبْيَضُ	biały	>	اِبْيَضَّ	bleść

Czas teraźniejszy — odmiana

Formy czasu teraźniejszego tworzy się przez opuszczenie prefiksu - ا ('i-), dodanie prefiksu osobowego - يَ (ya-), postawienie nad drugą spółgłoską rdzenną znaku fatha (◌َ), a nad ostatnią — znaku damma (◌ِ). Nad pierwszą spółgłoską rdzenną pozostaje sukūn (◌ْ).

Wzór: يَفْعَلُ

Czasownik اِخْمَرَّ czerwienić się

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	يَخْمَرُ		اِخْمَرُ
(r. m.) 2. os.	يَخْمَرُونَ	يَخْمَرَانِ	{ يَخْمَرُ يَخْمَرَيْنِ
(r. ż.) 2. os.	يَخْمَرُونَ		
(r. m.) 3. os.	يَخْمَرُونَ	يَخْمَرَانِ	يَخْمَرُ
(r. ż.) 3. os.	يَخْمَرُونَ	يَخْمَرَانِ	يَخْمَرُ

Masdar ma wzór: اِفْعَالٌ np.:

اِصْفَرًا	>	اِصْفَرٌ	żółtość, żółcizna
اِخْضَرًا	>	اِخْضَرٌ	zieleni (jako barwa)

Imiesłów strony czynnej ma wzór: مُفْعِلٌ, np.:

مُخْمِرٌ	>	اِخْمَرُ	czerwieniący się
مُسْوِدٌ	>	اِسْوَدَّ	czerniący się
مُصْفَرٌ	>	اِصْفَرُ	żółknący

2. X forma czasownika

Dziesiątą formę pochodną tworzy się z I formy przez dodanie prefiksu - اِسْتِ- ('ista-), opuszczenie samogłoski nad pierwszą spółgłoską rdzenną i postawienie sukūnu (◌ْ) oraz zwokalizowanie pozostałych rdzennych przez fathe (◌َ).

Wzór: اِسْتَفْعَلَّ

Czasowniki w tej formie wyrażają następujące aspekty znaczeniowe:

a) prośbę, życzenie, wyciągnięcie (np. korzyści) itp., np.:

اِسْتَفْجَلْ	(a) przyjmować,	>	اِسْتَفْجَلْتُ	przyjmować, witać
اِسْتَعْمَلَ	(a) robić, wyrabiać	>	اِسْتَعْمَلْتُ	stosować, używać
اِسْتَعْدَمَ	(i) służyć	>	اِسْتَعْدَمْتُ	zatrudniać, wykorzystywać, używać (czegoś)

b) aspekt zwrotno-bierny w stosunku do IV formy, np.:

اِسْتَيْقَظَ	budzić	>	اِسْتَيْقَظْتُ	budzić się
اِسْتَطَاعَ	informować	>	اِسْتَطَاعْتُ	dowiadując się, zasięgać opinii
اِسْتَضَاعَ	osłabiać	>	اِسْتَضَاعْتُ	słabnąć
اِسْتَطَالَ	wydłużać	>	اِسْتَطَالَتُ	wydłużać się, wyciągać się

c) wyraża stosunek do czegoś, np.: aprobatę, dezaprobatę.

Np.:

اِسْتَحْسَنَ	(u) być dobrym	>	اِسْتَحْسَنْتُ	uważać za dobre, aprobować
اِسْتَنْكَرَ	(u) zaprzeczać	>	اِسْتَنْكَرْتُ	potępiać

Czas teraźniejszy — odmiana

Formy czasu teraźniejszego tworzy się przez opuszczenie pierwszego elementu prefiksu - *اِسْتَا* [ista-] tj. 'alifu - *اِ* [i-], dodanie prefiksu osobowego - *يَا* [ya-], zwokalizowanie drugiej spółgłoski rdzennej przez kasrę (ـِ), a trzeciej — przez znak damma (ـُ). Nad pierwszą spółgłoską rdzenną pozostaje nadal sukūn (ـْ), tak jak w czasie przeszłym.

Wzór: *يَسْتَقِظُ*

Czasownik <i>اِسْتَقِظَ</i> budzić się			
	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	<i>اِسْتَقِظُوا</i>		<i>اِسْتَقِظْ</i>
(r. m.) 2. os.	<i>اَسْتَقِظُونَ</i>	<i>تَسْتَقِظَانِ</i>	<i>تَسْتَقِظْ</i>
(r. ż.) 2. os.	<i>اَسْتَقِظْنَ</i>		
(r. m.) 3. os.	<i>يَسْتَقِظُونَ</i>	<i>يَسْتَقِظَانِ</i>	<i>يَسْتَقِظُ</i>
(r. ż.) 3. os.	<i>يَسْتَقِظْنَ</i>	<i>يَسْتَقِظَانِ</i>	<i>يَسْتَقِظُ</i>

Tryb rozkazujący

Tworzy się od formy czasu teraźniejszego przez opuszczenie prefiksu osobowego, ponowne dodanie prefiksu 'alif — *اِ* (i-), i postawienie nad ostatnią rdzenną spółgłoską sukuna (ـْ).

Wzór: *اِسْتَقِظْ*

Np.: *اِسْتَقِظْ* > *اِسْتَقِظْ* zbudź się

Odmiana:

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
(r. m.)	<i>اِسْتَقِظُوا</i>	<i>اِسْتَقِظَا</i>	<i>اِسْتَقِظْ</i>
(r. ż.)	<i>اِسْتَقِظْنَ</i>		

Masdar مصدر ma wzór: *اِسْتِقْظَالٌ*

<i>اِسْتَقْبَلْ</i>	przyjąć	<i>اِسْتَقْبَلْ</i>	przyjęcie, powitanie
<i>اِسْتَنْكَرْ</i>	potępiać	<i>اِسْتَنْكَارٌ</i>	dezaprobata, potępienie
<i>اِسْتِطْلَعْ</i>	dowiadzać się, badać	<i>اِسْتِطْلَاعٌ</i>	dowiadzanie się, wywiad
<i>اِسْتَعْمَلَ</i>	stosować, używać,	<i>اِسْتِعْمَالٌ</i>	stosowanie, używanie

Imiesłów strony czynnej ma wzór: *مُسْتَقِظٌ*, np.:

<i>اِسْتَقِظْ</i>	budzić się	<i>مُسْتَقِظٌ</i>	budzący się
<i>اِسْتَنْكَرْ</i>	potępiać	<i>مُسْتَنْكَرٌ</i>	potępiający
<i>اِسْتَعْمَلَ</i>	stosować, używać	<i>مُسْتَعْمِلٌ</i>	stosujący, używający

Imiesłów strony biernej ma wzór: *مُسْتَقْعَلٌ*, np.:

<i>اِسْتَعْدَمَ</i>	zatrudnić, wykorzystać, użytkować	<i>مُسْتَعْدَمٌ</i>	zatrudniony; urzędnik
<i>اِسْتَعْمَلَ</i>	używać, stosować	<i>مُسْتَعْمَلٌ</i>	używany, stosowany

Pierwszy element prefiksu - *اِسْتَا* [ista-], tj. *اِ* [i] w X formie oraz prefiks

- *اِ* [i-] w IX formie pochodnej w czasie przeszłym, masdarach i trybie rozkazującym „wasłuje” się w zdaniu, np.:

هُوَ يَتَعَلَّمُ بِأَسْتِيفَةٍ رَارِ آلَافَاتٍ أَلْفَانِ On stale uczy się języków obcych.

3. Rzeczowniki zbiorowe i jednostkowe

Język arabski obok rzeczowników tworzących formy liczby pojedynczej, podwójnej i mnogiej posiada tzw. rzeczowniki zbiorowe reprezentujące całą grupę jakichś jednorodnych przedmiotów, np.: *بُرْتُقَالٌ* jabłka, *پَومَارَانِجِي* pomarańcze, *عَمَمٌ* owce, *اِبِلٌ* wielbłądy, *وَرَقٌ* papier, *خَوْخٌ* brzoskwinie, *خَيْلٌ* konie.

Rzeczowniki te nie posiadają na ogół form liczby mnogiej; można jednak przez dodanie wskaźnika rodz. żeńskiego — tamarbuty (ة) utworzyć od nich tzw. rzeczowniki jednostkowe, np.: *بُرْتُقَالَةٌ* jabłko, *عَمَمَةٌ* owca, *اِبِلَةٌ* pomarańcza, *خَوْخَةٌ* brzoskwinia, *وَرَقَةٌ* kawałek papieru, jak również wyrazić je w liczbie mnogiej przez dodanie końcówki liczby mnogiej regularnej rodz. żeńskiego *اِتْ* [-āt^m], a więc:

<i>بُرْتُقَالَاتٌ</i>	jabłka,	<i>بُرْتُقَالَاتٌ</i>	pomarańcze
<i>عَمَمَاتٌ</i>	owce,	<i>وَرَقَاتٌ</i>	kawałki papieru

Niektóre rzeczowniki zbiorowe jak np. *عَمَمٌ* owce, *خَيْلٌ* konie, *بَقَرٌ* krowy przybierają jednak formę l. mnogiej, nieregularnej, „lamanej”, np.:

اَعْمَامٌ owce *خَيْوُنٌ* konie *اَبْقَارٌ* krowy

Wszystkie rzeczowniki zbiorowe, od których można utworzyć formę jednostkową, traktowane są jako rzeczowniki rodzaju męskiego, a te, od których nie można utworzyć tej formy — jako rzeczowniki rodzaju żeńskiego, np.:

النَّحْلُ الْجَامِعَةُ narowiste konie
الْإِبِلُ السَّرِيعَةُ szybkie wielbłądy

Pewna ilość rzeczowników zbiorowych przybiera formę liczby mnogiej. W takim wypadku ich znaczenie nie wiąże się z grupą jednorodnych przedmiotów, a z poszczególnymi jej reprezentantami, np.:

تَرْبِيَةُ الْخَيُْولِ hodowla koni
رَعْيُ الْأَغْنَامِ wypas owiec

Zazwyczaj jednak rzeczowniki zbiorowe stosowane są w sensie uogólniającym, np.:

تَنْضِجُ الْفَوَاكِهِ الْذَيِّدَةُ فِي الْبَنَاتَيْنِ مِنْ عَيْبٍ وَثَقْلٍ وَ بُرْتَقَالٍ وَ غَيْرِهَا ...

W sadach dojrzewają wspaniałe owoce, jak winogrona, jabłka, pomarańcze i inne.

Natomiast urobione od nich rzeczowniki jednostkowe stosowane są dla wyrażenia konkretnych desygnatów, np. przy operowaniu liczbami.

Przykład:

أَكَلْتُ أَرْبَعَ تَفَاحَاتٍ Zjadłem cztery jabłka.

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (١) هل فصل الصيف جميل؟
- (٢) ما هو لون الأشجار والأعشاب في الصيف؟
- (٣) ما هي بعض الفواكه التي تنضج في الصيف؟
- (٤) أين يرتاح الناس في إجازاتهم؟
- (٥) ماذا يعمل عشاق الغابة؟
- (٦) ما هو الصيف بالنسبة للفلاح؟
- (٧) ماذا يعمل الفلاح بعد الإنهاء من حصاد محصولاته؟

2. Przetłumaczyć na język polski:

- (١) غابات بواونيا جميلة وليس فيها حيوانات متوحشة مثل الأسود والنور والأفيال.
- (٢) عندما يستأنف فواكه جميل وتنضج فيه الفواكه المختلفة كالتفاح والبرتقال واللبون وغيرها.
- (٣) جيلنا بالأساس صديق من أصدقائي الذي درست معه في جامعة القاهرة ونعينا معاً إلى أحد مساراتنا.

- (٤) جات الصحف اليومية بمقالة شتقة عن العلاقات التجارية والاقتصادية بين بواونيا وبلاد الشرق الأدنى.
- (٥) استيقظت اليوم في الساعة السادسة صباحاً.

3. Utworzyć formę jednostkową od następujących rzeczowników zbiorowych:

النَّحْلُ pszczoły, الدُّوْنُ daktyle (suszone), النُّخْلُ palmy
عَزْرُ kozy, دُودُ robaki

4. Od następujących przymiotników utworzyć IX formę czasowników i określić ich znaczenie:

أَزْرَقُ błękitny (od czas. زَرَقَ być błękitnym)
أَسْفَرُ jasnowłosy; blondyn (od czas. سَفَرَّ być jasnowłosym)

5. Utworzyć masdar i imiesłów strony czynnej od następujących czasowników IX formy:

إِسْفَرَّ stawać się brunatnym, śniadym
إِحْتَرَّ czerwienić się

6. Utworzyć X formę od następujących czasowników i określić ich znaczenie:

فَسَّرَ (u) objaśniać, wyjaśniać
تَمَرَّ (u) dawać plody, owoce
سَخِفَ (u) być głupim
صَغِبَ (u) być trudnym, ciężkim

7. Odmienić w czasie teraźniejszo-przyszłym i przyszłym następujące czasowniki X formy:

إِسْتَخْرَجَ wyciągać, wydobywać
إِسْتَسْلَمَ poddać się, skapitulować
إِسْتَصَوَّبَ aprobować

8. Utworzyć masdar i imiesłów strony czynnej i biernej od następujących czasowników X formy:

إِسْتَصَوَّبَ aprobować
إِسْتَشْمَرَ wykorzystać, eksploatować
إِسْتَشْفَعُ bronić (kogoś), wstawiać się (za kimś)

9. Odmienić w trybie rozkazującym następujące czasowniki X formy:

إِسْتَعْمَلْ używać, stosować
إِسْتَنْكَرْ potępiać
إِسْتَعْدِمْ wykorzystać, zużytkować

10. Przetłumaczyć na język arabski:

- Wstaję (dosł. budzę się) zwykle o godzinie 7 rano, gdyż miejsce mojej pracy jest bardzo oddalone od mego mieszkania.
- W Polsce jesienią żółkną liście na drzewach, schną łąki i pastwiska.
- Przyjdę do ciebie pojutrze z moim starszym bratem.
- Jutro przyniosę ci podręcznik języka arabskiego, o który mnie prosisz.
- Ludzie używają niektórych zwierząt jako środka komunikacji i przenoszenia się z miejsca na miejsce.
- Ali sprzedał swój stary samochód i kupił inny.

LEKCJA SZESNASTA

الدرس السادس عشر

لمحات عن مصر

تقع مصر في شمال إفريقيا الشرقى و تمتد بين البحر الأبيض المتوسط و خطّ العرض ٢٢ درجة شمالاً و بين ليبيا و البحر الأحمر. الجزء الأكبر من مساحة مصر يقع في إفريقيا و مساحة قدرها ٥٩ ألف كيلومتر مربع تقع في آسيا. و في هذا الجزء الآسيوى تقع قناة السويس التى هى من أهمّ الممرات المائية في العالم حيث تربط أوروبا بكل البلدان التى تقع في حوض البحر الأحمر و على شواطئ المحيط الهندى. و تبلغ مساحة مصر أكثر من مليون كيلومتر مربع. ولكن الأرض المزروعة لا تزيد عن خمسة في المائة من مجموع المساحة.

و كل الزراعة المصرية تتركز في وادى النيل الخصيب. و ينبع النيل من بحيرة فيكتوريا نيانزا و بحيرة البرت الواقعتين في أواسط إفريقيا و يحمل النيل إلى مصر الطمى الذى يخصب أرضها بعد الفيضانات. إن أهميّة النيل القصى لاقتصاد مصر قد ذكرها المؤرخ الرومانى هيرودوتس عندما قال أن

"مصر هى هبة النيل". أمّا أكثر سكّان مصر فهم العرب ثمّ الأقباط أحفاد قدماء المصريين. و اللغة الرسميّة التى يتكلّم بها كل الناس هى اللغة العربيّة. و عاصمة مصر هى مدينة القاهرة الواقعة على ضفاف النيل.

SŁOWNIK

أَمْعَة	[lāmḥatʰ]	spojrzenie, rzut oka; migawka لَمَحَات
سَرَقُ	[sarḥʰ]	wschód
شِمَالٌ سَرَقِيّ	[šimālʰ sarḥiyyʰ]	północo-wschód
إِمْتَدَاد	[imtadda]	rozciągać się, يَمْتَدُّ [yamtaddu] (cz. ter.)
مِسَاحَة	[misāḥatʰ]	powierzchnia, obszar, terytorium
قَدَرٌ	[kadṛʰ]	ilość, wielkość, ل. mn. أَقْدَارٌ [aḥdārʰ]
كِيلُو مَترٌ	[kilūmatrʰ]	kilometr, ل. mn. كِيلُو مَترَات
مُرَبَّعٌ	[murābbaʰ]	kwadratowy
قَنَاة	[kanātʰ]	kanał, ل. mn. قَنَوَات
مَمَرٌ	[mamārʰ]	przejście
مَائِيّ	[māʿiyyʰ]	wodny, مَاءٌ [māʿʰ] woda
رَبَطَ	(i) (u) [rabaḥa]	wiązać, łączyć
حَوْضٌ	[ḥawḍʰ]	basen, rzeczuś, ل. mn. أَحْوَاضٌ [aḥwāḍʰ]
مُحِيطٌ	[muḥiṭʰ]	ocean, ل. mn. مُحِيطَات
زِرَاعَة	[zirāʿatʰ]	uprawa (ziemi); rolnictwo
تَرَكَّزَ	[tarakkaza]	koncentrować się
وَادٍ	[wādīn]	dolina, wadi (z rodz. الوادى أُلّ), ل. mn. أَوْدِيَة, وَدْيَانٌ [awdiyyatʰ]
زَرَعَ	(a) [zāraʿa]	uprawiać (ziemię)
خَصِيبٌ	[ḥaṣībʰ]	żyzny
تَبَعَ	(a) [nābaʿa]	wypływać (o rzece)

مَجْمُوع	[maǧmūʿ ^{un}]	całokształt, ogół
حَتَل	(i) [ħāma]a	nieść
طَمَى	[ṭamī ^{un}]	namuł, ił, muł
أَخْصَبَ	[aħṣaba]	użyźniać
قِيَصَانٌ	[ʃayaḍān ^{un}]	wylew, powódź, l. mn. قِيَصَانَاتٌ
ذَكَرَ	(u) [ḍākara]	wzmiankować, wspominać
مُؤَرِّخٌ	[muʿarriḥ ^{un}]	historyk
رُومَانِي	[rūmāniyy ^{un}]	rzymski
هِبَةٌ	[hibat ^{un}]	dar, podarek, l. mn. هِبَاتٌ
قِبْطٌ	[ħibṭ ^{un}]	اَقْبَاطٌ [aħbāṭ ^{un}] Koptowie
حَفِيدٌ	[ħafīd ^{un}]	wnuk, potomek, l. mn. أَحْفَادٌ, حَفَدَةٌ [ħafād ^{un} , ħafadāt ^{un}]
قُدَامَاءُ الْمِصْرِيِّينَ	[ħudamāʿu - l - misriyyīn ^a]	lub: اَلْمِصْرِيُّونَ الْقَدَمَاءُ starożytni Egipcjanie
صِفَةٌ	[ḍiffat ^{un}]	صِفَاتٌ [ḍiffāt ^{un}] brzeg (rzeki), l. mn.
الْبَحْرُ الْاَلْبَحْرُ الْاَلْبَحْرُ	[ʿal-baħr ^u - l - ʿabīaḍ ^u - l - mutawāssir ^u]	Morze Śródziemne
خَطٌّ اَلْعَرَبِي	[ħaṭṭ ^u - l - ʿarabī]	równoleżnik
آسِيَا	[ʿāsiyā]	Azja
آسِيَاوِي	[ʿāsiyawīyy ^{un}]	azjatycki
اَلْمُحِيطُ الْاَلْهِنْدِي	[ʿal - muħiṭ ^u - l - hīndī]	Ocean Indyjski
بَحِيرَةُ اَلْبَرْت	[buħāīrat ^u albart]	jezioro Alberta
بَحِيرَةُ فِيمَكْتُورِيَا نِيَانْزَا	[buħāīrat ^u fiktūriyā nīyānza]	jezioro Wiktorii Nianza
اَلْبَحْرُ الْاَلْاَحْمَرُ	[ʿal - baħr ^u - l - ʿaħmar ^u]	Morze Czerwone
قَنَاةُ اَلْاَسْوَيْسِ	[ħanāt ^u - s - suwais ⁱ]	Kanał Sueski

OBJAŚNIENIA

Procent wyraża się przy pomocy liczebnika głównego مائة *sto* z przysłówkiem في lub ب, np.:

ثَلَاثُونَ فِي الْمِائَةِ 30 procent

عِشْرُونَ فِي الْمِائَةِ 20 procent

تَقَعُ مِصْرٌ فِي شِمَالِ اَفْرِيقِيَا الشَّرْقِيَّ } Egipt leży na północ-wschodzie Afryki

Ogólne zasady czytania we współczesnym języku arabskim

Klasyczne normy czytania charakteryzuje wyraźne i dokładne wymawianie wszystkich końcówek — zakończeń przypadkowych oraz tzw. „nunacji” — końcówki nieokreśloności ة (-^{un}).

We współczesnym języku arabskim są w użyciu różne style czytania tekstów. Najczęściej stosowany jest styl polegający na niewymawianiu końcówek-samogłosek (ـِ, ـُ, ـَ) albo wymawianiu ich w zależności od pozycji słowa w zdaniu.

a) nie wymawia się przede wszystkim „nunacji”, tj. końcówki ة [-^{un}], a przy rzeczownikach i przymiotnikach z 2-przypadkową deklinacją nie wymawia się końcówek [-^a].

Przykłady:

رَجُلٌ	wym: [raǧul]	człowiek
السُّودَانُ	[as - sūdān]	Sudan
جَامِعَاتٌ	[ǧāmiʿāt]	uniwersytety
مَصَانِعُ	[maṣāniʿ]	fabryki
بَنَاتٌ	[banāt]	dziewczynki
صَافٍ	[ḍaʿīf]	słaby
حَمْرَاءُ	[ħamrāʾ]	czerwona
غُرُفٌ	[ǧuraf]	pokoje

Końcówki przypadkowe wymawia się jednak w słowach, które „wasłują” się w zdaniu lub wyrażeniu z następującymi po nich imionami np.: عِنْدَ مَغِيبِ الشَّمْسِ [ʿinda maǧībi-š-šams] o zachodzie słońca

b) nie wymawia się tamarbuty (ة) — czyli zakończenia ة [-^{un}] na końcu zdania:

Przykłady:

مَدِينَةٌ	[madīna]	miasto
حَدِيقَةٌ	[ħadiqa]	ogród
شَجَرَةٌ	[šāǧara]	drzewo

أبنية	[ʿabūiya]	gmachy
طلبة	[ṭalaba]	studenci

c) tamarbutę (ة) wymawia się jako [atʰ], jeżeli występuje po niej rzeczownik w stanie nieokreślonym.

Przykłady:

مَدِينَةُ بَغْدَادَ	[madīnatu baġdād]	miasto Bagdad
جَرِيدَةُ صَدِيقِي	[ġarīdatu sadiqī]	gazeta mego kolegi
هِيَ مُعَلِّمَةٌ مَدْرَسَةٍ مِنْ أَلْتَدَارِسِ فِي مَدِينَتِنَا	[hiya mu'allimatun madrasatim min - al - madāris fi madīnatina]	Ona jest nauczycielką jednej ze szkół w naszym mieście
أَرْبَعَةُ دَفَائِرَ	[arba'atu dafātir]	4 zeszyty

d) tamarbutę (ة) wymawia się z końcówką przypadkową, jeżeli imię, kończące się na nią, „wasluje” się w zdaniu lub wyrażeniu z następującym rzeczownikiem lub przymiotnikiem, np.:

فِي أَلْمَدِينَةِ أَلْقَدِيمَةِ	[fi - l - madīnat - l - kadima]	w starym mieście
بِأَللُّغَةِ أَلْعَرَبِيَّةِ	[bi - l - luġat - l - ʿarabiyya]	w języku arabskim, po arabsku
فِي إِدَارَةِ أَلتَّصْنِيعِ	[fi 'idārat - l - maṣna]	w dyrekcji fabryki

e) końcówkę przymiotników urobionych od rzeczowników: ة^{un} [iyya^{un}] wymawia się na końcu zdania jak długie, i' (يَ).

Przykłady:

صِنَاعِي	[sinā'i]	przemysłowy
سِيَّاسِي	[siyāsī]	polityczny
عَرَبِي	[arabī]	arabski
قَوِي	[kawī]	silny

Kończącą rodzaju żeńskiego dla tej grupy przymiotników, ة^{un} [-iyya^{un}]

— wymawia się jak „iyya” (يَا), np.:

جَرِيدَةُ أَلْأُسْبُوعِيَّةِ سِيَّاسِيَّةِ	[ġarīda 'usbū 'iyya siyāsīyya]	tygodnik polityczny
بَدَلَةٌ رَسْمِيَّةِ	[badla rasmiyya]	uniform, mundur

Jeżeli przymiotnik — rzeczownik z końcówką ة^{un} „wasluje” się, to końcówkę tę wymawia się dokładnie, np.:

أَلْمِصْرِيُّ أَلْأَسْمَرُ [al - miṣriyyu - l - ʿasmar] śniady Egipcjanin

f) końcówki imion (rzeczowników, przymiotników) w formie l. mnogiej regularnej ون^{un} [ūna] i liczby podwójnej ين^{un} [aini] wymawia się (na końcu zdania) bez końcowych samogłosek — fathy (نَ, نِ) i kasry (نِ, نٍ), np.:

فِي مَدْرَسَتَيْنِ	[fi madrasatāni]	w dwóch szkołach
أَلْمُصْرِفِيُّونَ أَلْيَوْمَ	[aṣ - ṣuḥufiyyūna - l - miṣriyyūn]	lub bez „waslowania” dziennikarze egipscy
	[aṣ - ṣuḥufiyyūn al - miṣriyyūn]	

g) W zdaniach nominalnych orzeczenie, które występuje w stanie nieokreślonym, czyta się zazwyczaj z pełną końcówką ة^{un} (-un) dla większego zaakcentowania orzeczenia, np.:

بَغْدَادُ مَدِينَةٌ جَمِيلَةٌ	[baġdād madīnatun ġamīla]	Bagdad jest pięknym miastem.
أَبِي مُعَلِّمٌ	[abī mu'allim ^{un}]	Mój ojciec jest nauczycielem.
هِيَ مُنْصَرِّفَةٌ فِي أَلْمُسْتَشْفَى	[hiya munarriḡatun fi - l - mustaṣṣā]	Ona jest pielęgniarką w szpitalu.

h) nie wymawia się zwykle końcowych samogłosek — fathy (نَ) i kasry (نِ) przy zaimkach sufiksalnych 3 osoby l. pojedynczej r. męskiego (هُ, هِ), np.:

فِي مَنْزِلِهِ	wym.: [fī manzillih]	w jego mieszkaniu
رَأَيْتُ أَلْيَوْمَ أُخْتَهُ	wym. [ra'aitu 'al - yawm 'uḡtali]	Widziałem dzisiaj jego siostrę.

i) końcówkę rzeczowników w stanie nieokreślonym w 3 przypadku (acc.) — 'anwin fatha (أَ) (ān) wymawia się dokładnie, np.:

أَخَذْتُ قَلَمًا	[aḡadtu ḡalamān]	Wziąłem ołówek.
إِشْتَرَيْتُ كِتَابًا	[iṣṭaraitu kitābān]	Kupiłem książkę.

الدرس السابع عشر

عيد رمضان

البلاد العربية لها تاريخ قديم. وقد ازدهرت فيها حضارات
و كانت العلوم في مستوى عالٍ مثل علم الفلك و علم الجبر و علم
الطب و غيرها. و ظهر دين الإسلام في البلاد العربية قبل أكثر
من ألف سنة و جاء بتعاليم و ثقافة جديدة. و أصبحت هذه
التعاليم عادات و تقاليد استمرت حتى يومنا هذا.

و حالياً في بلاد الشرق الأدنى و سائر البلدان الإسلامية نجد
أعياداً كثيرة. و لكل بلد أعياده القومية المختلفة كيوم الاستقلال أو
يوم الثورة أو يوم إعلان الجمهورية و غيرها. و لكن لجميع البلدان
الإسلامية أعياد مشتركة دينية. و من أهم الأعياد التي تحتفل
بها البلدان الإسلامية هي عيد الأضحى و عيد الفطر يُدعى كذلك عيد رمضان.

و رمضان عادة قديمة من زمن النبي محمد. و هو فرض على
مسلم بالغ. و هو عبارة عن صوم يستمر شهراً كاملاً و يمتنع
الناس أثناء رمضان عن الأكل و الشرب كل النهار أي من
طلوع الشمس إلى غروبها. و في المساء مباشرة بعد غروب الشمس
تعلن نهاية الصوم من قبل المؤذن من منارته أو بواسطة المدفع
و عندئذ يبتدئ الناس في الشرب و الأكل طوال الليل حتى
شروق الشمس حيث يبتدئ صوم اليوم الثاني. و هكذا حتى نهاية
الشهر. ففي عواصم الدول العربية تزدهر الحياة ليلاً و تفتح أبواب

Końcówki rodzaju żeńskiego w 3 przypadku (acc.) (-atan) nie trzeba
koniecznie wymawiać, np.:

شاهدت مسرحية [šāhadtu masraḥiyya^{an}] lub: Obejrzałem sztukę teatralną.
[šāhadtu masraḥiyya]

j) końcówki przypadkowe w połączeniu z zaimkami sufiksalnymi w funkcji
zaimków dzierżawczych wymawia się dokładnie, np.:

في مدينتنا [fī madīnatina] w naszym mieście
هي تسكن عند والديها [hiya tāsḡunu 'inda wālidaiḥā] Ona mieszka u swych
rodziców.
على رؤسهم [ʿalā ru'ūsihim] na ich głowach

k) nie wymawia się czasami końcówek samogłoskowych czasownika w for-
mie czasu teraźniejszego, tj. dammy (-u):

أشرب [ašrab] piję
تأشرب [tāšrab] pijesz
يشرب [yašrab] (on) pije
نشرب [našrab] pijemy

Praktycznie unika się najczęściej „waslowania” imion w stanie określo-
nym w 1 przypadku (nom.), np.:

البحر الأبيض المتوسط
[al - baḥr 'al - 'abiad 'al - mutawassif] Morze Śródziemne

ĆWICZENIA

Odpowiedzieć na pytania:

- (١) اين تقع مصر؟ (1) أين تقع مصر؟
- (٢) ما هي أهمية قناة السويس؟ (2) ما هي أهمية قناة السويس؟
- (٣) كم كيلومتراً مربعاً تبلغ مساحة مصر؟ (3) كم كيلومتراً مربعاً تبلغ مساحة مصر؟
- (٤) كم تبلغ مساحة الأرض المزروعة؟ (4) كم تبلغ مساحة الأرض المزروعة؟
- (٥) من اين ينبع نهر النيل؟ (5) من أين ينبع نهر النيل؟
- (٦) ماذا يحمل نهر النيل إلى مصر؟ (6) ماذا يحمل نهر النيل إلى مصر؟
- (٧) ماذا قال هيرودس عن مصر؟ (7) ماذا قال هيرودس عن مصر؟
- (٨) من أي الأجناس يتكون سكان مصر؟ (8) من أي الأجناس يتكون سكان مصر؟
- (٩) ما هي لغة مصر؟ (9) ما هي لغة مصر؟
- (١٠) ما هي عاصمة مصر؟ (10) ما هي عاصمة مصر؟



و هذا هو عيد رمضان الذي يستمر ثلاثة
أيام يأكل الناس فيها ويشربون ويمرحون

المعالم التجارية والأندية و المسارح و دور السينما و غيرها من
الملاهي. و بعد نهاية شهر الصوم يفرح الناس و يزورون بعضهم البعض.
فتتقدم الحلويات و المشروبات المنعشة. و هذا هو عيد رمضان
الذي يستمر ثلاثة أيام يأكل الناس فيها و يشربون و يمرحون.

SŁOWNIK

عيد	['id]*	święto, <i>l. mn.</i> أعياد ['a'yād]
قومي	[kawni]	narodowy
ديني	[dīni]	religijny, < دين [dīn] religia
علم	['ilm]	nauka, <i>l. mn.</i> علوم ['ulūm]
علم الفلك	['ilm - l - fālak]	astronomia
علم الجبر	['ilm - l - ġabr]	algebra
حضارة	[ħaḍāra]	cywilizacja, <i>l. mn.</i> حضارات
ظهر (a)	[zāhara]	pojawić się
إسلام	['islām]	islam
تعليم	[ta'lim]	nauczanie, nauka; doktryna, <i>l. mn.</i> تعاليم
تقليد	[taḳlīd]	naśladowanie; tradycja, <i>l. mn.</i> تقاليد
ثورة	[tāwra]	rewolucja
مباشرة	[mubāšāratan]	bezpośrednio
إعلان	['i'lān]	obwieszczenie, proklamowanie
استمر	['istamarra]	trwać, ciągnąć się, يستمر (cz. <i>ter.</i>)
احتفل (بـ...)	['iħtāfala]	świętować, obchodzić (coś)
عيد الأضحي	['id - l - 'aḍḥā]	(rel.) święto składania ofiar
عيد الفطر	['id - l - fi(r)]	(rel.) święto po poście
رمضان	[ramaḍān]	ramadan (miesiąc postu)
زمن	[zāman]	czas, <i>l. mn.</i> أزمان ['azmān]
نبي	[nabi]	prorok, <i>l. mn.</i> أنبياء ['anbiyā']
صوم	[sawm]	post
من قبل	[min ḳibāl]	ze strony, przez (kogoś) (przy stronie biernej)
بالغ	[bālig]	dorośli, pełnoletni

* Późniejszy niż l. 17 nie będą podawane w transkrypcji końcówki nieokreśloności.

Strona bierna

Czasowniki arabskie obok strony czynnej posiadają również stronę bierną. Tworzą ją niektóre formy pochodne czasowników przechodnich.

Strony biernej nie tworzą:

V forma — wyrażająca aspekt zwrotności;

VI forma — wyrażająca aspekt wzajemności;

VII forma — wyrażająca właśnie aspekt bierności;

IX forma — sygnalizująca zmiany koloru.

VIII forma czasownika wyrażająca zwrotność (z pewnymi wyjątkami — p. Lekcja 14, Gramatyka) nie tworzy w zasadzie strony biernej.

a) Strona bierna czasu przeszłego

Stronę bierną czasu przeszłego I formy czasownika oraz form II, III, IV i X tworzy się z form strony czynnej czasu przeszłego przez zamianę samogłoski występującej przy drugiej rdzennej spółgłosce na kasrę (ـِ), a wszystkich poprzedzających samogłosek na dammę (ـَ).

Długa samogłoska ā (اَ) w III formie pochodnej przechodzi odpowiednio w długie ū (و). Pozostała wokalizacja jest taka sama jak w stronie czynnej.

W z ó r:

FORMY	STRONA CZYNNA	STRONA BIERNA
forma I	فَعَلَ	فُعِلَ
forma II	فَعَّلَ	فُعِّلَ
forma III	فَاعَلَ	فُوعِلَ
forma IV	افْعَلَ	أُفْعِلَ
forma X	اسْتَفْعَلَ	اُسْتُفْعِلَ

Przykłady:

كُتِبَ	—	كُتِبَ	zostać napisanym; napisano
بُنِيَ	—	بُنِيَ	zostać zbudowanym; został zbudowany, zbudowano

كَامِلٌ	[kāmil]	pełny, cały
وَجَدَ (I)	[wāğada]	znaleźć, يَجِدُ (cz. ter.)
إِمْتَنَعَ (عن...)	[imtāna'a]	powstrzymać się (od czegoś)
فَرَضَ	[fard]	obowiązek, l. mn. فُرُوشَ
مُسْلِمٌ	[muslim]	muzułmanin
مِدْفَعٌ	[midfa]	działo, armata, l. mn. مَدَافِعُ [madāfi]
وَاسِعَةٌ	[wāsita]	środek, sposób, l. mn. وَسَائِلٌ [wasā'il]
أَعْلَنَ	[a'łana]	ogłaszać, obwieszczać, يُعْلِنُ (cz. ter.)
عِنْدَئِذٍ	[inda'idin]	wówczas
هَكَذَا	[hākada]	i tak, w ten sposób, tak
نَادٍ	[nādin]	klub, (z rodz. النّادِيّ أُنْ), l. mn. أندية
دارُ السِّينَمَا	[dār - s - sinamā]	kino, l. mn. دُورُ السِّينَمَا
مَلهى	[malhān]	lokal rozrywkowy, (z rodz. الملهي أُنْ), l. mn. ملاهي (z rodz. الملهي أُنْ)
فَرِحَ (a)	[fariha]	weselić się, bawić się
قَدَّمَ	[kaddama]	podawać (np. napoje)
حَلْوَاتٌ	[ħalwiyāt]	słodyczne
مَشْرُوبٌ	[mašrūb]	napój, l. mn. مشروبات
مُنْبِشٌ	[mun'iš]	orzechwiąjący
إِبْتَدَأَ	[ibtada'a]	zaczynać; zaczynać się, يَبْتَدِئُ (cz. ter.) [yabtadi'u]
مَرِحَ	[māriħa]	radować się, weselić się
يُدْعَى	[yud'a]	nazywać się (str. bierna od czas. دَعَا (u) wzywać, nazywać)

OBJAŚNIENIA

حَتَّى يَوْمِنَا هَذَا	do dnia dzisiejszego, do dziś dnia
كُلَّ الشَّهَارِ	cały dzień
طَوَالَ اللَّيْلِ	całą noc
لَيْلًا	w nocy, nocą
يُدْعَى كَذَلِكَ	zwany również

II	دَمَّرَ	niszczyć	—	دُمِّرَ	zostać zniszczonym; został zniszczony
III	طَالَعَ	czytać, przeglądać	—	طُوِّلِعَ	zostać przeczytanym; został przeczytany
IV	أَخْبَرَ	powiadomić	—	أُخْبِرَ	zostać powiadomionym; został powiadomiony
	أَقَامَ	urządzić, zorganizować	—	أُقِيمَ	zostać zorganizowanym; został zorganizowany, zorganizowano, urządzono
X	اِسْتَعْمَلَ	wykorzystać, stosować	—	اِسْتُعْمِلَ	zostać wykorzystanym, zastosowanym; został zastosowany, zastosowano, użyto

b) Strona bierna czasu teraźniejszego

Stronę bierną czasu teraźniejszego I formy czasownika oraz form II, III, IV i X tworzy się na podstawie czasu teraźniejszego strony czynnej tych form przez zamianę w I i X formie fathy (ـَ) prefiksu osobowego (ya-) na dammę (ـُ) = (yn-); (w II, III i IV formie w prefiksie osobowym pozostaje damma (ـُ) oraz przez zamianę samogłoski (ـَ) występującej przy drugiej rdzennej spółgłosce na fathe (ـَ). Pozostała wokalizacja jest taka sama jak w stronie czynnej.

W z ó r.

FORMY	STRONA CZYNNA	STRONA BIERNA
I	يَفْعِلُ	يُفْعَلُ
II	يُفْعِلُ	يُفْعَلُ
III	يُفْعِلُ	يُفْعَلُ
IV	يُفْعِلُ	يُفْعَلُ
X	يُسْتَفْعِلُ	يُسْتَفْعَلُ

Przykłady:

يَكْتُبُ	pisze	يُكْتُبُ	jest pisany, pisze się
يَطْحَنُ	miele	يُطْحَنُ	jest mielony, miele się
يَغْرِسُ	sadzi	يُغْرَسُ	jest sadzony, sadi się
يَقُولُ	mówi	يُقَالُ	mówi się
يُرْسِلُ	wysyła	يُرْسَلُ	jest wysyłany, wysyła się
يُسْتَعْمَلُ	używa, stosuje,	يُسْتَفْعَلُ	jest używany, używa się, stosuje się

Czasowniki form pochodnych w stronie biernej czasu przeszłego i teraźniejszego koniugują się identycznie jak w stronie czynnej.

W porównaniu ze stroną czynną, w zdaniu wyrażonym w stronie biernej, rzeczownik-objekt podlegający działaniu występuje w funkcji podmiotu, z którym czasownik-orzeczenie zgadza się co do rodzaju i liczby. Natomiast rzeczownik wyrażający osobę działającą na rzeczownik-objekt, występuje jako dopełnienie. Ponadto do zdania, które ma być wyrażone w stronie biernej, wprowadza się specjalny zwrot dla oznaczenia osoby działającej:

مِنْ قِبَلِ przez (kogoś)

Przykłady:

STRONA CZYNNA

اِسْتَشَارَ الْمُجْتَمِعُونَ كُلُّ الْاِفْتِرَاحَاتِ بِالْاِجْتِمَاعِ

Uczestnicy (zebrania) jednomyślnie zaaprobowali wszystkie rezolucje.

STRONA BIERNA

اُسْتُشِيرَتْ كُلُّ الْاِفْتِرَاحَاتِ مِنْ قِبَلِ الْمُجْتَمِعِينَ بِالْاِجْتِمَاعِ

Wszystkie rezolucje zostały jednomyślnie zaaprobowane przez uczestników (zebrania.)

STRONA CZYNNA

لَقَدَّمُ حُكُومَةُ بُولُونِيَا مُسَاعَدَاتٍ لِلْبُلَادِ الْاِمْنِ الْاَخْرَقِ اِفْتِصَادِيَا

Rząd polski udziela pomocy krajom zacofanym gospodarczo.

STRONA BIERNA

لَقَدَّمُ مُسَاعَدَاتٍ لِلْبُلَادِ الْاِمْنِ الْاَخْرَقِ اِفْتِصَادِيَا مِنْ قِبَلِ حُكُومَةِ بُولُونِيَا

Przez rząd polski udzielana jest pomoc krajom gospodarczo zacofanym.

W stronie biernej może być również wyrażana relacja oddziaływania na obiekt i podlegania temu oddziaływaniu w aspekcie bezosobowym (brak osoby działającej), np.:

نُشِرَ فِي الصُّفْرِ الْبُولُونِيَا مَقَالَاتٌ شَبَقَتْ عَنِ الْبُلَادِ الْاَرَبِيَّةِ

W prasie polskiej zamieszczane są (zamieszcza się) ciekawe artykuły o krajach arabskich.

Niektóre czasowniki w stronie biernej nabrały samodzielnego znaczenia, np.:

وُلِدَ (od وُلِدَ rodzić) urodzić się

زَكِمَ (od زَكِمَ wywołać przeziębienie) przeziębć się

غَشِيَ عَلَيْهِ (od غَشِيَ ogarniać) zemdleć

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (١) متى ظهر الاسلام ؟
- (٢) ما هي بعض العلوم التي تطوّرت في البلاد العربية ؟
- (٣) ما هي الاعياد المشتركة للبلدان الإسلامية ؟
- (٤) ما هو رمضان ؟
- (٥) متى ينتهي الصوم ؟
- (٦) من يعلن نهاية الصوم ؟
- (٧) كم يوماً يستمر رمضان ؟
- (٨) ماذا يعمل الناس بعد مغيب الشمس ؟
- (٩) متى يبدأ عيد رمضان و كم يوماً يستمر ؟

2. Utworzyć stronę bierną czasu przeszłego i teraźniejszo-przyszłego od następujących czasowników:

صَنَعَ (a)	wyrabiać
عَالَجَ	leczyć
أَشْعَلَ	zapalać, podpalać
نَظَّفَ	czyścić
إِعْتَرَفَ	uznać
إِسْتَعْمَدَ	użyć, zastosować

3. Wyrazić następujące zdania w stronie biernej:

- (١) تنشر هذه الجريدة مقالات شائعة.
- (٢) كتب المعلم جلتين بالعربية على السبورة.
- (٣) يستعمل بعض سكان الشرق الأدنى الجمال كوسيلة النقل.
- (٤) أرسلت أول أمس رسالة إلى أخى.

4. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Święto Ramadanu jest jednym z najstarszych świąt muzułmańskich.
- b) W czasie postu ludzie cały dzień nie jedzą i nie piją.
- c) W krajach arabskich obchodzi się liczne święta religijne i narodowe.
- d) W Sudanie co roku w dniu 1. stycznia obchodzi się święto „Dzień Niepodległości”.
- e) Astronomia w krajach arabskich stała (dosł. była) na wysokim poziomie.
- f) O krajach Bliskiego Wschodu dużo się pisze w codziennej prasie.

5. Przetłumaczyć na język polski:

- (١) عيد الثورة المصرية يحتفل به في اليوم الـ ٢٣ من شهر تَمُوز (يوليو) كل سنة.
- (٢) يذهب الناس من صباح أول يوم لعيد رمضان إلى المساجد لأداء صلاة العيد و بعد ذلك يزورون أئامهم و معارفهم.
- (٣) تنشر في الصحف البولونية مقالات كثيرة عن تطور العلاقات التجارية و الثقافية بين بولونيا و البلدان العربية.
- (٤) أسس قسم لجامعة القاهرة في الخرطوم عاصمة السودان.
- (٥) في السنة المقبلة ستفتتح مدرسة ثانوية جديدة في مدينتنا.

LEKCJA OSIEMNASTA

الدرس الثامن عشر

مباراة كرة القدم

غادر احمد قريته ذات يوم إلى الخرطوم لمشاهدة مباراة كرة القدم بين فريقى «الهلال» و «المريخ». ليس أحمد رياضياً و لكنه يحب الرياضة و يتحمس لها. و هذه المباراة مهمة لأنها ستقرر من سيكون بطلاً لهذا العام. قال له الصديق الذى سكن عنده أحمد في العاصمة أنه وقف في الصف أمام شباك التذاكر ثلاث ساعات ليشتري تذكرتين لهما. و كان قد إنتهى بيع التذاكر قبل أسبوعين من تأريخ المباراة و لو لا مساعدة صديقه لكان من المستحيل أن يشاهد هذه المباراة الممتعة. فابتدأت المباراة بهجوم قوى من جانب فريق «الهلال» ما قاومه دفاع «المريخ». و قد لعب فريق «المريخ» بهدوء غريب و ثقة بقواه. فقد هزم «الهلال» في عدة مباريات أثناء السنة. أمّا «الهلال» فإراد أن يستعيد مجده القديم و يرى الكأس مرة أخرى في دولاى ناديه. و لذلك كان يجب عليه أن يفوز مهما كلف

ذلك. و إنتهى الشوط الأول من المباراة بالتعادل دون إصابات. أمّا الشوط الثاني فقد كان أكثر إنتظاماً. و لكسباً يعطى المريخ الفرصة «للهلال» حتى يفوز عليه فقد ركّز نشاطه على الدفاع. و قد بذل «الهلال» جهوده لينتصر و ألاّ يتعادل مع «المريخ». ما رأى أحمد فريقاً مدرباً مثل فريق «الهلال» في تلك المباراة. و ما رأى كذلك أجمل من الإصابة التي سجلها لاعب «الهلال» سالم في مرعى المريخ».

SŁOWNIK

غَادَرَ	[gādara]	wyjeżdżać (do)
قَدَمٌ	[qadam]	stopa, noga, l. mn. أَقْدَامٌ [ʾaḳdām]
فَرِيقٌ	[farīḳ]	ekipa; (sport) drużyna
رِيَاضَةٌ	[riyāḍa]	sport
رِيَاضِيٌّ	[riyāḍī]	sportowy; sportowiec
مُبَارَاةٌ	[mubārāt]	mecz, l. mu. مُبَارَاةَاتٌ
أَحَبُّ	[aḥabba]	lubić, kochać, يُحِبُّ [yuḥibbu] (cz. ter.)
تَحَمَّسَ (لـ...)	[taḥammasa]	entuzjasmować się (czynić)
قَرَّرَ	[qarrara]	decydować, postanawiać
بَطْلٌ	[baṭl]	bohater, mistrz l. mn. أَبْطَالٌ [ʾabṭāl]
عَامٌ	[ām]	rok, l. mn. أَعْوَامٌ [ʾaʿwām]
سَبَّاحٌ	[subbāk]	okno, okienko, l. mn. سَبَّاحِيكٌ
تَذَكُّرَةٌ	[taḍḍkira]	bilet, l. mn. تَذَكُّرَاتٌ [taḍḍakirāt]
بَيْعٌ	[baiʿ]	sprzedaż
مُسَاعَدَةٌ	[musāʿada]	pomoc
تَارِيخٌ	[taʾrīḥ]	data, l. mn. تَوَارِيخٌ [taʾwārīḥ]
مُسْتَحِيلٌ	[mustaḥīl]	niemożliwy
أَنْ	[ʾan]	aby, żeby
هَجُومٌ	[huḡūm]	atak
دَافِعٌ (عَنْ)	[dāfaʿ]	bronić (czegoś)
دِفَاعٌ	[difāʿ]	obrona

قَاوَمَ	[kāwama]	opierać się (czemuś)
بَقَاءٌ	[biʿā]	zaufanie, ufność
أَرَادَ	[ʾarāda]	chcieć, يُرِيدُ [yurīdu] (cz. ter.)
إِسْتَعَادَ	[ʾistaʿāda]	odzyskać, يَسْتَعِيدُ (cz. ter.)
مَجْدٌ	[maḡd]	sława
مُهْمٌ	[muḥim]	ważny
كَأْسٌ	[kaʿs]	puchar, l. mn. كُؤُوسٌ [kuʿūs]
دُولَابٌ	[dūlāb]	szafa, l. mu. دَوَالِبٌ [dawālīb]
فَازَ	[fāza]	zwyciężyć, pokonać, wygrać
سَوَّطٌ	[saw]	(sport.) polowa, l. mu. أَسْوَاطٌ [ʾašwāt]
إِصَابَةٌ	[ʾiṣāba]	(sport.) bramka, goł, l. mu. إِصَابَاتٌ
تَعَادَل	[taʿādala]	zremisować
تَعَادُلٌ	[taʿādul]	równanie; (sport.) remis
إِنْتِظَامٌ	[ʾintizām]	regularność; porządek
أَعْطَى	[ʾaʿṭā]	dać (komuś), يُعْطَى [yuʿṭī] (cz. ter.)
فُرْصَةٌ	[fūrṣa]	okazja, szansa, l. mn. فُرُوسٌ
خَشَى	[ḡattā]	aby
لِكَيْلَا	[likailā]	aby nie
رَكَّزَ	[rakkaza]	skupiać, koncentrować
بَذَلَ (u)	[baḍḍala]	nie szczędzić, nie żałować
أَلَا	[ʾallā]	aby nie
دَرَّبَ	[darraba]	trenować, ćwiczyć
مُدْرَبٌ	[mudarrab]	wyćwiczony
سَجَّلَ	[saḡḡala]	rejestrować; (sport.) wbić (goła)
كَيْفَ		jak, w jaki sposób?
لَاعِبٌ	[lāʾib]	gracz; piłkarz
مَرَامِي	[maruām]	(sport.) bramka, l. mn. مَرَامِيْمٌ [marāmīn]
جُهْدٌ	[ḡahd]	wysiłek, staranie, l. mn. جُهُودٌ [ḡuhūd]
”الهلال”	”المرّيح”	„Półksiężyc”, „Mars” (imiona własne).

Czasownik **غَادَرَ** (إِلَى) znaczy: *wyjeżdżać, opuszczać*. Nie łączy się on z przyimkiem **مِنْ** (z) np.:

غادر القاهرة إلى الإسكندرية	Wyjechał z Kairu do Aleksandrii.
كُرَّةُ الْقَدَمِ	piłka nożna
سُيَّاحَةُ الْقَدَمِ الْكَبِيرِ	kasa biletowa
وَكَانَ قَدْ انْتَهَى الْبَيْعُ	skończyła się sprzedaż

W zdaniu powyższym użyty został czas zaprzeszyły.

وَقَفَ فِي الصَّفِّ	stać w kolejce
مَهْمَا كُنْتَ ذَاكَ	za wszelką cenę
وَأَوْ لَا ...	i gdyby nie to ...

Jest to tzw. spójnik złożony podrzędny, który łączy zdanie podrzędne z głównym. Pierwszy człon **وَلَوْ لَا** występuje przed zdaniem podrzędnym, a drugi — **أَ** przed zdaniem głównym, np.:

لَوْ لَا مُسَاعَدَةُ صَدِيقِهِ أَكَانَ مِنَ الْمُسْتَحِيلِ أَنْ يُسَاهِدَ فَيْدُ الْمُبَارَاةِ الْمَمْتَبِعَةِ
Gdyby nie pomoc (jego) przyjaciela, to nie mógłby (byłoby niemożliwo, aby) obejrzeć tego interesującego meczu.

Czasownik **انْتَهَى** w połączeniu z przyimkiem **بِ** znaczy: *zakończyć się* (czymś) np.:

انْتَهَى السُّوْطُ الْأَوَّلُ مِنَ الْمُبَارَاةِ بِالتَّعَادُلِ
Pierwsza połowa meczu zakończyła się remisem

Czasownik **ابْتَدَأَ** w połączeniu z przyimkiem **بِ** znaczy podobnie: *zacząć się* (czymś, od czegoś), np.:

لَقَدْ ابْتَدَأَتْ الْمُبَارَاةُ بِهَجُومٍ ...	
Mecz zaczął się atakiem (od ataku) ...	
كَانَ يَجِبُ عَلَيْهِ أَنْ يَفُوزَ ...	musiał zwyciężyć
بَدَلْ جُهْدَهُ	nie szepścić wysiłków, dokładać starań
سَجَّلَ إِصَابَةً	zdobyć bramkę, wbić gola

Czasownik **رَأَى** [ra'a] *widzieć*, cz. ter. **يَرَى** [yara] jest czasownikiem nieregularnym i należy do grupy czasowników niepełnych, w których ostatnia tzw. słaba spółgłoska — و, ي — występuje jako trzecia spółgłoska rdzenna.

Czasownik **أَعْطَى** ['a'tā] *dać*, cz. ter. **يُعْطِي** [yu'ti] należy również do czasowników niepełnych. Łączy się z zaimkiem sufiksalnym, np.: **أَعْطَيْتُكَ** *dałem ci*.

Czasownik **أَرَادَ** *chcieć*, czas ter. **يُرِيدُ** — jest IV formą pochodną czasownika **رَادَ** (u) — *badać*, należącego do grupy czasowników nieregularnych tzw. pustych, tj. takich, w których druga spółgłoska rdzenna jest słaba (سِير, رَوَد) ي, و. W koniugacji tego czasownika w cz. przeszłym zachodzą pewne zmiany morfologiczne.

GRAMATYKA

1. Tryb łączący

Tryb łączący wyraża życzenie, cel, wątpliwość, przypuszczenie. Tworzy się go z formy czasu teraźniejszo-przyszłego przez zamianę dammy (ـَ) trzeciej spółgłoski rdzennej na fathę (ـِ) oraz odrzucenie: końcówki ن (na-) po długim ā (و) w 2. i 3. osobie r. męskiego l. mnogiej oraz po długim i (ي) w 2. os. r. żeńskiego l. pojedynczej i końcówki ن po długim ā (أ) w 2. i 3. osobie r. męskiego i żeńskiego l. podwójnej (dualis). Poza tym w 2. i 3. osobie r. męskiego l. mnogiej dochodzi w końcówce graficzny alif (ا).

W z ó r: **يَرْفَعُ**

Np.:	يَرْفَعُ (u),	يَرْفَعُ	يَرْفَعُ
	رَأَى (a),	يَرَى	يَرَى

Odmiana czasownika **رَسَمَ** (u) *rysować*

		l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
—	1. os.	يَرْسُمُ		أَرْسُمُ
(r. m.)	2. os.	تَرْسُمُوا	تَرْسُمَا	تَرْسُمُ
(r. ż.)	2. os.	تَرْسُمِينَ		تَرْسُمِي
(r. m.)	3. os.	يَرْسُمُوا	يَرْسُمَا	يَرْسُمُ
(r. ż.)	3. os.	يَرْسُمِينَ	يَرْسُمَا	يَرْسُمِي

Identycznie odmieniają się wszystkie formy pochodne, np.:

Czasownik صَدَقَ wierzyć

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	صَدَقَ		أَصْدَقَ
(r. m.) 2. os.	صَدَقُوا	صَدَقَا	صَدَقَ
(r. ż.) 2. os.	صَدَقْنَ		صَدَقِي
(r. m.) 3. os.	يَصْدِقُوا	يَصْدِقَا	يَصْدِقَ
(r. ż.) 3. os.	يَصْدِقْنَ	يَصْدِقَا	يَصْدِقِي

Tryb łączący łączy się z tzw. partykułami modalnymi: حَتَّى, لَنْ, كَيْ, أَنْ, aby, żeby, i ich pochodnymi لِكَيْ, لِأَنَّ.

Czasownik w trybie łączącym poprzedzają czasowniki wyrażające pragnienie, życzenie, dążenie, rozkaz, możliwość, powątpiewanie, przypuszczenie, powinność, obowiązek, prośbę, np.:

أَرَادَ	chcieć,	رَغِبَ	pragnąć
طَلَبَ (مِنْ)	prosić,	أَحَبَّ	lubić
إِسْتَطَاعَ	móc,	ظَنَّ	myśleć, przypuszczać
سَمَحَ (لِ)	pozwolić,	يَجِبُ (عَلَى)	trzeba
		يُمْكِنُ	można, wolno itd.

Przykłady:

نُرِيدُ أَنْ نَذْهَبَ الْيَوْمَ إِلَى السِّنَمَا	Chcemy pójść dzisiaj do kina.
هِيَ تُحِبُّ أَنْ تَرْقُصَ	Ona lubi tańczyć.
جِئْتُ لِكَيْ أَسْأَلَهُ عَنْ أَحْوَالِهِ	Przyszedłem do niego, żeby go zapytać o jego sprawy.
لَقَدْ عَزَمْنَا عَلَى مُشَاهَدَةِ هَذِهِ الشَّهْنِيَّةِ حَتَّى نَفْهَمَ إِبْدَاعَ وَوَلَفَهَا	Zdecydowaliśmy się na obejrzenie tej sztuki, aby zrozumieć twórczość jej autora.
يَجِبُ عَلَيْهَا أَنْ تَشْتَرِيَ خُبْزًا لِلْفُطُورِ	Ona musi kupić chleba na śniadanie.
يُمْكِنُهُمْ أَنْ يَدَخُلُوا هُنَا	Oni mogą (wolno im) tutaj paść.
لَيْسَ مِنَ الصَّعْبِ أَنْ نَفْهَمَ هَذَا	Nietrudno (jest) to zrozumieć (dosł. ażebyśmy to zrozumieli).
مِنْ الْمُهَمِّ أَنْ نَتَعَلَّمَ هَذِهِ اللُّغَةَ الْجَمِيلَةَ	Ważne (jest) abyśmy się nauczyli tego pięknego języka.
ذَهَبْتُ إِلَيْهِ أُخِيرًا لِأَتَعَرَّفَ بِهِ	Poszedłem w końcu do niego, żeby się z nim zapoznać.



هِيَ تُحِبُّ أَنْ تَرْقُصَ

Zaprzeczenie wyraża się przy pomocy modalnych partykuł negacji:

(أَنْ + لَا) أَلَا	aby nie
(لَأَنْ + لَا) لَيْلَا	
(كَيْ + لَا) كَيْلَا	
(لِكَيْ + لَا) لَيْكَيْلَا	

Przykłady:

نَهَضْتُ الْيَوْمَ فِي ثَمَانِ السَّاعَةِ السَّادِسَةِ لِكَيْلَا أَتَأَخَّرَ عَنِ الْعَمَلِ
Dzisiaj wstałem punktualnie o godzinie szóstej, żeby nie spóźnić się do pracy.



نَهَضْتُ الْيَوْمَ فِي ثَمَانِ السَّاعَةِ السَّادِسَةِ لِكَيْلَا أَتَأَخَّرَ عَنِ الْعَمَلِ

قُلْ لَهُ أَلَّا يَخْرُجَ فِي الْمَسَاءِ مِنَ الْبَيْتِ

Powiedz mu, aby nie wychodził wieczorem z domu!

Tryb łączący w połączeniu z partykulą negacji — لَنْ [lan] — *nie, nigdy nie*, służy do silniejszego zaakcentowania zaprzeczenia w przyszłości. Takie połączenie oznacza, że dana czynność nigdy nie zostanie w przyszłości wykonana, np.:

هُوَ لَنْ يَدْخُلَ الْجَامِعَةَ On (nigdy) nie wstąpi na uniwersytet.

2. Czasowniki modalne

... (يَجِبُ عَلَى) trzeba, należy (= وَجِبَ (I) musieć)

... (يُمْكِنُ (لِ) أَنْ) można, wolno, (= يُمْكِنُ IV być możliwym)

W odniesieniu do osoby; zaim. suf. + يُمْكِنُ, يُمْكِنُ itd.

... (يُجُوزُ أَنْ) można, wolno, ... (= حَازَ (u) mieć pozwolenie coś zrobić)

... لَا يُجُوزُ أَنْ nie można, nie wolno

Są to tzw. czasowniki modalne, służące do wyrażania modalnego aspektu czynności (obowiązku, konieczności, pozwolenia), wyrażonej przez inny czasownik. Występujący po nich czasownik stoi w trybie łączącym. Występując zawsze w formie czasu teraźniejszego czasowniki modalne nie wskazują na to, kiedy dana czynność jest wykonywana lub kto jest jej autorem.

Aspekt czasu można oddać przez wprowadzenie czasownika كَانَ (u) być, a osobę — za pomocą zaimka sufiksalnego, dołączonego bezpośrednio do czasownika modalnego (np.: يُمْكِنُ ona może, wolno jej...), lub do przyimka stojącego przed czasownikiem, np.: يَجِبُ عَلَيْنَا musimy...)

Odmiana czasownika modalnego يُمْكِنُ móc

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	يُمْكِنُ		يُمْكِنُنِي
(r. m.) 2. os.	يُمْكِنُكُمْ	يُمْكِنُكُمَا	يُمْكِنُكَ
(r. ż.) 2. os.	يُمْكِنُكِ		يُمْكِنُكِ
(r. m.) 3. os.	يُمْكِنُهُمْ	يُمْكِنُهُمَا	يُمْكِنُهُ
(r. ż.) 3. os.	يُمْكِنُهُنَّ		يُمْكِنُهَا

Przykłady:

هَلْ يُمْكِنُنِي أَنْ أَخْرُجَ؟ — czy mogę (czy wolno mi) wyjść?

Zaimek sufiksalny można opuścić, np.:

هَلْ يُمْكِنُ أَنْ أَسْأَلَ؟ Czy można się zapytać?

Odmiana czasownika modalnego يَجِبُ (عَلَى) należy, trzeba

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	يَجِبُ عَلَيْنَا		يَجِبُ عَلَيَّ
(r. m.) 2. os.	يَجِبُ عَلَيْكُمْ	يَجِبُ عَلَيْكُمَا	يَجِبُ عَلَيْكَ
(r. ż.) 2. os.	يَجِبُ عَلَيْكِ		يَجِبُ عَلَيْكِ
(r. m.) 3. os.	يَجِبُ عَلَيْهِمْ	يَجِبُ عَلَيْهِمَا	يَجِبُ عَلَيْهِ
(r. ż.) 3. os.	يَجِبُ عَلَيْهِنَّ		يَجِبُ عَلَيْهَا

Tak samo odmienia się czasownik modalny يَجِبُ z czasownikiem posiłkowym كَانَ oraz w czasie przyszłym.

Przykłady:

يَجِبُ عَلَيَّ أَنْ أُرْسِلَ بِرَقِيَّةٍ إِلَى وَالِدَيْهِ
Musiał wysłać telegram do swoich rodziców.

كَانَ يَجِبُ عَلَيَّ أَنْ أَسْتَأْجِرَ غُرْفَةً مُنْفَصِلَةً
Musiałem wynająć oddzielny pokój.

Czasownik modalny czasami można opuścić, np.:

كَانَ عَلَيَّ أَنْ أَذْهَبَ إِلَى الْحَلَّاقِ
Musiałem pójść do fryzjera.

وَعَلَيَّ أَنْ أَصْبِقَ هَذَا؟
I ja mam w to wierzyć?

Słownictwo arabskie zawiera pewną ilość czasowników, które oprócz swego podstawowego znaczenia spełniają funkcję czasowników posiłkowych i oznaczają: *zaczynać* (coś robić), *kontynuować* (coś), *nie przestawać* (coś robić)

Są to:

- بَدَأَ (a) zaczynać
أَخَذَ (u) brać (się) (do czegoś); wziąć się (do czegoś)
أَصْبَحَ (IV) stać się; zaczynać
صَارَ (i) stać się; zaczynać
سَرَعَ (a) zaczynać
جَعَلَ (a) robić; zaczynać
ظَلَّ (a) pozostawać, trwać; kontynuować
زَالَ (a) (z partykulą negacji لَا, لاَ): nie przestawać, robić (coś) nadal

W przeciwieństwie do czasowników modalnych występujące po nich czasowniki nie wymagają użycia formy trybu łączącego. Stawia się je po prostu w formie czasu teraźniejszo-przyszłego, np.:

- أَخَذَ يَقْرَأُ Zaczęły czytać.
هُوَ بَدَأَ يَعْمَلُ فِي مَكْتَبِ الْبَرِيدِ On zaczął pracować na poczcie i nadal tam pracuje.
وَلَا يَزَالُ يَعْمَلُ فِيهِ
ظَلَّ الْوَلَدُ يَلْعَبُ بِالْكُرَةِ Chłopiec nadal grał w piłkę.
فَامَّ الْعَلِيمُ وَ سَرَعَ يَكْتُبُ عَلَى السَّبُورَةِ Nauczyciel wstał i zaczął pisać na tablicy.

Zamiast czasownika występującego w formie czasu teraźniejszego, po czasownikach posiłkowych kategorii — zaczynać, kontynuować, można użyć formy masdaru (rzeczownika odczasownikowego) z jednoczesnym wprowadzeniem przyimka فِي, np.:

- أَخَذَ يَكْتُبُ zaczął pisać سَرَعْنَا نَضْفِقُ zaczęliśmy klaskać
أَخَذَ فِي الْكِتَابَةِ zaczął pisać سَرَعْنَا فِي الضَّفْفِقِ zaczęliśmy klaskać

3. Masdar w zastępstwie form osobowych czasownika

Masdar może być niekiedy użyty zamiast form osobowych czasownika i wówczas nabiera sam charakteru czasownikowego. W tej funkcji może zastępować formy trybu łączącego. Stoi zawsze w stanie określonym (z rodz. 'al-), w 3 przypadku (acc.), np.:

- أُرِيدُ الدُّخُولَ → أُرِيدُ أَنْ أَدْخُلَ chcę wejść
نُرَقِّبُ الدِّرَاسَةَ → نُرَقِّبُ أَنْ نُدْرُسَ pragniemy studiować

Po czasownikach modalnych masdar występuje w 1 przypadku (nom.), np.:

- يُمْكِنُهُمُ الدُّخُولُ → يُمْكِنُهُمْ أَنْ يَدْخُلُوا mogą palić
يَجِبُ عَلَيْكَ التَّوَمُّ → يَجِبُ عَلَيْكَ أَنْ تَتَوَمَّ musisz spać

4. Czasowniki: أَرَادَ (a) widzieć, أَعْطَى (a) dąć

Odmiana

Czasownik أَعْطَى dąć

Czas przeszły

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أَعْطَيْنَا		أَعْطَيْتُ
(r. m.) 2. os.	أَعْطَيْنَاهُمْ	أَعْطَيْنَاهُمَا	أَعْطَيْتَ
(r. ż.) 2. os.	أَعْطَيْنَاهُنَّ		أَعْطَيْتِ
(r. m.) 3. os.	أَعْطَوْا	أَعْطَيْنَا	أَعْطَى
(r. ż.) 3. os.	أَعْطَيْنَ	أَعْطَيْنَا	أَعْطَتْ

Czas teraźniejszy

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أُعْطِي		أُعْطِي
(r. m.) 2. os.	تُعْطُونَ	تُعْطِيَانِ	تُعْطِي
(r. ż.) 2. os.	تُعْطِينَ		تُعْطِينَ
(r. m.) 3. os.	يُعْطُونَ	يُعْطِيَانِ	يُعْطِي
(r. ż.) 3. os.	يُعْطِينَ	يُعْطِيَانِ	يُعْطِي

Tryb łączący

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أُعْطِي		أُعْطِي
(r. m.) 2. os.	نُعْطُوا	نُعْطِيَانِ	نُعْطِي
(r. ż.) 2. os.	تُعْطِينَ		تُعْطِي
(r. m.) 3. os.	يُعْطُوا	يُعْطِيَانِ	يُعْطِي
(r. ż.) 3. os.	يُعْطِينَ	يُعْطِيَانِ	يُعْطِي

Imiesłów: a) strony czynnej: مُعْطٍ

b) strony biernej: مُعْطِيَاتٌ, مُعْطِيٌ (1. mnoga)

Masdar: ^{عطا} إعطا

Tryb rozkazujący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
(r. m.)	أَعْطُوا	أَعْطِينَا	أَعْطِ
(r. ż.)	أَعْطِينَ		أَعْطِي

Czasownik ^{رأى} رأى (a) *widzieć*

Czas przeszły

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	رَأَيْنَا		رَأَيْتُ
(r. m.) 2. os.	رَأَيْتُمْ	رَأَيْتُنَا	رَأَيْتَ
(r. ż.) 2. os.	رَأَيْتُنَّ		رَأَيْتِ
(r. m.) 3. os.	رَأَوْا	رَأَى	رَأَى
(r. ż.) 3. os.	رَأَيْنَ	رَأَتْ	رَأَتْ

Czas teraźniejszy

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	نَرَى		أَرَى
(r. m.) 2. os.	تَرَوْنَ	تَرَوْنِي	تَرَى
(r. ż.) 2. os.	تَرَيْنَ		تَرِينَ
(r. m.) 3. os.	يَرَوْنَ	يَرَانِي	يَرَى
(r. ż.) 3. os.	يَرَيْنَ	يَرَانِي	يَرَى

Tryb łączący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	نَرَى		أَرَى
(r. m.) 2. os.	تَرَوْنَا	تَرَوْنِي	تَرَى
(r. ż.) 2. os.	تَرَيْنَا		تَرِينَ
(r. m.) 3. os.	يَرَوْنَا	يَرَانِي	يَرَى
(r. ż.) 3. os.	يَرَيْنَا	يَرَانِي	يَرَى

Imiesłowy: a) strony czynnej: رأى (r. m.) رأيت (r. ż.) (l. mn.) رأى

b) strony biernej: رُئِيَ

Masdar: ^{نظر} رأى pogląd, zdanie

Tryb rozkazujący: od czasownika ^{نظر} نظر (u) *patrzeć*, ^{نظر} انظر *patrz!*

Czasownik ^{أراد} أراد (IV) *chcieć*

Czas przeszły

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَرَدْنَا		أَرَدْتُ
(r. m.) 2. os.	أَرَدْتُمْ	أَرَدْتُنَا	أَرَدْتَ
(r. ż.) 2. os.	أَرَدْتُنَّ		أَرَدْتِ
(r. m.) 3. os.	أَرَادُوا	أَرَادَا	أَرَادَ
(r. ż.) 3. os.	أَرَادُوا	أَرَادَتَا	أَرَادَتْ

Czas teraźniejszy

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أُرِيدُ		أُرِيدُ
(r. m.) 2. os.	تُرِيدُونَ	تُرِيدَانِي	تُرِيدُ
(r. ż.) 2. os.	تُرِيدِينَ		تُرِيدِينَ
(r. m.) 3. os.	يُرِيدُونَ	يُرِيدَانِي	يُرِيدُ
(r. ż.) 3. os.	يُرِيدُونَ	يُرِيدَانِي	يُرِيدُ

Masdar: ^{أراد} أراد *chęć, ochota; wola*

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (1) إلى أين سافر أحمد من قريته؟
- (2) بين أي فريقين ستجري المباراة؟
- (3) هل أحمد من عشاق الرياضة؟
- (4) متى انتهى بيع التذاكر؟
- (5) من اشترى له تذكرة المباراة؟
- (6) هل كانت هذه المباراة هامة ولماذا؟

- (٧) بأيّ نتيجة إنتهى الشوط الأول من المباراة؟
 (٨) لماذا لعب «المرّيح» بهدوء وثقة؟
 (٩) لماذا أراد «الهلّال» أن يتصر؟
 (١٠) كيف إنتهت المباراة بين الفريقين؟
 (١١) كم إصابةً سجّلها فريق الهلال؟
 (١٢) من سجّل هذه الإصابات؟

2. Odmienić w trybie łączącym następujące czasowniki:

سافرَ	(a) otwierać,	فتحَ	wyjeżdżać
تعارَفَ	tłumaczyć,	ترجمَ	zapoznać się
استخدمَ	uczestniczyć,	اشتركَ	stosować, wykorzystywać

3. Przetłumaczyć na język polski:

- (١) يجب علينا أن نتكلّم كثيراً باللغة العربية.
 (٢) كان يجب عليّ أن أزور صديقي في المستشفى.
 (٣) هل تريد أن تذهب إلى مباراة كرة القدم؟
 (٤) يجب على فريقنا ألا يتعادل مع فريقهم.
 (٥) اشتريت جريدة لكي أرى ما يجري في العالم.
 (٦) إن أسافر إلى فرنسا في الشتاء.
 (٧) لا أزال أدرس في أكاديمية الطب.
 (٨) بدأت في دراسة اللغة الفرنسية.
 (٩) بدأنا نفهم كثيراً من الكلمات العربية.
 (١٠) أصبح الطقس جميلاً.
 (١١) وقفت وقتاً طويلاً في الصف لأشتري تذكرة المسرح.
 (١٢) أحب مشاهدة الأفلام الدائنة.
 (١٣) نحب أن نلعب بكرة القدم.
 (١٤) نحب الصيف أكثر من الشتاء.
 (١٥) أعطيني فنجاناً من القهوة السوداء.

4. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Zdecydowałem się w końcu napisać list do jednego z moich przyjaciół, aby dowiedzieć się, co się u niego dzieje.
 b) Chcemy wyjechać w przyszłym roku do jednego z krajów arabskich, żeby mówić stale (cały czas) po arabsku.
 c) Nie jest łatwo uczyć się języka arabskiego bez pomocy nauczyciela.
 d) Oni mogą przyjść do nas w niedzielę wieczorem na kawę.

- e) W czasie lekcji nie możemy (nie wolno nam) rozmawiać głośno.
 f) Gdyby nie silna obrona naszej drużyny, byłoby niemożliwe, abyśmy wygrali ten ważny mecz.
 g) Dałem memu bratu pięć piastrow, aby poszedł do sklepu (دكان) i kupił chleba.
 h) Dzięki pomocy mego kolegi mogłem obejrzeć mecz między drużynami: „Półksiężyc” i „Marsa”.

LEKCJA DZIEWIĘTNASTA

الدرس التاسع عشر

١

في السوق

يعمل مصطفى في مكتب السياحة في مدينة دمشق. وفي يوم من الأيام كان عليه أن يذهب مع وفد نجاري وصل من هولندا لزيارة الأسواق الدمشقية المشهورة. هذا الوفد الهولندي لم يكن في سوريا من قبل. إن الأسواق البلديّة في دمشق من أجمل الأسواق العربيّة في الشرق الأدنى. وقد اشتهرت بأنسجتها الفخمة من القطن والصوف ومن الحرير. فتمتاز هذه المصنوعات بأشكالها والوانها البديعة التي تلمع تحت الشمس. والسوق مليء بالناس وينبض بالحياة من الصباح إلى المساء.

وكل البضائع معروضة على الطااولات أو معلّقة على حيطان المباني. وسمع أعضاء الوفد عن هذا السوق ولكنهم لم يروه بأعينهم. وكان على مصطفى قبل أن يأخذهم إلى السوق أن يقص عليهم بالإيجاز قصّة تأسيس هذا السوق العتيق. وأخيراً ذهبوا وتفروّجوا على البضائع المعروضة. وقد أعجبهم المصنوعات اليدويّة. ولو لا أنهم جاؤوا بأنفسهم إلى دمشق لما صدّقوا أنه يمكن إنتاج مثل هذه الأشياء باليد.

أحمد: كيف حالك يا حسن؟ ماذا عندك من أخبار جديدة؟

هل سمعت عن حضور فرقة السيرك إلى مدينتنا؟

حسن: لا، لم أسمع شيئاً عن هذا. من أخبرك بذلك؟

أحمد: قال لي سمير أن السيرك الصيني قد نصب خيامه قبل يومين في ميدان الحرية. وللأسف لم أستطع مقابلتك قبل ذلك. لو ذهبت إلى هذا السيرك لرأيت العجائب.

حسن: — يا أحمد إنك دائماً تعلم عن كل شيء و دائماً تخبرني عندما يفوت الاوان. فأرجوك يا صديقي إذا عرفت شيئاً في المستقبل عن أي عرض فني فأخبرني في الوقت المناسب حتى أستطيع الذهاب كذلك.

أحمد: — حسناً سأخبرك بالتأكيد فتصوّر يا حسن أن أحداً من البهلولوات رمى نفسه تحت مخالب الأسد. فتوَلَّى الرعب المتفرجين ولم يفهموا أن هذا العرض كان نعمة من برنامج السيرك وليس هذا الأسد سوى حيواناً أليفاً و مروضاً.

SŁOWNIK

وَفْدٌ	[wafɗ]	delegacja, l. mn.
سُوقٌ	[sūq]	bazar, rynek, l. mn.
دِمَشْقٌ	[dimasq]	Damaszek
دِمَشْقِيٌّ	[dimasqi]	damasceński
هَوْلَنْدَا	[hūlandā]	Holandia
هَوْلَنْدِيٌّ	[hūlandi]	holenderski; Holender
مِنْ قَبْلُ	[min kablu]	przedtem, w
قَبْلَ ذَلِكَ	[kabla dālik]	przedtem

قَبْلُ أَنْ	[kabla 'an]	zanim
بَلَدِيٌّ	[bāladī]	miejski, municypalny
إِسْتَشْهَرَ (-)	[istāshara]	wslawić się (czymś), słynąć (z czegoś)
نَسِيجٌ	[nasiğ]	tkanina, l. mn.
فُطْنٌ	[fuṭn]	bawełna
صُوفٌ	[sūf]	wełna
خَبِيرٌ	[ħarīr]	jedwab
إِمْتَاَزٌ (-)	[imtāza]	wyróżniać się, odznaczać się (czymś), (cz. ter.)
تَصْنُوعَاتٌ	[tasnū'āt]	wyroby
سِوَى	[siwā]	z wyjątkiem, prócz, tylko
بَدِيعٌ	[badī']	świetny, wspaniały
فَخْمٌ	[faħm]	pyszny, wspaniały
لَمَعَ (a)	[lāma'a]	lśnić, błyszczeć
شُعَاعٌ	[šū'a]	promień, l. mn.
أَلِيفٌ	['alif]	oswojony
مُرْوَضٌ	[murḍwawḍ]	wytresowany,
مَلِيٌّ	[malī]	pełny, wypełniony
بِعَاةٌ	[biḍā'a]	towar, l. mn.
عَرَضٌ (i)	['araḍa]	wystawiać, eksponować
تَفَرَّجٌ	[tafārrağ]	ogłądać (coś)
مُتَفَرِّجٌ	[mutafārriğ]	ogłądający, widz
قَصٌّ (u)	[kasṣa]	opowiadać, (cz. ter.)
قِصَّةٌ	[kiṣṣa]	opowiadanie, historia, l. mn.
خَيْمَةٌ	[ħāima]	namiot, l. mn.
يَدَوِيٌّ	[yādawi]	ręczny, < يد [yad] ręka
رَأَى بِعَيْنَيْهِ	[ra'a bi - 'ainaihi]	widzieć na własne oczy
بِالِإِيجَازِ	[bi - l - 'iğāz]	krótco, pokrótce
عَتِيقٌ	['atīk]	bardzo stary, starożytny
مُحَادَاةٌ	[muħāda'a]	rozmowa
نُومْرَةٌ	[nūmra]	numer (także w imprezie artystycznej), l. mn.
فِرْقَةٌ	[firka]	grupa, zespół, trupa, l. mn.

سِيرَكْ	[sīrk]	cyrk
خَبَرٌ	[ḥābar]	wiadomość, l. mn. أَخْبَارٌ
حُضُورٌ	[ḥudūr]	przybycie, obecność
نَصَبٌ	(u) [naṣaba]	ustawić
مُقَابَلَةٌ	[muḳābala]	spotkanie
مِخْلَبٌ	[miḥlab]	pazur, szpon, l. mn. مِخَالِبٌ
عَجَائِبٌ	[ağība]	osobliwość, cudo, l. mn. عَجَائِبٌ
فَاتٌ	(u) [fata]	przechodzić, mijać (o czasie)
أَوَانٌ	[awān]	czas, l. mn. أَوَانٌ
رَجَا	(u) [rağā]	prosić, رَجَوُ [varğū] (cz. ter.)
تَوَلَّى	[tawāllā]	ogarniać (o uczuciu)
رُغْبٌ	[ru'b]	przeżalenie, strach
عَرَضٌ	[ʿarḍ]	pokaz, spektakl
تَصَوَّرَ	[taṣāwwara]	wyobrażać (sobie)
بَهْلَوَانٌ	[bahlawān]	akrobata, l. mn. بَهْلَوَانَاتٌ
فَنِّي	[fami]	artystyczny
بِإِتْمَانٍ	[bi - t - ta'kīd]	na pewno, z pewnością
مِثْلُ هَذَا	[miṭl' haḏā]	taki
مِثْلُ هَذِهِ	[miṭl' haḏih]	taka; takie
صِينِي	[sīnī]	chiński; Chińczyk
مَيْدَانٌ	[maidān]	plac, l. mn. مَيَادِينٌ
كُلُّ شَيْءٍ	[kull' šai'in]	wszystko (dosł. każda rzecz)

OBJAŚNIENIA

رَمَى نَفْسَهُ	rzucić się
مُصْطَفَى	Mustafa (imię własne)
جَاءُوا بِأَنْفُسِهِمْ	przyszli sami (tzn. <i>osobiście</i>), przyjechali sami
مِثْلُ هَذِهِ الْأَشْيَاءِ	takie rzeczy
كَيْفَ حَالُكَ؟	Jak się masz?
لَمَّا عِنْدَكَ مِنْ أَخْبَارٍ جَدِيدَةٍ؟	Co u ciebie nowego? Co słychać u ciebie?

Zwrot لَيْسَ... سِوَى oznacza: *tylko* np:

لَيْسَ لَهُمْ سِوَى طِفْلٍ وَاحِدٍ Oni mają tylko jedno dziecko.

GRAMATYKA

1. Tryb „ścięty”

Tryb ten tworzy się z formy czasu teraźniejszego przez zamianę końcowej dammy (ـا) na sukun (ـ). Końcówka ن (na), podobnie jak w trybie łączącym, po długich samogłoskach, i' (ـِ) (w 2. os. r. żeńskiego l. pojedynczej) i u' (ـُ) (w 2. i 3. os. r. męskiego l. mnogiej) — odpada. Na miejsce tej końcówki w 2. i 3. os. r. męskiego l. mnogiej wchodzi graficzny alif (ا). W liczbie podwójnej po długiej samogłosce, a' (ـَا) odpada końcówka ن (ni).

W z ó r: يَفْعُلُ

Odmiana czasownika رَسَمَ (u) *rysować*

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَرْسَمُ		أَرْسَمُ
(r. m.) 2. os.	تَرْسُمُوا	تَرْسَمَا	{ تَرْسُمُ تَرْسُمِي }
(r. ż.) 2. os.	تَرْسُمْنَ		
(r. m.) 3. os.	يَرْسُمُوا	يَرْسَمَا	يَرْسَمُ
(r. ż.) 3. os.	يَرْسُمْنَ	يَرْسَمَا	يَرْسَمُ

Przy czasownikach z trzecią spółgłoską słabą, zanika słabe ی [ya], o ile nie oznacza wzdłużenia samogłoski (ـِـ)

Czasownik أَعْطَى *dać*

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أُعْطِي		أُعْطِي
(r. m.) 2. os.	تُعْطُوا	تُعْطِيَا	{ تُعْطِي تُعْطِي }
(r. ż.) 2. os.	تُعْطِينَ		
(r. m.) 3. os.	يُعْطُوا	يُعْطِيَا	يُعْطِي
(r. ż.) 3. os.	يُعْطِينَ	يُعْطِيَا	يُعْطِي

Czasownik **أَعْرِفُ** *wiedzieć*,

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَرَّ		أَرَّ
(r. m.) 2. os.	تَرَوَا	تَرَانَا	{ تَرَّ تَرَى
(r. ż.) 2. os.	تَرَيْنَ		
(r. m.) 3. os.	يَرَوَا	يَرَانَا	يَرَّ
(r. ż.) 3. os.	يَرَيْنَ	يَرَانَا	يَرَّ

Tryb ten w połączeniu z partykułami warunkowymi: إذا , ان — *jeżeli*,
wyraża czynność warunkową realną w przyszłości.

Czasownik w trybie „ściętym” występuje zarówno w zdaniu głównym, jak i podrzędnym, np.:

إِذَا زُرَّ الْمُتَحَفُّ الْقَيْطِيَّ بِالْقَاهِرَةِ زُرَّ تُحَفُّ الْفَنَّ الْقَيْطِيَّ الْبَدِيعَةَ الْمُتَعَدِّدَةَ

Jeżeli odwiedzimy muzeum koptyjskie w Kairze, (to) zobaczymy liczne, wspaniałe dzieła sztuki koptyjskiej.

إِنْ تَقَابَلُوا أَهْكَ فَقُلْ لَهُ أَنْ يَحْضُرَ إِلَيَّ مَسَاءَ الْيَوْمِ...

Jeżeli spotkasz swego brata, (to) powiedz mu, żeby do mnie przyszedł dzisiaj wieczorem.

Czynność warunkową realną w aspekcie przyszłości można również wyrazić poprzez postawienie orzeczenia zdania głównego w czasie przyszłym, a orzeczenia zdania podrzędnego — w czasie przeszłym, np.:

إِنْ يَشَاءُ إِلَيَّ فَتَجِدُنِي فِي الْيَمِّ

Jeżeli do mnie przyjdiesz, to zastaniesz mnie w domu.

W połączeniu z partykułą negacji 𐤊 nie, tryb „święty” służy do wyrażania zaprzeczenia w czasie przeszłym. W porównaniu z partykułą negacji dla czasu przeszłego — 𐤊 nie, zaprzeczenie przy pomocy trybu „świętego” i partykuły 𐤊 ma odcień bardziej absolutny, podobnie jak partykuła negacji 𐤊 w połączeniu z formą trybu łączącego.

Przykłady:

نَمْ أَشَمَرْ سَمِيَا عَرْنِ هَذَا (Absolutnie) nic o tym nie slyszalem.

نعم أَرَسَمْتُ Nic nie widziałem.

Tryb „ścięty” w połączeniu z przyimkiem *↓* służy do tworzenia trybu rozkazującego 1 i 3 osoby, np.:

لِيَذْهَبْ	niech idzie
لِيَعِشْ	niech żyje
لِيَذْهَبْ	idźmy
لِيَنْتَقِرْ حَوَالَا	niech oglądają

W połączeniu z partykułą negacji \bar{y} służy do wyrażania zaprzeczenia w trybie rozkazującym, np.:

لَا تَكْتُبْ	nie pisz!
لَا تَضْحَكُوا	nie śmieciecie się!
لَا تَخْرُجْ	nie wychodź! (r. żeński)
لَا تَكْذِبْ	nie kłamcie! (l. podw.)
لَا تَنْظُرْ	nie patrzcie! (r. żeński)

U w a g a: Przy dodaniu spójnika ۞ przyimek ۞ traci kasrę (۞) i otrzymuje sukun (۞), np.:

(a) więc niech idzie
niech żyje

2. Wyrażanie czynności warunkowej przy pomocy czasu przeszłego

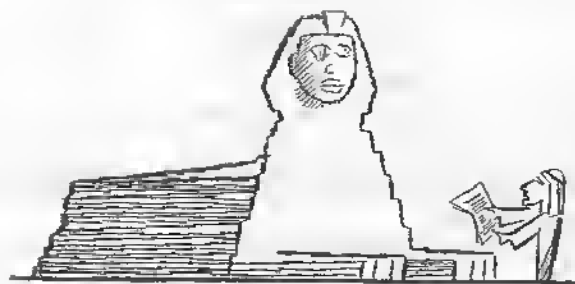
Forma czasu przeszłego w połączeniu z partykułami warunkowymi złożonymi: $\text{إِنْ} \dots \text{إِذَا} \dots \text{أَوْ} \dots$ — *gdyby* ..., (*to*) ... służy do wyrażania czynności warunkowej nierealnej w odniesieniu do przeszłości. Pierwszy człon partykuły warunkowej złożonej (إِنْ , إِذَا , أَوْ) stoi przed orzeczeniem zdania podrzędnego, a drugi (ج) — przed orzeczeniem zdania głównego. Obydwa orzeczenia stoją w czasie przeszłym, np.:

أَوْ كَانَ عِنْدِي وَفْتُ لَدَهَبْتُ إِلَى مُبَارَاةٍ كَرِيْمٍ الْقَدَمِ

Gdybym miał czas, (to) poszedłbym na mecz piłki nożnej.

لَوْ فَزَأَتْ الْجَبَرَاتُ كُلَّ يَوْمٍ لَعَرَفَتْ مَا يَجْرِي فِي الْعَالَمِ

Gdybyś czytał codziennie gazety, (to) wiedziałbyś, co się dzieje na świecie.



أَوْ فَرَأَتْ الْجَرَائِدَ كُلَّ يَوْمٍ ائْتَمَرَتْ مَا يَجْرِي
فِي الْعَالَمِ الْوَاسِعِ

إِذَا جِئْتَنِي لَوْجَدْتَنِي فِي الْبَيْتِ
Gdybyś przyszedł do mnie, (to) zastałbyś mnie w domu.

إِنْ تَعَلَّمْتَ هَذَا اللُّغَةَ لَتَعْرِفَهَا
Gdybyś uczył się tego języka, (to)byś go znał.

لَمْ Zaprzeczenie wyraża się przy pomocy partykuły negacji لَمْ

W z ó r:

لَوْ لَمْ.....لَ (لَمَّا)

أَوْ لَمْ نَشْكُكُمْ الْعَرَبِيَّةَ دَائِمًا لَتَسِيئَتْهَا بَسْرَةً

Gdybyśmy nie rozmawiali stale po arabsku, szybko zapomnielibyśmy go.

أَوْ لَمْ تُوقِظْنِي الْيَوْمَ فِي الصَّبَاحِ الْبَاكِرِ لَمَا لَحِثْتُ الْإِطَّارَ

Gdybyś mnie nie zbudził dzisiaj wcześniej rano, nie zdążyłbym na pociąg.

3. Zdanie podrzędne czasowe

Zdanie podrzędne czasowe łączy się z orzeczeniem zdania głównego za pomocą spójników czasowych; *عِنْدَمَا*, *لَمَّا* *gdy*, *تَعْدَ أَنْ* *potem (jak)*, *يَتِمَّا* *podczas gdy*; *قَبْلَ أَنْ* *zanim*, *حَتَّى* *póki nie, aż* i innych.

Przykłady:

عِنْدَمَا رَجَعْتُ مِنَ الْمَكْتَبِ قَابَلْتُ صَدِيقِي الَّذِي تَسْكُنُ قَرِيبًا مِنِّي

Gdy wracałem z biura, spotkałem swego kolegę, który mieszka blisko mnie.

حَصَرْنَا إِلَى النَّاعِبِ لَمَّا إِتَقَدَّاتِ الْمُبَارَاةُ

Przyszedliśmy na stadion, gdy zaczął się mecz.

Po spójniku czasowym *قَبْلَ أَنْ* *zanim* orzeczenie zdania podrzędnego stoi zawsze w trybie łączącym

قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ مِنَ الْمَتْنِ نَدْفَعُ الْحِسَابَ

Zanim wyjdziemy z kawiarni, zapłacimy rachunek

4. Wyrażanie aspektu zwrotnego czasownika

Obok niektórych form pochodnych o znaczeniu zwrotnym, zwrotność czasownika można niekiedy wyrazić przy pomocy rzeczownika *نَفْسٌ* *dnusza*, (l. mn.) *أَنْفُسٌ* w połączeniu z zaimkiem sufiksальnym.

np.: رَمَى نَفْسَهُ rzucić się

Takie połączenie jest równoznaczne z VIII formą pochodną tego czasownika — *إِرْتَمَى* *rzucić się*.

Słowo *نَفْسٌ* wyraża także zwrotność w znaczeniu: *sobie, siebie*, np.:

كَذَّبَ نَفْسَهُ zaprzeczać sobie (samemu)

وَسَأَلْتُ نَفْسِي zapytałem siebie

W połączeniu z zaimkiem sufiksальnym i przyimkiem *بِ* (بِ) słowo *نَفْسٌ* w postpozycji (po czasowniku) oznacza odpowiednio: *sam, sama, sami*, np.:

أَرْسَلْتُ نَفْسِي هَذِهِ الْتَرْقِيَّةَ Wysłałem sam ten telegram.

وَأَخِيرًا جَاءُوا بِأَنْفُسِهِمْ I w końcu przyszedli sami.

Słowo *نَفْسٌ* może wreszcie oznaczać — *sam, ten sam*. Może ono występować w prepozycji lub postpozycji. W postpozycji łączy się z zaimkiem sufiksальnym, np.:

في نفس الوقت	w tym samym czasie
في اليوم نفسه	w tym samym dniu
في نفس الوسط	w samym centrum

Rzeczowniki: شيء *rzecz; coś* i أحد *jeden* spełniają rolę zaimków nieokreślonych — *coś, ktoś, np.*:

صَاحِبِي أَحَدَ	Ktoś mnie uderzył.
اِشْتَرَيْتُ شَيْئًا لِلْأَكْلِ	Kupiłem coś do jedzenia.

W połączeniu z partykułami negacji czasowej لَا, مَا, لَمْ nie rzeczowniki te znaczą: *nie, nikt, np.*:

لَمْ نَرِ أَحَدًا	Nie widzieliśmy nikogo.
مَا أَرَدْتُ شَيْئًا	Nic nie chciałem.
لَا يَسْمَعُ أَحَدٌ	Nikt nie słyzy.

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (1) أين يشتغل مصطفى؟
- (2) من أي بلد جاء الوفد التجاري إلى دمشق؟
- (3) إلى أين ذهب معهم مصطفى؟
- (4) بما اشتهرت الأسواق الدمشقية؟
- (5) بما تمتاز المصنوعات المروضة في السوق؟
- (6) هل كثير من الناس يزورون الأسواق في دمشق؟
- (7) هل كان الوفد الهولندي في سوريا من قبل؟
- (8) هل أعجبتهم المصنوعات اليدوية؟

2. Odmienić w trybie „ścisłym” następujące czasowniki:

غَضِبَ	(a) gniewać się,	كَرَّرَ	powtarzać
نَظَرَ	oglądać,	اِشْتَمَ	pożerać, pochłaniać

3. Odmienić w 1. i 3. os. l. mn. trybu rozkazującego następujące czasowniki:

اِشْتَدَّ	brać, obrać	(a) seplenić	لَشِعَ
اِسْتَكْبَنَ	ukryć się, przyciąć się	czekać	اِسْتَظَرَ

4. Przetłumaczyć na język polski:

- (1) إذا وجدت قليلاً من الوقت لزرت أحد معارف من زمن الدراسة.
- (2) إذا تشتر سيارة جديدة فبع لي سيارتك القديمة.
- (3) إن تجد جريدة عربية في غرفتك فأحضرها لي.
- (4) لنذهب إليها الرذاق و نلعب بكرة القدم.
- (5) لو عرفت أنك تتكلم بالانجليزية أحضرت اليك إيساعدني في ترجمة عدة جل.
- (6) لو لم أعطني خمسين قرشاً لما اشتريت هذا الكتاب الشيق.
- (7) لا تكتبوا على حيطان مبنى المدرسة.
- (8) قبل أن أتمام القراءة بالعربية سيجب علي أن أدرس اللغة العربية سنين طويلة.
- (9) غدا إذا كان الطقس جميلاً كما كان بالأمس فسنسافر في رحلة قصيرة.
- (10) إذا زرتني اكنث مسروراً جداً.

5. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Gdybym miał samochód, (to) nie jeździłbym do pracy tramwajem.
- b) Gdybyście byli w Egipcie, (to) zobaczylibyście dużo wspaniałych zabytków historycznych.
- c) Niech oni opowiedzą nam coś o swoim kraju i jego mieszkańcach.
- d) Gdybyś miał trochę czasu, (to) przyjdź do mnie po południu na kawę; posłuchamy wiadomości radiowych.
- e) Jeżeli spotkasz kolegę z mego wydziału (dosł. mego kolegę na wydziale), to powiedz mu, że jutro zostanie zwołane zebranie wszystkich członków naszego klubu.
- f) Od dłuższego czasu nie czytałem prasy arabskiej.
- g) Jeżeli pójdziemy jutro na mecz, (to) nie będziemy mogli pójść do kina.
- h) Gdy będziecie na Bliskim Wschodzie, (to) nie wychodźcie na spacer w południe, gdyż w tym czasie słońce jest w zenicie.

* * *

أمثال:

في العجلة الندامة و في التأني السلامة

لكل قاعدة شواذ

كما تزرع تحصد

الدرس العشرون

١

قصة

يحكى أن رجلاً ما ركب حماراً قاصداً مزرعته التي تبعد عشرة كيلو
مترات من القرية. كان ابن ذلك الفلاح يجرى خلف الحمار. فلما رأى الناس
الفلاح يركب الحمار وابنه الصغير حسين يمشى على قدميه قالوا: ما أقسى
قلب هذا الشيخ يركب الحمار ويترك ابنه يمشى على قدميه. ونزل الفلاح
من ظهر الحمار وأركب ابنه. فقال آخرون: — إن هذا الابن غير
مؤدب. يركب ويترك والده العجوز يسير خلف الحمار. فنجعل حسين
و نزل من الحمار. وسار الشيخ وابنه خلف الحمار. فقال الناس: — يا
لعباوة هذا الرجل يمشى على رجليه بينما يملك حماراً قوياً مثل هذا
فقال الرجل لابنه: — بابني مهما عملت لن تُرضي كل الناس. فركب هو
وابنه على الحمار ولم يهتمة بما يقول الناس.

٢

محافظة أسوان

أسوان مدينة في أقصى الجنوب على الحدود المصرية السودانية. وهي
محافظة الآن مساحتها كبيرة جداً. ولكن ما يزرع من أراضيها قليل جداً إذا
قيس بمساحتها. ويشغل سكانها بالبناء والزراعة و تجارة التمر أكثره هناك.
وشيء في أسوان بجانب السد القديم خزان عظيم للماء يسمى بالسد



كان ابن ذلك الفلاح يجرى خلف الحمار

العالي. و هو يُعدّ أعظم السدود في العالم. ويحجز خلفه أكبر بحيرة
إصطناعية. و تم بناء السد العالي في سنة ١٩٧٠.

SŁOWNIK

حَكَى	(i) [hakā]	opowiadać, يحكى (str. bierna, cz. ter.)
حِمَارٌ	[ḥimār]	osioł, l. mn. حُمَارٌ
قَصَدَ	(i) [ḥasada]	udawać się, skierować się
بُعْدٌ	(u) [būd'udu]	znajdować się w odległości
أَمَّا	[amma]	gdy, kiedy
مَشَى	(i) [mašā]	iść, chodzić, يمشى (cz. ter.)
قَاسِيٌ	[kāsin]	okrutny, srogi, l. mn. قَاسِيُونَ
شَيْخٌ	[šaiḥ]	starzec; szejk, l. mn. شُعَبٌ
تَرَكَ	(u) [taraka]	zostawić; pozwolić
وَالِدٌ	[wālid]	ojciec
أَرْكَبُ	[arkaba]	posadzić
نَزَلَ	(i) [nažala]	zejść; wysiść
مُؤَدَّبٌ	[mu'adḍab]	wychowany
عَجُوزٌ	[ʿağūz]	stary; staruszek, staruszka, l. mn. عَجَائِرٌ
جَرَى	(i) [ğarā]	biec; zdarzyć się, mieć miejsce, dziać się, يجرى (cz. ter.)

سَارَ	(i) [sāra]	iść, chodzić, سِيرَ (cz. ter.)
رَجُلٌ	[riġl]	noga, l. mn. أَرْجُلٌ
بَيْنَمَا	[bānu mā]	podczas gdy
حَجَلٌ	(a) [ħaġila]	wstydzić się
عَبَاوَةٌ	[ġabāwa]	glupota
مَالِكٌ	(i) [malaka]	posiadać
مَهْمَا	[mahmā]	cokolwiek
أَرْضِي	[ʾarḏī]	zadowolić, dogodzić, رَضِيَ (cz. ter.)
إِهْتَمَمَ	[iħtamma]	interesować się, zwracać uwagę (na coś), يَهْتَمُّ (cz. ter.)
مُخَاظَفَةٌ	[muħāfaza]	prowinca
أَسْوَانٌ	[asuwān]	Assuan
حَدٌّ	[ħadd]	granica, l. mn. حُدُودٌ
قَاسَ	(i) [kāsa]	mierzyć, przymierzać, porównywać, قَيْسَ (str. bierna)
كَثْرَةٌ	[kaṭra]	obfitość; mnóstwo
سَيَّدَ	[šāyyada]	wznosić, budować
جَانِبٌ	[ġānib]	bok, strona, l. mn. جَوَانِبٌ
سَدٌّ	[sadd]	bariera, tama, grobla, l. mn. سُدُودٌ
خَزَانٌ	[ħazzān]	zapora, rezerwuuar
مَاءٌ	[māʾ]	woda, l. mn. مِيَاهٌ
سَمَّى	[samma]	nazywać, يُسَمِّي (cz. ter.), سُمِّيَ (str. bierna)
حَجَزَ	(u) [ħaġaza]	zatrzymać, zagrozić, przegrodzić
تَمَّ	(i) [tamma]	zakończyć się, dokonać się, تَمَّ (cz. ter.)
عَدَّ	(u) [ʿadda]	liczyć; uważać, عُدَّ (cz. ter.), عُدَّ (str. bierna)

OBJAŚNIENIA

Czasownik قَصَدَ (i) wyruszyć, udać się — rządzi 3 przypadkiem (acc.); może również występować z przyimkiem إِلَى do..., np.:

رَكِبَ رَجُلٌ جِئَارًا فَاصْدَأْ مَرْعَتَهُ

(Pewien) człowiek wsiadł na osła udając się na swe pole...

قَصَدَ إِلَى الْبَيْتِ — udał się do domu

مَسَى عَلَى قَدَمَيْهِ } iść pieszo
مَسَى عَلَى رِجْلَيْهِ }

Słowo مَا jest zaimkiem nieokreślonym, oznacza: *jakiś, pewien*

np.: رَجُلٌ مَا pewien człowiek

كَلْبٌ مَا jakiś pies

Występuje ono również w roli partykuły ekspresji — *co za, jak (że)!*, np.:

مَا أَسْرَأُ الطَّقْسَ Co za brzydka pogoda!

مَا أَقْسَى الْقَلْبَ Co za okrutne serce!

To samo można wyrazić przy pomocy partykuły wykrzyknikowej بَا i przyimka لِ, np.:

بَا لِلْأَسَفِ Jaka szkoda!

بَا لِلْعَبَاوَةِ Co za głupota!

بَا بُنَى O (mój) synku! — jest to forma zdrobniała od rzeczownika بَنٌ syn.

GRAMATYKA

1. Czasowniki nieregularne

Czasowniki niepełne

Są to czasowniki, które jako trzecią spółgłoskę rdzenną posiadają słaby و (waw) lub ی (ya), np.:

جَرَى (i) biec; dziać się

حَكَى (i) opowiadać

رَمَى (i) rzucać

بَنَى (i) budować

مَسَى (i) iść

أَسَى (a) zapomnieć

رَضِيَ (a) być zadowolonym

غَزَا (= غَزَا) (u) napadać, dokonać najazdu

نَمَا (= نَمَا) (u) rosnąć, rozwijać się

رَجَا (u) prosić
دَعَا (u) wzywać; nazywać
i szereg innych

Przy czasownikach kończących się na słaby و, słabą końcówkę pisze się w postaci ۱ (alif mamdūda), np.: نَمَا، بَدَا، عَزَا

Czasownik رَمَى (i) rzucić

STRONA CZYNNA

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	رَمَيْنَا		رَمَيْتَ
(r. m.) 2. os.	رَمَيْتُمَا	رَمَيْتُمَا	{ رَمَيْتَ رَمَيْتَ }
(r. ż.) 2. os.	رَمَيْتُمَا		
(r. m.) 3. os.	رَمَوْا	رَمَيَا	رَمَى
(r. ż.) 3. os.	رَمَيْنَ	رَمَيَا	رَمَتْ

Czas teraźniejszy

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	نَرْمِي		أَرْمِي
(r. m.) 2. os.	تَرْمُونَ	تَرْمِيَانِ	{ تَرْمِي تَرْمِي }
(r. ż.) 2. os.	تَرْمِينَ		
(r. m.) 3. os.	يَرْمُونَ	يَرْمِيَانِ	يَرْمِي
(r. ż.) 3. os.	يَرْمِينَ	يَرْمِيَانِ	يَرْمِي

Tryb łączący

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	نَرْمِي		أَرْمِي
(r. m.) 2. os.	تَرْمُونَ	تَرْمِيَا	{ تَرْمِي تَرْمِي }
(r. ż.) 2. os.	تَرْمِينَ		
(r. m.) 3. os.	يَرْمُونَ	يَرْمِيَا	يَرْمِي
(r. ż.) 3. os.	يَرْمِينَ	يَرْمِيَا	يَرْمِي

Tryb „ścięty”

W trybie ściętym końcowe słabe و, ی, zanika, o ile nie oznacza wzdłużenia samogłoski.

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	نَرْمِ		أَرْمِ
(r. m.) 2. os.	تَرْمُوا	تَرْمِيَا	{ تَرْمِ تَرْمِي }
(r. ż.) 2. os.	تَرْمِينَ		
(r. m.) 3. os.	يَرْمُوا	يَرْمِيَا	يَرْمِ
(r. ż.) 3. os.	يَرْمِينَ	يَرْمِيَا	يَرْمِ

Tryb rozkazujący

To samo dzieje się w odmianie trybu rozkazującego

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
2. os. { (r. m.) (r. ż.) }	{ اَرْمُوا اَرْمِينَ }	اَرْمِيَا	{ اَرْمِ اَرْمِي }

Inne słowa: a) strony czynnej:

رَامَ (r. m.) رَامِيَّةُ (r. ż.)
رَمَاءُ (l. mn.)

b) strony biernej:

رَمِيْتُ (r. m.) رَمِيْتُ (r. ż.)

Masdar: رَمَى

STRONA BIERNA

Czas przeszły: رُمِيَ

Czas teraźniejszy: يُرْمَى

Tak samo koniugują się czasowniki:

جَرَى (i) i inne جَرَى (i), جَرَى (i), جَرَى (i)

STRONA CZYNNA

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	نَسِيَتْ		نَسِيْتُ
(r. m.) 2. os.	نَسِيْتُمْ	نَسَيْتُمَا	{ نَسِيْتُمْ نَسَيْتُمَا }
(r. ż.) 2. os.	نَسَيْتُمَا		
(r. m.) 3. os.	نَسُوا	نَسِيَتْ	نَسِيَ
(r. ż.) 3. os.	نَسِينَ	نَسِيَتْ	نَسِيَتْ

Czas teraźniejszy

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَنْسِي		أَنْسِي
(r. m.) 2. os.	تَنْسُونَ	تَنْسَيَانِ	{ تَنْسِي تَنْسَيْنِ }
(r. ż.) 2. os.	تَنْسَيْنِ		
(r. m.) 3. os.	يَنْسَوْنَ	يَنْسَيَانِ	يَنْسِي
(r. ż.) 3. os.	يَنْسَيْنِ	يَنْسَيَانِ	يَنْسِي

Tryb łączący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَنْسِي		أَنْسِي
(r. m.) 2. os.	أَنْسُوا	أَنْسَيَا	{ أَنْسِي أَنْسَيْنِ }
(r. ż.) 2. os.	أَنْسَيْنِ		
(r. m.) 3. os.	يَنْسُوا	يَنْسَيَا	يَنْسِي
(r. ż.) 3. os.	يَنْسَيْنِ	يَنْسَيَا	يَنْسِي

Tryb „ścięty”

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	نَسِ		نَسِ
(r. m.) 2. os.	نَسُوا	نَسَيَا	{ نَسِ نَسَيْنِ }
(r. ż.) 2. os.	نَسَيْنِ		
(r. m.) 3. os.	يَنْسُوا	يَنْسَيَا	يَنْسِي
(r. ż.) 3. os.	يَنْسَيْنِ	يَنْسَيَا	يَنْسِي

Tryb rozkazujący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
2. os.	{ (r. m.) أَنْسُوا (r. ż.) أَنْسَيْنِ }	أَنْسَيَا	{ أَنْسِ أَنْسِي }

Imiesłó w: a) strony czynnej:

نَاسٍ (r. m.) نَاسِيَةٌ (r. ż.)

b) strony biernej:

مَنْسِيٌّ (r. m.) مَنْسِيَّةٌ (r. ż.)

Masdar: نَسْيَانٌ

STRONA BIERNA

Czas przeszły: نَسِيَ

Czas teraźniejszy: يُنْسَى

Czasownik غَزَا (u) napadać

STRONA CZYNNA

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	غَزَوْا		غَزَوْتُ
(r. m.) 2. os.	غَزَوْنَا	غَزَوْنُمَا	{ غَزَوْنَا غَزَوْنُمَا }
(r. ż.) 2. os.	غَزَوْنُمَا		
(r. m.) 3. os.	غَزَوْا	غَزَوْا	غَزَا
(r. ż.) 3. os.	غَزَوْنَ	غَزَوْنَا	غَزَتْ

Czas teraźniejszy

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَغْزُو		أَغْزُو
(r. m.) 2. os.	تَغْزُونَ	تَغْزَوَانِ	{ تَغْزُونَ تَغْزَوَانِ }
(r. ż.) 2. os.	تَغْزَوَانِ		
(r. m.) 3. os.	يَغْزَوْنَ	يَغْزَوَانِ	يَغْزُو
(r. ż.) 3. os.	يَغْزَوْنَ	يَغْزَوَانِ	يَغْزُو

Tryb łączący

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	تَغْرُو		أَغْرُو
(r. m.) 2. os.	تَغْرُوا	تَغْرُوا	تَغْرُو
(r. ż.) 2. os.	تَغْرُونَ		تَغْرِي
(r. m.) 3. os.	يَغْرُوا	يَغْرُوا	يَغْرُو
(r. ż.) 3. os.	يَغْرُونَ	يَغْرُوا	يَغْرُو

Tryb „ścięty”

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	تَغْرُ		أَغْرُ
(r. m.) 2. os.	تَغْرُوا	تَغْرُوا	تَغْرُ
(r. ż.) 2. os.	تَغْرُونَ		تَغْرِي
(r. m.) 3. os.	يَغْرُوا	يَغْرُوا	يَغْرُ
(r. ż.) 3. os.	يَغْرُونَ	يَغْرُوا	يَغْرُ

Tryb rozkazujący

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
2. os. < (r. m.)	أَغْرُوا		أَغْرُ
< (r. ż.)	أَغْرُونَ	أَغْرُوا	أَغْرِي

Imiesłów: a) strony czynnej:

غَارَ (r. m.)	غَارِيَةٌ (r. ż.)	1. mn. غَرَاءَ
---------------	-------------------	----------------

b) strony biernej:

تَغْرُو

Masdar: عَزَوْ

STRONA BIERNA

Czas przeszły عَزَى

Czas teraźniejszy يَغْزِي

2. Czas przeszły ciągły

Czas ten tworzy się przy pomocy czasownika posiłkowego كَانَ — być i formy czasu teraźniejszego danego czasownika:

Wzór: كَانَ يَفْعُلُ

Znaczeniowo jest zbliżony do angielskiego Past Continuous Tense. Wyraża czynność długotrwałą lub powtarzającą się w przeszłości. Może również wyrażać czynność przeszłą jako proces nie ograniczony w czasie.

Np.: كُنَّا نَذْهَبُ عَصَرَ كُلِّ يَوْمٍ إِلَى الْمَرْهَةِ فِي الْهَوَاءِ الطَّالِقِ

Chodziliśmy codziennie wieczorem na spacer na świeżym powietrzu.

كَانَ صَدِيقِي يُحِبُّ جِدًّا أَنْ يَلْعَبَ الشَّطْرَنْجَ

Mój przyjaciel bardzo lubił grać w szachy.

عِنْدَمَا جِئْتُ إِلَيْهِ كَانَ يَكْتُبُ رِسَالَةً

Gdy przyszedłem do niego, pisał list.

Zaprzeczenie w czasie przeszłym ciągłym można wyrazić za pomocą partykuły negacji لَمْ nie, np.:

لَمْ يَكُنْ يَتَوَقَّعُ أَنْ يَلْعَقَ الْقِطَارَ

Nie spodziewał się, że zdąży na pociąg.

Czas przeszły ciągły można również wyrazić w stronie biernej przez zamianę strony czynnej danego czasownika na stronę bierną. Czasownik posiłkowy كَانَ pozostaje niezmienny.

3. Imiesłów strony czynnej z dopełnieniem

Imiesłów może mieć przy sobie dopełnienie. Stoi wówczas w 3. przypadku (acc.), a dopełnieniem rządzi na tych samych zasadach, co czasownik, od którego został utworzony, np.:

خَرَجَ مُعْطَقِي مِّنَ الْمَقْهَى فَاصْدَأْ قَنْدَرَهُ

Mustafa wyszedł z kawiarni udając się do domu.

جَلَسْتُ فِي قَاعِ الْمُطَالَعَةِ مَا بَيْنَ رُبِّ مِنَ السَّاعَتَيْنِ مُقَلِّبًا صَفَحَاتِ الْمَوْسُوعَةِ الْعَرَبِيَّةِ

Siedziałem w czytelni około 2 godzin wertując stronicę encyklopedii arabskiej.

4. Forma zdrobniła rzeczowników

Formę zdrobniłą rzeczowników i niektórych przymiotników tworzy się:

a) dla rzeczowników dwuspółgłoskowych typu: ابْنٌ, بَابٌ według wzoru:

فُعَيْيِلٌ, zgodnie z ich rdzeniem, np.:

ابن syn (rdzeń: بنى) → بني synek
باب drzwi (rdzeń: بوب) → بواب drzwiczki

b) dla rzeczowników trójspółgłoskowych wg wzoru: فَعِيلٌ, np.:

كَلَبٌ pies → كَلِيبٌ piesek
جَبَلٌ góra → جَبِيلٌ górka

c) dla rzeczowników czterospółgłoskowych przez wstawienie dyftongu „ai” po drugiej spółgłosce, np.:

لَيْسٌ lis → لَيْسَكٌ lisek

d) dla rzeczowników i przymiotników z długą samogłoską w drugiej sylabie wg wzoru: فُعَيْلٌ, np.:

كِتَابٌ książka → كَتِيبٌ książeczka
سَرِيعٌ szybki → سَرِيعٌ szybciutki

e) dla rzeczowników z końcówką rodzaju żeńskiego (ة) wg wzoru فُعَيْلَةٌ, np.:

زَهْرَةٌ kwiat → زَهْرَةٌ kwiatek
نَزْهَةٌ spacer → نَزْهَةٌ spacer

f) dla rzeczowników rodzaju żeńskiego nie posiadających w zakończeniu wskaźnika tego rodzaju, również wg wzoru فُعَيْلَةٌ, np.:

أُمٌّ matka → أُمِّيَّةٌ matczka
شَمْسٌ słońce → شَمْسِيَّةٌ słoneczko

Rzeczowniki zdrobniałe utworzone od rzeczowników nieżywotnych lub oznaczających zwierzęta przyjmują liczbę mnogą regularną z zakończeniem أَاتٌ, np.:

كَتِيبٌ → كَتِيبَاتٌ książeczki
كَلِيبٌ → كَلِيبَاتٌ pieski

Rzeczowniki zdrobniałe oznaczające istoty żywe przyjmują liczbę mnogą regularną z zakończeniem رَجُلُونَ, np.:

رَجُلٌ → رَجُلُونَ człowieczki

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

I

- (1) إلى أين ذهب الفلاح ؟
- (2) ما هي المسافة بين القرية و مزرعة الفلاح ؟
- (3) من ركب الحمار و من جرى خلفه ؟
- (4) لماذا قال الناس أن ابن الفلاح غير مؤدب ؟
- (5) هل نزل حسين من ظهر الحمار ؟
- (6) ماذا قال الناس بعد أن نزل حسين من الحمار ؟
- (7) ماذا قال الولد لابنه ؟

II

- (1) أين تقع مدينة أسوان ؟
- (2) هل مساحة محافظة أسوان كبيرة ؟
- (3) بما يشتهر سكانها ؟
- (4) ما هي أهميّة الستة العالى و متى تمّ بناؤه ؟

2. Odmienić następujące czasowniki z ostatnią słabą (ى, ي) w czasie przeszłym i teraźniejszym

- | | |
|--------|----------------------------|
| بَنَى | (i) budować |
| جَرَى | (i) biec |
| قَصَى | (i) skazać; spędzać (czas) |
| مَسَى | (i) iść |
| رَضِيَ | (a) być zadowolonym |
| نَمَا | (u) rosnąć, rozwijać się |

3. Przetłumaczyć na język polski:

- (1) عندما دخلت الغرفة كان أخى يطعم طعام الفطور .
- (2) لا تمش أن تشتري قليلاً من التفاح و البرتقال .
- (3) لم أر صدقاً بقى حسن منذ وقت طويل .
- (4) رأيت بنتاً جميلة مع كلبها الصغير .
- (5) هو لا يهتم أبداً بما يجرى حوله .
- (6) ما أجمل الشتاء في الجبال .

السنة-الماضية. و كان بشير قد وصل إلى عاصمة بولونيا قبل أسبوعين من يوم إفتتاح المعرض. و خلال هذين الأسبوعين زار بعض المدن البولونية فتعرّف على حياة الناس و ضيافتهم و عاداتهم.

مرّ بشير في يوم من الأيام بأحد شوارع فارصوفيا فلقت نظره إسم لمقهى صغير. كان المقهى يُسمّى « على باب ». فدخل بشير المقهى لحب الإستطلاع و كذلك قد ظنّ أنه ربّما يُقابل أحد العرب في هذا المقهى. فشرّب فنجاناً من القهوة و أكل قطعة من البسكويت. و ظلّ بشير في المقهى ما يقرب من الساعتين ثم دفع الحساب و خرج منه قاصداً الفندق الذى سكن فيه.

SŁOWNIK

مَعَارِضْ [ma'riḍ]	مَعَارِضْ	wystawa, ekspozycja, l. mn.
دَارُ النُّشْرِ وَ الطَّبَاعَةِ [kaʃr]	دَارُ النُّشْرِ وَ الطَّبَاعَةِ	wydawnictwo
أَصْدَرُ [aʃḍara]	أَصْدَرُ	palac, l. mn.
تَبَادُلْ [tabādul]	تَبَادُلْ	wydawać, publikować
عِلْمِيّ [ilmi]	عِلْمِيّ	wymiana
نِظَامْ [niḡān]	نِظَامْ	naukowy
مَثَّلْ [maṡṡala]	مَثَّلْ	porządek; system, ustrój, l. mn.
إِفْتِتَاحْ [iftitāḡ]	إِفْتِتَاحْ	anżymie, nżymie
ضَيْفَانِيَّةْ [ḡiyāfa]	ضَيْفَانِيَّةْ	representować,
مَرَّ (بِـ), (عَلَى) [maʃra]	مَرَّ (بِـ), (عَلَى)	otwarcie, inauguracja
لَقَبُ النُّظَرِ (i)	لَقَبُ النُّظَرِ	gościnność
إِسْمْ [ism]	إِسْمْ	isć, mijać, przechodzić koło, obok, تَمَرَّ (cz. ter.)
حُبُّ الإِسْتِطْلَاحِ	حُبُّ الإِسْتِطْلَاحِ	zwracać, przyciągać uwagę
		nazwa, nazwisko, imię, l. mn.
		أَسْتِئَاءْ
		ciekawość

- (٧) يا للأسف أننى لا أستطيع أن أسافر معكم إلى شاطئ البحر .
(٨) كل يوم أمشى على قدمى إلى العمل .
(٩)بنى هذا البيت العتيق قبل مائة سنة .

4. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Nie widzieliśmy w tym roku dobrego filmu.
b) Nasza szkoła została zbudowana przez wszystkich mieszkańców miasta.
c) Jakież piękny jest ten meczet!
d) Wsiadłem z samochodu i zacząłem iść pieszo do domu.
e) Dziewczyna, której powiedziałem, że jest piękna, zawstydziła się bardzo i poczerwieniała.
f) W ogrodzie przed moim domem rośnie wysokie drzewo pomarańczowe.
g) Siedziałem na wygodnym krześle słuchając z uwagą audycji radia Kair.

5. Utworzyć formę zdrobniałą od następujących rzeczowników:

وَلَدٌ — chłopiec,	حَيْمَارٌ — osioł,	شَجَرَةٌ — drzewo
فَرَسٌ — koń,	بَحْرٌ — morze,	نَهْرٌ — rzeka
بَقْرَةٌ — krowa		

LEKCJA DWUDZIESTA PIERWSZA

الدرس الحادى و العشرون

معرض الكتب العالمى

في كل سنة يقام في فارصوفيا معرض الكتب العالمى الذى تشترك فيه كل دور النشر و الطباعة في العالم. و يقام هذا المعرض الهام في قصر العلم و الثقافة و تفرض فيه جميع أنواع الكتب التى تصدرها المؤسسات المشتركة في المعرض. إن لهذا المعرض أهميّة كبرى في التبادل العلمى و الثقافى بين الدول ذات الأنظمة المختلفة.

كان بشير يُمثّل دار النشر و الطباعة اللبناييّة في المعرض في

ظَنَ (u) [ʒanna]	myśleć, sądzić, przypuszczać, يَظُنُّ (cz. ter.)
قِطْعَةً [kiʿa]	kawalek, l. mn. قِطْعٌ
رُبَّمَا [rubbamā]	być może, może
بِسْكَوِيٍّ [baskwī]	biskwit
ظَلَّ (a) [ʒalla]	pozostawać, przebywać; kontynu- ować, يَظَلُّ (cz. ter.)
مَا يَقْرُبُ مِنِّ ... [mā yākrub min]	około...
دَفَعَ (a) [dafaʿa]	placić
حِسَابٍ [hisāb]	rachunek, l. mn. حِسَابَاتٌ
بَشِيرٍ [bašir]	Baszır (im. własne)
وَأَرْسُو = ذَارُصُوفِيَّا	Warszawa

OBJAŚNIENIA

كَانَ بِشِيرٌ قَدْ وَصَلَ إِلَى عَاصِمَةِ بُولُغِيَّا قَبْلَ أَشْهُوَعَيْنِ

Baszır przybył do Warszawy przed dwoma tygodniami...

W zdaniu tym występuje forma czasu zaprzeszczonego

يُحِبُّ الْإِسْطِطَاعَ z ciekawości

GRAMATYKA

1. Czasowniki nieregularne (c. d.)

Czasowniki podwójne

Do grupy tej należą czasowniki, w których druga i trzecia spółgłoska rdzenna są jednakowe. Obie te spółgłoski zlewają się w jedną spółgłoskę podwójną. Graficznie przedstawia się je za pomocą jednej litery ze znakiem podwojenia — taszdidem (ـّ).

Przykłady:

مَرَرَ (u) iść, przechodzić	od	مَرَرٍ	مَرَرٌ
ظَنَّ (u) myśleć, sądzić	od	ظَنَّ	ظَنَّ
ظَلَّ (a) przebywać, pozostawać	od	ظَلَّ	ظَلَّ
فَرَّ (i) uciekać	od	فَرَّ	فَرَّ
بَلَّ (u) moczyć, zwilżać	od	بَلَّ	بَلَّ

Gdy trzecia spółgłoska rdzenna nie ma samogłoski (ـ), to wówczas druga spółgłoska rdzenna zachowuje samogłoskę. W tej sytuacji nie zachodzi zjawisko zlania się tych spółgłosek w spółgłoskę podwójną i każda z nich występuje odrębnie (czas przeszły: 1. i 2. osoba l. pojedynczej, podwójnej i mnogiej obu rodzajów oraz 3. osoba r. ż. l. mnogiej; czas teraźniejszy: 2. i 3. osoba r. ż. l. mnogiej).

Rozdwojenie obu spółgłosek zachodzi również wówczas, gdy wchodzi między nie długa samogłoska (masdar, imiesłów strony biernej).

Tryb „ścięty” czasowników podwójnych ma dwie formy:

1. regularną (rozdwojenie spółgłosek rdzennych);
2. „krótką” (analogiczną do formy trybu oznajmującego czasu teraźniejszego).

Dla uniknięcia zbiegu dwu spółgłosek z sukūnem (يَمُرُّ) forma „krótka” otrzymuje krótką samogłoskę a (ـَ) lub i (ـِ) z wyjątkiem tych czasowników, które posiadają w czasie teraźniejszym samogłoskę u (ـُ). Otrzymują one wówczas samogłoskę u, a lub i, np.:

Forma regularna:

فَرَّ	(i)	يَفِرُّ
ظَلَّ	(a)	يَظَلُّ
مَرَّ	(u)	يَمُرُّ

Forma „krótka”:

يَفِرُّ	lub	يَفِرُّ
يَظَلُّ	lub	يَظَلُّ
يَمُرُّ	lub	يَمُرُّ

Tryb rozkazujący również może posiadać obie formy, np.:

فَرَّ (i) > اِفِرَّ	lub	فَرَّ
ظَلَّ (a) > اِظَلَّ	lub	ظَلَّ
مَرَّ (u) > اَمُرَّ	lub	مَرَّ, مَرَّ, مَرَّ

Odmiana czasownika حَلَّ (u) rozwiązać

STRONA CZYNNA

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	حَلَلْنَا		حَلَلْتُ
(r. m.) 2. os.	حَلَلْتُمْ	حَلَلْتُمَا	حَلَلْتَ
(r. ż.) 2. os.	حَلَلْتُنَّ		حَلَلْتِ
(r. m.) 3. os.	حَلَلُوا	حَلَلَا	حَلَلَ
(r. ż.) 3. os.	حَلَلْنَ	حَلَلَا	حَلَلَتْ

Czas teraźniejszy

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أَحْلِلُ		أَحْلِلُ
(r. m.) 2. os.	تَحْلُلُونَ	تَحْلُلَانِ	تَحْلِلُ
(r. ż.) 2. os.	تَحْلُلْنَ		تَحْلِلِينَ
(r. m.) 3. os.	يَحْلُلُونَ	يَحْلُلَانِ	يَحْلِلُ
(r. ż.) 3. os.	يَحْلُلْنَ	يَحْلُلَانِ	يَحْلِلُ

Tryb łączący

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أَحْلِلُ		أَحْلِلُ
(r. m.) 2. os.	تَحْلُلُوا	تَحْلُلَا	تَحْلِلُ
(r. ż.) 2. os.	تَحْلُلْنَ		تَحْلِلِي
(r. m.) 3. os.	يَحْلُلُوا	يَحْلُلَا	يَحْلِلُ
(r. ż.) 3. os.	يَحْلُلْنَ	يَحْلُلَا	يَحْلِلُ

Tryb „ścieły”

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أَحْلِلُ		أَحْلِلُ
(r. m.) 2. os.	تَحْلُلُوا	تَحْلُلَا	تَحْلِلُ
(r. ż.) 2. os.	تَحْلُلْنَ		تَحْلِلِي
(r. m.) 3. os.	يَحْلُلُوا	يَحْلُلَا	يَحْلِلُ
(r. ż.) 3. os.	يَحْلُلْنَ	يَحْلُلَا	يَحْلِلُ

Tryb rozkazujący

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
2. os.	(r. m.) اَحْلُلُوا , اَحْلُلُوا (r. ż.) اَحْلُلْنَ	اَحْلُلَا , اَحْلُلَا	اَحْلِلْ , اَحْلِلْ اَحْلِلِي , اَحْلِلِي

Imiesłów: a) strony czynnej:

حَالٌ (r. m.) حَالَةٌ (r. ż.)

b) strony biernej:

مَحْلُولٌ (r. m.) مَحْلُولَةٌ (r. ż.)

Masdar: حَلٌّ

STRONA BIERNA

Czas przeszły: حُلِّ

Czas teraźniejszy: يَحْلِلُ

W odmianie form pochodnych zachodzą takie same zmiany jak w odmianie I formy. W II i V formie pochodnej następuje rozdwojenie drugiej rdzennej spółgłoski podwójnej, np.:

سَدَّ	być silnym	>	سَدَّدَ	(II) wzmagać, wzmacniać
			سَادَّ	(III) sprzeczać się
مَدَّ	wyciągać, rozpościerać	>	أَمَدَّ	(IV) dostarczać
			أَحَبَّ	lubić, kochać
أَذَّ	być słodkim, rozkosznym	>	أَذَذَّ	(V) rozkoszować się
مَسَّ	dotykać	>	تَمَسَّسَ	(VI) stykać się
حَلَّ	rozwiązać	>	إِنْحَلَّ	(VII) rozwiązać się
سَدَّ		>	إِسْتَدَّ	(VIII) wzmagać się
دَرَّ	przechodzić, mijać	>	إِسْتَدَّرَّ	(X) ciągnąć się, trwać

Odmiana czasownika podwojonego w IV formie pochodnej

أَحَبُّ *lubić, kochać* (= حَبُّ)

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَحَبَّبْنَا		أَحَبَّبْتُ
(r. m.) 2. os.	أَحَبَّبْتُمْ	أَحَبَّبْتُمَا	أَحَبَّبْتَ
(r. ż.) 2. os.	أَحَبَّبْتُنِ		أَحَبَّبْتِ
(r. m.) 3. os.	أَحَبَّبُوا	أَحَبَّبُوا	أَحَبَّبَ
(r. ż.) 3. os.	أَحَبَّبْنَ	أَحَبَّبْنَ	أَحَبَّبَتْ

Czas teraźniejszy

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أُحِبُّ		أُحِبُّ
(r. m.) 2. os.	تُحِبُّونَ	تُحِبُّانِ	تُحِبُّ
(r. ż.) 2. os.	تُحِبُّنِ		تُحِبُّنِ
(r. m.) 3. os.	يُحِبُّونَ	يُحِبُّانِ	يُحِبُّ
(r. ż.) 3. os.	يُحِبُّنَ	يُحِبُّانِ	يُحِبُّ

Tryb łączący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أُحِبُّ		أُحِبُّ
(r. m.) 2. os.	تُحِبُّونَ	تُحِبُّانِ	تُحِبُّ
(r. ż.) 2. os.	تُحِبُّنِ		تُحِبُّنِ
(r. m.) 3. os.	يُحِبُّونَ	يُحِبُّانِ	يُحِبُّ
(r. ż.) 3. os.	يُحِبُّنَ	يُحِبُّانِ	يُحِبُّ

Tryb „ścięty“

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أُحِبُّ		أُحِبُّ
(r. m.) 2. os.	تُحِبُّونَ	تُحِبُّانِ	تُحِبُّ
(r. ż.) 2. os.	تُحِبُّنِ		تُحِبُّنِ
(r. m.) 3. os.	يُحِبُّونَ	يُحِبُّانِ	يُحِبُّ
(r. ż.) 3. os.	يُحِبُّنَ	يُحِبُّانِ	يُحِبُّ

Tryb rozkazujący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
2. os.	(r. m.) أَحْبِبُوا (r. ż.) أَحْبِبْنَ	أَحْبِبِيَا	أَحْبِبِي

Imiesłów strony czynnej: مُحِبٌّ

2. Czas zaprzeczony

Formę czasu zaprzeczonego tworzy się przy pomocy czasownika posiłkowego كَان — być i formy czasu przeszłego danego czasownika. Między czasownikiem كَان a czasownikiem odmienianym wstawia się ponadto partykułę قَدْ

Wzór: كَان قَدْ فَعَلَ

Reguły stosowania tego czasu i jego znaczenie podobne są do angielskiego Past Perfect Tense. Wyraża on czynność przeszłą, która miała miejsce przed inną czynnością dokonaną w przeszłości, np.:



...أَقْدَمَ هَرَمٍ خُصُوفُ لَأَلُهُ نَكَانَ قَدْ قَارَسَ الْإِيَّاصَةَ

وَعِنْدَمَا مَا خَرَجَ مِنْ الْبَيْتِ كَانَ قَدْ نَسِيَ قُبَّعَتَهُ

(I) gdy wyszedł z domu, zapomniał (wziąć) kapelusza.

Czas zaprzeszy wskazuje również na to, że jakaś czynność dokonana w przeszłości jest wynikiem wykonania innej czynności.

Np.:

لَقَدْ هَرَمَ إِبْرَاهِيمُ حُصُونَهُ فِي السَّارِعِ لِأَنَّهُ كَانَ قَدْ تَارَسَ الرِّيَاصَةَ

Ibrahim pokonał na ulicy swych wrogów, ponieważ uprawiał sport.

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (1) اين يقيم معرض كتب العالمى؟
- (2) من يرض كتبه في هذا المعرض؟
- (3) هل هذا المعرض مهم؟
- (4) من كان يمثل دار النشر والطباعة اللبنانية في المعرض؟
- (5) متى وصل بشير إلى فارصونيا؟
- (6) ما اسم المقهى الذي نفت نظر بشير؟
- (7) لماذا ذهب إلى هذا المقهى؟
- (8) كم من الوقت جلس بشير في المقهى؟

2. Odmienić w czasie przeszłym i teraźniejszym następujące czasowniki podwojone:

- | | |
|--------------------------------|-----------------------|
| ظَنَ (u) myśleć, sądzić | فَرَّ (i) uciekać |
| دَلَّ (u) wskazywać, pokazywać | ظَلَّ (aj) pozostawać |

3. Odmienić w trybie rozkazującym następujące czasowniki podwojone:

- | |
|-------------------------|
| سَاحَ (u) ciągnąć, wlec |
| دَكَّ (u) rozbijać |
| مَضَّ (u) ssać |

4. Odmienić w trybie łączącym i „ściętym” następujące czasowniki podwojone:

- | |
|--------------------|
| صَرَّ (u) szkodzić |
| سَدَّ (u) zatkać |
| سَلَّ (u) wąpić |

5. Utworzyć imiesłów strony czynnej i biernej oraz masdar od następujących czasowników podwojonych:

- | |
|---------------------------|
| سَقَّ (u) przebijać |
| حَلَّقَ (u) drapać |
| قَصَّ (u) strzyc, obcinać |

6. Przetłumaczyć na język polski:

- (1) عندما كنا بالأمس في وسط المدينة مررتا بأحد الشوارع الذي يشيد فيه مبنى المسرح الجديد.
- (2) أرجو أن نقول لي أين استطيع أن أشتري شيئاً للأكل.
- (3) ظننت أنك سافرت إلى لبنان لأنني لم أرك منذ زمن طويل.
- (4) عندما دخلنا الفصل كان المعلم قد إنتهى من درسه.
- (5) كان العامل قد إنتقل من مدينته إلى مدينة أخرى و هنا بدأ يشتغل في مصنع الجرار.
- (6) تعرّفت بهذا الصغرى الأجنبية عندما كان قد جاء إلى فارصونيا لأول مرّة.
- (7) ذهبت إلى قاعة المعاملة و ظلمات فيها ما يقرب من ثلاث ساعات.

7. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) Pokaż mi, gdzie jest biuro turystyki zagranicznej.
- b) Czy myślisz, że w przyszłym roku będziemy mogli wyjechać na urlop do Francji?
- c) Pozostawałem w szpitalu całe dwa tygodnie.
- d) Gdybyś jutro przechodził koło naszego domu, to odwiedź nas.
- e) Kolega, który zna dobrze język arabski, poprawia mi zawsze ćwiczenia.

LEKCJA DWUDZIESTA DRUGA

الدرس الثاني والعشرون

عيد أول السنة

كما نعلم فإن أول السنة الميلادية يحتفل به في جميع البلاد العربية. فالיום الأول من شهر كانون الثاني (يناير) عيد رسمي للدولة. وكذلك

يحتفل بعيد أول السنة الهجرية وفقاً للتأريخ الإسلامي. وكان سمير جالساً وحيداً في غرفته يقرأ مجموعة من القصص الغرامية. وإذا أحد الضيوف يطرق الباب طرْقاً شديداً، فغضب سمير لهذا الازعاج. ولكن زال غضبه و فرح فرحاً عظيماً عندما رأى امام الباب صديقه — الا و هو الرشيد.

جلس الرشيد على كرسى وقال لسمير: — غداً ستنتهي هذه السنة و سنحتفل بمقدوم السنة الجديدة. فهياً بنا إلى السوق لنشترى الأشياء اللازمة. أمّا الحفافة فستكون إمّا في منزله و إمّا في منزل فؤاد. ولكن ايمنما كانت فستكون راقصة و رائعة. في أثناء هذه المحادثة دخل فؤاد و سلم عليهما و قال أن الإحتفال سيكون في منزله. و خرجوا جميعاً من البيت و ذهبوا الى السوق. و اشتروا هناك لحماً و خبزاً و بعض الحلويات و الخمر. و كذلك إشتروا ربع كيلوغرام من الشاي. وأخيراً رأى سمير أن في الدكان يوجد كافيار و اشتروا ١٠٠ غرام أي عشر كيلوغرام. وبعد الإنتهاء من شراء المأكولات و المشروبات إنصرف كل واحد منهم إلى منزله و ودّعهم فؤاد قائلاً:

— غداً ستكون ليلة ناجحة إن شاء الله فالى اللقاء يا رفاق. ثم توجه إلى سمير بهذه الكلمات: — يا سمير إشتري جريدة لتعرف ما هو برنامج الراديو ليوم غد. فقال سمير: أي جريدة؟ فردّ فؤاد: — أي جريدة تجددها في الكشك.

SŁOWNIK

أَوَّلُ	[awwal]	początek, l. mn.
رَسْمِيٌّ	[rasmi]	oficjalny
وَفَقْأً ل...	[wafkân li]	... zgodnie z...

السنة الميلادية	rok ery chrześcijańskiej	
السنة الهجرية	rok hidżry*	
مَجْمُوعَةٌ	[mağmū'a]	zbiór, kolekcja
عَرَامِيٌّ	[garūmī]	miłosny
عَرَامٌ	[garām]	miłość
وَإِذَا		i oto...
طَرَقَ	(u) [ṭaraḥa]	pnkać, stukać
طَرَقَ	[ṭarḥ]	pukanie, stukanie
زَالَ	(u) [zāla]	nijać
تَغَيَّبَ	(a) [ḡaḡiba]	gniewać się
غَضَبْتُ	[ḡaḡab]	gniew
إِزْعَاجٌ	[iz'ağ]	przeszkadzanie
أَزْعَجَ	[az'ağa]	przeszkadzać
فَرَحٌ	[furaḥ]	radość, l. mn. أَفْرَاحٌ
قُدُومٌ	[kudūm]	przybycie, nadejście
سَلَّمَ (على)	[sallama]	pozdrawiać (kogoś)
أَيْنَمَا	[ainamā]	gdziekolwiek
خُبْزٌ	[hubz]	chleb
حَقْلَةٌ	[ḥafla]	uroczystość,
حَقْلَةٌ رَاقِصَةٌ		bal
لَحْمٌ	[laḥm]	mięso, l. mn. لَحُومٌ
خَمْرٌ	[ḥamr]	wino, l. mn. خُمُورٌ
غَرَامٌ	[garām]	gram, l. mn. غَرَامَاتٌ
كِيلُوغَرَامٌ	[kilūḡrām]	kilogram, l.-mn. كِيلُوغَرَامَاتٌ
دُكَّانٌ	[dukkān]	sklep, l. mn. دُكَّائِنٌ
كَافِيَارٌ	[kāfiyār]	kawior
يُوجَدُ	[yūğadu]	jest, znajduje się (str. bierna od czas. وَجَدَ)
سِرَّاءٌ	[sirā']	kupno, zakup
لَيْلَةٌ	[lāila]	noc
مَأْكُولَاتٌ	[ma'kūlāt]	produkty spożywcze

* hidżra - era muzułmańska (od 622 r. n.e.)

إِنصَرَفَ	[inṣarafa]	udać się (do); odejść
وَدَّعَ	[wadḍa'a]	żegnać się,
أَيُّ	[ay]	to jest, to znaczy
نَاجِسٌ	[nāḡiṣ]	pomyślny
كُشْكٌ	[kušk]	kiosk, <i>f. mm.</i> كُشَاكٌ
إِلَى الْإِلَاقِ	[ila-l-ilāq]	do widzenia
تَوَجَّهَ (إِلَى)	[tawajǧaha]	zwrócić się (do)

OBJAŚNIENIA

وَقَدْ تَأَرَّخَ الْإِسْلَامُ	zgodnie z chronologią muzułmańską
كَانَ يَجْلِسُ	siedział = كَانَ يَجْلِسُ
طَرَقَ الْبَابَ	pukać mocno do drzwi
طَرَفًا سَدِيدًا	
فَهَيَّا لَنَا	o więc idźmy
إِمَّا ... (و) إِمَّا ...	albo ... albo

Jest to spójnik alternatywny. Stosuje się także formę:

إِمَّا ... أَوْ (أَمْ) ... albo

Służy do wyrażania alternatywy w zdaniu, np.:

أَقْضِي فِي كُلِّ سَنَةٍ إِجَارَتِي إِمَّا عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ إِمَّا فِي الْجِبَالِ

Co roku spędzam (mój) urlop albo nad morzem, albo w górach.

... إِنْ شَاءَ اللهُ ... فَبَعْدَ ... gdziekolwiek byliby... to...

إِنْ شَاءَ اللهُ (dosł. *jeśli Allah zechce*) jest zwrotem skostniałym, który zatracił swe pierwotne podstawowe znaczenie i jest obecnie szeroko stosowany (szczególnie w dialektach) dla wyrażania możliwości lub prawdopodobieństwa wykonania jakiejś czynności, np.:

هُوَ سَيَخْتَرُ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ On chyba przyjdzie jutro.

سَأُزُورُكُمْ بَعْدَ أُسْبُوعَيْنِ إِنْ شَاءَ اللهُ Odwiedzę was chyba za dwa tygodnie.

Słowo أَيُّ (r. z. أَيْةٌ) w prepozycji przed rzeczownikiem występuje w roli zaimka nieokreślonego — *jakikolwiek, jakiś* — (podobnie jak مَا po rzeczowniku); أَيُّ może występować zarówno przed rzeczownikiem rodz. męskiego, jak i żeńskiego. Rzeczownik stoi w drugim przypadku (gen.) w stanie nieokreślonym tworząc z أَيُّ status constructus, np.:

أَيُّ كِتَابٍ	jakakolwiek książka
أَيُّ جَرِيدَةٍ	jakakolwiek gazeta, jakaś gazeta

GRAMATYKA

1. Czasowniki nieregularne

Czasowniki „hamzowe”

Są to czasowniki, które posiadają nad pierwszą, drugą lub trzecią spółgłoską rdzenną hamzę (ء). Np.:

أَخَذَ	brać	سَأَلَ	pytać
أَكَلَ	jeść	رَأَسَ	przewodniczyć
أَمَلَ	mieć nadzieję	قَرَأَ	czytać
أَمَرَ	rozkazywać	تَجَرَّأَ	ośmielić się, odważyć się

a) Czasowniki z początkową hamzą

Dwuhamzowy początek إِيْ أَوْ أُأْ przechodzi w آ (ā), أُ (ū), np.:

أَكَلَ (u) jeść,	→	أَكَلْ	jem
أَمَلَ (u) mieć nadzieję,	→	أُمَلْ	miej nadzieję
أَلَمَ (a) odczuwać ból,	→	إِلَمْ	odczuwaj ból

Jeżeli w zdaniu pierwsza hamza „wasłuje” się z poprzedzającym słowem, to druga hamza wspiera się na swej podpórcie, np.:

قَالَ آدَلَمْ : [kāla — 'lam] — powiedział: „odczuwaj ból”!

Czasownik أَخَذَ (u) brać

STRONA CZYNNA

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أَخَذْنَا		أَخَذْتُ
(r. m.) 2. os.	{ أَخَذْتُمْ أَخَذْتُمْ }	أَخَذْتُمَا	{ أَخَذْتَ أَخَذْتَ }
(r. ż.) 2. os.			
(r. m.) 3. os.	أَخَذُوا	أَخَذَا	أَخَذَ
(r. ż.) 3. os.	أَخَذْنَ	أَخَذَتَا	أَخَذَتْ

Czas teraźniejszy

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أَتَأْخُذُ		أَتَأْخُذُ
(r. m.) 2. os.	{ تَأْخُذُونَ تَأْخُذُونَ }	تَأْخُذَانِ	{ تَأْخُذُ تَأْخُذُ }
(r. ż.) 2. os.			
(r. m.) 3. os.	يَأْخُذُونَ	يَأْخُذَانِ	يَأْخُذُ
(r. ż.) 3. os.	يَأْخُذْنَ	يَأْخُذَانِ	يَأْخُذُ

Tryb łączący

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أَتَأْخُذُ		أَتَأْخُذُ
(r. m.) 2. os.	{ تَأْخُذُوا تَأْخُذُونَ }	تَأْخُذَا	{ تَأْخُذُ تَأْخُذِي }
(r. ż.) 2. os.			
(r. m.) 3. os.	يَأْخُذُوا	يَأْخُذَا	يَأْخُذُ
(r. ż.) 3. os.	يَأْخُذْنَ	يَأْخُذَا	يَأْخُذُ

Tryb „ścięty“

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	أَتَأْخُذُ		أَتَأْخُذُ
(r. m.) 2. os.	{ تَأْخُذُوا تَأْخُذُونَ }	تَأْخُذَا	{ تَأْخُذُ تَأْخُذِي }
(r. ż.) 2. os.			
(r. m.) 3. os.	يَأْخُذُوا	يَأْخُذَا	يَأْخُذُ
(r. ż.) 3. os.	يَأْخُذْنَ	يَأْخُذَا	يَأْخُذُ

Tryb rozkazujący

Tworzy się go przez opuszczenie pierwszej spółgłoski rdzennej: خُذْ — bierz!

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
2. os. { (r. m.) (r. ż.) }	{ خُذُوا خُذْنَ }	خُذَا	{ خُذْ خُذِي }

Według tego samego wzoru tworzy się formę trybu rozkazującego dla czasowników: اَمَرَ — rozkazywać, أَكَلَ — jeść

Imiesłów: a) strony czynnej:

آخِذٌ (r. m.) آخِذَةٌ (r. ż.)

b) strony biernej:

مَأْخُودٌ (r. m.) مَأْخُودَةٌ (r. ż.)

Masdar: أَخْذٌ

STRONA BIERNA

Czas przeszły: أُخِذَ

Czas teraźniejszy: يُؤْخَذُ

b) Czasowniki ze środkową hamzą

W odmianie czasowników tej grupy nie zachodzą żadne szczególne zmiany.

Czasownik سَأَلَ (a) pytać (się)

STRONA CZYNNA

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	سَأَلْنَا		سَأَلْتُ
(r. m.) 2. os.	{ سَأَلْتُمْ سَأَلْتُمْ }	سَأَلْتُمَا	{ سَأَلْتَ سَأَلْتَ }
(r. ż.) 2. os.			
(r. m.) 3. os.	سَأَلُوا	سَأَلَا	سَأَلَ
(r. ż.) 3. os.	سَأَلْنَ	سَأَلَا	سَأَلَتْ

Czas teraźniejszy

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	تَسْأَلُ		أَسْأَلُ
(r. m.) 2. os.	تَسْأَلُونَ	تَسْأَلَانِ	تَسْأَلُ
(r. ż.) 2. os.	تَسْأَلِينَ		
(r. m.) 3. os.	تَسْأَلُونَ	تَسْأَلَانِ	تَسْأَلُ
(r. ż.) 3. os.	تَسْأَلِينَ	تَسْأَلَانِ	تَسْأَلُ

Odmiana w trybie łączącym i „ściętym” wygląda tak samo jak przy czasowniku z początkową hamzą:

تَسْأَلُ	تَسْأَلُوا	أَسْأَلُ
تَسْأَلِينَ	تَسْأَلِي	تَسْأَلُ

Tryb rozkazujący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
2. os. $\left\{ \begin{array}{l} (r. m.) \\ (r. ż.) \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} اِسْأَلُوا \\ اِسْأَلِينَ \end{array} \right.$	اِسْأَلَا	$\left\{ \begin{array}{l} اِسْأَلُ \\ اِسْأَلِي \end{array} \right.$

Imiesłów: a) strony czynnej:

سَأَلْتُ (r. m.)	سَأَلْتَهُ (r. ż.)
------------------	--------------------

b) strony biernej:

مَسْئُولٌ (r. m.)	
مَسْئُولَةٌ albo: مَسْئُولَةٌ (r. ż.)	

Masdar سَأَلَ

STRONA BIERNA

Czas przeszły: سَأَلَ

Czas teraźniejszy: يَسْأَلُ

c) Czasowniki z końcową hamzą

Odmieniają się podobnie jak czasowniki ze środkową hamzą. W liczbie podwójnej (dualis) w 3. os. r. męskiego cz. przeszłego hamza (ـَ) przechodzi w madę (ـِ). W czasie teraźniejszym we wszystkich osobach liczby podwójnej hamza przechodzi w madę (ـِ).

Czasownik قَرَأَ (a) czytać

STRONA CZYNNA

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	قَرَأْنَا		قَرَأْتُ
(r. m.) 2. os.	قَرَأْتُمْ	قَرَأْتُمَا	قَرَأْتَ
(r. ż.) 2. os.	قَرَأْتُنَّ		
(r. m.) 3. os.	قَرَأُوا	قَرَأَا	قَرَأَ
(r. ż.) 3. os.	قَرَأْنَ	قَرَأَتَا	قَرَأَتْ

Czas teraźniejszy

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	نَقْرَأُ		أَقْرَأُ
(r. m.) 2. os.	نَقْرَأُونَ	نَقْرَأَانِ	نَقْرَأُ
(r. ż.) 2. os.	نَقْرَأِينَ		
(r. m.) 3. os.	يَقْرَأُونَ	يَقْرَأَانِ	يَقْرَأُ
(r. ż.) 3. os.	يَقْرَأْنَ	يَقْرَأَانِ	يَقْرَأُ

Odmiana w trybie łączącym i „ściętym” jest taka sama jak przy czasownikach z początkową i środkową hamzą.

أَقْرَأُ , يَقْرَأُ , نَقْرَأُ , تَقْرَأُ

Tryb rozkazujący

W liczbie podwójnej hamza przechodzi w madę (ـِ)

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
2. os. $\left\{ \begin{array}{l} (r. m.) \\ (r. ż.) \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} اقْرَأُوا \\ اقْرَأِينَ \end{array} \right.$	اقْرَأَا	$\left\{ \begin{array}{l} اقْرَأُ \\ اقْرَأِي \end{array} \right.$

Imiesłów a) strony czynnej:

قَرَأْتُ (r. m.)	قَرَأْتَهُ (r. ż.)
------------------	--------------------

b) strony biernej:

مَقْرُوءٌ (r. m.)	مَقْرُوءَةٌ (r. ż.)
-------------------	---------------------

Masdar: قَرَأَ

Czas przeszły: قَرِيَ

Czas teraźniejszy: يَقْرَأُ

2. Czasowniki „słabe”

Dó grupy tej należą czasowniki, u których pierwsza spółgłoska rdzenna jest „słaba”. Jest nią و lub ي, np.:

وَلَدَ	(i) rodzić
وَصَلَ	(i) przybyć
وَجَدَ	(i) znaleźć
وَقَفَ	(i) stać, zatrzymać się
يَسَسَ	(a) wysychać
يَقْطُ	(a) czuwać

Odmiana czasowników tego typu w czasie teraźniejszym nie różni się w zasadzie od odmiany czasowników regularnych. Czasowniki zaczynające się od słabego و tracą pierwszą spółgłoskę rdzenną w czasie teraźniejszym strony czynnej i w trybie rozkazującym, np.:

وَصَلَ	(i) przybyć >	يَصِلُ
وَجَدَ	(i) znaleźć >	يَجِدُ

Przy odmianie czasowników zaczynających się od słabego ي pierwsza spółgłoska rdzenna pozostaje, np.:

يَقْطُ	(a) czuwać >	يَقِطُ
يَسَسَ	(a) wysychać >	يَسِسُ

STRONA CZYNNA

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	وَجَدْنَا		وَجَدْتُ
(r. m.) 2. os.	وَجَدْتُمَا	وَجَدْتُمَا	وَجَدْتِ
(r. ż.) 2. os.	وَجَدْتُمَا		وَجَدْتِ
(r. m.) 3. os.	وَجَدُوا	وَجَدَا	وَجَدَ
(r. ż.) 3. os.	وَجَدْنَ	وَجَدَتَا	وَجَدَتْ

Czas teraźniejszy

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَجِدُ		أَجِدُ
(r. m.) 2. os.	تَجِدُونِ	تَجِدَانِ	تَجِدُ
(r. ż.) 2. os.	تَجِدْنَ		تَجِدِينَ
(r. m.) 3. os.	يَجِدُونَ	يَجِدَانِ	يَجِدُ
(r. ż.) 3. os.	يَجِدْنَ	يَجِدَانِ	يَجِدُ

Tryb łączący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَجِدُ		أَجِدُ
(r. m.) 2. os.	تَجِدُوا	تَجِدَا	تَجِدُ
(r. ż.) 2. os.	تَجِدْنَ		تَجِدِينَ
(r. m.) 3. os.	يَجِدُوا	يَجِدَا	يَجِدُ
(r. ż.) 3. os.	يَجِدْنَ	يَجِدَا	يَجِدُ

Tryb „ścięty”

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
— 1. os.	أَجِدْ		أَجِدْ
(r. m.) 2. os.	تَجِدُوا	تَجِدَا	تَجِدْ
(r. ż.) 2. os.	تَجِدْنَ		تَجِدِي
(r. m.) 3. os.	يَجِدُوا	يَجِدَا	يَجِدْ
(r. ż.) 3. os.	يَجِدْنَ	يَجِدَا	يَجِدْ

Tryb rozkazujący

	l. mnoga	l. podwójna	l. pojedyncza
2. os. $\begin{cases} (r. m.) \\ (r. ż.) \end{cases}$	$\begin{cases} جِدُوا \\ جِدْنَ \end{cases}$	جِدَا	$\begin{cases} جِدْ \\ جِدِي \end{cases}$

Imiesłów: a) strony czynnej:

وَاجِدٌ	(r. m.)	وَاجِدَةٌ	(r. ż.)
---------	---------	-----------	---------

b) strony biernej:

مَوْجُودٌ	(r. m.)	مَوْجُودَةٌ	(r. ż.)
-----------	---------	-------------	---------

Masdar: وَجُودٌ

STRONA BIERNA

Czas przeszły: وَجَدَ

Czas teraźniejszy: يُوجِدُ

Poza podaną wyżej istnieją również inne formy masdarów; np. forma utworzona przez opuszczenie pierwszej spółgłoski rdzennej ma wzór:

عَلَّة, np.:

وَصَفَ (i) opisywać	>	صِفَةٌ	cecha
وَصَلَ (i) łączyć, wiązać	>	صِلَةٌ	więź, ogniwo

Forma według wzoru: فَعَلَ

Np.: وَصَعَ (a) kłaść	>	وَصْعٌ	umieszczanie
-----------------------	---	--------	--------------

Forma według wzoru: فَعَلَهُ

Np.: وَحَدَ (i) być jednym	>	وَحْدَةٌ	jedność
----------------------------	---	----------	---------

U w a g a: Istnieje pewna ilość czasowników zaczynających się od spółgłoski و, które w odmianie czasu teraźniejszego nie tracą pierwszej spółgłoski rdzennej:

Przykłady:

وَتَّقِ يُوتِقُ	(u) być silnym
وَحِلْ يُوحِلُ	(ā) ugrzeźnać w błocie
وَسِعْ يُوسِعُ	(u) być szerokim, obszernym
وَسَّكْ يُوسِّكُ	(u) być szybkim i inne

3. Masdar absolutny المصدر المطلق

Konstrukcja masdaru absolutnego służy dla jeszcze większego zaakcentowania sposobu wykonania czynności. Masdar absolutny występuje zwykle na końcu zdania zamykając je. Tworzy się go od czasownika, który ma być zaakcentowany. Występuje w 3 przypadku (acc.) w stanie nieokreślonym. Może mieć przy sobie określenie — przymiotnik lub rzeczownik w 2 przypadku (gen.). Określenie tłumaczy się wówczas na język polski odpowiednim przysłówkiem, np.:

صَرَبَهُ صَرْبًا	Zbił go (dosł.: zbił go „biciem”).
صَرَبَهُ صَرْبًا مُبَرَّحًا	Zbił go dotkliwie (dosł.: zbił go „okrutnym, męczącym biciem”).
و طَرَقَ الْبَابَ طَرْقًا سَدِيدًا	I zapukał silnie do drzwi (dosł.: zapukał do drzwi „silnym pukaniem”).

4. Liczebniki ułamkowe

Liczebnik ułamkowy 1/2 wyraża się przy pomocy wyrazu يُصْفُ połowa.

Liczebniki ułamkowe od 1/3 do 1/10 tworzy się od rdzeni liczebników głównych według wzoru:

	ل. mn.	أَفْعَالٌ
Np.:	ثُلُثٌ 1/3	خُمْسٌ 1/5
	رُبُعٌ 1/4	سُدُسٌ 1/6

سُبْعٌ	1/7	تُسْعٌ	1/9
ثَمَانٍ	1/8	عَشْرٌ	1/10

Liczebniki z licznikiem „dwie” tworzy się przez postawienie liczebników ułamkowych z licznikiem — „jedna” w liczbie podwójnej, np.:

رُبَّانٍ	2/4
سُدَّاسَانِ	2/6
تُسْعَانِ	2/9

Liczebniki ułamkowe z licznikiem — „trzy, cztery, pięć” itd. tworzy się następująco: licznik stawia się w formie liczebnika głównego w rodzaju przeciwnym do mianownika w liczbie mnogiej, wg wzoru أَفْعَالٌ, np.:

ثَلَاثَةُ أَسَدَانِ	3/6
أَرْبَعَةُ أَخْدَانِ	4/5
سَبْعَةُ أُنْثَى	7/8

Liczebniki ułamkowe z mianownikiem od 11 wzwyż wyraża się opisowo przy pomocy słowa جُزْءٌ część (l. mn. أَجْزَاءٌ) i przyimku مِنْ, np.:

4/13 أَرْبَعَةُ أَجْزَاءٍ مِنْ ثَلَاثَةِ عَشَرَ جُزْءًا

Liczebniki z mianownikiem dziesiętnym tworzy się następująco:

17,3 grama سَبْعَةُ عَشَرَ غَرَامًا وَ ثَلَاثَةُ عَشْرٍ أَلْفًا

Liczebniki zawierające w mianowniku części setne wyraża się przy pomocy zwrotu: فِي الْمِائَةِ, np.:

34,57 metra أَرْبَعَةٌ وَ ثَلَاثُونَ مِثْرًا وَ سَبْعَةُ وَ خَمْسُونَ فِي الْمِائَةِ

Procent wyraża się również zwrotem فِي الْمِائَةِ (albo بِالْمِائَةِ), np.:

50 % خَمْسُونَ فِي الْمِائَةِ

5. Czas przeszły ciągły

Czas przeszły ciągły można również wyrazić za pomocą imiesłowni strony czynnej występującego łącznie z czasownikiem posiłkowym; imiesłów stoi w 3 przypadku (acc.) w postpozycji po czasowniku posiłkowym.

Wzór: كَانَ فَاعِلًا

Ta forma czasu przeszłego ciągłego wyraża podobnie jak forma كَانَ يَفْعُلُ czynność długotrwałą odbywającą się w przeszłości, w określonym momencie, np.:

وَكَانَ سَمِيرٌ جَالِسًا فِي غُرْفَتِهِ عِنْدَمَا طَرَقَ أَحَدُ أَصْدِقَائِهِ الْبَابَ صَرْفًا شَدِيدًا

Samir siedział w swym pokoju, gdy jeden z jego przyjaciół zapukał silnie do drzwi.



كَانَ سَمِيرٌ جَالِسًا فِي غُرْفَتِهِ عِنْدَمَا طَرَقَ أَحَدُ أَصْدِقَائِهِ
الْبَابَ طَرْفًا شَدِيدًا

ĆWICZENIA

1. Odpowiedzieć na pytania:

- (١) هَلْ يَحْتَفِلُ بِعِيدِ أَوَّلِ السَّنَةِ الْمِيلَادِيَّةِ فِي الْبِلَادِ الْمَرْبِقَةِ؟
- (٢) لِمَاذَا غَضِبَ سَمِيرُ؟
- (٣) مِنْ طَرَفِ الْبَابِ طَرَفًا شَدِيدًا؟
- (٤) عَمَّا كَانَ يَتَكَلَّمُ سَمِيرُ مَعَ صَدِيقِهِ الرَّشِيدِ؟
- (٥) أَيْنَ سَتَكُونُ الْحَفْلَةُ؟
- (٦) إِلَى أَيْنَ ذَهَبَ الْجَمِيعُ؟
- (٧) مَاذَا اشْتَرَوْا مِنَ الدَّكَانِ؟
- (٨) إِذَا كَانَ يَجِبُ عَلَى سَمِيرٍ أَنْ يَشْرِيَ جَرِيدَةً؟

2. Odmienić następujące czasowniki z początkową, środkową i końcową hamzą w czasie przeszłym i teraźniejszym:

- أَمَرَ (u) rozkazywać
رَأَسَ (a) stać na czele, przewodniczyć
لَجَأَ (a) uciekać

3. Utworzyć liczebniki ułamkowe:

2/5, 2/7, 3/8, 4/6, 6/15

4. Odmienić następujące czasowniki z pierwszą słabą spółgłoską (ي, و) w czasie przeszłym i teraźniejszym:

- وَدَعَ (a) zostawić; pozwolić
يَتَسَّرَ (a) rozpaczać
وَكَّلَ (i) polecić
وَعَدَ (i) obiecać

5. Przetłumaczyć na język polski:

- (١) ضرب الرجل ذو القلب القاسي حماره ضرباً شديداً.
- (٢) ثلثا سكان هذه القرية يشتغلون بالزراعة.
- (٣) أكثر من ثلاثة أرباع مساحة السودان غير مزروعة في الوقت الحاضر.
- (٤) بينما كنت واقفاً في الصف لتذكرك السينما رأيت أحد معلمي المدرسة.
- (٥) كنت عندك مساء اليوم ولكن للأسف لم أجدك.

- (٦) أذهب إلى العمل إما بالتراجم وإما بالأوتوبس.
- (٧) لا تغضب علي إذا لم أستطع أن أحضر لك الجرائد المربقة.
- (٨) فرحت فرحاً عظيماً بالرسالة التي كتبتها لي من بغداد.
- (٩) سأخفك يا بُنْتَى بعد غد إلى دار السبى إن شاء الله.
- (١٠) أينما كنت فأخبرني عن أحوالك.

6. Przetłumaczyć na język arabski:

- a) W czasie pobytu w Egipcie w ubiegłym roku miałem okazję zobaczyć, jak obchodzi się święto Nowego Roku na Bliskim Wschodzie.
- b) W mojej bibliotece jest (znajduje się) zbiór opowiadań napisanych przez jednego z największych pisarzy egipskich — Mahmuda Tajmura.
- c) W sklepie w pobliżu mojego domu nie ma często ani chleba, ani mięsa.
- d) Językiem oficjalnym w Sudanie jest język arabski.
- e) Na śniadanie piję zwykle albo herbatę, albo kawę z mlekiem.
- f) W tym czasie, gdy rozmawiałem przed drzwiami mego domu z kolegą, z którym pracuję w tym samym przedsiębiorstwie, przejechał koło nas (minął nas) czarny samochód i zatrzymał się po chwili na końcu ulicy.

LEKCJA DWUDZIESTA TRZECIA

الدرس الثالث والعشرون

كان الأسبوع الماضي مُرهقاً و مُتعباً بالنسبة لمالك. و كما نعلم أنه عندما يريد الإنسان السفر من بلد إلى بلد و لا سبباً إلى بلد بعيد فإنه يأخذ الهدايا و بعض الأشياء التذكارية إلى أهله و أصدقائه. و كذلك فقد مرَّ مالك بكثير من المحلات التجارية باحثاً عن أشياء جميلة و في نفس الوقت رخيصة لأن نفوقه كانت تنفذ بسبب غلاء تذكرة السفر. و إشتري في النهاية بعض اللعب و الحلويات للأطفال و ساعة لأبيه. و غدت نفوقه فذهب مالك إلى صديقه بشير و إستلف منه كمبته من النقود و أكَّد له أنه سيرسلها له بمجرد وصوله إلى الأردن حيث تسكن عائلته.



وَأَكَّدَ لَهُ أَنَّهُ سَيُرْسِلُ لَهُ هَدِيَّةَ الْتَقْوَدِ
بِمُجَرَّدٍ وَصُولِهِ إِلَى الْأَرْضِ حَيْثُ تَسْكُنُ عَائِلَتُهُ

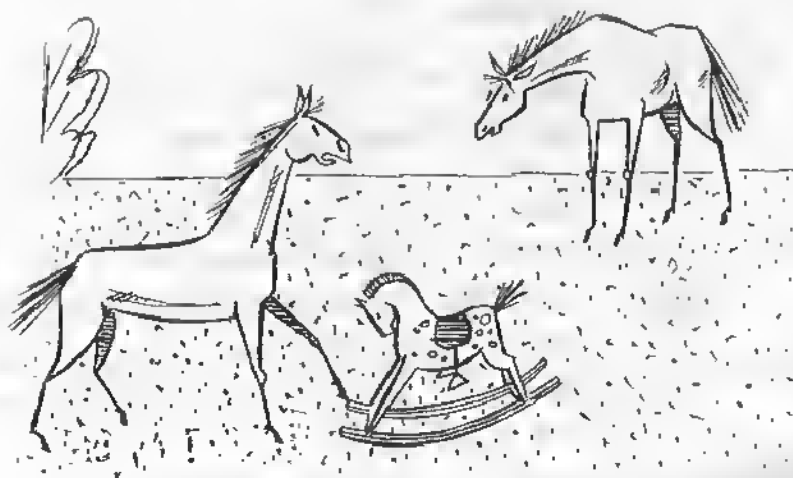
وصل مالك و زوجته إلى المطار في تمام الساعة السادسة و الربع
صباحاً. و زناوا الحقائب فأتضح أنها تزن أكثر من الوزن المسموح به.
و كانت الزيادة سبعة كيلوغرامات فاضطر مالك أن يدفع الفرق أى قيمة نرحيل
الوزن الزائد. و بعد معاينة جوازات السفر بواسطة الضابط المسؤول دخل
مالك و زوجته غرفة الجمارك. و طلب منهما موظف الجمارك أن يفتحا
الحقائب. ولم يجد موظف الجمارك عندهما أشياء ويجب أن يدفع عليهما رسوماً
جمركية. و بعد الانتهاء من التفتيش الجمركى توجهتا الى الطائرة و جلسا
على مقعدين متجاورين و تحركت الطائرة في تمام الساعة السابعة و النصف.

SŁOWNIK

مُرْهِقٌ	[murhiq]	uciążliwy, męczący
مُتْعِبٌ	[mut'ib]	męczący

تَمَعِبٌ	[ra'ab]	zmęczenie
أَتْعَبُ	[at'abu]	męczyć, nużyć
لَا سِيَّامًا	[lā siyyamā]	szczególnie
هَدِيَّةٌ	[hadiyya]	podarek, dar, prezent, l. mn. هَدَايَا
تَذْكَارٌ	[tadhkar]	wspomnienie, pamiątka
تَذْكَارِيٌّ	[tadhkārī]	pamiątkowy, na pamiątkę
أَهْلٌ	[ahl]	krewni, rodzina, l. mn. أَهَالٌ
بَحَثٌ	(a) [bahṭa]	szukać (czegoś)
نَقْدٌ	[naqd]	pieniądz, l. mn. نَقُودٌ
انْفَدَ	(a) [nafida]	skończyć się, wyczerpać się
كَادَ	(a) [kāda]	być bliskim (czegoś)
سَبَبٌ	[sābab]	powód, przyczyna, l. mn. أَسْبَابٌ
بِسَبَبِ		z powodu
غَالِيٌ	[gālin]	drogi (r. ś. غَالِيَةٌ)
تَعَبٌ	(a) [tā'iba]	zmęczyć się
غَلَاةٌ	[gālā]	drożyzna
أَلْعَبَةٌ	[lu'bu]	zabawka, l. mn. أَلْعَبٌ
إِسْتَلْفَاةٌ	[istalafa]	pożyczać
كَمِّيَّةٌ	[kammiyya]	ilość
أَكَّدَ لِي ...	[akkada]	zapewniać (kogoś)
مُجَرَّدٌ	[muḡarrad]	... jak tylko, z chwilą ...
وَزَنَ	(l) [wāzana]	ważyć, يَزِنُ (cz. ter.)
حَقَائِبٌ	[haḡība]	walizka, l. mn. حَقَائِبٌ
وَزَنَ	[wazu]	waga, ciężar, l. mn. أَوْزَانٌ
إِتِّتَاهَا	[ittāḡaha]	wyjaśnić się, okazać się
مَسْمُوحٌ بِكَ	[masmih bihi]	dozwolony, dopuszczalny
زِيَادَةٌ	[ziyāda]	nadmiar, nadwyżka
إِضْطَرٌّ	[iṭṭarra]	zmuszać (str. bierna: أُضْطَرُّ być zmuszonym)
فَرْقٌ	[farq]	różnica
قِيَمَةٌ	[ḡīma]	wartość, cena, l. mn. قِيَمٌ
نَرْجِيلٌ	[tarḡīl]	wysłanie, nadanie

زَائِدٌ	[zā'id]	zbytńi, zbyteczyńy, dodatkowy
عَائِنٌ	[āyana]	badać, kontrolować
مُعَائِنَةٌ	[mu'āyana]	ogłędziny, kontrola
جَوَازٌ	[ğawāz]	paszport, l. mn. جَوَازَاتٌ
صَابِطٌ	[ḍābi]	oficer, l. mn. صَابِطَاتٌ
جُمْرُكٌ	[ğūmrūk]	komora celna, l. mn. جُمْرُكَاتٌ
جُمْرُكِيٌّ	[ğūmrūki]	celny
مَوْظِفٌ	[muwāzzaf]	urzędńik
رَسْمٌ	[rasm]	opłata, l. mn. رُسُومٌ
فَتَّاشٌ	[fattaša]	kontrolować, sprawdzać
تَفْقِيشٌ	[taftiṣ]	kontrola, rewizja
قَاعِدٌ	(u) [kā'ada]	siedzieć
مَقَاعِدٌ	[makā'id]	miejsce, siedzenie, l. mn. مَقَاعِدُ
مُتَاجِرٌ	[mutağ'āwir]	sąsiedńi
تَحَرَّكَ	[taħ'arraka]	poruszyć się, ruszyć, wyruszyć



لَا يَكَادُ يَتَحَرَّكُ

OBJAŚNIENIA

Czasownik كَادَ (a) wyraża sens: *ledwo, załedwie, niemal, prawie, o mały włos, o mało co...*, np.:

كِدْتُ أَفْهَمُ	prawie zrozumiałem
كَادَ يَمُوتُ	omal nie umarł
لَا يَكَادُ يَتَحَرَّكُ	ledwo się rusza
وَقَالَ بِصَوْتٍ يَكَادُ لَا يَسْمَعُ	rzekł głosem ledwie dosłyszalnym

GRAMATYKA

Czasowniki nieregularne

Czasowniki puste

Do grupy czasowników pustych należą czasowniki mające słabe و lub ی jako drugą spółgłoskę rdzenną, np.:

قَالَ	(u) >	قَالَ	mówić
سَارَ	(i) >	سَارَ	iść
نَامَ	(a) >	نَامَ	spać

W odmianie czasu przeszłego czasowniki puste wykazują następujące zmiany: słaba spółgłoska przechodzi w sylabie otwartej w długie ā (اَ), np.: قَالَتْ powiedziała — w zamkniętej — w i lub u w zależności od tego, jaką samogłoskę otrzymuje dany czasownik w czasie teraźniejszym, jeżeli u — w u, jeżeli i lub a — to w i.

Przykłady:

قَالَ	(u)	قَالَ	powiedziałeś
سَارَ	(i)	سَارَ	szedłem
نَامَ	(a)	نَامَ	spiałeś

W stronie biernej słaba spółgłoska (zarówno و jak i ی) przechodzi w długie i (يَ), np.:

قَالَ	(u)	قِيلَ	powiedziano
سَارَ	(i)	سِيَ	zmierzono

W odmianie czasu teraźniejszego czasowniki puste otrzymują w sylabie otwartej samogłoskę długą, a w zamkniętej — krótką, np.:

يَقُولُ , قَوْلٌ (u)
يَنَامُ , نَامٌ (a)
يَقِيْسُ , قَيْسٌ (i)

Formę trybu rozkazującego tworzy się z czasu teraźniejszego, np.:

قُولِي , قُلِي
نَامِي , نِمِي
قَيْسِي , قِيسِي

W imiesłowie strony czynnej słaba spółgłoska przechodzi w hamę (ء), np.:

قَائِسٌ , نَائِمٌ , قَائِلٌ > قَاوِس , نَاوِم , قَاوِل

W imiesłowie strony biernej wypada słaba spółgłoska, przy czym czasowniki ze słabym و jako drugą spółgłoską rdzenną otrzymują długie ū, a czasowniki ze słabym ی jako drugą spółgłoską rdzenną — długie ī, np.:

مَقْبِيْسٌ > مَقْبِيْسٌ , مَقْوِلٌ > مَقْوُول

Masdar: قَيْسٌ , نَوْمٌ , قَوْلٌ

Czasownik نَامٌ (a) spać

Tryb oznajmujący

Czas przeszły

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	يَنَامُ		نَامَ
(r. m.) 2. os.	يَنَامُونَ		نَامَ
(r. ż.) 2. os.	يَنَامْنَ	يَنَامَانِ	نَامَ
(r. m.) 3. os.	يَنَامُوا	يَنَامَا	نَامَ
(r. ż.) 3. os.	يَنَعْنَ	يَنَامَانِ	نَامَ

Czas teraźniejszy

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	يَنَامُ		يَنَامُ
(r. m.) 2. os.	يَنَامُونَ		يَنَامُ
(r. ż.) 2. os.	يَنَامْنَ	يَنَامَانِ	يَنَامُ
(r. m.) 3. os.	يَنَامُونَ	يَنَامَانِ	يَنَامُ
(r. ż.) 3. os.	يَنَعْنَ	يَنَامَانِ	يَنَامُ

Tryb łączący

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	يَنَامُ		يَنَامُ
(r. m.) 2. os.	يَنَامُوا		يَنَامُ
(r. ż.) 2. os.	يَنَعْنَ	يَنَامَانِ	يَنَامُ
(r. m.) 3. os.	يَنَامُوا	يَنَامَا	يَنَامُ
(r. ż.) 3. os.	يَنَعْنَ	يَنَامَا	يَنَامُ

Tryb „ścięty”

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
— 1. os.	يَنَامُ		يَنَامُ
(r. m.) 2. os.	يَنَامُوا		يَنَامُ
(r. ż.) 2. os.	يَنَعْنَ	يَنَامَانِ	يَنَامُ
(r. m.) 3. os.	يَنَامُوا	يَنَامَا	يَنَامُ
(r. ż.) 3. os.	يَنَعْنَ	يَنَامَا	يَنَامُ

Tryb rozkazujący:

	1. mnoga	1. podwójna	1. pojedyncza
2. os. < (r. m.)	يَنَامُوا		يَنَامُ
< (r. ż.)	يَنَعْنَ	يَنَامَانِ	يَنَامُ

Odpowiedzieć na pytania:

- (١) لماذا تمب مالك تعباً شديداً في الاسبوع الماضي؟
- (٢) هل كانت تذاكر سفره رخيصة ام غالية؟
- (٣) ماذا إشتري مالك؟
- (٤) من أين إستلف القود؟
- (٥) متى وصل مالك و زوجته إلى المطار؟
- (٦) هل دفعا رسوما جبركية؟
- (٧) في أي ساعة تحركت الطائرة؟

LEKCJA DWUDZIESTA CZWARTA

الدرس الرابع و العشرون

حوار

كمال : — اهلاً و سهلاً يا عادل! كم الساعة؟

عادل : — الساعة الرابعة و النصف إلا خمس دقائق.

و ابن ساعتك؟

كمال : — في التصليح عند الساعتي، كما تعلم فان

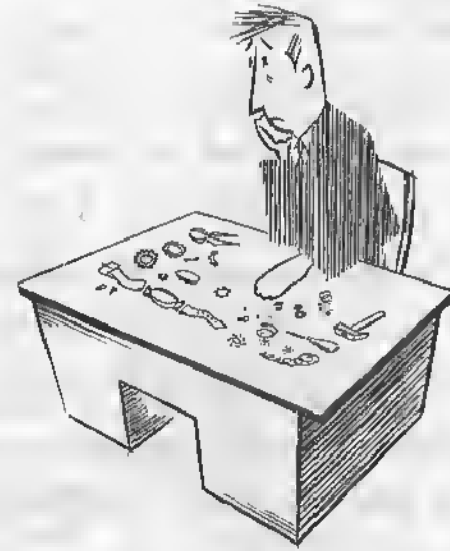
ساعتي جيّدة جداً و لكن إبتدأت تتأخر يومياً

أكثر من عشر دقائق فظننت أنني سأستطيع

وحدى إصلاحها، و لكن للأسف بعد محاولتي هذه إبتدأت تتقدم ما يقرب

من خمس عشرة دقيقة، فاضطرت أن آخذها إلى الساعتي.

كمال : — هل رأيت الفيلم الامريكي «الحرب والسلام»؟



تَشَاخُرُ سَاعَتِي أَكْثَرَ مِنْ قَسَرِّ دَقَائِقِي فِظَنَنْتُ
أَنْبِي سَأَسْتَطِيعُ وَحْدِي إِصْلَاحَهَا

عادل : — كلاً، لم أره و لكنني سمعت أنه فيلم لا بأس به. — فهل
تدري ان قصة الفيلم قد أُخِذت عن قصة للكاتب الروسي العظيم تولستوى
بالعنوان نفسه.

كمال : — نعم بالطبع، و من لا يعرف تولستوى الشهير؟ و خاصة في
عالمنا يا عزيزي، عالم الأدب و الفن.

عادل : — فهيا بنا يا كمال إلى السينما لمشاهدة هذا الفيلم البديع.

٢

حوار

محمد : — السلام عليكم!

أدوارد : — و عليكم السلام!

محمد : — من أين أنت !

أدوارد : — أنا من بولندا. جئت في رحلة إلى بلادكم.

محمد : — و أين تعلمت اللغة العربية ؟

أدوارد : — تعلمتها في بولندا عن طريق كتاب تعليم اللغة العربية و بمساعدة أصدقائي الطلبة العرب الذين يدرسون في بولندا !

محمد : — حقا إنك تتكلم جيّداً اللغة الفصحى.

أدوارد : — اشكرك على ثنائك اللطيف و لكن كما تعرف الآقى صعوبات كثيرة في التخاطب مع الناس في الشارع و في المحلات التجارية و غيرها. فهم يفهموننى عندما اتكلم معهم و لكننى أجد صعوبة كبيرة في فهم كلامهم. محمد : — هذا صحيح لان عامة الناس في البلدان العربية يتكلمون اللغة الدارجة و لكنهم يفهمون اللغة الفصحى أما انت يا صديقى فأرجو أن لا تيسأس و بالتاكيد عندما تمكث بيننا مدة ستفهم كل ما يقال لك و ستستطيع أن تتكلم اللغة العربية الدارجة و الفصحى معاً.

أدوارد : — أنت يا محمد إنسان طيب و اشكرك جداً على كلماتك المشجعة.

محمد : — أظن انك جوعان يا أدوارد فلنذهب إلى المطعم.

أدوارد : — إنك محق. هيا بنا.

S L O W N I K

حوار	[ḥiwār]	dialog
أهلاً و سهلاً	[ahlān wa sahlān]	(pozdr.) witaj!, cześć!
صالح	[ṣāliḥ]	naprawiać, reperować
تصليح	[taṣliḥ]	naprawa, reperacja
ساعتي	[sā'atī]	zegarmistrz
هو وحده		on sam
هي وحدها		ona sama

حاول	[ḥāwala]	próbować, usiłować, starać się
إصلاح	[iṣlāḥ]	naprawa
محاولة	[muḥāwala]	próba, l. mn.
تقدم	[taqaddama]	spieszyć się (o zegarku)
سلم	[silim]	pokój
حرب	[ḥarb]	wojna, l. mn.
فيلم	[film]	film, l. mn.
درى	(ī) [darā]	wiedzieć
كلّا	[kallā]	wcale nie, bynajmniej
روسي	[rūsī]	rosyjski; Rosjanin
نعم بالطبع	[na'am bi-l-ṭab'i]	tak, oczywiście
عنوان	[ʿunwān]	tytuł; adres, l. mn.
شهير	[šahīr]	słynny, sławny
عزيز	[ʿazīz]	miły, drogi, l. mn.
أدب	[ʿadab]	literatura, l. mn.
فن	[fann]	sztuka, l. mn.
طريق	[ṭarīq]	droga; sposób, metoda, l. mn.
عن طريق		droga, przy pomocy
حقاً	[ḥaḥḥān]	lub al-ḥaqq, doprawdy, istotnie, rzeczywiście
ثناء	[ṭanāʾ]	pochwala, l. mn.
لاقي	[lāqā]	napotkać, (cz. ter.)
اللغة العربية		arabski język literacki
الفصحى		
صعوبة	[su'ūba]	trudność, l. mn.
فهم	(a) [fahima]	rozumieć
فهم	[fahim]	rozumienie
تخاطب	[taḥāṭub]	rozmowa
لغة التخاطب		język potoczny
عامّة	[ʿāmma]	ogół
دارج	[dārīḡ]	będący w powszechnym użyciu, potoczny
اللغة الدارجة		język potoczny
يسئ	(a) [yū'isa]	rozpaczać, (cz. ter.)

بَيْنَ	[baina]	między, wśród
طَيِّبٌ	[ṭayyib]	dobry
أَنْ لَا		aby nie
سَجِّعْ	[šagga'a]	zachęcać
جَوَاعُنْ	[ğaw'an]	głodny (r. ż. جَوَاعَى) l. mn. جَوَاعٌ
جَوْعٌ	[ğū]	głód
مَصْعَمٌ	[maṣ'am]	restauracja, l. mn. مَصَاعِمٌ
تُولَسْتَوِي	[tūlsti'y]	Tolstoj
كَمَالٌ، عَادِلٌ		Kamal, Adil (im. wł.)
أَدَوَّارْدُ		Edward
بُولَنْدَا وَبُولُونِيَا		Polska
بَعْنَوَانِ		pod tytułem

OBJAŚNIENIA

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ znaczy: *pokój z Wami* i jest popularnym pozdrowieniem wśród mieszkańców krajów arabskich.

W odpowiedzi na nie mówi się: رَ عَلَيْكُمُ السَّلَامُ

Zwrot إِنَّكَ مُجِيقٌ znaczy: *masz rację*

To samo można wyrazić za pomocą zwrotu: الْحَقُّ مَعَكَ *masz rację*

وَحْدَهُ (od: وَحْدٌ samotność) wyraża sens *sam, sama* (bez niczyjej pomocy), np.:

بِاتَّخَرُ سَاعَتِي أَكْثَرَ مِنْ عَشْرِ دَقَائِقَ
فَطَنْتُ أَتَنِي سَأَسْتَطِيعُ وَحْدِي إِصْلَاحَهَا

Zegarek mój spóźnia się ponad 10 minut, myślałem więc, że będę mógł naprawić go sam.

KLUCZ DO ĆWICZEŃ

LEKCJA PIERWSZA

الدرس الأول

Ad 5. Przełumaczyć na język arabski:

- (١) هذا مهندس.
- (٢) هذه ممرضة.
- (٣) هذه مدينة.
- (٤) المدينة كبيرة.
- (٥) أحمد معلم.
- (٦) فاطمة مريضة.

LEKCJA DRUGA

الدرس الثاني

Ad 2. Przełumaczyć na język arabski:

- (١) من أنت؟
- (٢) أنا مواطن لبناني.
- (٣) هل نحن الآن في المدينة؟
- (٤) أين أنت الآن؟
- (٥) أنا في الغرفة.
- (٦) في الغرفة كرسي و طاولة كبيرة.
- (٧) على الطاولة كتاب فرنسي.
- (٨) من هذا الرجل؟
- (٩) هو عامل في المصنع.

LEKCJA TRZECIA

الدرس الثالث

Ad 4. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) في غرفة المهندس جهاز التلفزيون و تلفون و طاولة و كرسي.
- (٢) غرفة الضيوف مفروشة بستادة ملونة.
- (٣) على الطاولة المستديرة كتاب و بعض الجرائد.
- (٤) على حيطان غرفة الأكل معلقة بعض الصور.
- (٥) في هذا الشارع بيوت كثيرة.

LEKCJA CZWARTA

الدرس الرابع

Ad 4. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) ولزسو مدينة كبيرة.
- (٢) نحن الآن في حديقة الحيوانات.
- (٣) انت مواطن معسر.
- (٤) هن في غرفة واسعة.
- (٥) هذه الزهرة الجميلة حمراء.
- (٦) الأسد حيوان متوحش.
- (٧) متائر نظيفة.
- (٨) جرائد عربية.
- (٩) مدن فريدة.
- (١٠) كتب ملونة.
- (١١) نايذات ذكيات.

LEKCJA PIĄTA

الدرس الخامس

Ad 2. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) رسم إبراهيم أسدا.
- (٢) كتبت مقالاً سجعاً لمجلة أسبوعية.

- (٣) ذهبنا قبل عدة أيام إلى حديقة الحيوانات.
- (٤) ما شربت قهوة في المقهى.
- (٥) من أين حضر هذا السائح؟
- (٦) ذهبنا إلى المكتبة و قرأنا هناك كتابين.
- (٧) هل درست الطب؟
- (٨) لماذا ما كتبتم رسالة إلى إبراهيم؟

LEKCJA SZÓSTA

الدرس السادس

Ad 2. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) كان إبراهيم بالأمس مع صديقه في المسرح.
- (٢) كانت هذه البنت تلميذة حسنة في المدرسة.
- (٣) كان صديقنا معماً حسناً.
- (٤) كنا بالأمس في المكتبة.
- (٥) ما كنت في البيت.
- (٦) ما كنا في مصر.
- (٧) عندي كتب عربية كثيرة في مكتبتى.

LEKCJA SIÓDMA

الدرس السابع

Ad 2. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) أنهض كل يوم (يومياً) في الساعة الثامنة صباحاً.
- (٢) ألبس ملابسى بسرعة (سريعاً) و أخرج من البيت.
- (٣) أدخل المكتب و أقول: صباح الخير!
- (٤) أشكرك على النداء الشهى.
- (٥) هل نفرون كتباً كثيرة؟
- (٦) هل كان الفطور شهيأ؟
- (٧) نحن نأكل كل يوم (يومياً) الغداء في البيت.
- (٨) ما ذهبنا بالامس للنزهة.
- (٩) سألتى الطبيب عن حالى.
- (١٠) ماذا نفعل في المساء عادة؟

LEKCJA ÓSMA

الدرس الثامن

Ad 3. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) سأزور أقاربي بعد عدة أيام.
- (٢) منزلنا من أحدث المنازل في هذا الشارع.
- (٣) النعام سريع و التروليبوس كذلك و لكن السيارة هي الأسرع.
- (٤) هل لك أصدقاء و صديقات كثيرون؟
- (٥) هل معك تلك المحفظة؟
- (٦) سينهى أخى الأصغر من دراسته في الجامعة بعد سنتين.
- (٧) مدرستنا من أجمل المدارس في العاصمة.
- (٨) سوف لا أذهب إلى زميلي المريض غداً.

LEKCJA DZIEWIĄTA

الدرس التاسع

Ad 7. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) شهر شباط (فبراير) أقصر أشهر السنة.
- (٢) المناخ في مصر حار جداً.
- (٣) أين فضيت الإجازة في هذه السنة؟
- (٤) هل تسافر في الصيف إلى شاطئ البحر؟
- (٥) خرجت من البيت في تمام الساعة التاسعة إلا عشر دقائق.
- (٦) يوم الأحد هو يوم الأسبوع السابع.
- (٧) الصيف أجمل من الشتاء.
- (٨) كم درجة تبلغ الحرارة في شهر نوز (يوليو) في مصر؟
- (٩) كم يبلغ مرتبك الشهري؟
- (١٠) شهر نوز و آب هما أحر أشهر الصيف.

LEKCJA DZIESIĄTA

الدرس العاشر

Ad 2. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) اجلس وراء الطاولة و أكتب رسالة إلى أخيك.
- (٢) لنجلس و نكتب مقالاً إلى الجريدة عن طلبة كليتنا.

(٣) لا تخرجوا مساء اليوم من البيت.

(٤) لا تشرب في المساء (مساءً) فبوة فوطة.

(٥) لتقل هي نافذة الغرفة.

(٦) باب غرفة الأكل مفتوح و لكن النوافذ مغلقة.

(٧) لست سائحاً (سائح).

(٨) هاتان قابتان ليستا تلميذتين.

(٩) لستم تلاميذ مجتهدين.

(١٠) لستنا طلاب كلية الحقوق.

(١١) ليس في مدينتنا مسرح.

(١٢) ليس هذا البيت للعصري مكتب البريد.

(١٣) نعلم أن اللغة العربية من أصعب لغات العالم.

LEKCJA JEDINASTA

الدرس الحادي عشر

Ad 2. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) لي صديق عراقي علمني عدة كلمات باللغة العربية.
- (٢) هذه البنت التي تعرفت عليها بالألمس تسكن في ضواحي العاصمة.
- (٣) ذهب التلاميذ الذين يدرسون في الفصل الرابع في رحلة مدرسية.
- (٤) الفلاحات اللواتي سافرن معنا في الأوتوبس إلى المدينة هنّ من خريتنا.
- (٥) كتبت رسالة طويلة إلى صديقي الذي هو من أحسن أصدقائي.

LEKCJA DWUNASTA

الدرس الثاني عشر

Ad 10. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) سأسافر بعد شهر بالسيارة إلى القاهرة.
- (٢) الطائرة الفاخرة أسرع وسيلة للنقل.
- (٣) يسافر كثير من الناس في البلاد العربية على ظهور الجمال.
- (٤) تنصّر الطائرة الفاخرة في المنافسة مع وسائل النقل القديمة.

- ٢) يصفر في بولونيا ورق الاشجار في فصل الخريف و نجف الاعشاب و المروج.
- ٣) ساجيثك بعد غد مع اخي الأكبر.
- ٤) ساجيثك غدا بكتاب تعليم اللغة العربية الذي طلبته مني.
- ٥) يستعمل الناس بعض الحيوانات كوسيلة النقل و التنقل من مكان إلى آخر.
- ٦) باع علي سيارته القديمة و اشترى سيارة أخرى.

LEKCJA TRZYNASTA

الدرس الثالث عشر

Ad 6. Przetłumaczyć na język arabski:

- ١) هذا الكتاب الذي قرأته منذ يومين غير شيق.
- ٢) كان صديقي احمد في بولونيا و قد كان مسروراً جداً بمكوثه في هذه البلاد البعيدة و لكنه شكاً كثيراً عن الأكل.
- ٣) يصعب العمل في البلاد الجنوبية في منتصف النهار.
- ٤) يذهب الناس في البلاد العربية خمس مرات يومياً إلى المسجد.
- ٥) المنارة هي المكان الذي ينادى المؤذن منه الناس للصلاة.
- ٦) نذهب للنزهة عادةً (كالعادة) بعد غروب الشمس حيث يصبح الطقس لطيفاً.

LEKCJA CZTERNASTA

الدرس الرابع عشر

Ad 11. Przetłumaczyć na język arabski:

- ١) تأسست السوق الأوروبية المشتركة في سنة الف و تسعمائة و سبع و خمسين (١٩٥٧).
- ٢) تتألف السوق الأوروبية المشتركة من ست دول — أعضاء.
- ٣) نشاط السوق المشتركة للدول العربية ضعيف و يتطور ببطء.
- ٤) ما ذهبت للإجتماع الذي إنعقد بشأن تنظيم رحلة إلى مصر لأنني كنت مريضاً.

LEKCJA PIĘTNASTA

الدرس الخامس عشر

Ad 10. Przetłumaczyć na język arabski:

- ١) استيقظ عادةً في الساعة السابعة صباحاً لأن مكان علي بعيد كثيراً عن مكنتي (... بمعد جداً عن lub: ...).

LEKCJA SIEDEMNASTA

الدرس السابع عشر

Ad 4. Przetłumaczyć na język arabski:

- ١) عبد رمضان من أقدم الأعياد الإسلامية.
- ٢) لا يأكل الناس و لا يشربون في أثناء الصوم (كل اليوم).
- ٣) تتنقل في البلاد العربية بأعداد دبية و فومية عديدة.
- ٤) يحتفل في السودان في كل سنة في اليوم الاول من شهر كانون الثاني (يناير) بعيد يوم الإستقلال.
- ٥) كان علم الفلك في البلاد العربية على مستوى عالٍ.
- ٦) يكتب كثيراً في الصحف اليومية عن بلدان الشرق الأدنى.

LEKCJA OSIEMNASTA

الدرس الثامن عشر

Ad 4. Przetłumaczyć na język arabski:

- ١) عزمت أخيراً على كتابة رسالة إلى صديق من أصدقائي لأعرف ما يجري عنده.
- ٢) نريد أن نساfer في السنة المقبلة إلى أحد البلدان العربية لتكلم باللغة العربية كل الوقت.
- ٣) ليس من السهل تعلم اللغة العربية بدون مساعدة المعلم.
- ٤) يمكنهم أن يحضروا إلينا مساء الاحد للقهوة.
- ٥) لا يمكننا في أثناء الدروس أن نتكلم بصوت عالٍ.
- ٦) لو لا دفاع فريقنا القوي لكان من المستحيل علينا أن نفوز في هذه المباراة المهمة.
- ٧) أعطيت لأخي خمسة قروش لينذهب إلى الدكان و يشتري خبزاً.
- ٨) استطعت بفضل مساعدة زميلي أن أشاهد المباراة بين فريق «الهلل» و «الريخ».

الدرس التاسع عشر

Ad 5. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) لو كان عندي سيارة لما ذهبت إلى العمل بالترام.
- (٢) لو كنتم في مصر لرأيتم آثاراً كثيرة تـأرـبـخـية بـدـيـة.
- (٣) ليجدثونا شيئاً عن بلادهم و سكانها.
- (٤) لو كان عندك قليلاً من الوقت احضر إلى بعد الظهر للقهوة و نستمع إلى أخبار الراديو.
- (٥) إذا تقابل زميلي في الكلية قل له أنه سينعقد غداً إجتماع لكل أعضاء نادينا.
- (٦) لم أقرأ منذ وقت طويل الصحف العربية.
- (٧) إذا ذهبنا غداً إلى المباراة فلن نستطيع أن نذهب إلى دار السينما.
- (٨) إن تكونوا في الشرق الأدنى لا تخرجوا للنزهة في الظهر لأنه في ذلك الوقت تكون الشمس عمودية.

LEKCJA DWUDZIESTA

الدرس العشرون

Ad 4. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) لم نرَ في هذه السنة فلياً حسناً.
- (٢) بنيت مدرستنا بمساعدة كل سكان المدينة.
- (٣) ما أجمل هذا المسجد.
- (٤) نزلت من السيارة و بدأت أمشي على قدمي إلى البيت.
- (٥) خجلت كثيراً و احمرت ألحت التي قلت لها إنها جميلة.
- (٦) تنمو في الحديقة امام بيتي شجرة برتقال عالية.
- (٧) جلست على كرسي مريح مستمعاً بانتباه إلى إذاعة راديو القاهرة.

LEKCJA DWUDZIESTA PIERWSZA

الدرس الحادي والعشرون

Ad 7. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) دلني أين يقع مكتب السياحة الخارجية.
- (٢) هل تظن أننا سنستطيع أن نـسـافـر في السنة المقبلة في الإجازة إلى فرنسا؟

(٣) ظلت في المستشفى أسبوعين كاملين.

(٤) لو مرت غداً بيتنا فزونا.

(٥) الزميل الذي يعرف اللغة العربية جيداً يصحح لي دائماً التمارين.

LEKCJA DWUDZIESTA DRUGA

الدرس الثاني والعشرون

Ad 6. Przetłumaczyć na język arabski:

- (١) في أثناء مكوثي في مصر في السنة الماضية كانت لي الفرصة لرؤية كيف يعنغل بعيد أول السنة في الشرق الأدنى.
- (٢) توجد في مكتبي مجموعة من الفصوص مكتوبة بقلم اعظم الكتاب المصريين — محمود تيمور.
- (٣) لا يوجد كثيراً ما في الدكان القريب من منزلي خبز و لا لحم.
- (٤) اللغة الرسمية في السودان هي اللغة العربية.
- (٥) أشرب الفطور عادةً إمّا شايًا و إمّا قهوة باللبن.
- (٦) بينما كنت أتحدث أمام باب مسكني مع الزميل الذي اعمل معه في نفس المؤسسة مرتّ بنا سيارة سوداء و وقفت بعد دقيقة في نهاية الشارع.

Słownik Arabsko-Polski

Wyrazy uszeregowane są według rdzeni ułożonych w porządku alfabetycznym. Rdzeniem jest czasownik, zazwyczaj trójspółgłoskowy (فعل), w 3 osobie liczby pojedynczej, I formy czasu przeszłego.

Jest on niekiedy zaznaczony w nawiasie po lewej stronie przy tych czasownikach, które występują w formach pochodnych (II—X) oraz przy czasownikach o odmianie nieregularnej — tzw. „pustych” i „niepełnych”, a także przy innych częściach mowy.

Tak np. słowa مُؤَدَّبٌ wychowany nie należy szukać pod literą ر (mim), lecz pod literą ا (alif) i trójspółgłoskowym rdzeniem اَدَبَ = اَدَّبَ (ادب) wychowywać.

Słowa اِسْتَقْلَالٌ niepodległość nie należy szukać pod literą ا (alif), lecz pod literą ق (kaf) i dwuspółgłoskowym rdzeniem قَلَّ być nieznacznym, nielicznym.

Obok rdzenia podana jest po prawej stronie w nawiasie samogłoska (a, u, i) wskazująca na wokalizację drugiej rdzennej spółgłoski w czasie teraźniejszym, np.: قَتَلَ (u), سَرَبَ (a), صَرَبَ (i).

Przy przymiotnikach jakościowych i oznaczających kolor lub ułomność fizyczną oraz przy zaimkach podany jest rodzaj i liczba mnoga, np.:

حُمْرٌ l. mn. حُمْرَاءَ (r. ż.), أَحْمَرُ
أَنْثَى (r. ż.), أُنْثَى

Poza tym liczba mnoga podana jest tylko wówczas, jeżeli jest nieregularna, tzw. „lamana” lub z zakończeniem تاء, które przybierają niektóre rzeczowniki rodzaju męskiego oraz rzeczowniki rodzaju żeńskiego bez końcówki تاء — (tamarbuta), np.:

مَدَارِسٌ l. mn. مَدْرَسَةٌ szkoła
مَشْرُوعَاتٌ l. mn. مَشْرُوعٌ plan, projekt
أَخَوَاتٌ l. mn. أُخْتٌ siostra

Pokrewne znaczenia słów oddzielone są przecinkiem, przy wyrazach wieloznacznych poszczególne znaczenia są rozdzielone średnikiem.

أ	(partykuła pytajna) — czy
آبَاءٌ l. mn. أَبٌ	ojciec
أَبَوَانِ (l. podw.)	rodzice
أَبٌ	sierpień
أَبَدًا	zawsze
لَمْ يَلَا أَبَدًا	nigdy
إِنِّي (p. ينى)	
أَتُوبُ بِسَيِّئِ	autobus
إِنِّي آتِي (cz. ter. آتَى)	przyjść
آتِيَةً (r. ż.), آتٍ	następujący
إِحْدَى (r. ż.), أَحَدٌ	jeden; ktoś
أَحَدٌ (u)	wziąć, zabrać
أَخَّرَ (آخر)	odkładać, odraczać; opóźniać
تَأَخَّرَ	spóźnić się
أُخْرَى (r. ż.), آخَرُ أُخْرَيَاتٌ (r. ż.), آخَرُونَ l. mn.	inny, drugi
أَوَّخِرُ l. mn. آخِرٌ	ostatni; koniec
أَخِيرَ	ostatni; niedawny
أَخِيرًا	w końcu; niedawno
مُتَأَخِّرٌ	spóźniony, opóźniony, późny
إِخْرَءٌ l. mn. أَخْ	bral
أَخَوَاتٌ l. mn. أُخْتٌ	siostra
أَدَّبَ (ادب)	wychowywać
مُؤَدَّبٌ	wychowany
أَدَّى (ادى)	spełniać, wypełniać

أَدَّى	wypełnienie, wykonanie
إِذَا	jeśli, jeżeli
إِذَّا	(a) zatem, (a) więc
أَذَارُ	marzec
أَذِنَ (اذن)	wzywać na modlitwę
أَذَانٌ, l. mn.	ucho
مُؤَذِّنٌ	muezzin
أَرَحَ (ارح)	datować
تَوَارِيخٌ, l. mn.	data; historia
مُؤَرِّحٌ	historyk
أَرْدَنِيّ	jordański; Jordańczyk
أَرْضِيْن, l. mn.	ziemia
أَسَّسَ (اسس)	zakładać, ustanawiać
تَأَسَّسَ	zostać założonym
تَأْسِيسٌ	założenie, ustanowienie
مُؤَسِّسٌ	założyciel, twórca
مُؤَسَّسَاتٌ, l. mn.	zakład, instytucja
أَسَاتِيذَةٌ, l. mn.	profesor
أَسَدٌ, l. mn.	lew
إِسْمٌ	(اسمى p.)
أَسْيَوِيّ	azjatycki; Azjata
إِفْرِيْقِيّ	afrykański; Afrykańczyk
أَكَّدَ (أكد)	zapewniać; potwierdzać
تَأَكَّدَ	upewnić się
تَأَكِيدُ	zapewnienie, potwierdzenie
مُتَأَكِّدٌ	pewny, przekonany
أَكَلٌ (u)	jeść
أَكَلٌ	jedzenie
مَأْكُولَاتٌ	produkty spożywcze
أَلْ أَلْ	(gram.) rodzajnik określony
أَنْ (لَا + أَنْ)	aby nie
إِنْ (لَا + إِنْ)	jeśli nie; oprócz, prócz

الَّذِينَ, l. mn.	który; ten który
الَّذَانِ, l. podw.	
الَّتِي, l. mn.	która; ta która
الَّتَيْنِ, l. podw.	
أَلَفَ (الف)	układać, komponować; formować
تَأَلَّفَ (من)	składać się (z...)
أَلْفٌ, l. mn.	tysiąc
أَلِفٌ	alif (ا)
أَلِيْفٌ	oswojony, domowy
مَأْلُوفٌ	zwykły, zwyczajny
أَلَلَّه	Allah
إِلَى	do
أَمْ	albo, lub
أَمَامَ	przed
أَمَامَ	przednia część, przód
إِمَامٌ, l. mn.	imam
أُمٌّ, l. mn.	matka
أُمَّةٌ, l. mn.	naród
أَمَا	jeśli chodzi o, co się tyczy...
إِمَّا	albo; ... (و) ... — albo..., albo
أَمَرَ (u)	rozkazać
أَمْرٌ, l. mn.	rozkaz
أَمْرٌ, l. mn.	sprawa
أَمْسِيٌّ	dzień wczorajszy
أَمْسِيٌّ	wczoraj
بِأَلْأَمْسِي	
أَوَّلُ أَمْسِي	przedwczoraj
أَنْ	aby, żeby
إِنْ	jeśli, jeżeli
إِنَّ	rzeczywiście, doprawdy
أَنْ	że
أَنَا	ja

أَنَاي	egoistyczny; egoista
أَنَايَة	egoizm
أَنْتَ (r. z.), أَنْتِ	ty
أَنْتَ (r. z.), أَنْتِ, l. mn.	wy
أَنْتَ (r. z.), أَنْتِ, l. podw.	wy obaj, wy obie
أَنْجِلِيْزِي	(rzecz. zbior.) Anglicy
أَنْجِلِيْزِي	angielski; Anglik
أَلْأَنْجِلِيْزِيَّة	j. angielski, angielszczyzna
أَنْسَ, أَنْسَ, l. mn. أَنْسَانُ	człowiek
أَنْوَفَ, l. mn. أَنْوَفَ	nos
تَأْتِي (أَنْي)	postępować ostrożnie
تَأْنٍ	ostrożność, rozważa
أَهْلُونِ, أَهَالِ, l. mn. أَهْلُ	mieszkańcy, ludność
أَوْ	albo, lub
أَوَّلِي, l. mn. أَوَّلِ	początek
أَوَّلِي (r. z.), أَوَّلِ	pierwszy
أَوَّلِ (r. z.), أَوَّلُونِ, l. mn.	
أَنَ	czas
الْآنَ	teraz
أَوْنَة, l. mn. أَوَانُ	czas
أَيُّ	to jest
أَيُّ (r. z.), أَيُّ	jaki? jakikolwiek, każdy
أَيَّارُ	maj
أَيَّدَ (أَيِد)	popierać
تَأَيَّدَ	poparcie
أَيْضًا	także, również
أَيْلُونِ	wrzesień
أَيْنَ	gdzie?
إِلَى أَيْنَ	dokąd?
مِنْ أَيْنَ	skąd?
أَيْشَا	gdziekolwiek

ب	(przyimek) czymś, przy pomocy (czegoś)
بَارَ, l. mn. بَارَ	studnia
بَحَثَ (a)	badać; szukać
بَحَارَ, l. mn. بَحْرُ	morze
بَحْرِي	morski
بَحِيرَة	jezioro
بَدَأَ (a)	zaczynać; zaczynać się
إِبْتَدَأَ	zaczynać się; zaczynać
إِبْتِدَاءٌ	początek
إِبْتِدَائِي	początkowy; elementarny, podstawowy
بَدِيعٌ	wspaniały; znakomity
بَدَّلَ (بَدَل)	zamieniać; zamieniać się (z kimś)
تَبَدَّلَ	zamieniać się, wymieniać (nawzajem)
بَدَلٌ	zamiana
بَدَلٌ	zamiast, w zamian
بَدَلًا مِنْ	zamiast (czegoś)
بَدَلَاتٌ, l. mn. بَدَلَةٌ	garnitur
تَبَادُلٌ	wymiana
تَبَدُّو (cz. ter. بَدَا) (بَدُو)	zdawać się, wydawać się
بَدَوِي	Beduin
بَدَلٌ (u)	nie szczędzić (np. wysiłków), nie skąpić
بَرِّقَاتٍ	(rzecz. zbior.) pomarańcze
بَرِّقَاتٍ, l. mn. بَرِّقَاتٍ	pomarańcza
بَرْدٌ (u)	być zimnym
بَارِدٌ	zimny
بَرْدٌ	chłód, zimno
بَرِيدٌ	poczta
بَرِيدِي	pocztowy
بَرَزَ (u)	wysunąć się
بَارِزٌ	wybitny

بَرَامِجُ , <i>l. mn.</i> , بَرَامِجُ	program
بَرَهَاتُ , <i>l. mn.</i> , بَرَهَاتُ	chwilą, chwilką, moment
بَرَوَزُ	oprawiać w ramy
بَرَاوِزُ , <i>l. mn.</i> , بَرَاوِزُ	rama, oprawa
تَبَارَى (بِرَى)	rywalizować (nawzajem), współzawodniczyć
مُبَارَاةُ , <i>l. mn.</i> , مُبَارَاةُ	konkurencja, zawody
بَسَاتِينُ , <i>l. mn.</i> , بَسَاتِينُ	sad
مُبَسْوُطٌ (بَسَطَ)	zadowolony
بَاسِرٌ (بَشَرَ)	prowadzić, zajmować się (czymś), praktykować
مُبَاسَرَةٌ	zajmowanie się
مُبَاسَرَةٌ	bezpośrednio
بَصَائِعُ , <i>l. mn.</i> , بَصَائِعُ	towar
أَبْطَالُ , <i>l. mn.</i> , أَبْطَالُ	bohater; mistrz
بَعَثَ (a)	posłać
بَعْدَ (u)	być dalekim; leżeć w odległości
بَعْدُ	odległość, dystans
بَعْدُ	jeszcze
بَعْدُ	po; za
بَعْدَاءُ , <i>l. mn.</i> , بَعْدَاءُ	daleki, odległy
بَعِيدًا	daleko
بَعِثُ	pewien, pewni, pewne; niektórzy, niektóre
بَاكِرٌ (بَكَرَ)	wczesny
بَاكِرًا	wcześniej
بَكَى (i) (cz. ter. بَكَى)	plakać
بَلَّ	lecz, ale
بَلَا (لا +)	bez
بَلَدَانُ , <i>l. mn.</i> , بِلَادُ	kraj
بَلَدٌ	= بَلَدٌ
بَلَدِي	miejski, municypalny
بَلَغَ (u)	osiągnąć; wynosić (o sumie)
بَالِغٌ	dojrzały, dorosły
بَنَى (i)	budować

أَبْنَاءُ , <i>l. mn.</i> , أَبْنَاءُ	syn
بَنَاتُ , <i>l. mn.</i> , بَنَاتُ	córka
أَبْنِيَّةُ , <i>l. mn.</i> , بِنَاءُ	budowa, budowanie; budynek
بِنَايَاتُ , <i>l. mn.</i> , بِنَايَاتُ	budynek, budowla
بَنَاتُ , <i>l. mn.</i> , بَنَاتُ	córka; dziewczynka
مَبْنَى , <i>l. mn.</i> , مَبْنَى	gmach
بَهْلَوَانَاتُ , <i>l. mn.</i> , بَهْلَوَانُ	akrobata
أَبْوَابُ , <i>l. mn.</i> , أَبْوَابُ	drzwi
بُولُونِي	} polski; Polak
بُولَنْدِي	
الْبُولُونِيَّةُ	j. polski, polszczyzna
بَيْتُ , <i>l. mn.</i> , بَيْتُ	dom
بَيْضُ , <i>l. mn.</i> , بَيْضَاءُ (r. z.) , أَيْضُ (بَيْضُ)	biały
(i) بَايَعُ (بَاعَ)	sprzedawać
بَايَعَةٌ , <i>l. mn.</i> , بَايَعَةٌ	sprzedawca
بَايَعُ	sprzedaż
بَيْنَ	między, wśród

ت

تِجَارَةٌ	handel
تِجَارِي	handlowy
تَحْتَ	pod
تَرَامُ	tramwaj
تَرْجَمُ	tłumaczyć
تَرَاجِمُ , <i>l. mn.</i> , تَرْجِمَةٌ	tłumaczenie
مُتَرْجِمٌ	tłumacz
(u) تَرَكَ	zostawić; pozwolić
تَرْوَلِيْبُوسُ	troleibus
تَاسِمِعُ	dziewiąty
تِسْمِعَةُ , تِسْمِعُ	dziewięć
تِسْمُونُ	dziewięćdziesiąt

يَسْرِينُ الْأَوَّلُ	październik
يَسْرِينُ الثَّانِي	listopad
نَجَبَ (a)	zmęczyć się
أَنْجَبَ	męczyć, nużyć
نَجَبَ	zmęczenie, znużenie
نَجَبَ	zmęczony
مُجَبِّ	męczący, nużący
تَفَاحٌ	(rzecz. zbior.) jabłka
تَفَاحَاتُ l. mn. , تَفَاحَةٌ	jablko
تَلِفُونٌ	telefon
تَلَامِيذُ l. mn. , تَلْمِيذٌ	uczeń
تَلَامِيذَاتُ l. mn. , تَلْمِيذَةٌ	uczennica
تَتَلَوُ (cz. ter. تَلَوُ) (u) تَلَا (تَلُو)	następować
تَالِيَةٌ (r. z.) , تَالٍ	następny
تَمَّ (i) تَمَّ	zakończyć się; dokonać się; nastąpić
تَمَامٌ	pełny, całkowity
تَمَامٌ	pełnia, doskonałość
تَمَامًا	całkowicie, zupełnie; punktualnie
تَلُوزٌ	lipiec

ث

ثَقَافَةٌ	kultura
ثَقَافِيٌّ	kulturalny
ثَلَاثٌ	trzeci
ثَلَاثَةٌ , ثَلَاثٌ	trzy
ثَلَاثَاءُ	wtorek
ثَلَاثُونَ	trzydzieści
ثُمَّ	potem, następnie
إِسْتَشَارَ (ش) إِسْتَشَارَ	wykorzystywać, eksploatować
إِسْتِشَارٌ	wyzysk, eksploatacja

تَمَارٌ , أَلْمَارُ l. mn. , تَمَرٌ	(rzecz. zbior.) plody, owoce
تَمَرَاتُ l. mn. , تَمَرَةٌ	owoc
ثَامِنٌ	ósmo
ثَمَانِيَّةٌ , ثَمَانٍ	osiem
ثَمَانُونَ	osiemdziesiąt
إِثْنَانِ , إِثْنَانِ (ثنى)	dwa
إِثْنَيْنِ	poniedziałek
يَوْمُ الْإِثْنَيْنِ	drugi
ثَانِيَّةٌ (r. z.) , ثَانٍ	wtórny, drugorzędny
ثَانَوِيٌّ	sekunda
ثَوَانٍ l. mn. , ثَانِيَّةٌ	pochwała
أُثْنِيَّةٌ l. mn. , ثْنَاءٌ	wybuchnąć; powstawać
(u) ثَارَ (ثور)	wybuch (np. gniewu); powstanie, rewolucja
ثَوْرَةٌ	

ج

جَبَالٌ l. mn. , جَبَلٌ	góra
جَدٌ	trud, staranie; powaga
جَدًّا	bardzo
جَدُّ l. mn. , جَدِيدٌ	nowy
(u) جَرَّ	ciągnąć, wlec
جَرَارَةٌ	traktor
جَرِيدٌ l. mn. , جَرِيدَةٌ	gazeta
(i) جَرَى (cz. ter. جَرَى)	biec; zdarzyć się, mieć miejsce
جَارِيَةٌ (r. z.) , جَارٍ	bieżący
أَجْزَاءُ l. mn. , جُزْءٌ	część
أَجْسَادُ l. mn. , جَسَدٌ	ciało
(a) جَعَلَ	robić, czynić
جُغَرَاوِيًّا	geografia
مَجَلَاتُ l. mn. , مَجَلَّةٌ (جلى)	czasopismo
(i) جَلَسَ	siedzieć

جَلَسَات , l. mn.	posiedzenie
مَجَالِس , l. mn.	rada
إِسْتَجَمَ (جم)	odpoczywać
إِسْتِجَامٌ	odpoczynek
جَمَارِك , l. mn.	urząd celny
جَمْرِكِي	celny
جَمَعَ (a)	zbierać
اجْتَمَعَ	zbierać się; spotykać się
اجْتِمَاعَات , l. mn.	zebranie
اجْتِمَاعِي	społeczny
اجْتِنَاعٌ	jednomysłność
بِالْإِجْمَاع	jednomysłnie, jednogłośnie
جَوَامِع , l. mn.	meczety
جَامِعَات , l. mn.	liga; uniwersytet
جَامِعِي	uniwersytecki
جَمَاعَات , l. mn.	grupa
جَمْعَةٌ	
يَوْمُ الْاِجْمَاعَةِ	piątek
جَمِيعٌ	całość, całokształt
جَمِيعًا	razem, wszyscy
مُجْتَمِعَات , l. mn.	społeczeństwo
مُجْتَمِعٌ	zebrany, uczestnik zebrania
مُجْتَمِعٌ	ogół, ogólna suma
مُتَجَمُّعَةٌ	zbiór; kolekcja
جَمِلَ (u)	być pięknym
جَمَالٌ	piękno
جَمَالٌ , l. mn.	wielbłąd
جَمَلٌ , l. mn.	suma, całość; (gram.) zdanie
جَمِيلٌ	piękny
أَجَانِب , l. mn.	obcy; cudzoziemski; cudzoziemiec
جَوَانِب , l. mn.	strona, bok
جَانِبِي	boczny

جَنُوبٌ	południe (geogr.)
جَنُوبِيٌّ	południowy
أَجْنَس , l. mn.	pleć; rasa
جَنْيَات , l. mn.	funt (waluta)
جَهَدَ (a)	starać się, czynić wysiłki
اجْتِهَادٌ	piśność
جُهُودٌ , l. mn.	wysiłek, staranie
مُجْتَهِدٌ	pilny, staranny
جَهَّزَ (جهز)	wyposażyć
تَجْهِيْزٌ	zaopatrzenie, wyposażenie
أَجْهَرَةٌ , l. mn.	aparat
جَهَلٌ (a)	być ignorantem, nie umieć
تَجَاهَلٌ	udawać ignoranta; ignorować
مُجْهَوْلٌ	nieznany
جَوٌ	powietrze, atmosfera
جَوِيٌّ	powietrzny
أَجَابَ (جوب)	odpowiedzieć
إِجَابَات , l. mn.	odpowiedź
أَجْوِبَةٌ , l. mn.	odpowiedź
جَيِّدٌ	dobry, doskonały
جَيِّدًا	dobrze
تَجَاوَرَ (جور)	sąsiadować
جِيرَان , l. mn.	sąsiad
جَوَارٌ	sąsiedztwo
مُتَجَاوِرٌ	sąsiadujący, sąsiedni
جَازَ (u)	być dozwolonym
إِجَازَةٌ	urlop
جَوَائِز , l. mn.	nagroda
جَوَازَات , l. mn.	paszport
جَاعَ (u)	być głodnym; głodować
جُوعٌ	głód

جَائِعٌ, l. mm. جَوْعَى (r. ض.) جَوْعَانٌ	głodujący; głodny
يَجِيءُ (i) جَاءَ (جاء)	przysiąc
جَيْوشٌ, l. mm. جَيْشٌ	armia, wojsko

ح

أَحَبُّ (حُب)	lubić, kochać
حُبٌّ	miłość
مُحِبُّوبٌ	lubiany; ulubieniec
حَتَّى	do, aż do; nawet; aby
حَتَّى الْآنَ	dotychczas
حِجَارَةٌ, l. mm. أَحْجَارٌ	kamień
حُجْرَاتٌ, l. mm. حُجْرَةٌ	pokój, izba
حَجَرَ (u)	zagradzać; wstrzymywać
حَوَاجِزٌ, l. mm. حَاجِزٌ	zapora, bariera
حَدٌّ (u)	graniczyć
حُدُودٌ, l. mm. حَدٌّ	granica
حَدَّادٌ	kowal
حَدَادَةٌ	kowalstwo
حَدِيدٌ	żelazo
حَدِيدِيٌّ	żelazny
حَدَثٌ (u)	zdarzyć się, zająć, mieć miejsce
حَدَّثَ	rozmawiać
حَدَّثَ	opowiadać
أَحْدَاثٌ, l. mm. حَدَثٌ	wydarzenie
حَدِيثٌ	nowoczesny
مُتَحَدِّثٌ	rozmówca
مُتَحَدِّثَةٌ	rozmowa
حَدَائِقٌ, l. mm. حَدِيقَةٌ	ogród
أَحْدَاثٌ, l. mm. حَدَاةٌ	but

تَحَرَّرَ (حر)	wyzwolić się
تَحَرُّرٌ	wyzwolenie
حَارٌّ	gorący, upalny
حَرَارَةٌ	upal; temperatura
حَرِيرٌ	jedwab
حَرِيرِيٌّ	jedwabny
حُرِّيَّةٌ	wolność
حُرُوبٌ, l. mm. حَرْبٌ	wojna
حَرْبِيٌّ	wojenny
حَرَثٌ (u)	orać
حَرَثَةٌ	orka
مُتَحَارِبٌ, l. mm. مِتَحَارَاتٌ	plug
أَحْرُفٌ, حُرُوفٌ, l. mm. حَرْفٌ	litera; (gram.) partykuła
تَحَرَّكَ (حرك)	poruszać się; ruszyć
حَرَكَاتٌ, l. mm. حَرَكَةٌ	ruch
حَزَنٌ	czerwiec
حَسَبٌ (u)	liczyć
حِسَابٌ, l. mm. حِسَابٌ	rachunek
حَسَنٌ (u)	być dobrym
حَسَّنَ	ulepszać, doskonalić
تَحَسَّنَ	polepszać się, poprawiać się
اِسْتَحْسَنَ	aprobować
حَسَنٌ, l. mm. حَسَنٌ	dobry
حَسَنًا	dobrze
حَصَدٌ (u)	kosić, zbierać plony
حَصَادٌ	żniwa
حَصَلَ (على)	zдобыć, uzyskać
مَحْصُولَاتٌ, l. mm. مَحْصُولٌ	zbiór, plon
حَاضِرٌ (u)	być obecnym; przybyć, przyjechać
أَحْضَرُ	przynieść
حَاضِرٌ	obecny
حَضَارَةٌ	cywilizacja

حُضُورٌ	przybycie, przyjazd; obecność
أَحْفَادٌ, حَقْدَةٌ, l. mn. حَقِيدٌ	wnuk,
إِحْتِفَاطٌ (حفظ)	zachować (dla siebie)
مُحَافَظَاتٌ, l. mn. مُحَافَظَةٌ	provincia
مَحَافِظٌ, l. mn. مَحَافِظَةٌ	teczka
إِحْتِفَالٌ (حفل)	świętować, obchodzić
إِحْتِفَالَاتٌ, l. mn. إِحْتِفَالٌ	uroczystość
حَفَلَاتٌ, l. mn. حَفْلَةٌ	uroczystość
حَقَاءٌ, l. mn. حَقَابِيَّةٌ (r. ż.), حَافٍ	bosy
أَحَقٌّ (حق)	mieć rację
حَقُوقٌ, l. mn. حَقٌّ	prawo; racja
حَقًّا	rzeczywiście, istotnie, naprawdę
مُحَقِّقٌ	ten, który ma rację
حَقَائِيبٌ, l. mn. حَقِيبِيَّةٌ	walizka
حِكْمٌ, l. mn. حِكْمَةٌ	mądrość; sentencja, maksyma
حُكُومَةٌ	rząd
حُكُومِيٌّ	rządowy, państwowy
حِكَايَةٌ (i)	opowiadać
حِكَايَةٌ	opowiadanie
حَلٌّ (u)	rozwiązywać
حُلُولٌ, l. mn. حَلٌّ	rozwiązanie (np. problemu)
مَحَلَّاتٌ, l. mn. مَحَلٌّ, مَحَلٌّ	miejsce; lokal, pomieszczenie; sklep, magazyn
حِلَاقٌ	fryzjer
حِلَافَةٌ	golenie
حُلُوٌّ	słodki; przyjemny
حُلُومِيَّاتٌ (l. mn.)	słodycze
حَمَامَاتٌ, l. mn. حَمَامٌ	łazienka
إِحْمَرٌ (حمر)	czerwienić się, rumienić się
حَمْرٌ, l. mn. حَمَرَاءٌ (r. ż.), أَحْمَرٌ	czerwony
إِحْمَارٌ	czerwień
حَمِيرٌ, l. mn. حِمَارٌ	osioł

حَمْرَةٌ	czerwień
تَحَمُّسٌ (ل...), (حس)	entuzjazmować się (czymś)
حَمَاسَةٌ	entuzjazm, zapal
حَمَلٌ (i)	nieść, dźwigać
تَحَمُّلٌ	znosić, cierpieć
تَحَمُّلٌ	znoszenie, cierpienie
حِوَارٌ	dialog
أَحْوَالٌ, l. mn. حَوَاشٍ	basen, rezerwuár
أَحَاطَ (حوط)	otaczać
حِيطَانٌ, l. mn. حَائِطٌ	ściana
مُحِيطَاتٌ, l. mn. مُحِيطٌ	otoczenie; ocean
حَوَّلَ (حول)	przekształcać
حَاوَلَ	usiłować, próbować
أَحْوَالٌ, l. mn. حَالٌ	okoliczność, wypadek
حَالَاتٌ, l. mn. حَالَةٌ	stan, sytuacja; wypadek
حَوَالِيٍّ	okolo
حَوْلٌ	wokół, dookoła
مُحَاوَلَاتٌ, l. mn. مُحَاوَلَةٌ	próba, usiłowanie
مُسْتَحِيلٌ	niemożliwy
حَيَاةٌ	życie
حَيَوَانَاتٌ, l. mn. حَيَوَانٌ	zwierzę
حَيْثُ	gdzie; tam gdzie
حَانَ (i)	nadejść (o czasie)
أَحْيَانٌ, l. mn. حِينٌ	czas, pora
أَحْيَانًا	czasami

خ

أَخْبَرَ (خبر)	powiadomić
أَخْبَارٌ, l. mn. خَبْرٌ	wiadomość
خُبْزٌ	chleb

حَجَل (a)	wstydzić się
حَجَل	wstyd
حَدَم (i)	służyć
حَدَمَات , l. mn. , حِدْمَة	służba; usługa, przysługa
حَرَج (u)	wychodzić
حَارِجِي	zagraniczny
خُرُوج	wyjście
خَرِيف	jesień
خَرِيفِي	jesienny
حَزَانَات , l. mn. , حَزَان	rezerwuar, zbiornik
حَص (u)	dotyczyć
حَامِس	szczególny; specjalny, prywatny; dotyczący
أَخَصَب (خصب)	użyźniać
خَصِيب	żyzny, urodzajny
إِخْضَر (خضر)	zielenić się
خَضَر , l. mn. , خَضَرَاء (r. ż.) , أَخْضَر	zielony
إِخْضِرَار	zieleni, barwa zielona
خَضْرَاء	zieleni (kolor); zieleni.
خَضِرَوَات (l. mn.)	jarzyny
تَخَاطَب (خطب)	rozmawiać
تَخَاطَب	rozmowa
إِخْفَاض (خفض)	obniżać się
مُنْخَفِض	niski
حِلَال	w czasie, podczas
مُخَالِب , l. mn. , مَخْلَب (خلب)	pazur, szpon
إِخْلَاص (خلص)	wierność
مُخْلِص	wierny
حَلَع (a)	zdejmnować
حَلَق (u)	następować (po kimś)
إِخْتَلَف	różnić się
إِخْتِلَافَات , l. mn. , إِيخْتِلَاف	różnica

حَلَف	plecy; tył
حَلَق	za, z tyłu
حَلَقَاء , l. mn. , حَلِيقَة	następca; kalif
مُخْتَلِف	różny
خَمْر , l. mn. , خَمَر	wino
خَامِس	piąty
خَمْسَة و خَمْس	pięć
خَمْسُون	pięćdziesiąt
خَمِيس	
يَوْمَ الْخَمِيس	czwartek
خَيْر	dobry; lepszy; najlepszy; dobro
خِيَام , l. mn. , خَيْمَة	namiot

دَخَلَ (u)	wejść
أَدْخَلَ	wprowadzić
دَاخِلِي	wewnętrzny
دُخُول	wejście, wchodzenie
مَدْخَل , l. mn. , مَدْخَل	wejście (drzwi)
دَرَب (درب)	ćwiczyć, trenować, szkolić
تَدْرِيب	trening
مُدَرِّب	trener, instruktor
مُدَرَّب	wyćwiczony; wyszkolony
دَرَجَات , l. mn. , دَرَجَة	rower
دَرَجَات , l. mn. , دَرَجَة	stopień
دَرَس (u)	studiować, uczyć się
دَرَس	uczyć, wykladać
تَدْرِيس	nauczanie, wykładanie
دِرَاسَات , l. mn. , دِرَاسَة	studiowanie, nauka
دِرَاسِي	szkolny, akademicki
دُرُوس , l. mn. , دَرَس	lekcja
مُدَرِّس	wykładowca

مَدَارِسُ, l. mn. مَدْرَسَةٌ	szkoła
(يَدْرِي, cz. ter. i) دَرَى	wiedzieć
(يَدْعُو, cz. ter. u) دَعَا (دعو)	wzywać; zapraszać
دَافِي	ciepły
دِفءٌ	ciepło
دَقَائِرُ, l. mn. دَقْرٌ	zcszyt
دَقَعَ (a)	odbijać, odpychać; płacić
دَافِعٌ (عَنْ...)	bronić
دِفَاعٌ	obrona
مَدَائِعُ, l. mn. مَدَقْعٌ	działo, armata
دَقَائِقُ, l. mn. دَقِيقَةٌ	minuta
دَسَاكِينُ, l. mn. دَسْكَانٌ	sklep
دَلَّ (u)	wskazywać; świadczyć (o czymś)
أَدْلَاءُ, l. mn. دَلِيلٌ	przewodnik
دُورٌ, l. mn. دَارٌ	dom
دَارُ الْإِسْتِغْنَاءِ	kino
دَارُ الْإِسْتِغْنَاءِ	dom wypoczynkowy
أَدْوَارٌ, l. mn. دَوْرٌ	obróć; kolej, zmiana; rola
مُسْتَدِيرٌ	okrągły
دَوْلٌ, l. mn. دَوْلَةٌ	państwo
دَوْلِيٌّ	międzynarodowy
دَامَ (u)	trwać
دَائِمٌ	stały, trwały
دَائِبٌ	zawsze, stale
دُونَ	bez
بِلَا = دُونَ	bez
أَدْوِيَّةٌ, l. mn. دَوَاءٌ	lek, lekarstwo
أَدْيَانٌ, l. mn. دِينٌ	religia
دِينِيٌّ	religijny

دُثْبٌ, l. mn. ذُبَابٌ	wilk
ذَكَرَ (u)	wspominać
ذِكْرَاتٌ, l. mn. ذِكْرٌ	wspomnienie; pamiątka
ذِكْرِيٌّ	pamiątkowy
ذِكْرِيٌّ, l. mn. ذِكْرٌ	bilet
ذِكْرِيٌّ, l. mn. ذِكْرٌ	wspomnienie; rocznica
ذِكَاةٌ	inteligencja
أَذْكِيَاءُ, l. mn. ذَكِيٌّ	zdolny, inteligentny
ذَهَبَ (a)	isnąć; odejść
ذَهَابٌ	chodzenie; odejście
ذَهَبٌ	złoto
ذَهَبِيٌّ	złoty

رُؤُوسٌ, l. mn. رَأْسٌ	głowa
(رَأَى, cz. ter. a) رَأَى	widzieć; sądzić, uważać
أَرَأَى, l. mn. رَأَى	pogląd, sąd, opinia
رُبَّمَا	może, być może
رَبَطَ (i, u)	wiązać; łączyć
رَوَابِطٌ, l. mn. رَابِطَةٌ	wieź; liga
أَرْبَعَةٌ, أَرْبَعٌ (رَبْعٌ)	cztery
أَرْبَعُونَ	czterdzieści
أَرْبَعَاءُ	
يَوْمُ الْآرْبَعَاءِ	środa
رَابِعٌ	czwarty
أَرْبَاعٌ, l. mn. رُبْعٌ	ćwierć, ćwiartka; kwadrans
رَبِيعٌ	wiosna
رَبِيعِيٌّ	wiosenny

مُرْتَبِعٌ	kwadratowy
رَتَّبَ (رتب)	uporządkować
مُرْتَبٍ	uporządkowany; pensja
رَجَعَ (i)	wracać
رُجُوعٌ	powrót
رَجُلٌ, l. mn. رَجُلٌ	mężczyzna; człowiek
أَرْجُلٌ, l. mn. رِجْلٌ	noga
رَجَوُ (cz. ter. رَجَوُ) (u)	mieć nadzieję; prosić; życzyć
رَجَاءٌ	nadzieja; prośba
رَحَّلَ (رحل)	wysyłać, nadawać
رَحِيلٌ	wysyłka, nadanie
رَحَلَاتٌ, l. mn. رَحْلَةٌ	przejażdżka, wycieczka
رَخَّاصٌ, l. mn. رَخِيسٌ	tani
رَدَّ (u)	odpowiedzieć
أَرْسَلَ (رسل)	wysyłać, posłać
رَسَائِلٌ, l. mn. رِسَالَاتٌ	list
رَسَمَ (u)	rysować, kreślić
رَسُومٌ, l. mn. رَسْمٌ	rysunek
رَضِيَ (cz. ter. رَضِيَ) (a)	być zadowolonym
أَرْضَى	zadowolić; dogodzić
رُعْبٌ	przerażenie, strach
رَفَعَ (a)	podnieść
رَفْعٌ	podniesienie
رَفَضَ (u)	tańczyć
رَقِصٌ	taniec
أَرْقَامٌ, l. mn. رَقْمٌ	numer; liczba, cyfra
رَكِبَ (a)	siadać (np. na konia, do pojazdu); jechać
أَرْكَبٌ	posadzić
رُكَّابٌ, l. mn. رَاكِبٌ	pasażer
رَكَّزَ (رکز)	koncentrować
تَرَكَّزَ	koncentrować się
رَمَضَانٌ	ramadan (9 mies. kalendarza księżycowego)

رَفَى (i)	rzucić; strzelać
إِرْتَفَى	rzucić się
رَمَى	rzucanie; strzelanie
مَرَامٌ, l. mn. مَرْمَى	zasięg; bramka (sport.)
أَرْمَقَ (رهق)	męczyć, nużyć
مُرْهِقٌ	męczący, nużący
رَاحَ (u) (روح)	iść; zaczynać
إِرْتِاحٌ	odpoczywać
رَاحَةٌ	odpoczynek; wygoda
مُرِيحٌ	wygodny, komfortowy
أَرَادَ (رود)	chcieć
إِرَادَةٌ	wola
رَوَّضَ (روض)	tresować
رِيَاضَةٌ	sport
رَبَاحِيَّاتٌ (l. mn.)	matematyka
مُرَوَّضٌ	treser
رَوَّضٌ	wytresowany
رُومَانِيٌّ	rzymski; Rzymianin
أَرْبَابٌ, l. mn. رِيفٌ	wieś, prowincja
رِيفِيٌّ	wiejski, prowincjonalny

ز

زَرَعَ (a)	siać; uprawiać
زَرَاْعَةٌ	uprawa; rolnictwo
زَرَّاعِيٌّ	rolniczy, rolny
مَرَارِعٌ, l. mn. مَرَارِعَةٌ	pole; gospodarstwo
أَزْعَجَ (زعج)	niepokoić, przeszkadzać
إِزْجَاجٌ	niepokojenie, przeszkadzanie
أَزْمَانٌ, l. mn. زَمَنٌ	czas
زُهْرٌ, l. mn. زَهْرٌ	(rzecz. zbior.) kwiaty
زَهْرَاتٌ, l. mn. زَهْرَةٌ	kwiat

زَاهِيَّة (r. z.)	jaskrawy
تَزَوَّجَ (زوج)	ożenić się; wyjść za mąż
أَزْوَاجُ, l. mn.	para; mąż
زَوْجَاتُ, l. mn.	żona
(u) زَارَ (زور)	odwiedzać; zwiedzać
زُؤَارُ, l. mn.	gość
زِيَارَةٌ	odwiedziny, wizyta; zwiedzanie
(i) زَادَ (عَنْ... (زيد)	zwiększać się; przekraczać, przewyższać
زَائِدٌ	zbyteczny, nadmierny, zbyt
زِيَادَةٌ	wzrost; nadmiar, nadwyżka
(u) زَالَ (زول)	mijać
(a) زَالَ (زال)	przestać

س

سَائِرٌ (سائر)	pozostały
(a) سَأَلَ	pytać (się)
أَسْئَلَةٌ, l. mn.	pytanie
مَسْأَلَةٌ, l. mn.	problem, sprawa
مَسْئُولٌ lub: مَسْئُولَةٌ (عَنْ...)	odpowiedzialny (za)
أَسْبَابُ, l. mn.	przyczyna, powód
سَبْتٌ	
يَوْمُ السَّبْتِ	sobota
(a) سَبَحَ	plywać
سَبَاحَةٌ	plywanie
أَسَابِيعُ, l. mn.	tydzień
أُسْبُوعِي	(co)tygodniowy
سَابِعٌ	siódmy
سَبْعَةٌ, l. mn.	siedem
سَبْعُونَ	siedemdziesiąt
سِتَّةٌ, l. mn.	sześć

سِتُّونَ	sześćdziesiąt
سِتْنَانُ, l. mn.	firanka, zasłona
سَجْدَةٌ, l. mn.	dywan
مَسْجِدٌ, l. mn.	meczet
سَجَّلَ (سجل)	notować, rejestrować; zdobyć bramkę (sport.)
سُدُودٌ, l. mn.	tama, zapor
سَادِسٌ	szósty
(u) سَرَّ	cieszyć
سُرُورٌ	radość, zadowolenie
أَسِرَّةٌ, l. mn.	łóżko
قَسْرُورٌ	zadowolony
تَسَارُحٌ, l. mn.	teatr
فَنٌّ, l. mn.	sztuka (teatralna)
أَسْرَعَ (سرع)	śpieszyć (się)
سُرْعَةٌ	szybkość
سَرِيعٌ	szybki
سَرِيعًا	szybko
سَيِّدٌ	cyrk
سَاعِدٌ (ساعد)	pomagać
سَعْدٌ, l. mn.	szczęśliwy
مُسَاعَدَةٌ	pomoc
سَافَرٌ (سفر)	wyjeżdżać; podróżować
أَسْفَارٌ, l. mn.	podróż
سُفَرٌ	podróżny
سُكَّرٌ	cukier
سِكْرَتَارِيَّةٌ	sekretariat
(u) سَكَنَ	mieszkać
مَسْكَنٌ, l. mn.	mieszkanie
مَسْكَنٌ, l. mn.	mieszkanie
سَوَّحَ (سلح)	uzbrajać
أَسْلِحَةٌ, l. mn.	broń
مُسَلَّحٌ	uzbrojony, zbrojny

يُضَلِّفُ (سلف)	pożyczać
سَلَّمَ (عَلَى) (سَلَام)	pozdrowiać
إِسْلَامٌ	islam
إِسْلَامِيٌّ	muzułmański
سَلَامٌ	pokój
سَلَامَةٌ	bezpieczeństwo
سَلَامٌ	pokój
سَلَامٌ	zdrowy
مُسْلِمٌ	muzułmanin
سَمَحَ (a)	pozwolić, zezwolić
مَسْهُوحٌ	dozwolony, dopuszczalny
أَسَدَةٌ, l. mn. سَدَادٌ	nawóz
سَمِعَ (a)	słyszeć
اسْتَمَعَ (إِلَى)	śluchać, wysłuchiwać
(يُسَمَّى) (سَمَوِيٌّ) (cz. ier. سَمَوِيٌّ)	nazywać
أَسْمَاءٌ, l. mn. إِسْمٌ	imię; nazwisko; nazwa
أَسْنَانٌ, l. mn. سِنٌ	ząb; wiek
سَنَوَاتٌ, l. mn. سَنَةٌ	rok
سَنَوِيٌّ	(co)roczny
سَهْلٌ	łatwy
إِسْوَدَ (سَوْد)	czernieć
سَوْدٌ, l. mn. سَوْدَانٌ (r. ش. سَوْدَان)	czarny
سَوَادٌ	czerni, czarność
سَوْدَانِيٌّ	sudański; Sudańczyk
سَبَاسَةٌ	polityka
سَاعَاتِيَّةٌ, l. mn. سَاعَاتِيَّةٌ	zegarmistrz
سَاعَاتٌ, l. mn. سَاعَةٌ	zegar; godzina
أَسْوَاقٌ, l. mn. سَوْقٌ	rynek; bazar, suk
سِوَى	prócz, oprócz
مُسْتَوِيٌّ	poziom
سَيَّاحٌ, l. mn. سَيَّاحٌ	turysta
سَيَّاحَةٌ	turystyka

(i) سَارَ (سِير)	iść; chodzić, działać, funkcjonować
سَيَّارَاتٌ, l. mn. سَيَّارَةٌ	samochód
سَيَّارَةٌ تَأْكَلِي	taksówka
سَيْرٌ	marsz, ruch; bieg (np. wydarzeń)
سِينَمَا	kino

ش

سَائِيٌّ	herbata
سَمُونٌ lub سَمُونٌ, l. mn. سَمَانٌ	sprawa
سُطَّاطٌ	luty
سَهَابٌ, l. mn. سَهَابَاتٌ	okno; okienko (kasy...)
سَهَابٌ	zima
سَهْوِيٌّ	zimowy
أَشْجَارٌ, l. mn. شَجَرَةٌ	drzewo
سَجَّحَ (شَجَّعَ)	zachęcać
أَسَدٌ, l. mn. سَدِيدٌ	silny, mocny
سَوَادٌ, l. mn. سَوَادٌ	wyjątek
(a) سَرَبٌ	pięć
مَسْرُوبٌ, l. mn. مَسْرُوبَاتٌ	napój
(a) سَرَعَ	zaczynać
سَوَارِعٌ, l. mn. سَوَارِعٌ	ulica
مَسْرُوعَاتٌ, l. mn. مَسْرُوعٌ	plan, projekt
(u) سَرَقَ	wschodzić (o słońcu)
سَرَقٌ	wschód
سَرَقِيٌّ	wschodni
سَرُوقٌ	wschód (słońca)
إِسْتَرْكَتَ (شَرَك)	uczestniczyć
مُسْتَرْكَتٌ	wspólny
إِسْتَرَى (شَرَى)	kupować
سَبْرًا	kupno, zakup
سَوَاحِلِيٌّ, l. mn. سَوَاحِلِيٌّ	brzeg, wybrzeże (morza)

سَطَوْرٌ, l. mm.	zręczny; rozsądny
أَسْعَاةٌ, l. mm.	promień
سَعَوْبٌ, l. mm.	naród, lud
(u) سَعَرَ (—)	czuć, odczuwać (coś)
سَعْرَاءٌ, l. mm.	poeta
سَعُورٌ, l. mm.	(rzecz. zbior.) włosy
سَعْرَاتٌ, l. mm.	włos
سَعَلٌ (a)	zajmować (np. stanowisko)
إِسْتَعَلَّ	zajmować się; pracować
إِسْتَشْفَى (شَفَى)	leczyć się
مُسْتَشْفَاتٌ, l. mm.	szpital
سَاقٌ	ciężki, uciążliwy
(u) سَكَرَ (عَلَى)	dziękować
سَكْرٌ	(po)dziękowanie
سَكَّلَ (شَكَلَ)	formować
تَسَكُّلٌ	formowanie
أَسْكَالٌ, l. mm.	forma, kształt
مُسْكِلَاتٌ, مُسَاكِلٌ, l. mm.	problem
(سَكَو) سَكََا (من دَعَى) (شَكَو)	skarżyć się, narzekać (na...)
سَمْسٌ, l. mm.	słońce
سَمْسِيٌّ	słoneczny
سَمَائِلٌ	północ (geogr.)
سَمَالِيٌّ	północny
سَاهَدَ (شَهِدَ)	oglądać, obejrzeć; widzieć
سَاهَدَةٌ	oglądanie
إِسْتَشِيرَ (بِ—) (شِيرَ)	wslawić się (czymś); słynąć z (czegoś)
أَسْهَرٌ, سَهْوَرٌ, l. mm.	miesiąc
سَهْرَةٌ	sława, rozgłos
سَهْرِيٌّ	miesięczny
سَهِيرٌ	słynny, sławny
سَهْوَرٌ	słynny, sławny
سَهِيٌّ	smaczny

أَسْوَاظٌ, l. mm.	połowa (gry, spotkania) (sport.)
إِسْتَأَقَ (إِلَى) (شَوْقٌ)	tęsknić (za kimś)
إِسْتِيْنَاظٌ	tęsknota
سَيِّقٌ	ciekawy, interesujący
مُسْتَأَقٌ	tęskniący, stęskniony
(a) سَاءَ	chcieć
أَسَاءَ, l. mm.	rzecz, przedmiot
سَيُّوْحٌ, l. mm.	starzec; szejk
سَيُّوْحَةٌ	starość
مَسَّيْدٌ (شَيْدٌ)	wznosić, budować
تَسْيِيدٌ	budowanie, budowa

س

صَابُونٌ	mydło
أَصْبَحَ (صَبَحَ)	stać się
أَصْبَاحٌ, l. mm.	ranek, poranek
صَحَّحَ (صَحَّ)	poprawiać, korygować
تَصْحِيحٌ	poprawianie, poprawka
صِحَّةٌ	zdrowie
أَصِحَّاهُ, صَحَّاحٌ, l. mm.	zdrowy, prawidłowy, słuszny, prawdziwy
أَصْحَابٌ, l. mm.	przyjaciel, towarzysz; właściciel
صَحَارَى, l. mm.	pustynia
صَحْرَاوِيٌّ	pustynny
صَحَافَةٌ	prasa
صَحْفِيٌّ	prasowy; dziennikarz
صَحْفٌ, صَحَافَاتٌ, l. mm.	gazeta, pismo
صَحَفٌ (l. mm.)	gazety; prasa
أَصْدَرَ (صَدَرَ)	wydawać, publikować
(u) صَدَقَ	mówić prawdę; być szczerym
صَدَقٌ	wierzyć
تَصَدَّقَ	wierzenie, wiara

صَدَاقَةٌ	przyjaźń
أَصْدِقَاءُ, l. mn. صَدِيقٌ	przyjaciel
صَدِيقَاتٌ, l. mn. صَدِيقَةٌ	przyjaciółka
إِنْصَرَفَ (صرف)	odchodzić, oddalić się
صَعِبَ (u)	być trudnym, ciężkim
صَعَابٌ, l. mn. صَعَبٌ	trudny, ciężki
صَعُوبَةٌ	trudność
صَغِيرٌ, l. mn. صَغِيرٌ	mały; drobny
صُفُوفٌ, l. mn. صُفٌّ	rząd, szereg; kolejka
صَفَحَاتٌ, l. mn. صَفْحَةٌ	strona, stronica
إِصْفَرَّ (صفر)	zółknąć
صَفَرٌ, l. mn. صَفَرَاءُ (r. z.), أَصْفَرٌ	żółty
إِصْفَارٌ	żółtość, żółty kolor
أَصْفَارٌ, l. mn. صِفْرٌ	zero
صَلَحَ (صلح)	naprawiać, reperować
أَصْلَحَ	naprawiać; reformować
إِصْلَاحَاتٌ, l. mn. إِصْلَاحٌ	naprawa, remont; reforma
تَصْلِيحَاتٌ, l. mn. تَصْلِيحٌ	naprawa, remont
(رَفَعَى, l. mn. رَفَعَى) صَلَّى (صلو)	modlić się
صَلَاةٌ, l. mn. صَلَاتٌ	modlitwa
صَنْدُوقٌ, l. mn. صَنْدُوقٌ	skrzynka
صَنَعَ (a)	robić, wyrabiać
صِنَاعَاتٌ, l. mn. صِنَاعَةٌ	przemysł
صِنَاعِيٌّ	sztuczny; przemysłowy
صَنَعَ	produkcja, wyrób
مَصْنَعٌ, l. mn. مَصْنَعٌ	fabryka
مَصْنُوعَاتٌ, l. mn. مَصْنُوعٌ	wyrób, produkt
أَصَابَ (صوب)	dosięgnąć; utrafić
إِصَابَاتٌ, l. mn. إِصَابَةٌ	trafienie; gol, bramka (sport)
أَصْوَاتٌ, l. mn. صَوْتٌ	głos
تَصَوَّرَ (صور)	wyobrażać sobie
تَصَوُّرٌ	wyobrażenie

صَوْرَةٌ, l. mn. صَوْرٌ	obraz; zdjęcie
أَصْوَاتٌ, l. mn. صَوْتٌ	wełna
صُوفِيٌّ	wełniany
صَوْمٌ	post
(i) صَارَ (صير)	stawać się; zaczynać
أَصْنَائِفٌ, l. mn. صَنِيفٌ	łato
صَيْفِيٌّ	letni
صِينِيٌّ	chiński; Chińczyk

ض

ضَبَّاطٌ, l. mn. ضَابِطٌ	oficer
ضَحِكَ (a)	śmiać się
إِضْطَرَّ (ضَر)	zmusić
أُضْطَرَّ	(str. bierna) być zmuszonym
ضَرَبَ (l)	bić; uderzać
ضَرْبٌ	bicie
ضَعْفٌ, l. mn. ضِعَافٌ, ضَعِيفٌ	słaby
ضِفَافٌ, l. mn. ضِفَّةٌ	brzeg (rzeki)
ضُيُوفٌ, l. mn. ضَيْفٌ	gość
ضِيَاةٌ	ugoszczenie; gościnność
ضَيْقٌ	wąski, ciasny

ط

طَبٌّ	medycyna
أَطْبَاءٌ, l. mn. طَبِيبٌ	lekarz
طَبَخَ (a, u)	gotować
مَطْبَخٌ, l. mn. مَطْبَخٌ	kuchnia
طَبَّاشِيرَةٌ	kreda

طَوَّاعٍ, l. mn.	znaczek (pocztowy)
طَبَاعَةٌ	drukowanie, druk
طَبِيعَةٌ	natura, przyroda
طَبِيعِيٌّ	naturalny
طَرَقَ (u)	pukać; stukać, uderzać
طَرَقَ	pukanie, stukanie
طَرِيقٌ, l. mn.	droga; sposób, metoda
طَرِيقَةٌ, l. mn.	sposób, metoda
أَصْنَعَةٌ, l. mn.	pokarm; posiłek
مَطْعَمٌ, l. mn.	stolówka; restauracja
أَصْفَالٌ, l. mn.	dziecko
طَقْسٌ	pogoda
طَلَبَ (u)	prosić; żądać
طَلَبٌ, طَلَبَةٌ, l. mn.	student
طَلَبٌ	żądanie; prośba
طَالَعَ (طالع)	czytać
إِسْتَطْلَعَ	dowiadawać się, informować się
إِسْتِطْلَاعٌ	dowiadywanie się
طُلُوعٌ	wschód (słońca)
مُطَالَاةٌ	czytanie; lektura
طَلْقٌ	wolny, otwarty
طَوَّرَ (طور)	rozвивać
تَطَوَّرَ	rozвивać się
إِسْتِطْلَاعٌ (طوع)	móc, być w stanie
طَاوِلَاتٌ, l. mn.	stół
طَوِيلٌ, l. mn.	długi
طَيِّبٌ	dobry
طَارَ (i)	latać
طَائِرَاتٌ, l. mn.	samolot
طَائِرَةٌ نَقَّاطَةٌ	samolot odrzutowy
صُيُورٌ, l. mn.	(rzecz. zbior.) ptaki
مَقَارِئُ, l. mn.	lotnisko

ظَافِرٌ, ظُرُوفٌ, l. mn.	koperta; okoliczność
ظَلَّ (a)	pozostawać
ظَنَّ (u)	myśleć, sądzić, mniemać
ظَهَرَ (a)	pojawić się
أَظْهَرَ, ظُهُورٌ, l. mn.	grzbiet; plecy
ظَهْرٌ	południe (pora dnia)
ظُهُورٌ	pojawienie się, zjawienie się

عَبَدَ (u)	wielbić, czcić
مَعَابِدٌ, l. mn.	świątynia
عَبَّرَ (عبر)	wyrażać
عَبْرٌ	przez, poprzez
إِعْتَبَرَ	uważać
عِتَاقٌ, l. mn.	bardzo stary, starożytny
أَعْجَبَ (عجب)	podobać się
عَجِيبٌ	dziwny, niezwykły
عَجَائِبٌ, l. mn.	cudo, osobliwość, curiosum
عَجَائِزٌ, l. mn.	stary; starzec, starszek, staruszka
عَجَلَةٌ	pośpiech
عَدَّ (u)	liczyć; uważać
إِسْتَعَدَّ	przygotować się
أَعْدَادٌ, l. mn.	ilość, liczbą
عِدَّةٌ	kilka
مُسْتَعَدَّ	przygotowany, gotowy
عَادِلٌ (عدل)	być proporcjonalnym; zremisować (sport.)
تُعَادِلُ	równowaga; remis
عَدَا	prócz, oprócz
تَاعَدَا	prócz

أَعْدَاءُ, l. mn. عَدُوٌّ	wróg, nieprzyjaciół
عَذْبٌ	słodki
إِعْتَذَرَ (عذر)	przeproszać; usprawiedliwiać się
عَرَبٌ	Arabowie
عَرَبَاتٌ, l. mn. عَرَبِيَّةٌ	wóz, pojazd; wagon
عَرَبِيٌّ	arabski; Arab
أَلْعَرَبِيَّةُ	j. arabski
عَرُوبَةٌ	świat arabski, Arabowie
عَرَضَ (i)	wystawiać, eksponować
عَرْضٌ	pokaz, przedstawienie; seans; parada
عَرِيفٌ	szeroki
مُعَرَّضٌ, l. mn. مَعْرَضٌ	wystawa, ekspozycja
عَرَفَ (i)	znać; wiedzieć; umieć, potrafić
تَعَرَّفَ	zapoznać się
تَعَارَفَ	zapoznać się nawzajem
مَعَارِفٌ, l. mn. مَعْرِفَةٌ	wiedza, znajomość
مَعَارِيفُ (l. mn.)	znajomi
مُعَارَاكٌ, l. mn. مَعْرَاكَةٌ (عرك)	walka
عَرَاةٌ, l. mn. عَارِيَةٌ (r. ż.), عَارٍ	goły, nagi
عَزَقَ (i)	kopać, spulichniać
أَعْسَابٌ, l. mn. عُسْبٌ	trawa
عَاشِرٌ	dziesiąty
عَشْرَةٌ, عَشْرٌ	dziesięć
عِشْرُونَ	dwadzieścia
عُشَّاقٌ, l. mn. عَاشِقٌ	miłośnik
أَعْيَينَهُ, l. mn. عَيْنَاةٌ	kolacja
عُصُورٌ, l. mn. عَصْرٌ	era, epoka
عَصْرِيٌّ	współczesny; nowoczesny
عَصَاوِيرٌ, l. mn. عَصَاوِيرٌ	wróbel
عَوَاصِمٌ, l. mn. عَاصِمَةٌ	stolica
أَعْصَاءٌ, l. mn. عُصْوٌ	członek
عُصْلَةٌ	wakacje

أَعْطَى (cz. ter. أعطى)	dawać
عُظَامَةٌ, l. mn. عَظِيمٌ	wielki; wspaniały
إِنْشَادٌ (عقد)	zostać zwołanym (o zebraniu)
عَلَنَ (علق)	zawieszać
عَلَا قَاتٌ, l. mn. عِلَاقَةٌ	stosunek
مَعَالٍ	zawieszony
عَلِمَ (a)	wiedzieć
عَلَّمَ	uczyć
تَعَالِيمٌ, l. mn. تَعْلِيمٌ	nauczanie; wykształcenie; doktryna, nauka
عَالَمٌ	świat
عُلُومٌ, l. mn. عِلْمٌ	nauka
عِلْمِيٌّ	naukowy
تَعَالَمٌ (l. mn.)	zabytki
مُعَلِّمٌ	nauczyciel
أَعْلَنَ (علق)	ogłaszać, proklamować
إِعْلَانٌ	ogłoszenie, proklamowanie
عَالِيَةٌ (r. ż.), عَالٍ	wysoki
عَلَى	na
عَامٌ	powszechny; generalny; ogólny; publiczny
عَامَةٌ	ogół
عَامِيٌّ	ludowy
عَمُودِيٌّ	pionowy
عَمِيقٌ	głęboki
عَمِلَ (a)	robić, pracować
إِسْتَعْمَلَ	wykorzystywać, stosować
إِسْتِعْمَالٌ	zastosowanie; używanie
عَمَالٌ, l. mn. عَامِلٌ	robotnik
أَعْمَالٌ, l. mn. عَمَلٌ	praca
عَنَ	o; od
أَعْنَابٌ, l. mn. عِنَبٌ	winogrono
عِنْدَ	u, przy
عِنْدَمَا	gdy

عَندَئِذٍ	wówczas
عَنْوَانٌ, l. mn. عُنْوَانٌ	tytuł; adres
عَظِيمٌ	trud
عَظِيمٌ (a)	zlecać, polecać
مَعَاهِدٌ, l. mn. مَعَاهِدٌ	instytut
عَادَ (u)	wrócić
إِسْتَعَادَ	odzyskać
عَادَاتٌ, l. mn. عَادَةٌ	zwyczaj, obyczaj
عَوْدَةٌ	powrót
أَعْيَادٌ, l. mn. عِيدٌ	święto
أَعْوَامٌ, l. mn. عَامٌ	rok
عَاشَ (i)	żyć
عَاشَ	życie
عَيْشَةٌ	życie
عَائِلَةٌ, l. mn. عَائِلَةٌ	rodzina
عَاطَنَ (عين)	ogłądać, badać
أَعْيُنٌ, l. mn. عَيْنٌ	oko
مَعَانِيَةٌ	badanie, oglądanie; kontrola

غ

غَبَاوَةٌ	głupota
أَغْبَاهُ, l. mn. غَبِيٌّ	głupi
غَادَرَ (غدر)	wyjeżdżać
مَغَادَرَةٌ	wyjazd, odjazd
غَدٌ	dzień jutrzejszy
غَدًا	jutro
أَغْدِيَةٌ, l. mn. غَدًا	obiad
غَرَبَ (u)	zachodzić (o słońcu)
غَرْبٌ	zachód (geogr.)
غُرُوبٌ	zachód (słońca)
غَرِيبٌ	dziwny, niezwykły

مَغْرِبٌ	zachód
غُرْفَةٌ, l. mn. غُرُفَةٌ	pokój
غَرَامٌ	miłość
غَرَامَاتٌ, l. mn. غَرَامٌ	gram
غَرَامِيٌّ	miłosny
غَسَلَ (i)	myć; prać
غَسْلٌ	mycie; pranie
مَغْسَلَةٌ	umywalnia
غَضَبٌ (a)	gniewać się, złościć się
غَضَبٌ	gniew
أَغْطِيَةٌ, l. mn. غُطَاةٌ	obrus, serweta
غَالِيَةٌ (r. 2), قَالَ	drogi
غَلَاةٌ	drożyzna, wysoka cena
غَنَى (cz. ter. غَنَى) (غنى)	śpiewać
أَغَانٌ, l. mn. أَغْنِيَةٌ	piosenka
غَنَاءٌ	bogactwo
غِنَاءٌ	śpiew
أَغْنِيَاءٌ, l. mn. غَنِيٌّ	bogaty
مُغَنٍّ	śpiewak
غَابَ (i)	znikać; zachodzić (o słońcu)
مَغْرِبٌ	zachód (słońca)
غَيْرٌ	coś innego, inna rzecz

ف

فُ	(a) włąć, (a) załcm
فُتِحَ (a)	otwierać
مِفْتَاحٌ, l. mn. مِفْتَاحٌ	klucz
فَتَّشَ (فتش)	kontrolować; szukać

تَفْتِيشٌ	kontrola
فَحَصَ (a)	badać
فَاحِصٌ	badawczy
فَعْمٌ	wspaniały
فَرَّ (i)	uciekać
فِرَارٌ	ucieczka
مَتَفَرِّجٌ (فرح)	oglądać
مُتَفَرِّجٌ	widz
فَرَحَ (a)	cieszyć się, weselić się
أَفْرَاحٌ, l. mn. فَرَاحٌ	radość
أَفْرَاسٌ, l. mn. فَرَسٌ	koń
فَرَسٌ, l. mn. فَرَسَةٌ	szczotka
مَفْرُوشٌ	zasłany, posłany
فَرَصٌ, l. mn. فَرَصَةٌ	okazja; szansa
فَرَضٌ, l. mn. فَرَضٌ	obowiązek
فَرَاةٌ, l. mn. فَرَاةٌ	faraon
فَارِغٌ	pusty
فَرْقٌ, l. mn. فَرْقٌ	różnica
فِرْقٌ, l. mn. فِرْقَةٌ	zespół, grupa; trupa (teatr.)
فَرِيقٌ	grupa; drużyna (sport.)
فَرَنْسِيٌّ	francuski; Francuz
فَصَّلَ (i)	oddzielać
فُصُولٌ, l. mn. فُصُولٌ	rozdział; pora (roku); klasa (w szkole)
فِصَّةٌ	srebro
فَصَّلَ (i) (فضل)	woleć, przekładać
فُضْرِيَّاتٌ, l. mn. فُضْرِيَّاتٌ	grzyb
فُطُورٌ	śniadanie
فَعَلَ (a)	robić, czynić
فَكَّرَ (فكر)	myśleć
تَفَكُّيرٌ	myślenie
أَفْكَارٌ, l. mn. أَفْكَارٌ	myśl
فَوَاكِهُ, l. mn. فَوَاكِهُ	owoc

فُكَاكَةٌ	dowcip, humor, anegdota
فُتْلَاحٌ	chłop, fellah
أَفْلَامٌ, l. mn. أَفْلَامٌ	film
أَفْهَامٌ, l. mn. أَفْهَامٌ	usta
فُنُونٌ, l. mn. فُنُونٌ	sztuka
فُنِّيٌّ	artystyczny
فُتَاخِينٌ, l. mn. فُتَاخِينٌ	filiżanka
فُنَادِيٌّ, l. mn. فُنَادِيٌّ	hotel
فَهَمَ (a)	rozumieć
فَهْمٌ	rozumienie
فَاتَ (u) (فوت)	mijać, upływać
فَارَزَ (u) (فوز)	zwyciężyć; pokonać, wygrać
فَوْقَ	nad, ponad
فِي	w
فَيْصَانٌ, l. mn. فَيْصَانٌ	wylew; powódź
أَفْئَالٌ, l. mn. أَفْئَالٌ	słoń

ف

أَفْطَاطٌ, l. mn. أَفْطَاطٌ	(rzecz. zbior.) Koptowie
فُطَيْيٌّ	koptyjski; Kopt
فُطَّاعٌ, l. mn. فُطَّاعٌ	kapelusz
فَاقَبَ (قبل)	spotkać
اِسْتَقْبَلَ	przyjąć, powitać
اِسْتَقْبَالٌ	przyjęcie, powitanie
فَبْلٌ	przed
فَبْلٌ أَنْ	zanim
مُسْتَقْبَلٌ	przyszłość
مُقَابَلَةٌ	spotkanie
مُتَقَبِّلٌ	nadchodzący; przyszły
فَتَلَ (u)	zabić
قَدْ	już; czasami, może

أَفْدَاحٌ, <i>l. mn.</i>	szklanka
أَقْدَارٌ, <i>l. mn.</i>	ilość, wielkość
قَدَّمَ (قدم)	przedstawiać; udzielać, okazać (np. przysługę)
تَقَدَّمَ	postępować się naprzód; podchodzić; śpieszyć się (<i>o zegarku</i>)
أَوْدَامٌ, <i>l. mn.</i>	noga, stopa
قُدُومٌ	przyjście; przyjazd
قَدِيمٌ, <i>l. mn.</i>	stary
مَقْدَامٌ	nieustraszony
قَذِرٌ	brudny
قَرَّرَ (قر)	postanawiać, decydować
قَارَاتٌ, <i>l. mn.</i>	kontynent, ląd
مَقَرٌّ, <i>l. mn.</i>	siedziba, rezydencja
قَرَأَ (a)	czytać
قَرَأَةٌ, <i>l. mn.</i>	czytelnik
قِرَاءَةٌ	czytanie, lektura
قُرْآنٌ	czytanie; (z rodz. 'al) — Koran
تَقَارَبَ (قرب)	zbliżać się nawzajem
إِقْتَرَبَ (من)	zbliżać się (do...)
أَقَارِبٌ, <i>l. mn.</i>	krewni
تَقَارُبٌ	zbliżenie
قَرِيبٌ	bliski
إِقْتَرَحَ (على) (فرح)	proponować
قُرُوشٌ, <i>l. mn.</i>	piastr
قَارَنَ (قرن)	porównywać
قَرْيٌ, <i>l. mn.</i>	wieś, wioska
قَسَمَ (i)	dzielić
أَقْسَامٌ, <i>l. mn.</i>	część, odcinek; oddział, sekcja
قَسَاةٌ, <i>l. mn.</i>	okrutny, srogi
قَصَّ (على) (u)	opowiadać
قِصَّةٌ, <i>l. mn.</i>	historia, opowiadanie; nowela
قَصَدَ (i)	kierować się (do, ku)

اِقْتِسَادِيٌّ	gospodarczy, ekonomiczny
قَصْدٌ	cel; zamiar, zamysł
قُصُورٌ, <i>l. mn.</i>	pałac
قُصَارٌ, <i>l. mn.</i>	krótki
قَصَى (i)	spędzać (np.: czas)
قُصَاةٌ	spędzanie (np.: czasu)
قُطَارَاتٌ, <i>l. mn.</i>	pociąg
قَطَعَ (a)	przeciąć; zerwać
إِنْقِطَاعٌ	zostać odcięty, zerwanym
إِنْقِطَاعٌ	zerwanie, przerwanie; przerwa
قُطْعَةٌ, <i>l. mn.</i>	kawałek; sztuka
قُطُنٌ	bawełna
قُطْنِيٌّ	bawełniany
قَوَاعِدٌ, <i>l. mn.</i>	baza, podstawa; reguła
أَقْدَامُش, <i>l. mn.</i>	klatka
قَفَلَ (u)	zamykać
إِسْتَقْلَالٌ (فيل)	uniezależnić się
نِسْبَةُ إِتِلَالٍ	niepodległość, niezależność
قَلِيلٌ, <i>l. mn.</i>	nieduży, nieliczny
قَلِيلًا	mało; trochę
قُلُوبٌ, <i>l. mn.</i>	serce
قُلْدٌ (قلد)	naśladować
تَقَالِيدٌ, <i>l. mn.</i>	naśladowanie; tradycja
أَقْلَصَ (قلس)	kuroczyć się
أَقْلَامٌ, <i>l. mn.</i>	pióro
قُنُوتٌ, <i>l. mn.</i>	kanal
قَهْوَةٌ	kawa
مَقَاهِي, <i>l. mn.</i>	kawiarnia
قَادَ (u) (فود)	kierować, przewodzić; dowodzić
قَادَةٌ, <i>l. mn.</i>	wódz, przywódca; dowódca

(u) قَالَ (قول)	powiedzieć; rzecz; mówić
أَقْوَالٌ, l. mn. قَوْلٌ	słowa; mowa
مَقَالٌ	artykuł (w gazecie)
مَقَالَاتٌ, l. mn. مَقَالَةٌ	artykuł
(u) قَامَ (قوم)	wstawać; powstawać
قَامَ	opierać się, sprzeciwiać się
أَقَامَ	ustanowić; urządzić
أَقْوَامٌ, l. mn. قَوْمٌ	naród
قَوْمِيٌّ	narodowy
قِيَمَةٌ, l. mn. قِيَمَةٌ	wartość
قُوَى, l. mn. قُوَاتٌ, قُوَّةٌ	siła
قَوِيٌّ	siłny
(i) قَاسَ (قيس)	mierzyć

ك

كَ (r. ż.) كَيْ	(zaim. snf.) twój, twoja, twoje
كَ	jak, jako
كَمَا	jak i..., zarówno jak; tak jak
كَافِرٌ	kawior
كُؤُوسٌ, l. mn. كَأْسٌ	kielich, puchar
كَبِيرٌ, l. mn. كِبَارٌ	duży
(u) كَتَبَ	pisać
كَتَّابٌ, l. mn. كُتَّابٌ	pisarz
كُتُبٌ, l. mn. كِتَابٌ	książka
كِتَابَةٌ	pisanie; pisownia
مَكْتَبَاتٌ, l. mn. مَكْتَبَةٌ	biblioteka; księgarnia
مَكْتَابٌ, l. mn. مَكْتَبٌ	biuro, urząd
(u) كَثُرَ	być obfitym, obfitować

كُرْسِيٌّ, l. mn. كُرْسِيُّ	krzesło
كُرَاتٌ, l. mn. كُرَّةٌ	kula; piłka
(i) كَشَفَ (على)	badać (chorego)
أَكْشَاكَ, l. mn. كُشْكٌ	kiosk
كِفَاحٌ	walka
كُلٌّ	całość; cały, cała, całe; każdy, każda, każde; wszyscy
كُلًّا	wcale nie, bynajmniej
كُلِّيَّةٌ	całość; wydział, fakultet
كَلَّثَا, r. ż. كَلَا	obaj, obydwaj, obie
كَلَّفَ (كلف)	kosztować
تَكَلَّمَ (كلم)	mówić; rozmawiać
كَلَامٌ	słowa, mowa
كَلِمَاتٌ, l. mn. كَلِمَةٌ	słowo
كَمْ	ile
بِكَمْ	za ile (?) po ile (?)
كَمِيَّةٌ	ilość
كَامِلٌ	pełny, cały, zupełny
كَانُونُ الْأَوَّلِ	grudzień
كَانُونُ الْثَالِي	styczeń
(u) كَانَ (كون)	być, istnieć
كَوَّنَ	tworzyć, formować
تَكُونُ	kształtować się; składać się
أَمَا كَيْنَ, l. mn. مَكَانٌ	miejsce
كَيْفَ	jak (?) w jaki sposób (?)
كِيلُوغَرَامَاتٌ, l. mn. كِيلُوغَرَامٌ	kilogram
كِيلُوْمَترَاتٌ, l. mn. كِيلُوْمَترٌ	kilometr

ل	partykula potwierdzenia
لِ	(przyimek) dla; z powodu, ze względu; niech
لَا	nie
لَا يَمُورُ (لَا م)	odpowiadać, być odpowiednim
مُتَلَابِسٌ	odpowiedni
لَبَسَ (a)	ubierać, nosić
مَلَابِسٌ (l. mn.)	odzież; bielizna
لَبَنٌ	mleko
لَا حَظَّ (لَحْظَ)	zauważyć, dostrzec
لَحْمٌ	mięso
لَذِيزٌ, l. mn.	słodki, rozkoszny
لَا زَمَ	konieczny, niezbędny
لَصِقَ (a)	przyklejać, przylepiać
لَطِيفٌ, l. mn.	miły; uprzejmy
لَعِبَ (a)	grać; bawić się
لَاعِبٌ	gracz; zawodnik
لُعْبَةٌ, l. mn.	zabawka
مَلْعَبٌ, l. mn.	stadion
لُغَةٌ, l. mn.	język
لَفَتَ (i)	zwracać (uwagę)
لَقِيَ (a)	spotkać, zetknąć się
لَاقَى	spotykać; napotykać
لِقَاءٌ	spotkanie
لَكِنْ, لَكِنَّ	ale, jednak(że)
لَكِي	aby, żeby
لَمْ	(przeczenie w czasie przeszłym) 'nie
لِقَادَا	dłaczego (?)
لَمَّا	gdy, kiedy; skoro
لَمَحَاتٌ, l. mn.	spojrzenie, rzut oka; migawka

أَجَعَ (a)	błyszczeć, lśnić
لَبَنٌ	(przeczenie w czasie przyszłym) nie
لَهْجَةٌ	dialekt, narzecze
لَبَّاهُ (u) (cz. ter. لَبَّاهُ)	bawić się, zabawiać się
مَلَاهِي, l. mn.	lokal rozrywkowy, kabaret
لَوْ	jeśli, jeżeli
أَلْوَانٌ, l. mn.	kolor, barwa
مَلَوْنٌ	kolorowy
لَيْسَ	nie ma; nie jest
لَيْلٍ, l. mn.	noc (w sensie ogólnym)
لَيْلَةٌ	noc
لَيْبُونٌ	(rzecz. zbior.) cytryny

مَا	co
مَاذَا	co (?)
مَائَةٌ, l. mn.	sto; setka
مَتَعَتْنِي (-) (متع)	rozkoszować się (czymś), cieszyć się (czymś)
مُسْتَعِمٌّ	ciekawy, interesujący
مَثَّلَ (مثل)	reprezentować
أَمْثَالٌ, l. mn.	taki jak, podobny...
مِثْلٌ	jak, tak jak
أَمْثَالٌ, l. mn.	przykład; przysłowie
مَشْهُدٌ	sława
أَمَدٌ (مد)	zaopatrywać
مُدٌّ	ciągnąć się, rozciągać się
مُدَّةٌ, l. mn.	okres
مُدُنٌ, l. mn.	miasto
مَرَّ (-) (u)	przechodzić, mijać
مُسْتَمِرٌّ	ciągnąć się, trwać

إِسْتِغْرَارٌ	ciągłość; kontynuacja
مِرَارٌ, قَرَارٌ, l. mn. مَرَرَةٌ	raz
مَرَاتٌ, l. mn. مَرْتٌ	przejście, korytarz
مَرَأَةٌ	kobieta
مَرْوَجٌ, l. mn. مَرْجٌ	łąka, pastwisko
مَرَحٌ (a)	weselić się, zabawiać się
مَرَحٌ	radość, uciecha
مَرَضٌ (مرض)	pielegnować
أَمْرَاضٌ, l. mn. مَرَضٌ	choroba
مَرَضِيٌّ, l. mn. مَرِيضٌ	chory; pacjent
مَرَضَةٌ	pielegniarka
مَرَنٌ (مرن)	ćwiczyć
مَرَانٌ, l. mn. مَرِينٌ	ćwiczenie
مَسَحٌ (a)	zmazywać, ścierać
مَسَاحَةٌ	powierzchnia, obszar
أَمْسِيَةٌ, l. mn. مَسَاءٌ	wieczór
مَسَطٌ (u)	czesać (włosy)
أَسْطَاطٌ, l. mn. مَسَطٌ	grzebień
مَسَى (i)	ić; maszerować
مَسَى	marsz
مِصْرِيٌّ	egipski; Egipcjanin
مَقَصِيٌّ (i)	upływać, mijać (o czasie)
مَاضِيَةٌ (م. ض.)	ubiegły, miniony
مَعَ	z
مَعًا	razem
مَكَتٌ (u)	przebywać, znajdować się
مَكُونٌ	pobyt
أَمْكَنٌ (مكن)	móc, być możliwym
مَمْكِنٌ	możliwy
مَلَأٌ (a)	napelniać
مَلِيٌّ	pełny, napelniony
مِلْحٌ	sól

مَلَكَ (i)	mieć, posiadać
أَمَلَى (على) (ملو)	dyktować
أَمَلٌ, l. mn. إِمْلَاءٌ	dyktando
مِلْيَارَاتٌ, l. mn. مِلْيَارٌ	miliard
مَلِيَمَاتٌ, l. mn. مَلِيَمٌ	mallim (jedn. monet. = 1/1000 funta egipsk.)
مِلْيُونٌ, l. mn. مِلْيُونٌ	milion
مَنْ	kto(?) ten kto; który(?) ten, który
مِنْ	z; od; przez; (porówn.) niż, od
مِنْ أَيْنَ	skąd?
مُنْذُ	od (czasu), od;temu
مَنْعٌ (a)	zabraniać
إِمْتِنَاعٌ (عن)	wstrzymać się, powstrzymać się (od...)
مَاهِرٌ	sprawny; zręczny, wykwalifikowany
مَهْمًا	cokolwiek (by)..... jakkolwiek (by)
مِهْنٌ, l. mn. مِهْنَةٌ	zawód
مِهْنِيٌّ	zawodowy
مَاتٌ (u) (موت)	umrzeć
مَوْتٌ	śmierć
مَوْسِمِيٌّ	muzyka
مِيَاهٌ, l. mn. مَاءٌ	woda
مَائِيٌّ	wodny
إِمْتَاَزٌ (ميز)	wyróżniać się, odznaczać się
مَيَادِينٌ, l. mn. مَيَدَانٌ	plac

ن

أَنْبِيَاءٌ, l. mn. نَبِيٌّ	prorok
نَبَضٌ (i)	pulsować, bić
نَابِضٌ	pulsujący
نَبِيعٌ (a)	wypływać (o rzece)
أَنْشَجٌ (انشج)	produkować, wytwarzać
إِنْشَاجٌ	produkcja

لَا حَاجَ	pomyślny, udany
نَجَاحَاتُ, l. mn. نَجَاحٌ	sukces, powodzenie
نَجْنُ	my
نَدَامَةٌ	żał, skrucha
نَادَى (نَدُو)	wzywać, wołać, zwoływać
أَنْدِيَّةُ, l. mn. نَادٍ	klub
(i) نَزَلَ	schodzić; wysiadać
مَنْزِلٌ, l. mn. مَنَازِلُ	mieszkanie
نَزْهَةٌ, l. mn. نَزَاهَةٌ	spacer
نَاسَبَ (نَسَبَ)	odpowiadać, nadawać się,
مُنَاسِبٌ	odpowiedni, stosowny
نِسْبَةٌ	stosunek, proporcja
أَنْسِجَةٌ, l. mn. أَنْسِجَاتُ	tkanina
نَسَاتٌ, l. mn. نَسَاتٌ	mieszkaniec (przy wymienianiu liczby lud- ności)
نِسَاءٌ (l. mn.)	kobiety
(a) نَسِيَ	zapomnieć
(u) نَشَرَ	publikować, wydawać
نَشْرٌ	publikowanie, wydawanie
نَشِيطٌ, l. mn. نَشِيطَاتٌ	aktywny, energiczny
نَشَاطٌ	działalność; aktywność
نُصُوصٌ, l. mn. نَصِيبٌ	tekst
(u) نَصَبَ	ustawiać, rozstawiać; rozbijać (np. namiot)
إِنْتَصَرَ (عَلَى) (نَصَرَ)	zwycięzać
إِنْتِصَارٌ	zwycięstwo
أَنْصَارٌ, l. mn. أَنْصَارٌ	zwolennik, stronnik, obrońca; (l. mn.) partyzanci
مُتَشَقِّفٌ (نَصَفَ)	polowa
أَنْصَافٌ, l. mn. أَنْصَافٌ	polowa
(a) نَضِجَ	dojrzewać
مَنْطِيقٌ, l. mn. مَنْطِيقَةٌ (نَطَقَ)	rejon; strefa
(u) نَظَرَ	patrzeć, spoglądać
إِنْتَظَرَ	czekać

إِنْتِظَارٌ	czekanie
نَظَرَاتٌ, l. mn. نَظَرَةٌ	spojrzenie
نَظَّفَ (نَظَفَ)	czyścić
نَظَّمَ (نَظَمَ)	organizować
إِنْتَظَمَ	uregulować się; być regularnym
إِنْتِظَامٌ	regularność
أَنْظَمَةٌ, نَظْمٌ, l. mn. نَظَامٌ	system; ustrój
أَنْعَشَ (نَعَشَ)	ożywiać
إِنْتَعَشَ	ożywiać się
مُنْعِشٌ	ożywczy, orzeźwiający
نَعَمٌ	(partyk. afirmacji) tak
(a) نَهَى	skończyć się, wyczerpać się
نَوَافِدٌ, l. mn. نَوَافِدَةٌ	okno
نَافَسَ (نَافَسَ)	konkurować, rywalizować
مُنَافَاةٌ	konkurencja, rywalizacja
أَنْفُسٌ, نَفُوسٌ, l. mn. أَنْفُسٌ	dusza; (z zaim. suf.) sam; ten sam
نَقْدٌ, l. mn. نَقْدٌ	pieniądz
نَقْدِيٌّ	pieniężny
(u) نَقَلَ	przenosić, przewozić
نَقْلٌ	przenosić się
نَقْلٌ	przenoszenie się
نَقْلٌ	przenoszenie, przewóz, transport
نَقِيٌّ	czysty
أَنْقَارٌ, l. mn. أَنْقَارٌ	tygrys
نُومَرَةٌ	numer; numer (np. programu)
نَهْرٌ, l. mn. نَهَارٌ	dzień
أَنْهَرٌ, l. mn. أَنْهَارٌ	rzeka
(a) نَهَضَ	wstawać
أَنْهَى (نَهَى)	kończyć
إِنْهَى	kończyć się
إِنْهَى (مِنْ)	kończyć (coś)
إِنْهَاءٌ	skończenie, koniec

إِنْتِهَاء	zakończenie
نِهَاء	koniec
مَنْحَ (نوح)	klimat
مِنَارٌ, l. mn. مَنَارَةٌ (نور)	minaret
نَارٌ, l. mn. نِيرانٌ	ogień
أَنْوَارٌ, l. mn. نُورٌ	światło
نَيِّرٌ	jasny
النَّاسُ	ludzie
أَنْوَاعٌ, l. mn. أَنْوَاعٌ	rodzaj, gatunek
نَامٌ (a) (نوم)	spać
نَوْمٌ	sen
نَيْسَانٌ	kwiecień
نَالٌ (a) (نيل)	dostać, uzyskać

هَآ	oto
هَبَّةٌ (p. هب)	
هَبَّ (u)	spadać, opadać; obniżać się
هَجَمَ (u) (عبي)	atakować
هَجُومٌ	natarcie, atak
هَادِيٌ	spokojny
هَدْوٌ	spokój
هَدَايَا, l. mn. هَدِيَّةٌ	podarek, dar
هَوَلَا, l. mn. هَوَلَمَ (r. هَلَا)	ten; to
هَدَدٌ	ta; te (l. mn. w stosunku do rzeczown. nieżywotn.)
أَهْرَاقٌ, l. mn. هَرَمٌ	piramida
هَزَمَ (i)	zwyciężyć, pokonać
هَكَذَا	tak, w ten sposób
هَلْ	czy(ż)?
أَهْلَةٌ, l. mn. هِلَالٌ	półksiężyc

هَمٌّ	oni
إِهْتَمَّ (هم)	interesować się
إِهْتِمَامٌ	zainteresowanie
أَهَمِّيَّةٌ	znaczenie
مُهَمٌّ	ważny, mający znaczenie
هَمَّآ	oni obaj, one obie
هَمٌّ	one
هَآ	tutaj
هَآلَاكَ, هَآلَاكَ	tam
مُهَنْدِسٌ (مهندس)	inżynier
هَوَّ	on; to
هَآئِلٌ	straszny; ogromny
هَوَلَا	ci
هَوَلَانْدِيٌّ	holenderski; Holender
هَوَاءٌ	powietrze, atmosfera
هِيَ	ona; one (l. mn. w stosunku do rzeczown. nieżywotn.)

و	i, a
يَنْبِقُ (i) (cz. ter. يَنْبِقُ)	wierzyć, ufać (komuś)
يَنْفَءٌ	zaufanie
يَجِدُ (cz. ter. يَجِدُ) وَجَدَ	znaleźć; (str. bierna) być, istnieć; znajdować się
وُجُودٌ	być, istnienie; obecność (czegoś)
أَوْجَزَ (وجز)	skracać; mówić lakonicznie
إِيجَازٌ	
بِالْإِيجَازِ	lakonicznie, pokrótce, krótko
أَوْجَهُ, وَجُوهٌ, l. mn. وَجْهٌ	twarz
وَحَّدَ (وحد)	jednoczyć
وُجِدَ	zjednoczenie

وَاحِدَةٌ (r. ش.) وَاحِدٌ	jeden
وَحْدٌ	samotność
وَحْدَانَةٌ, l. mn. وَحْدَةٌ	jedność; jednostka
وَحِيدٌ	jedyny; samotny
تَوَحَّشٌ (وحش)	zdziczeć
مُتَوَحِّشٌ	dzik
وَدَعَ (ودع)	żegnać; żegnać się (z kimś)
وَدَاعٌ	pożegnanie
وَادِيَانٌ, l. mn. وَأُودِيَةٌ, وَادٍ	dolina; wadi
أَوْرَاقٌ, l. mn. وَرَقٌ	liście; papier
وَرَفَاتٌ, l. mn. وَرْفَةٌ	liść; papier (kawalek)
وَرَاءَ	za
(يزن. 'i) وَزَنَ (cz. ter.)	ważyć
أَوْزَانٌ, l. mn. وَزْنٌ	waga, ciężar
وَسَائِطٌ, l. mn. وَسِيطَةٌ	środek, sposób
أَوْسَاطٌ, l. mn. وَسْطٌ	środek, centrum
وَاسِعٌ	szeroki, obszerny
وَسَائِلٌ, l. mn. وَسِيلَةٌ	środek (np. transportu)
(بصل. 'i) وَصَلَ (cz. ter.)	przybyć, przyjechać
وَاصِلٌ	kontynuować
أَوْصَلَ	dowodzić, doprowadzać
وَصُولٌ	przybycie, przyjazd
(بص. 'i) وَضَحَ (cz. ter.)	być jasnym, oczywistym
إِنْضَحَ (وضح)	wyjaśnić się; okazać się
وَاضِحٌ	jasny, oczywisty
(بص. 'a) وَضَعَ (cz. ter.)	kłaść
وَضْعٌ	umieszczenie; położenie, sytuacja
مُوَاطِنٌ (وطن)	obywatel
أَوْطَانٌ, l. mn. وَطَنٌ	ojczyzna
وَطَنِيٌّ	ojczysty, rodzinny, rodzimy
وَطَّفَ (وظف)	zatrudniać
مُوظَّفٌ	urzędnik

وَفْدٌ, l. mn. وَفَدٌ	delegacja
وَأْفَقَ (على) (وفق)	zgodzić się (na coś)
إِتِّفَاقٌ (على)	porozumieć się, zawrzeć porozumienie (w sprawie czegoś)
إِتِّفَاقٌ	zgodność; porozumienie, układ
وَأْفَقَ	
وَأْفَاقٌ	zgodnie z..., stosownie do...
أَوْفَاتٌ, l. mn. وَأَوْفَتٌ	czas
(يضع. 'a) وَقَعَ (cz. ter.)	padać, wpadać; znajdować się, leżeć; mieć miejsce, zdarzyć się
(يوقف. 'i) وَقَفَ (cz. ter.)	zatrzymać się; stać; wstawać, podnosić się
وَقُوفٌ	stanie; wstawanie
(يولد. 'i) وَلَدَ (cz. ter.)	rodzić; (str. bierna) urodzić się
وَالِدٌ	ojciec
وَالِدَةٌ	matka
وَالِدَانِ (l. podw.)	rodzice
أَوْلَادٌ, l. mn. وَلَدٌ	chłopiec; dziecko
تَوَلَّى (ولي)	owładnąć ogarnąć (np. uczucie)
(يهب. 'a) وَهَبَ (cz. ter.)	dać, darować
هِبَاتٌ, l. mn. هِبَةٌ	dar

ي

يَا	(partykuła wykrzyknikowa) o!
يَبْسُ (a)	rozpaczać
أَيْدٍ, l. mn. يَدٌ	ręka
يَدَوِيٌّ	ręczny
أَيْفَظُ (يفظ)	budzić
أَيْفَظُ	zbudzić się
أَيَّامٌ, l. mn. يَوْمٌ	dzień
يَوْمِيٌّ	dzienny; codzienny

NAJCZĘŚCIEJ UŻYWANE FORMY
LICZBY MNOGIEJ NIEREGULARNEJ (tzw. ŁAMANEJ)

Wzór liczby pojedynczej	Przykład	Wzór liczby mnogiej	Przykład
فَعْلٌ	بَيْتٌ dom	فُعُولٌ	بَيْتُونَ
فَعْلٌ	مِصْرٌ deszcz	أَفْعَالٌ	أَمْصَارٌ
فَعْلٌ	كُرْشٌ kurczę	أَفْعَالٌ	أَفْرَاحٌ
فَعْلٌ	صَفْلٌ dziecko	أَفْعَالٌ	أَصْفَانٌ
فَعْلٌ	كَلْدٌ klódka	أَفْعَالٌ	أَقْدَانٌ
فَاعِلٌ	صَاحِبٌ przyjaciel	أَفْعَالٌ	أَصْحَابٌ
فَعِيَّةٌ	مَدِينَةٌ miasto	فُعُولٌ	مَدَنٌ
فَعَالٌ	طَعَامٌ pokarm	أَفْعِيَّةٌ	أَطْعِمَةٌ
فَعْلَانٌ	كَسَلَانٌ leniwy	فَعَالِي	كَسَالِي
فَعْمَةٌ	هَدِيَّةٌ podarunek	فَعَالِي	هَدَايَا
فَاعِلَةٌ	رَأْوِيَّةٌ kąt	فَعَالِي	رَوَاتِبَا
فَعِيلٌ	أَمِيرٌ książkę, emir	فُعْلَاءٌ	أَمَرَاءٌ
	وَزِيرٌ minister		وَزَرَاءٌ
فَاعِلٌ	شَاعِرٌ poeta	فُعْلَاءٌ	شُعَرَاءٌ
فَعِيلٌ	صَدِيقٌ przyjaciel	أَفْعِلَاءٌ	أَصْدِقَاءٌ
فَعَالٌ	غَزَالٌ gazela	فُعْلَانٌ	غِزْلَانٌ
فَعَالٌ	غُلَامٌ chłopiec	فُعْلَانٌ	غُلَمَانٌ
فَعْلٌ	بَلَدٌ kraj	فُعْلَانٌ	بِلَدَانٌ
فَاعِلٌ	فَارِسٌ jeździec	فُعْلَانٌ	فُورَسَانٌ
فَعْلَلٌ	كَوْكَبٌ planeta	فَعَالِي	كُوكَبَاتٌ
فُعْلَلَةٌ	تَرْجُمَةٌ tłumaczenie	فُعَالِي	تَرْجُمَاتٌ

Wzór liczby pojedynczej	Przykład	Wzór liczby mnogiej	Przykład
تَفْعَلَةٌ	تَجَرِبَةٌ doświadczenie	تَفَاعِلٌ	تَجَرِبَاتٌ
مَفْعَلٌ	مَعْنَى instytut	مَفَاعِلٌ	مَعْنَاهُ
مَفْعَلَةٌ	مَدْرَسَةٌ szkoła	مَفَاعِلٌ	مَدَارِسٌ
أَفْعَلٌ	أَرْمَلٌ wdowiec	أَفَاعِلٌ	أَرَامِلٌ
أَفْعَلَةٌ	أَرْمَلَةٌ wdowa	أَفَاعِلٌ	أَرَامِلٌ
فُعْلُولٌ	صَنْدُوقٌ skrzynka	فُعَالِيلٌ	صَنَائِدٌ
تَفْعِيلٌ	تَقْرِيرٌ raport	أَفْعَائِيلٌ	تَقَارِيرٌ
مَفْعُولٌ	مُجَلَّبٌ szalony	مَفْعَائِيلٌ	مُجَلَّبِينَ
يَفْعَعَالٌ	يَفْشَاحٌ kłecz	مَفْعَائِيلٌ	مَفْشَائِيحٌ
أَفْعُولٌ	أَسْلُوبٌ styl	أَفْعَائِيلٌ	أَسَالِيِبٌ
فَعَالٌ	سِلَاحٌ broń	أَفْعَلَةٌ	أَسْلِحَةٌ
فُعَالٌ	سُؤَالٌ pytanie	أَفْعَلَةٌ	أَسْئَلَةٌ
فُعُولٌ	عَمُودٌ kolumna	أَفْعَلَةٌ	أَعْمِدَةٌ
فَعَالٌ	كِتَابٌ książka	فُعُولٌ	كُتُبٌ
فَاعِلٌ	كَاتِبٌ pisarz	فُعَالٌ	كَتَّابٌ
فَاعِلٌ	سَاحِلٌ brzeg	فُعُولٌ	سَوَائِلٌ
فَاعِلَةٌ	حَادِثَةٌ wypadek	فُعُولٌ	حَوَادِثٌ
فُعِيلٌ	طَرِيقٌ droga	فُعُولٌ	طُرُقٌ
فُعْلَةٌ	رُؤْيَا stopień, ranga	فُعُولٌ	رُتَبٌ
فُعْلَةٌ	دَوْلَةٌ państwo	فُعُولٌ	دُورٌ
فُعْلَةٌ	فُطْرَةٌ kawałek	فُعُولٌ	فُصُصٌ
فَاعِلٌ	خَادِمٌ sluga	فُعُولٌ	خُدَمٌ
فُعْلٌ	كُتْلَبٌ pies	فُعَالٌ	كِلَابٌ
فَعْلٌ	رَجُلٌ człowiek	فُعَالٌ	رَجَالٌ
فَعْلٌ	جَبَلٌ góra	فُعَالٌ	جِبَانٌ
فُعْلَةٌ	بُقْعَةٌ miejsce	فُعَالٌ	بُقَاعٌ
فُعْلَةٌ	فُصَّةٌ talerz, miska	فُعَالٌ	فُصَاعٌ
فَعْلٌ	أَسَدٌ lew	فُعُولٌ	أُسُودٌ
فُعْلٌ	مَلِكٌ król	فُعُولٌ	مُلُوكٌ

Wzór liczby
pojedynczej

Przykład

Wzór liczby
mnogiej

Przykład

فَعْلٌ	وَجْهٌ	twarz
	عَيْنٌ	oko
فَعْلٌ	رِجْلٌ	noga
فَعْلٌ	حَجَرٌ	kamień
فَعْلَانِ	صَحْرَاءُ	pustynia

أَوْجُهُ	وُجُوهُ	أَفْعُلُ	فَعُولٌ
أَعْيُنُ	وَعْيُونُ	أَفْعُلُ	
أَرْجُلُ		فَعَالَةٌ	
حِجَارَةٌ		فَعَالِي	
صَحَارَى			



K 194/73

SPIS TREŚCI

Kilka uwag o języku arabskim	5
Alfabet	6
Transkrypcja	6
Pisanie i łączenie liter, Ligatury	8
Wymowa	12
Hamza	14
Oznaczanie samogłosek krótkich. Znaki wokalizacyjne	15
Pisownia samogłosek długich	16
Podwajanie spółgłosek	16
Hamza łącząca i rozdzielająca	17
Akcent	20
Części mowy	21
Rodzaj rzeczownika	22
Określoność i nieokreśloność imion	24
Asymilacja rodzajnika określonego	25
Zapożyczenia z innych języków	26
LEKCJA PIERWSZA	28
1. Przymiotniki jakościowe (kwalitatywne). 2. Zdanie nominalne. 3. Deklina- cja rzeczownika — <i>Triptota</i>	
LEKCJA DRUGA	32
1. Zgodność określenia (przymiotnika) z wyrazem określanym (rzeczownikiem). 2. Zaimek osobowy w 1, przypadku, 3. Konstrukcja „status constructus”, 4. Two- rzenie przymiotników od rzeczowników	
LEKCJA TRZECIA	38
1. Zaimki wskazujące, 2. Liczba mnoga, 3. Liczba podwójna (dualis)	
LEKCJA CZWARTA	46
1. Zgodność określenia (przymiotnika) z wyrazem określanym (rzeczownikiem) stojącym w liczbie mnogiej, 2. Przymiotniki oznaczające kolor lub ułomność fizyczną, 3. Imiona o deklinacji dwuprzypadkowej — <i>Diptota</i>	
LEKCJA PIĄTA	52
1. Czasownik — tryb oznajmujący, 2. Zdanie werbalne (czasownikowe), 3. Cza- sowniki przechodnie i nieprzechodnie, 4. Formy pochodne czasowników trój- spółgłoskowych, 5. Konstrukcja „status constructus” zaimków <i>obaj</i> , <i>obie</i>	

LEKCJA SZÓSTA	62
1. Zaimki sufiksálne. 2. Czasowniki nieregularne. 3. Porządek określeń w „status constructus”	
LEKCJA SIÓDMIA	76
1. Czas teraźniejszo-przyszły. 2. Liczebnik. 3. Użycie słowa كَيْفَ	
LEKCJA ÓSMA	87
1. Czas przyszły. 2. Stopniowanie przymiotników. 3. Wyrażanie przynależności. 4. Przysłówki. 5. Rzeczowniki dwusylabowe w połączeniu z zaimkami sufiksálnymi. 6. Zaimki sufiksálne w połączeniu z czasownikiem	
LEKCJA DZIEWIĄTA	98
1. Liczebniki główne (c.d.). 2. Liczebniki porządkowe (11—100). 3. Określanie czasu	
LEKCJA DZIESIĄTA	112
Pochodne formy czasownika. 1. Tryb rozkazujący. 2. Imiesłowy. 3. Czasownik تَشِيْسْ 4. Rzeczownik odczasownikowy (masdar). 5. Partykula wykrzyknikowa يَا. 6. Zdanie podrzędne dopełniające	
LEKCJA JEDENASTA	124
1. II forma czasownika. 2. V forma czasownika. 3. Czasowniki czterospółgłoskowe. 4. Formy pochodne czasowników czterospółgłoskowych. 5. Partykula afirmatywna بَلَى. 6. Zaimek względny	
LEKCJA DWUNASTA	137
1. III forma czasownika. 2. VI forma czasownika. 3. Partykula أَفْعَلْ	
LEKCJA TRZYNASTA	150
1. IV forma czasownika. 2. Imiona miejsca i czasu. 3. Imiona narzędzi. 4. Nazwy zawodów. 5. Nazwy rzemiosł i zajęć. 6. Nazwy maszyn, pojazdów i aparatów	
LEKCJA CZTERNASTA	161
1. VII forma czasownika. 2. VIII forma czasownika	
LEKCJA PIĘTNASTA	173
1. IX forma czasownika. 2. X forma czasownika. 3. Rzeczowniki zbiorowe i jednostkowe	
LEKCJA SZESNASTA	186
Wyrażanie procentu. Ogólne zasady czytania we współczesnym języku arabskim	
LEKCJA SIEDMIENASTA	193
Strona bierna	

LEKCJA OSIEMNASTA	201
1. Tryb łączący. 2. Czasowniki modalne. 3. Masdar w zastępstwie form osobowych czasownika 4. Czasowniki: أَعْطَى dać, رَأَى (a) widzieć, أَرَادَ chcieć	
LEKCJA DZIEWIĘTNASTA	215
1. Tryb „ścięty”. 2. Wyrażanie czynności warunkowej przy pomocy czasu przeszłego. 3. Zdanie podrzędne czasowe. 4. Wyrażanie aspektu zwrotnego czasownika	
LEKCJA DWUDZIESTA	226
1. Czasowniki nieregularne. 2. Czas przeszły ciągły. 3. Imiesłów strony czynnej z dopełnieniem. 4. Forma zdrobniała rzeczowników	
LEKCJA DWUDZIESTA PIERWSZA	238
1. Czasowniki nieregularne (c. d.) — czasowniki podwojone 2. Czas zaprzeczony	
LEKCJA DWUDZIESTA DRUGA	247
1. Czasowniki nieregularne (hamzowe). 2. Czasowniki „słabe”. 3. Masdar absolutny. 4. Liczebniki ułamkowe. 5. Czas przeszły ciągły	
LEKCJA DWUDZIESTA TRZECIA	263
Czasowniki nieregularne (puste)	
LEKCJA DWUDZIESTA CZWARTA	270
KLUCZ DO ĆWICZEŃ	275
SŁOWNIK ARABSKO-POLSKI	285
NAJCZĘŚCIEJ UŻYWANE FORMY LICZBY MNOGIEJ NIEREGULARNEJ (tzw. łamanej)	338

1.28

Redaktor: STEFANIA PACIĄK
Redaktor techniczny: JANINA HAMMER
Korektor: MARIA MOŁSKA

Printed in Poland

PW „Wiedza Powszechna” Warszawa 1973. Wydanie I.
Nakład 5000+264 egz. Obj. 15,25 ark. wyd. 21,5 ark. druk. Papier druk.
sat. kl. III, 70 g, 86×122. Oddano do składu 8 VIII 68. Podpisano do
druku w styczniu 1973 r. Druk ukończono w kwietniu 1973 r.

Drukarnia im. Rewolucji Październikowej, Warszawa
Zam. 1395/68 A-103 Cena zł 70,—